

İYİLİĞİ EMREDİP KÖTÜLÜKTEN SAKINDIRMAK

(Emr bi'l Maruf ve Nehy-i An'il Münker)

MUHSİN KIRAATÎ

Redakte:

Şaduman EROĞLU

Kitabın Orijinal adı:

Emr bi'l maruf ve nehy-i an'il mtinker

Yazari:

Muhsin Kiraatî

Çeviren:

Ismail Bendiderya - Cafer Bendiderya

İÇİNDEKİLER

Takdim:	3
Giriş	3
İyiliğe Davet ve Kötülükten Alıkoyma Komitesi	4
1. Bölüm:	5
MARUFU EMRETME VE MUNKERDEN SAKINDIRMANIN KONUMU	5
2. Fasil	47
MARUFU EMRETME VE MUNKERDEN SAKINDIRMA FARIZASINI TERKETMEK	47
3. Fasil	77
MARUFU EMREDEN VE MUNKERDEN SAKINDIRANLARIN GOREVLERİ	77
Dördüncü Bölüm	120
MARUFU EMRETME VE MUNKERDEN SAKINDIRMANIN METOTLARI	120
Beşinci Bölüm:	177
KURAN-I KERİM'DE MARUF VE MÜNKERLER	177

Takdim:

- "Çoluk çocuğumu iyiliği emredip kötülükten sakındırmak için Kerbela kurbangâhına götürüyorum" söyleyene.
- Kötülükten sakındırılan yüzünden sürgün edilip Rebeze çöllerinde garip bir şekilde can veren Ebuzerlere.
- Bizim bugün sözünü bile ağzımıza almadığımız halde, iyiliklerin yayılması ve kötülüklerle mücadele yolunda canlarını, mallarını veren, hapse düşen, işkenceye maruz kalan, sürgün edilen ve sabredenlere...

15

Giriş

Bismillahirrahmanirahiyim

Hamd Allah'a, salat ve selanı O'nun Resülü ve mutahhar Ehl-i Beyt'ine ve Allah'ın laneti onların düşmanlarının üzerine olsun.

Asr Suresi'ne kısaca bir gözetilcek olursa şu gerçek kolayca anlaşılacaktır:

Her geçen günle birlikte ömrünün arttığını zanneden insanoğlunun bu zannının tam tersine, her geçen gün insanın ömrünü ve sermayesini biraz daha azaltmaktadır;
"büyükbaba'lar gerçekte "küçükbaba'lara

dönüşmekte,"küçücük bebekler" ise önlerindeki koca bir hayatla en büyük sermayeyi taşımaktadırlar. Evet andolsun "zaman"a ki, insanoğlu her an tıpkı bir avuç kartopu gibi eriyip suya dönüşmektedir: "Andolsun zamana, insanoğlu zarardadır".... O halde kaybettiğimiz bu ömür karşısında, ondan day a değerli bir şey kazanmamız gerekir, Mal, mülk, mevki ve makamın ömürden daha iyi

16

olmadığı ortadadır. Ömrümüz ve hayatımızdan daha değerli olan şey "iman ve salih amel"dir; nitekim Allah Teala -cc- da "ancak, iman eden ve salih amelde bulunanlar başka" buyurmaktadır. İman ve salih amel ise bütün topluma yayılmadıkça pek önemli olmayacaktır. Binaenaleyh, kendimizden başkalarını da inanmaya ve salih amelde bulunmaya çağırmamız gerekmektedir. Bunun bir takım zorlukları olacağını da bilmek gerekir, yani insanları iyiye ve iyiliğe çağırarak ve kötülükten alıkoymak istememiz halinde bazı tatsız tepkilerle karşılaşacağımızı bilmeli ve fakat var gücümüzle bunu gerçekleştirmekten asla yılmayarak Kur'an'da buyrulduğu üzere ".. ve sabrı tavsiye edenler..." den olmalıyız.

Sözün kısası, varlık alemi biz insanlar için yaratılmıştır; ömrümüzden geçen her günle birlikte olumlu bir şeyler elde edemiyorsak, varlık aleminde zarara uğrayıp kaybetmekteyiz demektir. Edinmelerin en güzeli inanmak, salih amel işlemek ve başkalarını da hakka ve sabra davet etmektir. Hakka davet etmek, iyiliğe çağırmaktan başka şey değildir ki bu da; hak düşünce, hak söz, hak kanun, hak lider ve hak devlet sistemini kapsamına alır. Başka bir deyişle her

gün iyi ve olumlu şeyleri artırıp yaygın hale getirmeli, kötülük ve olumsuzluklarınsa önünün alınmasını sağlamalıyız.

Çağımızda rahmetli İmam Humeyni'nin (k.s) hak önderliği ve şühedanın al kanı sayesinde en büyük münker ve kötülük olan tağut -şah- ve Amerika'nın sultanı yıkılmış ve yerine, çağın en büyük "iyi" ve "olumlu" gelişmesi olan "İstiklal, hürriyet ve İslam Cumhuriyeti" kurulmuştur. İran'da... Ancak, bunun korunması ve muhafaza edilmesi

17

gerekmektedir; sağlam bir duvar oluşturulmazsa, nice zahmetlerle üst üste konularak oluşturulan bu yapının kerpiçleri arda arda dökülüp gidecektir.

Evet, imam Humeyni'yle sevgili şüheda İslami bir nizam oluşturup bize emanet bırakmış durumdadır; bizlere düşen bunu en iyi şekilde korumaktır; bir bozulma ve olumsuzluk gördüğümüzde haykırıp beyan etmek, hergiin bir başka iyiliğin yaygınlaşmasını sağlamaktır.

Bu iyi ve "maruf"lardan biri bugiın hamdolsun, bizim toplumumuzda yaygın hale gelmiş olan namazdır. Bu satırları kaleme aldığımız günlerde İslami İran'da eğitim merkezleri, işyerleri spor sahaları, kıışlalar ve fabrikalarda gönüllü ve hür bir şekilde on binlerce cemaat namazı eda edilmektedir.

Bir başka "iyi" ve "maruf" da Kur'an'a ilgi gösterilmesidir ki bugün yüz binlerce insan, bu ülkede Kur'an öğrenmek, ezberlemek ve Kur'an'ı anlayıp ona göre amel etmek için kolları sıvamış durumdadır.

Bir diğer iyi ve "maruf" bilim sahasında kaydettiğimiz gelişmelerdir, yeni buluşlar, icatlar, ilmi yarışmalarda derece kazanmamız, daha da önemlisi Amerika'nın Irak'ı kışkırtıp desteklemesiyle İran'a dayatılan 9 yıllık savaşta İslam mücahidlerimizin gösterdiği yiğit savunma ve elde edilen şanlı zafer, İslam düşmanlarının oyun ve entrikalarının bozulması, üniversite ve kütüphanelerin artması, okur yazar oranının hızla yükselmesi, refah, bilim ve sağlık hizmetlerinin artması gibi gelişmelerdir. Ancak bütün bu olumlu gelişmelere rağmen halâ birçok olumsuzluğun da bulunduğu ve bunların kökünün kurutulması için gayret gösterilmesi gerektiği de

18

unutulmamalıdır.

İyiliğe Davet ve Kötülükten Alıkoyma Komitesi

Namaz kılma komitesini oluşturup ülkenin dört bir yanında çeşitli düzeylerde namaz kitaplarının basım ve dağıtımını başarıyla gerçekleştirerek namaz kültürünün yaygınlaşmasını sağladığımız şu günlerde, zekat ve "iyiliğe çağırıp kötülükten menetme" konusunda da başarılı bir kültürel çalışma yapılmasını arzulamaktayız.

Bu amaçla, şehit Aytetullah Kuddusi'yle Beheşti'nin öğrencilerinden olan bir grup alimle görüştüm, konunun önemini anlattım, yardımcı olmayı kabullendiler. Ayetullah Cenneti'yle birlikte "İyiliğe Davet" İbadetini ihya Komitesini kurarak ilk adımı attık ve Yüce Allah'tan yardım diledik. Bu komitedeki arkadaşlardan herbiri bir vazife üstlendi, bana da kültürel ve

tebliğ çalışması düştü. Bu konuda bir kitap yayılması gerekiyordu; elinizdeki kitap, "Kur'an Dersleri" konulu televizyon programında "İyiliğı Emretme " mevzusunda hazırlayıp sunduğum 15 programın bir derlemesi oldu aslında. Bu kitapta İslam'ın temel prensiplerinden biri olan "emr bi'l maruf ve nehy-i an'il münker" yani "iyiliğı emretme ve kötölükten alıkoyma"nın öneminin yanı sıra bu esasın terkedilmesinin doğuracağı tehlikeli sonuçlara da değindim ve bunu yapacak insanların görev ve yöntemlerinin neler olduğunu ayetler ve hadislerle ele alarak bu farizayla ilgili sosyal, siyasi ve psikolojik boyutları özetle değerlendirmeye çalıştım.

Burada önemli bir noktanın hemen altını çizmek istiyorum: Bir grup veya belli bir sınıfa yönelik "maruf" ve

19

"münker" yani "iyi ve "kötü"nün ne olduğunu en iyi bilecek olan kimse, bizzat o grup veya sınıfın içinde yeralan müminlerdir. Mesela askeri bir kışlada neyin maruf ve neyin münker olduğunu en iyi bilen kimse o kışlanın komutanıdır; bu komutan kendisi gibi mümin olan arkadaşlarıyla kışlada bir toplantı düzenleyip o kışlada iyiliğı nasıl yaya bilecekleri ve kötölüğü nasıl önleyebilecekleri konusunda gerekli değerlendirmelerde bulunacak olursa Allah'ın da yardımıyla o kışla ortamını gayet olumlu ve sağlıklı bir ortama dönüştürebilir. Keza çarşı- pazarın önde gelenleri, fabrika ve üretim merkezlerinin müdürleri, köylerin ihtiyarlar heyeti, çeşitli spor dallarındaki şampiyonlar, üniversite öğretim görevlileri, öğretmenler ve nizamın yetkilileri... kısacası hangi makam ve mevkide olursa olsun, belli bir etkinliğı olan herkes, kendi muhitinin özellik ve inceliklerini dikkate alarak marufu yaymalı ve "iyi"nin kökleşmesini sağlamalıdır. Nitekim Kur'an-ı Kerim, daha ziyade belli bir etkinliğı ve özel imkanları olanları "iyiliğı emretme ve kötölükten sakındırma" farizasıyla sorumlu kılmıştır, çünkü bu insanlar, çevresindekilere söz geçirebilmektedirler: "Onlar ki, yeryüzünde kendilerini yerleştirip iktidar sahibi kılsak, dosdoğru namazı kılarlar, zekatı verirler, marufu emrederler, münkerden sakındırırlar..." (Hac, 41)

Yüce Yaratıcı'dan bu ilahi farizanın edasında herkese başarı nasib etmesini ve bu eserde bir kusurum olursa beni bağışlamasını diliyor ve yardımcı olma büyüklüğünü gösterenlere teşekkürü borç biliyorum.

1. Bölüm:

MARUFU EMRETME VE MUNKERDEN SAKINDIRMANIN KONUSU

23

İyiliğı Emir

İyiliğı emretme;

- İnsanın dine duyduğu aşkın belirtisidir
- İnsanlara duyduğu sevginin belirtisidir.

- Toplumun sağlıklı olmasını istemektir
- Tevellâ ve teberranın belirtisidir.
- Toplumda hürriyetin belirtisidir
- Bireyler arasındaki irtibatın göstergesidir.
- Uyanık fitratların belirtisidir.
- Farzların bir yoklamasıdır: Namazını kıldın mı? Orucunu tuttun mu? Şeklinde bir sorgulayıştır.
- İyiliği emretme ve doğru olana çağırış; bütün farzların yerine getirilmesinin, münkerden alıkonulmasının ve bütün haramların terkedilmesinin garantisidir.
- Bir toplumdaki iyileri teşvik ediştir.
- Cahillere uyarı ve onları bilinçlendirişir.
- Kötü ve aykırı tiplerin canını sıkmaktır.
- İyiliğe çağırıp kötülükten menediş, toplum aracının

24

gaz ve fren pedalları gibidir.

- Çocuğun eğitim ve terbiyesinin esasını, ebeveyninin ona iyiliği emredip edip kötülükten menedişi teşkil eder.
- İyiliğe çağırış, iradesi zayıf bireylerin toparlanmasını ve iradelerinin güçlenmesini sağlar.
- İnzivaya çekilmek değil, olayların içinde olmak ve sorunların karşısına dikilmektir.
- Marufu emretme; yekdiğerinin davranışlarını denetleyebilmesi için Allah Teala'nın iman ehline vermiş olduğu bir görev ve haktır.
- Kötülükten sakındırma; bazı bireylerdeki takva noksanlığının giderilmesidir.
- İyiliğe davet, toplumu olgunlaştırır; kötülükten menetme, toplumu uçuruma yuvarlanmaktan kurtarır.
- İyiliği emretme, bireylerin haklarını ve sınırları korur; bu çağrının olmadığı bir toplum ölü toplumdur; sessiz toplum, nefes alan cansız eşyalar guruhundan başka bir şey değildir.
- İyiliği emretme ve kötülükten menetme; dînî gayret, sorumluluk bilinci ve başkalarının derdini kendi derdi bilmenin göstergesidir.

- Bulaşıcı günah ve kötülüklere karşı bir nevi karantinadır.
- Bir nevi sosyal düzen ve inzibattır; yani toplumun sağlık ve hayrı için bireylerin kişisel eğilim ve arzularını sınırlamak, daha açık bir deyişle sorumsuz ve laubali bireyleri dizginleyip kontrole alınmasıdır.
- Marufu emretme ve münkerden nehyediş, olgunluk ve rüşdün belirtisidir; nitekim Hz. Lut (a.s) günahkar kavmine "...içinizde bu çirkinliğe engel olacak aklı

25

başında -reşid- hiç kimse yok mu?!" diye sormaktadır.1

- İyiliği emretme ve kötülükten alıkoyma sayesinde bir toplum kendi içindeki sorunları giderir ve dış düşmana karşı koyabilecek gücü bulur.

Marufa önemi hakkında şu noktanın bilinmesi yeterli olacaktır: İnsanın bu esasa gönülden ilgi duyması, yani kötü ve çirkin olan hiçbir şeyden hoşlanmıyor olması bu prensibin ulema tarafından, dinin esaslarından sayılmasına ve dînî bir farıza olup fiili davranışları gerektirdiğinden dinin fûruatından -vaciplerden- görülmesine neden olmuştur. Nitekim Şehid-i Sâni "Emr-i maruf ve nehy-i an'îl münker"le ilgili ayet ve rivayetler insanın belini bükecek kadar fazladır" der.2

Bugün bir bölgeyi bombalamaya kalkışacak kadar küstahlaşan bir zorba veya emperyalist güç, en büyük münker ve kötülük sayılan bu girişimi karşısında bütün ülkelerin ayaklanıp haykırdığını görecektir. İşlediği cinayetleri kesinlikle sürdüremeyecektir. Uluslararası kuruluşların suskunluğu, yöneticilerin korkaklığı ve halk kitlelerinin olaylardan habersizliği ve duyarsızlığı; bu zorba güçlerin en büyük münker ve kötülükleri hiç çekinmeden ve hiçbir tehlike görmeden rahatça işlemesine neden olmaktadır.

Fabrika ve üretim merkezlerinde nasıl uzman mühendislerin kontrol ve denetimi gerekliyse; toplumda da İslam uleması ve uzmanlarının denetim ve kontrolü bir o kadar zaruri ve gereklidir.

Hadis-i şerifte "en iyi dost, hata yapmana engel olan

1 - Hud, 78.

2 - Goftar-e Mah, s. 80.

26

ve en kötü dost, hatanı gördüğünde seni uyarmayandır" buyrulur, nitekim İmam Sadık hazretleri de "Benim en iyi dostum, kusurlarıma bana hediye edendir" buyurmaktadır.

Rivayette "mümin daima kendi yaptıklarına dikkat eder" deniliyor, yani mümin, kendi sini sürekli hesaba çeker.

Evet; içeriden kendimiz ve dışarıdan da din kardeşlerimizin sürekli denetimi altında olursak ve devlet düzeni de iyilikleri teşvik edip kötülükleri engelleyen düzen olursa en iyi iimmet

olma şansını yakalamış oluruz. Kur'an-ı Kerim'de de buyrulduğu üzere: "Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı bir iimmetsiniz marufu -iyi ve İslam'a uygun olanı emreder, münker olandan sakındırır ve Allah'a iman edersiniz"1

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali -kv- Nehc'ul Belagâ'da şöyle buyurmaktadır: "Bütün hayırlı işler, hatta Allah yolunda cihad bile, iyiliğe çağırma esasına oranla, ağızdaki nemin deryaya oranı gibidir."2

1 -Al-iİmran, 110.

2 - Nehc-ul Belaga, Vecizeler, s. 374 (Bu eşsiz hazine, Türkçe'ye de çevrilmiştir - çev-).

27

Mârufu Emretme ve Münkerden Alıkoymanın Fitrî ve İçgüdüsel Kökleri

Bütün anne ve babalar, çocuklarına bazı şeyleri önemle tavsiye eder ve bazı şeylerden dikkatle sakındırırlar, çünkü teşvik ve uyarının kökleri insanoğlunun yapısında ve fitratında olup belli bir zaman, mekan, ırk veya bölgeye mahsus değildir. Bunca kapsamlı bir özelliğin, insanın ancak fitratından kaynaklanacağı bellidir.

Tehlike Karşısında Hayvanların Tepkisi

Uyan ve ikaz veya bir tehlike karşısında haykırmak sadece insana mahsus bir tepki değildir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Hz. Süleyman'la (a.s) ordusunun yaklaşmakta olduğunu gören karınca, diğer karıncaları uyararak "ayaklar altında ezilmek istemiyorsanız hemen yuvalarınıza sığının" diye haykırdı."1

1-Neml, 18.

28

Keza Hudhud kuşu, Saba adlı ülkeyi gezdiği sırada halkın sapık bir inanç içinde olup güneşe tapıtığını görünce telaşla Hz. Süleyman'a (a.s) koşmakta ve bu sapmayı teessüfle aktarıp Saba halkının durumundan şikayetçi olmaktadır.1

Evet, sapma ve bozulma karşısında haykırmak ve başkalarının acı haline üzülmek sadece insanların yapı ve fitratında varolan bir tepki değil, hayvanlarda da var olan bir içgüdüdür aynı zamanda... Bu nedenledir ki duyarsız ve lâkayt bir insanın hayvandan bile aşağılık olduğunu söylemek hiç de yersiz bir değerlendirme değildir. Burada, marufu emretme ve münkerden sakındırma konusunda herkesin aynı oranda sorumlu olmadığını ve devlet görevlileri -yöneticiler- ile ulemanın sorumluluğunun herkesten fazla olduğunu da unutmamak gerekir:

"Bilgin yöneticileri ve yüksek bilginleri, onları günah söylemelerinden ve haram yemekten sakındırmalı değil miydi? Yapmakta oldukları ne kötüdür" (Mâide, 63)

Aklî Kökleri

Marufu emretme ve münkerden sakındırma olayı akli bir zarurettir de aynı zamanda... Bu o kadar net bir gerçektir ki, açıklamaya kalkışmak, güneşi bulutla göstermeye çalışmak gibi olacaktır.

Bir tehlike ve sapma karşısında susmayı hangi akl-ı selim kabul eder? Akıl sahibi birinin böyle bir tutumu tasvib edebilmesi mümkün müdür?

İnsanları iyiye ve doğruya yöneltmenin, onlara

1 - Neml, 24.

29

kılavuzluk edip yol göstermenin ve kötülükleri engellemenin zarureti idrak edemeyen bir akıl düşünülebilir mi?

İslam dini akıl ve fitrat dini olduğundan, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırmayla ilgili bütün ayet ve rivayetler ashnda insanların, akıl ve mantığın tartışılmaz yargısı karşısında saygıyla eğilmesini sağlamaktadır.

30

Kur'an'da Marufu Emretme

Marufu emretme olayı, Mekke'de bi'setin ilk günlerinden itibaren İslam'ın en önem verdiği konuların başında gelmiştir.

Mesela bi'setin ilk yıllarında Mekke'de nazil olan ve o günlerde Müslümanlar arasında bir nevi vedalaşma ve birbirinden ayrılırken selamlaşma parolasına dönüşen Asr Suresi'ndeki "Birbirine Hakki ve sabn tavsiye edenler" tabiri ashnda marufu emretmedir.

Peygamberlerin İlk Vazifesi

Kur'an-i Kerim peygamberlerin ilk görevinin maruf çağrı ve münkerden sakındırma olduğunu belirterek şöyle buyurur: "Andolsun biz her timmete "Allah'a kulluk edin ve tâğuttan kaçının" diye tebliğ etmesi için bir elçi gönderdik..." Yani peygamberlerin en önemli görevi iki şeydir: Birincisi, en büyük maruf ve en büyük iyi olan "Eşi ve ortağı olmayan bir tek Allah'a kulluk esasına insanları çağırma"dır; ikincisi münker ve kötülüklerin en büyüğü

31

olan "tağuta itaat" zilletinden insanları sakındırmaktan ibarettir.

A'raf Suresi'nin 157. Ayetinde şöyle buyrulur: "Adi ve nişaneleri Tevrat'la İncil'de belirtilmiş olan İslam peygamberinin birinci vazifesi marufu emretme ve münkerden sakındırmaktır."

En iyi Ümmetin Belirtisi

Kur'an-i Kerim, Müslümanlara hitaben şöyle buyurur: "İyiliğe davet edip kötülükten sakındırmanız kaydıyla siz, insanların gördüğü en iyi iimmetsiniz."1

Kur'an-i Kerim birçok ayette yersiz tutuculukları, gerçekleri tahrif etmeleri ve yersiz beklentilerinden dolayı kitap ehlini eleştirirken; kitap ehlinden bir grubu ise inandıkları, ilahi ayetleri okudukları ve marufu emredip münkerden sakındırdıkları için övmektedir:

"Onların, hepsi bir değildir, Kitap Ehli'nden bir topluluk vardır ki gece vaktinde ayakta durup Allah'ın ayetlerini okuyarak secdeye kapanırlar. Bunlar, Allah'a ve ahiret gününe iman eder, maruf olanı emreder, münker olandan sakındırır ve hayırlarda yarışır, işte bunlar salih olanı andırır."2

Marufu emretmek, Yüce Allah'ın yaptığı güzel işlerdendir:

"Şüphesiz Allah adaleti, ihsanı, yakınları vermeyi emreder, çirkin utanmazlıklardan (fahşâdan), kötülüklerden ve zorbalıklardan sakındırır..."3

1 -Al-İmran, 110. 2-Âl-İmran, 113-114. 3 - Nahl, 90.

32

Münkere davet etmekse şeytanın işlerindendir:

"... şeytan ise, sizi fakirlikle korkutuyor ve size çirkin hayasızlığı emrediyor..."1

Marufu emretme, Kur'an-ı Kerim'in bütün mümin insanlara yaptığı bir çağrıdır, Tevbe Suresi'nin 71. Ayetinde şöyle buyurmaktadır:

"Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin velileridirler; iyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah'a ve Resulü'ne itaat ederler..."

Bu ayette son derece dikkat çekici noktalar vardır:

1- Hangi yaş, meslek, ırk ve cinsiyetten olursa olsun rüşdlerini ispatlayan bütün müminler yekdiğerinin velileridirler; yani onların tavsiye ve sakındırışları Allah Teala'nın verdiği velayet hakkından doğan bir tavidir ve bu nedenle de kesinlikle yersiz müdahale ve üzerine vazife olmayan birşeye karışma gibi tavırlarla nitelendirilemeyecek kadar yüce ve olumlu bir davranıştır.

2- Müslümanlar bu hakkı "Allah'a iman" esassından almaktadırlar, bu esasa haiz olmayanların böyle bir hakkı yoktur.

3- Marufu emretme, münkerden sakındırmaktan önde gelmiştir daima; bu da toplumda daima meselelere öncelikle olumlu boyutlarından yaklaşılması ve sadece eleştirici bir tavır takınılması gerektiğini göstermektedir.

4- Bu ayette marufu emretme ve münkerden sakındırma işi, namaz ve zekattan daha önce belirtilmiştir,

1 - Bakara, 268.

33

zira namaz kılma ve zekat verme işleri için öncelikle bir dizi tebligat çalışmasına ihtiyaç vardı ki bu da marufu ve iyiliği emretmeden başka şey değildir. Mesela, namaz vakti geldiğinde en giizel ve en iyi duyulur bir sesle okunan ezanda "hayye ela'ssalât: namaza koşun!" demektedir, bu çağrı bilfiil iyiliği emretme olup namazdan önce eda edilmektedir.

Kur'an-ı Kerim namazı "münkerden sakındırma, kötülüklerden alıkoyma eylemi" olarak tanımlamakta ve "namaz çirkin utanmazlıklardan "fahşadan ve kötülüklerden alıkoyar" buyurmaktadır¹

5- Önceliklerin dikkate alınması gerektiği apaçık ortadadır, İslam dini bütün iyilik ve olumluluklara daveti ve bütün kötülük ve çirkinliklerden menetmeyi esas alan bir dindir.

Başka bir deyişle ideal bir topluma ulaşabilmek için

- 1- Hem kadınlar, hem erkekler kiyam etmeli, kollan sıvamalıdırlar.
- 2- Velayet ve sevgiye dayah tavsiye ve engellemelerde bulunmahdırlar.
- 3- İşe iyi yönlerden başlamalıdırlar.
- 4- Bütün olumlu ve olumsuz noktaları dikkate almahdırlar.

İşin buraya kadan genel olup bütün Müslümanların vazifesidir, ancak bazı ayetlerde bu iki önemli farızanın gereğince yerine getirilmesi için özel bir grup oluşturulması gerektiği buyrulmaktadır:

1 - Ankebut, 45.

34

Özel Gump

Kur'an-ı Kerim "Sizden hayra çağıran, iyiliği (marufu) emreden ve kötülükten (münkerden), sakındıran bir topluluk bulunsun..." buyurmaktadır.¹

Bu özel grubun sorumluluk oranı, avamdan farklıdır, bu grup gerekli imkan ve güçlerle donanarak harekete geçmeli ve kötülükleri -münker- engellemelidir. Besit bir örneklemeyle anlatalım: Tek yönlü bir caddeye tersinden giren bir araç karşısında diğer şoförlere düşen görev far ve klaksonla onu uyarmaktır -avam ve toplumun görevi-trafik polisine düşen görevse onu hemen engellemek ve cezalandırmaktır- özel grubun görevi-

İyiliği emredip kötülükten menedenlerin Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerle birlikte anılması ve onların katillerine verilecek cezanın peygamberlerin katillerine verilmesi gereken cezayla aynı olduğunun belirtilmesi, bu farızanın önemini anlatmaya yeter sanırız.

"... Peygamberleri haksız yere öldürenler ve insanlardan adaleti emredenleri öldürenler, işte onlara acıklı bir azabı müjdele" (Al-i İmran, 21)

Kurtuluşun inziva ve bir köşeye çekilmekte olduğunu zannedenlerin tam tersine, Kur'an, yegane kurtulanların "kendilerini ve diğer insanları iyiliğe ve hayra davet edenler" olduğunu bildirmektedir:

"Sizden; hayra çağırın, iyiliği -marufu- emreden ve kötülükten -münkerden- sakındıran bir topluluk bulunsun, kurtuluşa erenler işte bunlardır." (Âl-i İmran, 104)

İyiliği emretme ve kötülükten sakındırma eylemi,

1 - Al-i İmran, 104.

35

ancak Allah'a iman ve O'nun rızası için yapıldığında bir erdem ve üstünlük sayılır:

"Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı bir iimmetsiniz, marufu emreden, münkerden sakındırır ve Allah'a iman edersiniz..." (Âl-i İmran, 110)

Her ne kadar din alimleri ve takvâlı dindar insanların sorumluluğu daha fazlaysa da iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma olayı karşılıklı bir eylem olup herkesin yekdiğerini bu farizaya davet etmesi ve Asr suresi'nde de buyrulduğu gibi "hakki ve sabn tavsiye edenler" den olması, yekdiğerinin hatalı ve kötü davranışlara düşmesini engellemesi ve bu yolda çeşitli zorlukla göğüs germeye hazırlıklı olması gerekir.

"Yapmakta oldukları münker -çirkin işler-den birbirlerini sakındırmıyorlardı. Yapmakta oldukları şey ne kötü idi!" (Maide, 79)

İnsanoğlunun varlığına Yüce Allah kendi ruhunu üfürmüş ve onu yeryüzünde halifesi kılmıştır, nitekim bu nedenle de insanoğlu daima özel erdem ve ilahi cömertliklere muhatap olmaktadır; ancak sahip olduğu hayvâni içgüdülerle şeytanın vesveseleri ve tağutların kibirlenip ululanmaları gibi faktörler nedeniyle sürekli bir kontrol ve denetime de şiddetle muhtaçtır ve bu nedenle de Yüce Yaratıcı, insanı çeşitli uyarma, dizginleme ve kontrol yetenekleriyle de donatmış durumdadır:

1- Akıl kelimesi, Arapça "ikâl" kökünden gelir ve insanın kontrol ve denetimini sağlayan vesile" anlamını taşır l Akil gibi dizginleyici bir unsur olmasaydı,

1 - Ikaal kelimesi deveyi çöktürmek ve kaçmamasını sağlamak için ayağına bağlanan ip ve köstek anlamına gelir - çeviren-.

36

insanoğlu çok kısa bir sürede kendisini mahvederdi.

2- Fıtrat ve yaradılışı da, insanın iyiye yönelmesini ve kötülüklerden uzak durmasını telkin eder.

3- Allah Tealâ'nın gönderdiği bütün peygamberler bu amaçla vazifelendirilmişlerdir.

4- İyiliği emretme ve kötülüklerden sakındırma eylemi de, insanların irşad ve aydınlanması için en iyi araçtır.

İnsanoğlu bu dizginleyici ve dengeleyici unsurlara sahip olmayıp sırf istek ve arzularının akışına bırakılacak olsaydı elbette ki taş üstünde taş kalmayacak, fitne ve sapmaların boyutu arşa çıkacaktı:

"Eğer hak, onların arzu ve tutkularına uyacak olsaydı, hiç tartışmasız gökler, yer ve bunların içindeki herkes ve herşey bozulmayauğrardı..." (Mü'minun, 71)

Cahiliyet Döneminde Münkerden Sakındırma Olayı

Cahiliyet döneminde de Mekkeli gençlerden bir grup, Mekke'ye gelen gariplerin zulüm ve haksızlığa uğramasını engellemek ve başı darda kalan her mazluma yardımcı olmak amacıyla bir örgüt kurgular. O dönemlerde Hz. Muhammed (s.a.a) gençti ve henüz peygamberlikle görevlendirilmemişti, ama "hak ve haklıdan yana" olan bu güzel girişimi destekleyerek örgüte üye oldu ve peygamber olduğu zaman bu olay kendisine hatırlatıldığında şevkle "Eğer şimdi de bir mazlumu desteklemek için beni çağırırsalar hemen koşar, böyle bir harekete hemen katılırım" buyurdu.¹

1 - Ayın konuşması, c. 1, s. 64 merhum Dr. Âyeti.

37

Marufu Emr ve Münkerden Menetmenin Tevhidle İlişkisi

Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: "Lailahe illallah sözü, hafife alınmaması ve küçümsenmemesi kaydıyla, insanı Allah'ın azabından uzak tutar."

Tevhid kelamının küçümsenmesinin anlamı sorulduğunda Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "Apaçık şekilde günah işlenir ve hiçkimse buna aldırmaz ve günah işleyeni engellemezse, Tevhid kelamı hakarete uğramış, küçümsenmiş olur."¹

Marufu Emr ve Münkerden Nehyetmenin Nübuvvetle İlişkisi

A'raf Suresi'nin 157. Ayetinde Hz. Resulullah'ın (s.a.a) görevleri açıklanırken "...İnsanlara marufu emreder ve münkerden alıkoyar" buyrulur.

Bir ve eşi olmayan Yiice Yaradan'a kulluktan daha önemli bir maruf ve tâğuta kulluktan daha çirkin bir münker düşünülebilir mi? Nitekim Kur'an-ı Kerim'de Nahl Suresi'nin 36. Ayetinde "bütün peygamberlerin insanlara karşı vazifesi onları Allah'a kulluğa çağırarak ve tâğuta kul olmalarını engellemektir." Buyrulmaktadır.

Marufu Emr ve Münkerden Nehyetmenin İmametle ilişkisi

Cennet gençlerinin efendisi İmam Hüseyin (a.s) Yezid'e karşı başlattığı kıyamın amacını açıklarken şöyle

1 - Mizan'ul Hikmet, c. 6, s. 266.

buyuruyor: "Hakka göre amel edilmediğini ve batılın engellenmediğini görmüyor musunuz?" Bir başka yerde de şöyle buyurmaktadır: "Ben marufu emretmek ve mtinkerden ahkoymak niyetindeyim; ceddin Resulullah'in (s.a.a) getirdiği dinde yapılan bozulmalan ıslah etmek azmindeyim!"

Marufu Emredip Münkerden Sâkıdıranların Konumu

Tevbe Suresinin 111 ve 112. ayetlerinde şöyle buyrulur: "Hiç şüphesiz Allah, müminlerden, karşılığında onlara mutlaka cenneti vermek üzere canlarını ve mallarını satın almıştır. Onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve öldürülürler; bu, Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da O'nun üzerine gerçek olan bir vaaddir. Allah'tan daha çok ahdine vefa gösterecek olan kimdir?. Şu halde yaptığımız bu alışverişten dolayı sevinip müjdeleşiniz. İşte büyük kurtuluş ve mutluluk budur. Allah yolunda canlarını vermeye amade olan bu müminler tevbe eder; ibadet eder, hamd eder, İslam davası için seyahat eder, riiku ve secde eder, iyiliği emreder, kötülükten sakındırır ve Allah'ın sınırlarını korurlar. Bütün bu müminleri müjdele"

Bu iki ayete kısaca göz atıldığında "marufu emreden" ve insanları iyiliğe çağıranların özellik ve nitelikleri kolaylıkla alışılmaktadır, onlar yiğit ve gözüpektirler, geceleri riiku, secde, tevbe, dua ve gözyaşlarıyla geçen bu insanların gündüzü, hakkı haykırmak ve iyiliğe çağırmakla geçmektedir. Onlar, insanları Allah'ın kanunlarına uymaya davet etmeden önce bu çağırışı kendi nefislerine yapmakta ve önce kendilerini ıslah etmektedirler.

39

Evet, Allah Teala'nın vaadde bulunduğu büyük kurtuluş ve büyük başarı, başkalarını davet ettikleri şeye kendileri uymayan, kendileri kırmızı ışıktan geçerken başkalarını İslami hicab ve tesettüre uymaya davet edenlerin değil, bu yiğit sadık ve dininde samimi olan fedakar insanlarıdır.

40

İslamî Rivayetlerde Mârufu Emretme

Hiz. Resul-i Ekrem (s.a.a) Marufu emredenlerin, yeryüzünde Allah'ın halifesi olduklarını buyurmaktadır.¹

Bir başka hadiste "Allah-u Teala, dinsiz müminin düşmanıdır" buyrulur. Kendilerinden "Ya Resulullah, dinsiz mümin olur mu?" diye sorulduğunda "Marufu emretme eylemini yapmayan Müslüman dinsizdir" buyurmuşlardır.²

Müminlerin emini Hiz. Ali (a.s) "Kötülüklerden sakındırma girişimi, fasıkların burnunun ezilmesi demektir" buyurur.³

İyiye davet ve kötülükten sakındırma, ilahi ahlakın özelliklerinden olup bu iki fârizayı yerine getirenlere Allah Teala onur ve izzet kazandırır.⁴

İlim şehrinin kapısı Hiz. İmam Ali (a.s) şöyle buyurur:

1 - Numune Tefsiri, c. 3, s. 38.

2 - Bihar, c. 97, s. 86.

3 - Gurer'ul Hikem.

4 - Leali'el Ahbar, s. 270.

41

İyiliği emretme ve kötülükten sakındırma, bütün insanların yarannadır ve hayırlı işlere yönelme saikini artırır, kötü işlere yönelme eğilimi fazla olan aptal insanlar için "kötülükten sakındırma" girişimi güçlü bir kontrol aracıdır."1

Ehl-i Beyt imamlarından İmam Bakır hazretleri (a.s) bazı insanların acziyetinden şikayetle şöyle buyurur: "Niceleri vardır ki, malına veya canına zarar verecek olsa namazını terkeder; nitekim en büyük ve en değerli farizalardan olan "iyiliği emretme, kötülükten sakındırma" farzasını sırf bu nedenle niceleri terketti.2

Bir kötülüğü görüp de önünü almayan kimse, tıpkı bir yaralıyı görmezden gelip ölüme terkeden kimse gibidir.3

Kötüler karşısında hiçbir tepki göstermeyenler, canlılarla birlikte olan ölülerdirler.

Kötülük, sizin müdahalenizle sönmemesi halinde herşeyi yakacak bir ateştir.4

Bir sürüngen veya tehlikeli bir hayvanın birine doğru yaklaştığını görür de onu uyarıp yardımcı olmazsan, onun ölümünden sen de sorumlu olursun.5

İmam Sadık hazretleri (a.s) şöyle buyurur: Kötülükleri engelleyebileceği halde engellemeyen kimse, Allah Tealâ'ya hakaret edilmesini seven kimsedir. Böyle biri Allah Teala'ya karşı savaş açmıştır."6

1 - Vecizeler, 252.

2 - Furu-u Kafi, c. 4, s. 55, Mizan'ul Hikmet'ten naklen.

3 - Kenz'ul Ummal, c. 3, s. 170, Arapça metin.

4 - Bihar, c.14 s.308, Arapçabaskı.

5 - Müstedrek, c. 12, s. 184 Arapça'sı.

6 - Ae, c. 2, s. 357.

42

Evet, açıkça günah işleyen biri, Allah'ın dinini aşağılamış ve Allah'ın düşmanlarını sevindirmiştir.

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyururlar: "İnsanlardan bir grup vardır ki peygamber veya şehid olmadıkları halde, insanlara iyiliğı emredip kötölükten sakındırdıkları için öyle bir makama ulaşırlar ki, herkes onlara gıpta eder.1

Kur'an-ı Kerim "kendinizi ve yakınlarınızı cehennem ateşinden koruyun" Buyurmaktadır; bu ayetin açıklamasıyla ilgili rivayette "sözkonusu korunma, iyiliğı çağrı ve kötölükten menetmekle mümkündür" denilmektedir.

İnsanlar kötü ve çirkin işler (münker) karşısında tepki göstermeyip susacak olurlarsa Allah'ın gazabı herkesi saracaktır.

Marufu emr ve münkerden nehy esasına inanmayanının dini yoktur.2

Dinin zirvesi; iyiliğı çağrıda bulunup kötölüğı mani olmak ve Allah'ın kanunlarını ve İslam'ın ceza hükümlerini uygulamaktır.3

Dinin temeli marufu emretme, münkerden sakındırma ve Allah'ın ceza hükümlerini uygulamadır.4

Yeryüzünde günah işlenirken mümin insanların buna seyirci kalması Allah'ın hoşuna gitmez.5

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurur: Cebrail gelip "İslam on bölümdür, yedinci bölümü marufu emredip

1-Ae, c. 2, s. 358.

2 - Bihar, c. 97, s. 86.

3 - Müstedrek, c.2, s. 359.

4 - Gurer'el Hikem, El-Mizan'dan naklen.

5 - Nehc'ussaadet, c. 2, s. 226.

43

münkeri nehyetmektir" dedi.

İslam'ı rivayetlerde münkerden nehyedip kötölüğı karşı çıkmayan Müslüman için "zayıf ve "dinsiz" tabirleri kullanılmış ve böyle bir Müslüman'ın Allah'ın gazabına uğradığı belirtilmiştir1

Kur'an-ı Kerim'de Hız. Davud (a.s) ve Hız. İsa (a.s) gibi nice peygamberin, kötölüklere karşı çıkmayan ve münkerden nehyetmeyenleri lanetlediğı buyrulur:

"İsrailoğullarından inkar edenlere Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lanet edilmiştir. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları nedeniyledir. Yapmakta oldukları münker -günah, çirkin- işlerden birbirlerini sakındırmıyorlardı. Yapmakta oldukları şey ne kötü idi!" (Maide, 78, 79)

Marufu emretme ve münkerden sakındırma eylemi peygamberlerin sünneti, salihlerin yolu ve büyük bir farzdır; bu farzın uygulanmasıyla yollar emniyetli, gelirler helal ve insanların hak ve hukuku edâ olur.

İmam Hüseyin'in (a.s) Münkerden Sakındırma Eyleminden Alınacak Dersler

İmam Hüseyin (a.s) Kerbelâ'da yiğitçe savaştıktan sonra; şehid düşmeden önce, son nefeslerini verirken Yezid ordusunun Ehl-i Beyt'in çadırlarına saldırdığını gördüğünde onlara söylediği son söz "Dininiz yoksa, hür -mert- olun bari!" olmuştur. Bu söz o kaatiller güruhunu etkilemiş ve İmam hayatta olduğu sürece Peygamber Ehl-i Beyt'innin çadırlarına saldırmaktan vazgeçmişlerdir.

1-Vesail, c.11, s. 399.

44

Bundan alınacak dersler vardır, birkaçını sıralayalım

- 1- Son nefeslerini verirken bile "kötülükten sakındırma" eyleminde bulunmak farzdır.
- 2- En vahşi ve en acımasız insanlar karşısında bile "kötülükten sakındırma" eyleminde bulunmak farzdır
- 3- Eğer birden fazla kötülük işleniyorsa ve bizim sadece bunlardan birini engelleyebilmemiz mümkünse, hemen onu engellemek için gerekenleri yapmamız farzdır.
- 4- Kanunsuz bazı insanların da bazı kötü davranışlardan vazgeçmesi ve vicdanlarının sesini dinlemesi pekalâ mümkündür.
- 5- Eğer insanları kötü davranışlarından vazgeçirebilmek için onların dînî inançlarına hitab edilmesi yetersiz kalıyorsa, başka haslet
- 6- Namus savunması ve iffetin desteklenmesi en büyük farzlardandır.

En Zor Şartlarda Bile Kötülükten Vazgeçirme Eylemini Bırakmamak

Hız. Resulullah efendimizin (s.a.a) soyuna mensup bulunan bütün erkekleri; yani babasını, amcasını, kardeşlerini ve yeğenlerini İmam Saccad Zeyn'ul Âbidin (a.s) hazretlerinin gözleri önünde şehid ettiler, bununla da kalmayıp, kendisini esir olarak Kufe ve Şam'da "ecnebi asiler" yaftasıyla dolaştırdılar. Ama Şam Camii'nde hatibin Yezid'i övdüğünü görünce İmam Seccad hazretleri (a.s) Yezid'in de bulunduğu bu mekanda "Ey hatib!" diye haykırdı; "Sen Yezid'e yaltaklık ve dalkavuklukta bulunmakla Allah'ın rızasını Yezid'in rızasına satmış ve Allah'ın gazabını kazanmış oldun! Maruf ve iyiliklerin en

45

büyüğü olan Muhammedî ve Ehl-i Beytî İslam'ın aslını tanıtmak için şu tahta parçalarına benim çıkmam gerekir aslında!"

İmam bunları söyledikten sonra minbere çıkıp fevkalade çarpıcı bir konuşma yapmış, bu târihi konuşma Yezid'in bütün planlarının su yüzüne çıkmasına ve fikrî, kültürel ve duygusal bir inkılabın gerçekleşmesine neden olmuştur.¹

Susmak Yetmez. Hareket ve Haykırmak Şarttır

İmam Sadık hazretlerinin de (a.s) davetli olduğu bir yemekte davetlilerden biri özel bir işaretle ev sahibinden su istedi. Ona su yerine şarap verildiğini farkedten İmam (a.s) hemen yerinden doğrularak o evi terkedip şöyle buyurdu: "Şarap içilen bir sofrada yemek yenilemeyeceği gibi, orayı hemen terketmek de gerekir, böylece o sofrada oturanlar, şarabın ne kadar kötü bir şey olduğunu görmüş olacaktır."²

İslam tarihinde kayıtlı olan şu vak'a gayet öğreticidir: Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ölüm döşeğinde bulunduğu günlerde 18 yaşında bir genç olduğu halde İslam ordusunun komutanlığıyla şereflendirilmiş olan Üsâme bin Zeyd; birgün Hz. Ali'nin (a.s) huzuruna çıkarak kendisine yardım edilmesini istedi. İmam kabul etmeyince "bende Hz. Resulullah'ın (s.a.a) yakın sahabesindenim" dedi. Bunun üzerine İmam (a.s) "Evet" dedi, "Ama Muaviye

1 - Seyyid bin Tavus'un Luhufuna bkz.

2 - Bihar, c.79, s. 54-141.

46

iktidar hirsıyla bize savaş açtığı zaman sen onun bu aşikar zulmüne açıkça karşı çıkacağın yerde susmayı tercih ettin. Senin bu suskunluğun büyük bir günahı. Muaviye'nin safında yer almasan da, onun bu haksızlık ve zulmü karşısında susarak onu desteklemiş oldun. Göz göre göre işlenen bir günaha seyirci kalmak, Müslüman'a yakışır bir mantık değildir!"

İran'da İslam inkılabı gerçekleşmeden önce şahın milletvekillerinden biri İmam Humeyni'yle -ks- görüşerek meclisten İslam karşıtı bir kanun geçirilmek istendiğinde kendisinin olumlu oy kullanmadığını söyleyince İmam Humeyni -ks- rahatsız bir ifadeyle "Bu yetmez" dedi, "Mecliste bunu haykırman, yüksek sesle itiraz etmen, sonra da meclisi terketmen gerekirdi efendi!" dedi.

Evet; iyiler, kötülükler karşısında susmamalıdır. İyiler tepki gösterecek olursa kirlenen ortamı değiştirebilirler, mesela bütün iyilerin, öğle vakti girdiğinde bulunduğu yerde ezan okuduğunu düşünün, bu hareket, ortamın tamamen değişmesini, çok farklı bir atmosfer oluşmasını sağlamaz mı?

47

Marufu Emretmenin Önemi

Marufu emretme ve münkerden sakındırma farzının namaz, oruç ve hac gibi ibadetlerden çok farklı olduğu bilinmelidir. Zira sözkonusu ibadetlerin yerine getirilmesi kimseyi rahatsız etmez, kimsenin çıkarına ve keyfine dokunmaz, bu nedenle de genellikle ibadetlere karşı çıkan da pek olmaz.

Kötülöklere karşı çıkmak ve münker -günah, kötü ve çirkin- davranışları engellemekse, çoğu insanlann keyfine ve zevkine ters düşeceğinden, ona karşı çıkanlar da epey fazla olacaktır.

Dahası, maruf ve münkerin ne olduğunu bilmekte herkesin işi değildir; çeşitli insanlarla irtibat kurabilmek ve gerekli reaksiyonları gösterme güç ve yeteneğine sahip olabilmek için tebliğ ve etkileşim psikolojisini de bilmek gerekir. İyiliğı emretme ve kötölükleri engelleme girişiminin başarılı olabilmesi için bunu yapanlar çok iyi huylu ve yüksek seviyeli bir ahlâka sahip olmalı, gerekli bilgi ve eğitime sahip bulunmalıdırlar.

48

Buna ilaveten, ideal bir girişim için gerekli kanuni ve mâli yardım ve destek hususunda devletle millet elele verebilmelidir. Mesela radyo ve televizyon programları temiz bir toplum yaratmaya iyi şeyleri ön plana çıkarıp kötü ve çirkin şeyleri toplumdan temizlemeye yönelik olmalıdır. Keza halk "marufu emretme ve münkerden menetme" eyleminin "başkalarının işine karışma ve şunu bunu rahatsız etme" değil, İslamî bir fariza ve insâni bir vazife olduğunu bilmelidir. Duvarlara, panolara yazılan yazılar ve reklam nitelikli sloganlar insanları kemal, olgunluk ve nura yöneltmeli; iyiliklerin canlanıp yeşerdiği, kötölük ve çirkinliklerinse tutunamadığı ve hayat bulamadığı temiz ve İslamî bir toplum oluşturulmalıdır.

Rivayetlerde, Marufu emretme ibadetinin Allah yolunda cihaddan bile önemli olduğu geçer, zira cihad bütün bir ömür süresince birkaç kez vuku bulurken bu fariza sabah akşam demeden hergün ve günün her saatinde, üstelik insanların gözleri önünde gerçekleşmektedir.

İnsanlar iyiliğe çağrılmaz ve kötölükten menedilmezlerse İslam toplumu sigortalanamaz; hergün Samira gibi bir sanatçının ortaya çıkıp bir altın buzağı yaparak genç neslimize karşı kültürel saldırılar başlatması işten bile değildir. Bütün İslam uleması Marufu emretme ve münkerden menetmenin vazgeçilmez farizalardan olduğu hususunda müttefiktirler. Bu fariza o kadar önemlidir ki cennet gençlerinin iki efendisinden biri olan İmam Hüseyin (a.s) Kerbelâ kıyamının amacının; İslam ümmetine marufu emretmek ve münkerden menetmek olduğunu buyurur.

49

Marufu emretme sayesinde yüce İslam'ın bütün farzları toplumda uygulanabilir, münker ve kötölüklerin engellenmesi halinde toplumdaki bütün bozulma ve kirlenmeler son bulur. Dünya nüfusunun 1 milyardan fazlasını teşkil eden İslam ümmetinin her ferdi her gün sadece bir marufa tavsiye ve bir münkerden sakındırma girişiminde bulunacak olursa bütün dünyanın çehresi değişmez mi?

Amerika'yla katil İsrail elele verip de bölgedeki bir İslam ülkesini bombalamaya yeltendiğinde, bir milyar insanın sokaklara dökülerek haykırması halinde derhal geri adım atmak zorunda kalacaklardır.

Biz Müslümanlar birlik, beraberlik, iman ve tek ses halinde haykirmanın tadını heniiz tann anlamıyla alabilmiş değiliz; evet, bir damla suyla biryere varılmayacağı elbet doğrudur, ama damlalar küçük çayları ve çaylar da büyük ırmakları besleyip de bir seddin arkasında biriktiğinde inanılmaz bir güce dönüşür, koca bir şehrin elektriğı olur ve bütün bir şehri aydınlatır.

Merhum şehid Muhahhari şöyle der: "Kur'an-i Kerim'de marufu emretme ayetinden önce Müslümanların birlik ve beraberliğinden bahsedilir; yani kötülükler ve bozulmalar önlemek istiyorsanız önce gücünüz kuvvetiniz olmalıdır, güçlü olmanız için de birlik ve beraberlik içinde olmanız gerekir denilmektedir."

Merhum Şeyh Ensari şöyle diyor:

"Marufu emretme ve münkerden menetme eylemi için iktidar ve devlet gücü gerekiyorsa, devlet kurmak ve İslam'ın iktidarı oluşturmak her Müslüman'a farz olur."

Dünün kötü ve çirkin işi yalan ve gıybet gibi şeylerdi;

50

biri bunu yaparsa diğeri onu meneder, kınardı.

Bugünün "kötü"sü ve "münker"i ise çok farklıdır artık...

Bugün Müslümanlar hiç beklemedikleri bir anda kendilerini çok büyük ve karmaşık komploların içinde buluvermektedirler! Yeterli güç, teknoloji, ihtisas^konomik altyapı ve birliğe sahip olmamaları halinde bu korkunç komplo ve tuzaklar Müslümanların bütün varlığını tehlikeye düşürecek ve dünyalarını karartacak şekildedir... Bu nedenledir ki ilke ve uluslararası düzeydeki kötülük ve münkerleri önleyebilmek için İslami bir devlet nizamının kurulması zaruridir.

Nihâi Amaç

Marufu emretmeden amaç iyi şeyler yapılması, münkerden menetmenin amacında kötülüklerin kökünün kazınmasıdır. Bu girişimin yüzeysel ve etkisiz olmaması gerektiği de açık ortadadır.

Kur'an-ı Kerim "eğer bir toplantıda Allah'ın ayetlerine hakaret edilirse buna itiraz amacıyla o toplantıyı hemen terkin, konu değişinceye kadar oraya dönmeyin" buyurur!

Bu ayetlerden de anlaşılacağı üzere söz konusu toplantının terkinine rağmen konu yinede değişmez ve dine hakarete devam edilirse başka bir çözüm yolu bulmak gerekir, nitekim Kur'an'da da amacın o toplantıyı salt terketmek ve bir uyanda bulunmaktan ibaret

1 - Nisa, 140, En'am, 68.

51

olmadığı, konunun değiştirilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. Binaenaleyh bu gayenin gerçekleşmesi için meşru her yola başvurulmalıdır, bazı rivayetlerde "günah işleyen kimse onu terkedinceye kadar onu rahatsız edin" denilmektedir!

Uyarı ve rahatsız etmenin de bir yararı olmaz ve günaha devam ederse bizim vazifemiz de devam eder ve başka yöntemlere başvurmamız gerekir:

Savaşla ilgili ayetlerde amacın "fitnenin giderilmesi ve tamamen ortadan kaldırılması" olduğu belirtilir.² Binaenaleyh fitne tamamen yeryüzünden kaldırılıncaya kadar mücadeleyi çeşitli yollar ve taktiklerle sürdürmek gerekir, işin bu kısmı gaye ve hedefle ilgilidir; ne kadar çaba ve emek sarfedilmesi gerektiğine bakalım bir de:

Namaz, oruç ve hac gibi ibadetler % 100 ibadettir, zamanı, şekli ve miktarı önceden belirlenmiştir. Marufu emretme ve münkerden nehyetmeninse belli bir şekli veya miktarı yoktur, tıpkı bir hastanın doktora muiracaat etmesi gibidir; bir hastanın hastalığı boyunca kaç kez doktora muiracaat etmesi, her doktora ne kadar vakit ayırması, ilaca ne kadar para harcaması gerektiği önceden bilinemez. Çünkü amaç hastanın iyileşmesidir; doktor, zaman, harcanacak para ve çabanın belli bir kısıtı yoktur. Bu nedenledir ki peygamberler "Bütün güç ve imkanlarımızı insanların ıslahı yolunda kullanınız" demişlerdir³

Marufu Emretme ve Münkerden Ahkoyma Farzı Aynî midir Kifai midir?¹

1 - Tehzib, c. 6, s. 181. 2-Bakara, 193. 3 - Hud, 88.

52

Evet, iyiliğe çağrı ve kötülükten menetme farzı; bazılannın yapmasıyla diğerlerini sorumluluktan kurtaran cenaze namazi gibi midir, yoksa her bireyin şahsen mükellef olduğu namaz farzası gibi midir?

Bu hususta her iki görüşü de savunanlar olmuştur. Ancak, burada bazı noktaları belirtmekte fayda olduğu kanaatindeyiz:

1- "Kalben reddetme" açısından her Müslümanın günden nefret etmesi farzdır; ama fiili ve sözlü girişim açısından, bir grubun girişimiyle beklenen netice ahrsra diğer Müslümanlardan sorumluluk kalkmış² olur³

2- Maruftan maksat, toplumda bütün iyi ve doğru şeyleri geçerli ve egemen kılmaksa bütün toplumun bu girişime katılması ve kıyam etmesi gerekir; ama eğer amaç sadece namaz, oruç, hacc vb. gibi bazı farizâların ihya edilmesiye belli bir grubun bu iş için faaliyette bulunması yeterlidir. Keza, münker denildiğinde toplumun bütün münker ve kötülüklerden temizlenmesi gibi kapsamlı bir anlam ve gaye kastediliyorsa bütün toplumun bu girişime katılması ve harekete geçmesi gerekir. Mesela "temizlik" denildiğinde eğer bütün cadde ve sokaklar, çarşı-Pazar, okul, ev, diikkan... vb gibi şehrin tamamı kastediliyorsa bu temizliğe ahalinin tamamı katılmalıdır, ama eğer sadece

1 - Herkesin ifasına mecbur olduğu namaz kılmak, oruç tutmak, yalan söylememek gibi farzlar aynî farzlardır; bazı Müslümanların yapmasıyla diğerlerinin sorumluluktan kurtulduğu cenaze namazi kılmak gibi farzlara ise kifâi farz denir - çevirenin notu-

2 - Çünkü amaca ulaşılmıştır - çev-.

3 - Cevahir.

53

belli bazı yerler kastediliyorsa bu iş için belli bir grubun girişimde bulunması kifaidir¹

Marufu Emretme ve Hakka Davet İşi Belli Bir Gruba Mahsus Değildir

Toplumda bireylerin davranışlarının yaratacağı etkiler küçümsenmemelidir. Bir futbolcu sahada onca seyirci karşısında Allah-u Tealâ'yı saygıyla anar ve spor sahasında cemaat namazım ihya ederse, bir üniversite öğretim görevlisi namaz vakti girdiğinde nazikçe dersi noktalayıp namazını kılsa, radyo televizyon sunuculan namaz vakti girdiğinde bunu ilan edip namaza duracak olursa "namazı vaktinde kılma" sünneti ihya olur ve bu kültür toplumda yerleşmeye başlar.

Bir Hatıra

Şahın İran'dan kaçtığı gün, sürgünde bulunan İmam Humyeni -ks- Fransa'nın küçük bir köyündeydi. Olayı bütün dünyaya duyurabilmek için yüzlerce radyo, televizyon ve gazete muhabiri oraya toplanmış, İmam'ın konuşmasını bekliyordu. O gün, İran'ın en tarihi günü ve İmam'ın o gün söyleyeceği sözler de onun en önemli mesajıydı. İmam Humeyni -ks- bir sandalyeye oturup konuşmaya başladı; bu târihi bir andı ve bütün dünyaya canlı yayınlı aktarılıyordu; henüz birkaç dakika geçmemişti ki rahmetli İmam -ks- yanında duran oğlu Seyyid Ahmed'e dönüp namaz vaktinin girip girmediğini sordu, vaktin girdiğini duyunca, muhabirleri nezaketle

1 - Ayetullah Nuri'nin Marufu Emr adlı eserinden mealen.

54

selamlayıp bütün dünyaya yapılan canlı yayına rağmen namazını kılmaya gitti. Orada bulunan muhabirler, şahın İran'dan kaçmak zorunda kaldığı böylesine kritik bir anda İmam'ın sözlerini neden birdenbire kestiğini ve nereye gittiğini sorduklarında, duydukları cevap hayretlerini artırdı: "Namaz vakti girdiğinde, Rabbinin huzuruna çıkmaktan daha önemli işi yoktur onun!Mİ

Marufu Emretmede İktidar ve Gücün Rolü

Hac Suresi'nin 41. Ayetinde şöyle buyrulur: "Öyle kimseler ki; yeryüzünde kendilerini iktidar ve güç sahibi kılsak dosdoğru namazı kılarlar, zekatı verirler, marufu emrederler, münkerden sakındırırlar..."

Bu ayetten de anlaşılacağı üzere marufu emretme ve münkerden sakındırma girişimi, bir kötülüğü işleyene karşı âcizane tavsiye ve nasihatle bulunmaktan ibaret değil; bilakis güçlü ve muktedir bir konumda yerine getirilmesi gereken bir görev ve sorumluluktur. Güç ve iktidar olmaksızın birçok kötülüğü, özellikle uluslar arası suç ve kötülükleri önleyebilmek mümkün değildir; Kur'an-ı Kerim mealen şöyle buyurmaktadır: "Müslüman bir grup, diğerine saldıracak olursa onu bu saldırganlığından vazgeçirip Allah'ın emrine döndürünceye kadar onunla savaşmak bütün Müslümanlara farzdır"2

Güç ve iktidar olmazsa bir toplumda Allah'ın hükümlerini hakim kılıp hadleri, diyetleri ve kısasları

1 - Bu hatırayı, bizzat İmam'ın - ks- oğlu Seyyid Ahmed hş. 1373 Ramazan'ında kendisini ziyarete gelen Tahranlı Taksicilere yaptığı konuşmada aktarmıştır.

2 - Huccurat, 9.

55

uygulayabilmek mümkün değildir.

Tembellik, bezginlik, korku ve yılgınlık gibi hasletler Müslüman'a yakışmadığından dua metinlerinde bu hasletler "felaket" olarak nitelenmiş ve bu felaketlerden Allah'a sığınılmıştır¹

Uhud savaşında Müslümanların yenilmesinin en önemli nedenlerinden biri yılgınlık ve gevşeklik göstermeleri olmuştur²

Sözkonusu güç ve iktidarın ancak Allah'ın hükümlerine uyup birlik ve vahdet içinde âdil, bilge, basiretli ve cesur bir mümin lidere itaat, çeşitli dallarda gerekli ihtisas ve teknolojiye ulaşma ve halkın tamamının uyanık ve bilinçli olmasıyla mümkün olabileceği apaçık ortadadır.

Marufu Emretme Zaaf ve Acziyetle Değil, İktidar ve Liderlikle Mümkündür

Kur'an-ı Kerim marufu emretme ve münkerden sakındırmanın zaaf ve acziyetten değil, velayetten kaynaklanan bir girişim olduğunu belirterek şöyle buyurur:

"Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileridirler, birbirlerine iyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar..."³

İslam toplumunda herkes birbirindendir⁴ ve

1 - Bihar, c. 98, s. 93 ve c. 2.

2 - "... yılgınlık gösterdiniz ve verilen emri uygulayacağınız yerde onu tartıştınız..." Âl-i İmran, 152.

3-Tevbe, 71.

4 - Âl-i İmran, 195.

56

yekdiğerine karşı sevgi besler; ansar olarak bilinen Medine halkının, muhacirin olarak bilinen Mekke Müslümanlarını sevgiyle karşılayıp bağırllarına basmış olması bunun en güzel misallerindendir¹

Müslümanlar, zor şartlar altında kaldıklarında bile din kardeşlerini kendilerine tercih ederler²

Hız. Resul-i Ekrem (s.a.a) Müslümanlar arasında defalarca kardeşlik bağı oluşturup "müminler kardeşler" buyurmuştur³

Binaenaleyh birisi marufu emrettiği veya bir kötülükten sakındırmaya kalktığında onun bu davranışı "üzerine vazife olmayan şeylere kanşmak ve başkalarının rahatsızlığına neden olmak" şeklinde tanımlanmamalıdır, bilakis bunu içten gelen insancıl bir duyguyla yaptığı ve

Allah-u Teala'nın velayet, denetim ve Marufu emretme konusunda onun vicdanına yerleştirdiği vazife ve insani sorumluluk bilincinden kaynaklandığı bilinmelidir.

Münkerden Sakındırmaya Kur'an'dan Bir Örnek

Hız. İbrahim (a.s) amcasının putlara taptığını görünce "önünde eğilip büküldüğünüz şu heykellerin ne manası var?!" demektedir4

Bu kısa, ama nitelikçe çok dolu cümlede, marufu emretme ve münkerden sakındırma konusunda öğrenilmesi gereken noktalar vardır:

1 - Haşr, 9.

2 - Haşr, 9.

3 -Hucurat,10.

4 - Enbiya, 52.

57

1- Marufu emretme fiilinde bulunan kimse belli bir olgunluk ve yetenek seviyesine ulaşmış olmalıdır.

2- Marufu emretme ve münkerden sakindirmanın yaşı yoktur.

3- Marufu emretme ve münkerden sakındırmaya kendi yakınlarımızdan başlamanız gerekir.

4- Münkerden sakındırmak istiyorsanız önce en biyyik ve en tehlikeli olanından başlayın.

5- Marufu emretme ve münkerden sakındırma eyleminde, muhatabinizin kendi onur ve insanî kişiliğinin farkına varmasını ve kendisine saygı duymasını sağlayın.

6- Münkerden sakındırma eyleminde kimi zaman bir kişinin bir grubu karşısına alması gerekebilir.

7- Uyan ve tavsiyede bulunurken soru sorma yöntemiyle muhatabın vicdanı uyandırılabilir.

8- Uyan ve tavsiyede bulunurken açık, net ve kararlı olun.

Yukandaki noktalar ilk bakışta zihne gelen mevzulardır, konu etrafında dikkatle düşünülecek ve meselâ tefsir kitaplarına müracaat edilecek olursa daha başka prensip ve usullerin de olduğu görülecektir.

58

Marufu Emretme ve Münkerden Sakındırmanın Tesir Ve Bereketleri

a- Manevi Etkileri

- Allah'ın gazabından kurtuluş: Müminlerin emiri Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır: Bir günah ve kötülüğe şahid olup da kalben bundan rahatsızlık duyan kimse Allah'ın gazabından kurtulmuş olur; insanları sözlü şekilde münkerden sakındıran kimse ödüllendirilir.

- Allah'ın liituflarından faydalanma: Allah kullarını yüceltmek için güç, kuvvet ve kılıçla kıyam eden, ilahi liitufların hakikatine ulaşmıştır¹

- Dine bid'at sokmaya kalkışan birini, münkerden sakındırma yoluyla korkutan kimsenin kalbini Allah Teala imanla doldurur; bid'at karşısında müsamahakâr davranan kimse ise Allah'ın hükmünü tahkir etmiş olur.

- Mükemmel olmanın belirtisi: Hz. Resulullah (s.a.a)

1-Vesail, c.11, s. 405.

59

şöyle buyurur: "İnsanların en iyisi, onlara marufu emreden, iyiye davet edendir."¹

Bilakis, maruf ve münker karşısında hiçbir tepki göstermeyen kimse insanlığını yitirmiş demektir, böyle biri, hayırlı bir sözü kabul etmez.²

- Marufu emretme, insanın kendisini de etkiler: İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) oğluna "İyilerden olmak istiyorsan insanlara iyiye ve marufu emret" buyurur.³

Evet, çamaşır yıkayan birinin nasıl kendi elleri de temizlenmiş olursa, insanları marufu ve iyiliği emretme eden kimse de neticede bizzat o maruf ve iyi şeyi yapmaya çalışır.

- Bütün sevaplara ortak olmak: Rivayetlerde şöyle geçer: Birini hayırlı ve iyi -maruf- bir işe davet eden kimse, sözkonusu kişi o iyilik ve hayrı işlediği sürece onun sevabına ortak olur ve bu ortaklık, iyiliği yapanın sevabını da eksiltmez.

Keza, birini kötü ve günah bir işe çağıran kimse, onun işlediği günah ve suça ortak olmuş olur. Binaenaleyh marufu emretme ve münkerden sakındırma eyleminde bulunan kimse onun etkisiyle yapılan her işe ortaktır⁴

b- Marufu emretme ve Münkerden Sakındırmanın Ekonomik Faydalan

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurur: Ülkelerin halkları iman

1 - Nehc'ul Fesahe, 8499. söz.

2 - Bihar, 97, s. 72.

3 - Nehc'ul Belaga, 31. mektup.

4 - Bihar, c. 97 ve Vesail, all, s. 398 Nehc'ul Fesahe 1026. cümle.

60

eder ve takvalı olurlarsa -ki takvanın bir kıtası da marufu emretme ve münkerden sakındırmadır- şüphesiz, yerin ve göğün bereketlerini onlara açarız.1

İmam Bakır (a.s) şöyle buyurur: Marufu emretme ve münkerden sakındırma sayesinde gelirler helal ve beldeler mamur olur.2

Ve başka bir rivayette de İmam şöyle buyurmaktadır: "Her yılın yağmuru önceden belirlenmiştir ve hep aynıdır. Ama insanlar günah işleyene Allah Teala yağmurun yönünü değiştirir" İmam Bakır (a.s) her günahın belli etki veya etkileri olduğunu hatırlatarak şöyle der:

- Bir toplumda zina artarsa ani ölüm ve kriz de artar.
- Terazi ve ölçüde sahtekarlık yapılırsa kıtlık ve yokluk başgösterir.
- Zekat ödenmezse yeryüzünün bereketleri azalır.
- Ahde vefasızlık ve sözünü tutmama artarsa düşman o toplum galip olur.
- Akraba ve eşi-dostu arayıp sorma olan "sıla-i rahim" ihmal edilip kesilirse mal-mülk, ehil olmayanların eline düşer.
- Marufu emretme ve münkerden sakındırma terk edilirse kötüler topluma hakim olur, feryatlara kulak veren olmaz.3

c) Marufu Emretme ve Münkerden Menetmenin Sosyal Faydaları

Kur'an, marufu emretme ve münkerden alıkoyma

1 - A'raf, 96.

2 - Numune Tefsiri, c. 3, s. 38.

3 - Bihar, c. 97, s. 72.

61

işiyle görevlendirilen belli bir gruba sahip bulunan toplumları "kurtulmuş" toplumlar olarak niteler:

"Sizden; hayra çağıran, iyiliği -marufu- emreden ve kötülükten -münkerden- sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır."1

Bir baka ayette de "en iyi toplum" olmanın belirtisi, marufu emretme ve münkerden sakındırmanın geçerli olup işlerlik kazanması şeklinde tanımlanır.2

Her namazda "essalamu aleynâ ve alâ ibadillahissalihin" diyerek selamladığımız salihler, marufu emretme ve münkerden sakındırma eyleminde bulunan kimselerdir.3

Bir başka ayette, Allah'ın azabı indiğinde sadece münkerden sakındıranların azaptan kurtulacağı, günahkarlarla lakâytlarınsa azaba yakalanacakları buyrulur:

"Onlardan bir topluluk: Allah'ın kendilerini helak etmek veya şiddetli bir azaba uğratmak istediği bir kavme ne diye öğüt veriyorsunuz?" dediğinde "Rabbimize karşı bir özür için ve bir ihtimal, sakınabilirler diye" dediler. Kendilerine hatırlatılanı unuttuklarında ise, biz de kötülükten sakındıranları kurtardık; zulmedenleri yaptıkları fışk dolayısıyla pek zorlu bir azapla yakaladık.⁴

Marufu emretme ve münkerden sakındırma konusunda İmam Bakır hazretleri (a.s) şöyle buyurmaktadır: "Bu iki şeye yardı eden Allah Teala aziz ve onurlu kılar, bunları

1 - Al-i İmran, 104. 2-Âl-iİmran, 110. 3-Âl-iİmran, 114. 4 - Â'raf, 164-165.

62

alçaltanıysa alçaltır."¹

d- Siyasi Faydaları

İlim şehrinin kapısı İmam Ali (a.s) şöyle buyurur: "Müminlerin güvence ve dayanağı, kafirlerinse zillet ve tahkir vesilesi, marufu emretme ve münkerden sakındırma fiilidir."²

Marufu emretme ve münkerden sakındırma işi yerine getirilmezse giderek kötüler topluma musallat olur ve iş öyle bir yere varır ki, iyilerin feryadına aldiran, onların uyanlarına kulak veren olmaz.³

Bir başka rivayette şöyle buyrulur: İnsanları kötülük ve münkerden alikoymaz ve Allah Resulii'niin (s.a.a) mutahhar Ehl-i Beyt'inin yolunu izlemezsiz Allah Teala kötülerini size musallat eder ve öylesine sıkıntıda kalırsınız ki, iyileriniz ne kadar dua etseler de kabul olunmaz!"⁴

1 - Bihar, c. s.75, Mizan'ul Hikmet'ten.

2 - Nehc-ul Belaga, 31. hikmet.

3 - Tehzib, 6, s. 176.

4 - Bihar, c. 97, s. 72.

63

Marufu Emretme ve Münkerden Sakınırmanın Sınırları

İyiye çağrı ve kötülükten sakındırmayı bir günah veya kötü eylem karşısında ikazda bulunmak gibi bireysel bir müdahaleden ibaret sananların bu görüşlerinin aksine, bu iki ibadet, dinin biitiin sahalanni kapsayan çok geniş bir alanda uygulanır. Bu anlamda biitiin bakanlıklar, işyerleri, kurum ve kuruluşlar, yargı, sınırlan kışlalar, radyo ve televizyon kurumu... bu iki ibadetin çalışma sahası durumundadır. Bu yelpazenin genişliği "farzların

kıvamı marufu emretme ve münkerden sakındırmayladır" hadisinden de kolayca anlaşılmaktadır.

Namazın ihya edilip toplumda yaygınlaşmasının sağlanması, marufu emretmeyle mümkün olmaktadır, yüksek ve güzel bir sesle, yüksekçe bir yerden herkese "Hayyeales'salât!" -haydi, namaza koşun!" cümlesini tekrarlayarak yapılan bir çağrıdır bu ve bizzat marufu emretmedir. Cihad konusunda bir taraftan tebliğat ve teşvik, diğer taraftan da koordineli ve icra olmazsa

64

cephelerin boş kalacağı ortadadır. Zekat konusunda da böyledir, sürekli hatırlatılmaz, faydaları, gereği ve lüzumu üzerinde sürekli uyan ve tavsiyelerde bulunulmazsa hums ve zekat ödemek için insanlarda saik bulunmayacaktır.

Bu hadisin devamında, marufu emretme ve münkerden sakındırma sayesinde yolların ve sınırların güvenliğinin sağlanacağı buyrulur. Yolların kenarına yerleştirilen trafik levhalarındaki uyan ve tavsiyeler, hız kontrolü, tehlike işaretleri...vb. binlerce acı kazanın önünü almakta, nice tehlikenin kazasız belasız savuşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bu uyan levhaları bu kontrol ve cezalar olmazsa her gün binlerce kaza olacak, arabalar çalınacak, insanlar kaçırılacak, aşırı hız ve uygunsuz sollama artacak, taşıma ücretleri kontrol edilemediğinden herkes istediği kadar ücret talep edebilecek, yolların durumu tam bir herc-i-i merce ve kargaşaya dönüşecek, yolculuk problem olacak, yolcular sağ salım menzile varmaya kadar yakınları azap dolu saatler geçirecekti...

Hadisin devamında, marufu emretme ve münkerden sakındırmamın faydaları şöyle anlatılmaktadır: "Marufu emretme ve münkerden sakındırma sayesinde gelirler helal olur." Evet, bir satıcı kusurlu veya zararlı bir mal piyasaya sürmeye kalkıştığında çarşı Pazar halkı yüksek sesle bunu protesto edip itirazlarda bulunacak olursa hükümet de gerekeni yapıp onu cezalandıracak ve piyasa "ıslah" edilmiş olacaktır. Satışta sahtekarlık, fiyat yükseltme ve faizcilik gibi olaylar karşısında halkın gerekli hassasiyeti göstermesi halinde piyasalar ıslah olup düzelecektir.

Hiz. Ali (a.s) halife olduğu günlerde çarşıya elinde

65

kırbaça çıkar sattığı malın kusurunu gizlemek için gölge ve kuytuya çekilenlere, malın kötüsünü, iyisinin altına sürüp satanlara uyarıda bulunur, piyasaya çeki düzen verirdi.

Yöntemler bahsine geldiğimizde de inşaallah etrafıca ele alacağımız bu konuda Hiz. Resulullah (s.a.a) efendimiz İbni Mesud'a "Günah işleyenlerle alışverişte bulunmayın" buyurmuşlardır. Müslüman sadece bu buyruğa itaat etseler, yani sahtekar işadamları ve tüccarları boykot ederek onlarla alışveriş kesseler söz konusu tüccar veya işadamları, kendisini ıslah etmek zorunda kalacaktır.

Evet, marufu emretme ve münkerden sakındırma sayesinde gelir ve kazançların helal hale getirilmesi ve hem bireyin hem gelecek neslinin taşvüreklik... vb. türlü sapma ve bozulmalara döğar olmasına sebebiyet veren pekalâ mümkündür.

Hak, Sonunda Hak Sahibini Bulur

Marufu emretme ve münkerden menetmenin rollerinden biri de yargının bozulmasını önlemesidir. Hadis-i şerifte "marufu emretme ve münkerden alıkoyma sayesinde hak sahibi hakkına kavuşur" buyurulmaktadır; gerçekten de herkes yeni geldiğinde mahkemede şahadet eder ve gerçekleri dosdoğru bir şekilde yargı yetkililerine aktarırsa işlenen birçok zulüm giderilebilir.

Zalim karşısında herkes kendi üzerine düşeni yapacak olursa zalim zulmedecek güç ve imkan bulamayacak ve neticede hak, sahibini bulacaktır.

İmam Sadık (a.s) yarenlerinden birine "Siz, Abbasileri desteklemiş olmasaydınız onlar bizi evlerimizde oturmaya

66

mecbur edemezdi; sizin susmanız, bizi evimize hapsedmiş oldu" buyurmuşlardır.1

Evet, bugün de durum aynıdır; bütün İslam ülkeleri hep bir ağızdan işgalci Siyonist israil'e bağırarak olsalar katil derhal geri çekilecektir.

Yeryüzü Mamur Olur

Hadise göre İyiliğe çağırıp kötülükten menetmenin bir diğer yararı da yeryüzünün mamur hale getirilebilmesidir. Zira imar etmenin şartı çaba, emek, ilgi, yatırım, ihtisas, seferberlik, elbirliği ve dayanışmadır ki bütün bunlar "maruf, yani "iyi ve olumlu"durlar ve insanları bunlara davet etmek gerekir; yeryüzünde fesad ve bozgunculuk çıkarmaksa savaş, fitne, işsizlik, sermayelerin işlerliğinin önlenmesi, bölücülük, israf ve ayyaşlık gibi şeylerle mümkündür ki bunlar da "münker" ve "olumsuz"durlar ve insanları bunlara karşı uyarmak ve sakindirmek gerekir.

Düşmandan İntikam

Marufu emretme ve münkerden sakındırma sayesinde düşmandan intikam alabilmek de mümkündür. Evet, insanın kendi hakkını alabilmesi için bilinç, bilgi, güç, uyanıklık, irade, birlik, cesaret ve propagandaya ihtiyacı vardır ve bunların herbiri uyan, destek ve teşvikle; kısacası marufu emretmeyle gerçekleştirilebilecek şeylerdir. Evet, hadiste de buyurulduğu üzere marufu emretmeyle düşman aldedilebilir.

I-Vesail, c. 12 s. 144.

67

Düzen ve Disiplini Sağlar

Mamfu emretme ve münkerden sakındırma sayesinde düzen ve disiplin sağlanır, devlet beka bulur; nitekim en mükemmel kanun ve düzen bile korunmaya muhtaçtır, aksi takdirde bozulacak, yıkılacaktır. İyiliği emretme ve kötülükten menetme devlet ve düzenin bekası, iyilerin ve iyi şeylerin korunması ve kötülerin kösteklenmesi demektir.

68

Marufu Emretme ve Münkerden Sakindirmanın Merhaleleri

Marufu emretme, hayra ve iyiliğe davet ve münkerden sakindirmanın iç merhalesi şöylece özetlenebilir:

1- İnsanın kalben giinah ve kötülükten hoşlanmaması ve Allah'ın hoşlanmadığı şeylerden onun da nefret etmesi.. Bu merhaleden kimse muaf değildir; yani en güçsüzler bile; sağır, dilsiz, kör, fakir... herkes giinahtan ve kötülükten nefret duymalıdır.

2- Bir giinah veya kötülük karşısında susmayıp sözlü şekilde muhatabı uyarmak ve onu doğru ve olumlu çizgiye davet etmek gerekir. Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor: "Allah'a çağıran, salih amelde bulunan ve "gerçekten ben Müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kimdir?"¹

3- Sözlü müdahale etkili olmazsa güç ve kuvvet kullanarak kötülük ve giinah engellenmelidir.

1 -Fussilet, 33.

69

Etki İlkesi

Marufu emretme ve münkerden nehyetmede en önemli faktör, etkili olan yöntemi uygulamaktır, yani muhatabın hangi yolla etkilenmesi mümkünse o yol ve yöntemle başvurulmalıdır:

- Eğer işaret yetiyor ve etki gösteriyorsa işaretle uyarmak farz olur
- Bağırarak etkili olacaksa, bağırarak farz olur
- Tehdid etkili olacaksa tehdit edilir
- Sürekli uyarı ve ikaz gerekiyorsa, bıkmadan uyarıda bulunulur
- Toplu dilekçe vermek, duygulandırıcı ve vicdanları uyandırıcı yöntemlere başvurmak gerekiyorsa, bu yapılmalıdır.
- Bizim söz veya uyarımız etkili olmuyor, ama başka birinin etkili olacağını biliyorsak onu devreye sokmamız gerekir.

Bu farzın uygulanmasında dikkat edilmesi gereken nokta, Allah'ın razı olmayacağı bir yola başvurmadır, bu çerçevede kalma kaydıyla bu mukaddes farızın uygulanmasında belli bir yol ve yöntem sınırlaması yoktur, ama; unutmamalı ki:

- Eğer uyarı için belli bir zaman gerekiyor ve o zamanda uyannın daha etkili olacağı biliniyorsa sözkonusu zaman tercih edilmelidir.
- Bir gezi, kamp, yada misafırlık gibi belli mekanlarda uyannın daha etkili olacağı biliniyorsa bu şartları dikkate almak gerekir.

- Eğer kötülüğü durdurabilmek için gerekli uyarı ve girişimlerin etkili olması bir devlet ve nizam gücüyle

70

mümkünse, devlet ve nizam gücüyle mümkünse, devlet kurulmalı, iktidar elde edilmelidir.

Yüce İslam'ın bizden istediği şey batılın yok edilmesi, hakkın diriltip yerine getirilmesi, münkerlerin yasaklanıp engellenmesi ve marufların tavsiye edilip yaygınlaştırılmasıdır; bunun uygulama şekli ise belli bir yöntemle sınırlı değildir, yani ne zaman, nerede, neyle, kimin katılım veya müdahalesiyle veya ne şekilde yapılacağı, şartlara bağlıdır.

Yüce İslam dini bunların cevabını akla ve mantığa bırakmış, Allah nzası çerçevesinde kalma kaydıyla akıl ve mantığı en etkili, en süratli ve en geçerli vesile bilmiştir.

Şehid Ayetullah Sadr'ın Görüşü

Bu büyük İslam âliminin marufun emredilmesi ve münkerin önlenmesiyle ilgili ayet ve rivayetlere dayanarak önerdiği yol ve şartlar bu hususta verilebilecek örneklerden biridir. Şehid Ayetullah Sadr şöyle diyor:

Bazen marufu emretme ve münkerden sakındırma derken birinin diğerine şahsi konularda uyarı ve tavsiyelerde bulunması, yani bireysel bir çerçevede davranılması kastedilmektedir (gıybetle bulunan birini bundan sakındırmak gibi). Bu gibi durumlarda etki ihtimaline göre davranmak ya da can güvenliği şartıyla bu uyarıda bulunmak makuldür. Ancak, kimi zaman marufu emretme ve münkerden sakındırma derken bütün bid'atlere, toplumdaki bütün zikrî, fiilî, siyasi ve ahlâki sapmalara son vermek, yeryüzünde bozgunculuk ve fesad çıkaranların kökünü kazımak, hakkı ihya edip bâtılı silmek ve bozuk ve sapmış olan düzeni değiştirmek gibi büyük ve

71

kapsamlı bir gaye kastedilir; bu durumda marufu emretme ve münkerden sakındırma eylemi için can güvenliğinin sağlanması gibi bir şart öne sürülemez, zira Yüce Allah'ın hükümlerinin uygulanması ve O'nun emirlerini egemenliği sözkonusu olunca can ve malm kıymetinden bahsedilemez¹

Binaenaleyh, insanların nebevî çizgiyle Emevi çizgiyi birbirinden ayırabilmesi için kimi zaman Hz. İmam Hiiseyin (a.s) gibi marufu emretme ve münkerden sakındırma yolunda herşeyin feda edilmesi gerekir.

Evet, yiice ve ulvî değerlerin korunması için canların feda edilmesi elbet caizdir. Hz. imam Ali (a.s) fakirlerin çağrılmadığı, sadece zenginlerin davet edildiği bir yemeğe katıldığı için kendi valisi Osman Bin Hanif e öylesine sert ifadelerle dolu bir mektup yazmıştır ki, aradan geçen asırlara ragmen bu mektup önemli ve öğretici bir beige olarak dillerden düşmemiş, Osman için tarn bir skandal olsa da, bu mektupla Hz. Ali (a.s) gerçek İslam'ı korumuş, bizzat Hz. Resulullah'tan (s.a.a) öğrenmiş olduğunu bu öz İslam'ın mazlum, fakir ve takva ehlinde yana olduğunu, kesinlikle zengin şımarıkların sürdürdüğü bir keyif, zevk, refah ve ayrımcılık dini olmadığını tarihin hafızasına kazımıştır. Evet, yiice İslam dininin değer ve mukadesatının korunması, bireyin canından çok daha önemlidir, bu nedenle de İslam uğruna yeri geldiğinde

Miisliimanlar seve seve can vender; gerçek Müslümanlar İslam'ı kendilerine değil, kendilerini İslam'a feda ederler.

1 - Ayetullah Seyid Mahmud Haşimi'den naklen.

72

Etkileyici Olmasa Bile...

İslam büyükleri marufu emretme ve münkerden nehyetmenin, ancak etkili olacağına ihtimal verildiği takdirde farz sayıldığını belirtmişlerdir. Yani etkili olmayacaksa, yapılması farz değildir. Bu genel kurahn yanı sıra bazı özel noktaların bilinmesi de faydalı olacaktır:

-Marufu emretme ve münkerden sakındırma eylemi hemen o sırada etkisini göstermeyebilir, ama konunun önemine binâen kimi durumlarda hak söziin ifade edilebilmesi ve hakkın ihyası için şehadete kadar yiiriinmelidir.

İmam Hiiseyin (a.s) İslam iimmetine marufu emretmek ve münkerden sakındırmak için Kerbela'ya gittiklerini buyurmuşlardır. Kerbelâ'da İmam Hiiseyin (a.s) şehid düşmüş ve Yezid'le ordusu o sırada bu şehadetten hemen etkilenmemiştir, ama zamanla hiir vicdanlar ve selim olan akıllar bu şanlı kıyamın muazzam mesajını almakta geçikmemiş, insanların fitratı ve tarihin vicdani Hz. İmam Hiiseyin'i (a.s) takdir ve iftiharla bağrına basarken Emevilerin giin ışığına çıkararak kınanmış, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mutahhar Ehl-i Beyt'inin (a.s) mazlumiyet, yiğitlik ve takvası biitiin Miisliimanlarca anlaşıp idrak edilmiştir.

Adalet ve maruf için bazen şehid olunması gerektiğinde dair Kur'an'da çeşitli ibarelere rastlamak miimkiindir; nice peygamberler bu uğurda şehid düşmüşlerdir.

Binaenaleyh âvam için marufu emretme ve münkerden sakındırmanın farz olma şartı, onun etkileyiciliği olsa da peygamberler ve ulemanın kimi

73

zaman haykırması gereklidir; tağutlar, sapmalar ve bid'atler gibi faktörlerle doğru yolun ortadan kalkmaması için onların şehadete kadar ilerlemesi kimi zaman kaçınılmaz olmaktadır.

- Olumlu ve ulvî bir ortam oluşturmak başlıbaşına bir değerdir. Nitekim yalnız başına bile olsa, namaz kılan kimsenin ezan okuması ve ezanda "hayye ale'ssalât" (haydi, namaza koş) demesi müstehaptır. Böyle bir ortamda ondan başka kalkıp namaza duracak kimse olmadığı halde bunu söylemesi, bu davranışın bir değer olduğunu göstermektedir. Keza, kanunun korunması ve unutulmasının önlenmesi de bir değer olduğundan yüce İslam dini, kadınların namazla mükellef olmadığı günlerde namaz vakti girdiğinde kibleye doğru oturup Allah'ı zikretmelerini, böylece namazdan kopmamalarını tavsiye etmiştir.

Yine yiice İslam dininde, ilk kez hacca gidenlerin Kurban Bayramı gününde saçlarını kesmeleri buyrulmuş; saçlı olmayanların da bu kanuna uymaları ve gerekli hissi duymaları için onların da adeta saçları varmış gibi formalite şekilde başlarına yavaşça jilet veya ustura dokundurmaları istenmiştir

Evet, bir dörtyola vardığımızda, bizden başka kimse olmasa bile, kanunu korumak ve ona saygılı olmaya kendimizi alıştırmak için kırmızı ışıktaki durmamız gerekir.

Bütün bu örnekler şunu göstermektedir: Marufu emretmenin pek etkisi olmayacağını düşünerek herkesin susması ve çevresine lâkayt kalması halinde iyi ve doğru

1 - Hac menasıkı, traş bölümüne bkz.

74

davranışlar -maruf- giderek önemsizleşecek, toplumda kötüler günbegün cesaret bulup küstahlaşacak ve Müslümanlar her gün bir adım daha geri atıp inandıkları değerlerden taviz vermek durumunda kalacaklardır. Bu nedenledir ki o sırada etkili olmasa bile böyle durumlarda asla susmamalı, gereken reaksiyonu göstermeli ve topluma marufu emredip münkerden sakındırmalıdır.

- Marufu emretme ve münkerden sakındırma eylemi muhatabı etkileyebilir; ama en azından günah veya kötülük işleyenin keyfini kaçırmak ve rahatça istediğini yapmasını engellemek mümkündür. Günah işlemeye kalkışan kimsede bu tedirginlik ve rahatsızlığın oluşturulması bile başlıca bir değerdir. İslam dini, günah işleyene surat asılmasını ve ona bu rahatsızlığın hissettirilmesini tavsiye eder. Bu durumda aykırı davranışını düzeltmese bile en azından cam sıkılmış ve yaptığığın başkalarını rahatsız ettiğini anlamış olacaktır.

- Münkerden sakındırma eylemi, hür olmanın belirtisidir. Gerekli etkiyi göstermeyecek diyerek, kötülük işleyenin karşısında sessiz kalıp hiçbir tepki göstermemek onun meydana boş bulup azgınlaşmasına ve neticede ortamı kötülüğün geçerli olduğu bir bakı, yozlaşma ve vahşete dönüştürmesine neden olacaktır. Binaenaleyh beklenen etkiyi hemen yaratmasa bile hiirnyet ve insanca yaşamı savunmak için gerekli tepki gösterilmeli, sessiz kalinmamah, haykırmalıdır.

- Marufu emretme ve münkerden sakındırma eylemi, bireyin kendisini yetiştirmesi ve kemale ulaşması yolunda bir adımdır, çünkü bireyin kendisine telkinde bulunması, varlığını ilan etmesi demektir; bilinç sorumluluk ve

75

uyanışın belirtisidir. Evet muhatab üzerinde kıs sürede etki göstermese bile en azından insanın kendisini etkilemekte ve olumlu hasletleri takviye etmektedir.

- Bugün söylenen bir söz ille de bugün etkili olmayabilir, ama her hayırlı amelin bir de ahiret ödülü olduğu unutulmamalıdır. Allah'a ve ahirete inanmanın kazandırdığı ayrıcalıklardan biri de mümin insanın hiçbir zaman kendisinin "kaybeden taraf" olduğu zannına kapılmamasıdır. İslam dininde esastır bu, Allah rızası için camiye giderseniz, cami kapalı bile olsa siz cemaate katılmanın sevabını kazanmış olursunuz. Sadık ve samimi insan, yaptığı herşeyi Allah rızası için yapar; Allah için tavsiye veya uyarıda bulunmanın pek sevabı vardır; muhatabın kulak asıp asmaması bunu değiştirmez. Kur'an, insanların en hayırlısının "hakka çağıran kimse" olduğunu buyurmaktadır¹; çağırılan kimsenin bu çağnya katılıp katılmaması bu hayn azaltmaz. Evet, öğrenci öğretmeni dinlemezse, öğretmenin alacağı maaşı azaltmaz bu.

- Marufu emretme ve münkerden sakındırmanın etkisi hemencecik kendisini göstermeyebilir, ama gelecekte etkili olacağından şüphe edilmemelidir. İnsan kimi zaman hak sözü dinleyecek kıvamda olmayabilir, ama haklı bir uyarının onun fikir ve düşüncesini zamanla etkilememesi mümkün değildir.

- Marufu emretme ve münkerden sakındırma eylemi aynı zamanda cür'et ve cesaret egzersizidir de! Sırf etkilemeyeceğini düşünerek bu farzı terketmek, zamanla, zulme ve haksızlığa karşı bireyin haykırma ve müdahale

1 -Fussilet, 33.

76

cesaretini köreltir.

- Günah veya haksız bir eyleme müdahale ve itiraz, iman ve vicdan sahibinin vicdanını rahatlatır ve huzur bulmasını sağlar. Bir zulüm günah veya haksızlık karşısında susmayıp haykıran ve gerekli reaksiyonu gösteren insanın ruhu ve vicdanı elbet huzurlu olacak, hiçbir zaman eziklik ve boynu büküklük duygusu altında rahatsız olmayacaktır.

- Marufu emretme ve münkerden sakındırmak, peygamberlerin yolu, enbiyanın sünnetidir. Unutmayalım ki biz peygamberlerden daha üstün değiliz; o masum ve yüce insanlar en güzel ahlak ve en mükemmel yöntemlerle, üstelik deliller ve mucizeler göstererek insanları doğru yola davet ettikleri halde genellikle halkın çoğu onlara kulak asmamıştır. Kur'an-ı Kerim "... onlara bir öğüt verildiğinde kulak asmazlardı" buyurur, bir başka ayette Firavun'u örnek göstererek " Firavun'a bütün mucizelerimizi gösterdik, ama o gerçeği kabule yanaşmadı" der; bir başka ayete de şöyle buyurur: " Onlara hangi mucizeyi gösterecek olsan yine yüz çevirir ve bu sihirdir derler"!

- Marufu emretme ve münkerden menetme eylemi, mümin için üzerine düşen sorumluluk ve vazifeyi yerine getirmek" ve günah işleyen kimsenin özür ve bahane yolunu tıkamadır. Böylece mümin "neden müdahale etmediği" sorusuyla karşılaşmaz ve günah işleyen kimse " beni uyaran olmadı" diyemez. Kur'an-ı Kerim'in de buyruğudur bu" uyanda bulunmak özür ve geçerli delil teşkil eder" buyurmaktadır.

Marufu emretme ve münkerden nehyetmenin farz

77

olma şartı, etki bırakmasıdır denilirken" etkileme ihtimali verilmiyorsa farz olmaz, ama bu, yasak olduğu ve bu eylemin artık yapılması gerektiği anlamına da gelmez. Bu hususta Allah'ın simrlari esastır; O'nun yasaklamadığı yere kadar gidilmeli, O'nun yasakladığı noktadaysa elbette durmalıdır; nitekim Rabb'ul Âlemin -cc- şöyle buyurmaktadır:

"...Onlardan yüz çevir..."1

"...Sağırlara sesini duyuramazsin..."2

"...Kimileri mezardaki ölüler gibidir, onlara sözünü duyuramazsin..."3

"...Onlanbirak..."4

1 -Nisa63, 81veEn'am, 68.

2 - Rum, 52, Neml, 30.

3 - Rum, 52, Neml, 30. 4-En'am, 91veHicr, 3.

78

Marufu Emretme ve MünkerdenSakındırmanın Etkili Olması İçin Mevcut Yeteneklerin Geliştirilmesi

1- Allah'a İman

Marufu emretme ve münkerden sakındırmanın en iyi yolu Allah'a ve ahirete imandır. İnsanları Allah'ın razı olduğu yol olan marufu emredip O'nun razı olmadığı davranışlar olan münkerden sakındırmak isteyen kimse insanların inançlarına hitab edebilmelidir. Birisi bir eve girdiğinde ona "şöyle yap, böyle yapma" diyebilmeniz için o evin bir sahibi olduğuna, evin sahipsiz ve kendi haline bırakılmadığına evdeki her hareketi kaydeden gizli kameralar bulunduğuna onun inanması gerekir. Bu durumda ona doğru yolu gösterebilmek mümkündür. Ama eğer muhatabınız bir hırsızsa ve "bu evin sahibi olmadığına ve canının istediği herşeyi yapabileceğine, zira kendisinin sınırsız bir hürriyet ve serbestiye sahip

79

olduğuna, kontrol ve kamera gibi şeylerin de yalan olduğuna" inanıyorsa sizin ona söz geçirebilmeniz artık mümkün değildir; zira bu şartlar altında o evi soymanın aptallık olduğuna inanmaktadır o; bu nedenle de evi talan edecek, dilediğince saçıp savuracaktır.

Evet, bu dünya hanesinin sahibinin Allah olduğuna kıyamete ve bir hesap gününün var olduğuna, bütün yaptıklarının hesabını vereceğine, yaptığı herşeyin en ince ayrıntılarına kadar gözetim altında olup kaydedildiğine, hatta niyet ve düşüncelerinin bile bilindiğine inanan bir insan temiz ve takvalı olacak, günah ve hatadan sakınacaktır. İnançsız ve sorumsuz insanlarsa tıpkı suyu olmayan dipsiz kuyu gibidirler, taşıma suyla nasıl değirmen dönmezse, birkaç kova suyla da bu dipsiz kuyuları doldurabilmek mümkün değildir.

İnanç ve sorumluluktan mahrum olan bu tür insanlar için; öğüt, kural, kanun, tüzük, ceza ve benzeri şeyler tıpkı dipsiz kuyuya dökülen birkaç kova suya benzer. Bu nedenledir ki insanları hayrı ve iyiliği emredip günah ve kötülükten sakındırmanın en temel unsuru Allah'a ve ahirete iman taşımaktır. Bu iman, tıpkı bir pınara benzer, sürekli su kaynar ondan ve insanı her türlü kötülük ve günden korur.

Allah'a İman Yetmez, Allah'ı Anmak da Gereklidir

Kimi insanlar vardır ki inanırlar; Allah'ın varlığı ve ahiret konusunda saatlerce ispatlı konuşabilir, hatta makaleler yazabilir.

Ama unutkandırılar. Allah'ı da ahireti de unutuverirler..

Bu nedenledir ki, sırf inanmak yeterli değildir, dikkat ve sürekli irtibat ta şarttır.

Allah Teala -cc- Kur'an'da bazıları için "inanmazlar" buyurmaktadır¹, bazı kimseler içinse "Allah'ı unutmuşlardır"² veya "kıyamet gününü unutmuşlardır"³ tabirlerini kullanmaktadır.

Namazın en önemli gerekçelerinden biri de, inanan insanın sürekli Allah'ı anmasını sağlamaktır⁴

Kur'an'da; hayatın aci-tath anlarında, insanın zor ve sıkıntılı zamanlarında sık sık Allah'ı anması tavsiye edilir⁵ Allah'a iman, O'nu anmayla içice olmazsa pek işe yaramayacaktır. Inanan insan, hayatının her anında Allah'ı anmah, daima O'nu hatırlamalıdır, bu nedenledir ki etini yiyeceği hayvanı mutlaka Allah'ın adını anarak ve besmele çekerek keser; eşiyile buluşurken, elbisesini giyerken, arabaya binerken, mektup yazar veya bir satırlık bir yazıyı okurken... kısacası maddi veya manevi bütün işlerine Allah'ın adıyla başlar.

Allah-u Teala'nın onu gözetlediğini⁶ pusulaymışçasına daim beklediğini yaptığı her iş ve söylediği her sözü meleklerin yazıp kaydettiğini⁷, sadece yaptığı iş ve davranışlardan değil, onların yarattığı netice ve etkilerden de kendisinin sorumlu tutulacağını⁸ Yüceler Yücesi Allah-

1 - Hakkâ, 32. 2-Haşr, 19.

3 - Sâd, 26.

4 - Tâha 14. 5-Enfal, 45.

6 - Alak, 14.

7 - Zuhuruf, 80.

8 - Yasin, 12.

u Teala'nın -cc- kullanndan bir an bile afil olmadığını¹ herşeyin en ince ayrıntılarına kadar kaydedildiğini² kıyamet günü insanın bütün amellerinin online getirileceğini³, insanın sadece amellerinden değil, niyet ve fikirlerinden de hesaba çekileceğini⁴ bilen ve bunlara inanan bir insan günah işlemez; bu iman ve inanç insanın günah işlemesine engel olur. Bu nedenledir ki insanlara marufu emredip münkerden sakındırmak isteyen kimse herşeyden önce onlarda Allah'a ve ahirete iman duygusunu canlandırmak ve Allah'i anmaları sağlanmalıdır, nitekim Kur'an-ı Kerim'de ölçü ve terazide sahtekarlık yapanlar için şöyle buyrulmaktadır: "ölçü ve tartıda eksiltelenler, o büyük kıyamet günü geldiğinde diriltileceklerine ve eksik sattıkları için hesaba çekileceklerine inanmıyorlar mı?"

2- Allah'a Şükretmek

Marufu emretme ve münkerden sakındırmak için başvurulacak en etkili yollardan biri de muhataba Allah'ın liituf ve keremini anlatmak, O'nun insanı hiçten yarattığını, insana gerekli

herşeyi verdiğini, kusurlarını örtüp iyiliklerini kat kat ödüllendirdiğini, duasına icabet dip derdine derman olduğunu; ona en iyi arkadaş, en iyi dost ve en şefkatli ve en güçlü yardımcı kesildiğini açıklamaktır.

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) şöyle diyor: Günah işleyeni cehenneme koyacağını söylemiş olmasa bile; bize

1 - Müminun, 17.

2 -Kamer, 53.

3 - Kehf, 49.

4 - Ğafir, 19.

82

verdiği bunca nimet ve yaptığı sayısız lütuflara binaen, Yüce Allah'ın huzurunda terbiyesizlikte bulunmamız ve günah işleme küstahlığını göstermememiz icabeder."1

3- Amellerin Hz. Resulullah'la (s.a.a) Ehl-i Beyt'ine (a.s) sunulması

İnsanları günah işlemekten alıkoyan ve iyiliğe yönelten önemli etkenlerden bir de, yaptıklarının Hz. Resulullah (s.a.a)la mutahhar Ehl-i Beyt'ine (a.s) sunulacağını bilmeleridir. Evet, bütün konuşmalarımızın kaydedildiğini ve sevdiğimiz memleket büyüklerine dinletileceğini bilirsek, konuştuğumuz şeylere daha fazla dikkat göstermez miyiz?

Usul-i Kafi'deki şu rivayet dikkat çekicidir: Bütün amelleriniz her hafta Hz. Resulullah'la (s.a.a) onun yeryüzündeki temsilcisi olan sevgili evladı Hz. Mehdi Sahib-i Zaman'a (a.s) arz edilir ve onlar ya memnun, ya mahzun olurlar.

Kur'an2 ve rivayetlere dayanan bu akide, en önemli etkenlerden biri durumundadır

4- Günahın Kötü Sonuçlarına Dikkat Çekmek

Birçok ayet ve rivayette, bela ve felaketlerin, işlenen

1 - Nehc'ul Belaga, 282. hikmet.

2 - Tevbe, 105.

3 - İmam Sadık - s- yarenlerine "neden Hz. Resulullah'ı (s.a.a) rahatsız ediyorsunuz?" diye sorduğunda "Biz nasıl rahatsız edebiliriz ki?" dediler, hazret" işlediğiniz her günah Hz. Resululla'a (s.a.a) arz edilmekte ve o da sizin bu günahınızdan fevkalade rahatsızlık duymaktadır" buyurdular. Bkz: Bihar, 23, s. 349.

83

günahlar neticesinde nazil olduğu belirtilmektedir. Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor: "Size ulaşan her musibet, kendi yaptıklarınız dolayısıyladır..."(Şûra, 30)

Helak edilen kavimler, Allah'a karşı tuğyanda bulundukları için helak oldular (Hakkâ Suresi).

Ğafir -diğer adıyla mümin- Suresi'nin 21. ayetinde günah işlemeyen insanın azap görmeyeceği, uğranan her belanın kesinlikle işlenen günahların sonucu olduğu ima edilir.

Takva timsali Hz. Ali -kv- Kumeyl duasında Rabbine şöyle yakarır:

"Ya Rabbi! Utanma perdelerini yırtan ve insanı arsızlaştıran günahlar dolayısıyla bizi bağışla!

Ya Rabbi! Nimetlerin elde edilmesinde değişikliklere neden olan günahlarımızı bağışla!

Ya Rabbi! Dualarımızın etkisizleşmesine sebebiyet veren günahlarımızı affet!"

Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere her günahın kendine has kötü sonuçları vardır, bunları hatırlatmak, insanların münkerden vazgeçmesinde etkili olacaktır.

5- Marufun Bereket ve Faydalarına Dikkat Çekmek

Günahın kötü sonuç ve etkilerini bilmek insanı nasıl münkerden sakındırırsa, hayırlı ve iyi işlerin olumlu etkilerine vakıf olmak da insanı marufa yönlendirecektir. Bu noktada bazı örnekler aktarmamızda yarar vardır, ancak bu örneklerin deryadan damla misali olduğunu ve asırlar önce İslam alimlerinin bu yüice dinin hiikiimlerinin delilleri hakkında nice hitaplar yazmış olduklarını da

84

hemen hatırlatalım; bilim geliştikçe yüice İslam dininin hükümlerindeki sir perdeleri daha fazla aralanacak ve bu emsalsiz dinin güzelliği her geçen gün daha iyi anlaşılacaktır kuşkusuz:

- İslam dini, bebek için en uygun ve mükemmel gıdanın anne sütü olduğunu söylemiş, bilimin ilerlediği çağımızda bunun ne kadar doğru olduğu, çeşitli delillerle ispatlanmıştır.
- İslam dini, ayakta idrar edilmemesini buyurmaktadır. İdrar yollarının görüntülenebildiği çağımızda, bilim, ayakta durulduğunda idrar mecrasının yeterince açık olmadığını görebilmiştir.
- Alkolün vücut ve ruh sağlığı üzerinde ne kadar yıkıcı etkiler yarattığı, bugünkü ileri teknoloji, bilim ve deneylerle çok daha rahat şekilde anlaşılabilir.
- İlerleyen bilim, domuz etinin ne kadar zararlı olduğunu iyice gözler önüne sermiş durumdadır.

Evet, İslam'ın emrettiği maruflarda öylesine fayda ve bereketler vardır ki, bunların bilinmesi, insanların bu maruflara şevkle yönelmesini sağlayacaktır.

Hicri şemsi 1375 yılının ilk günü olan Nevruz'un, Ehl-i Beyt imamlarını 8. Nuru olan İmam Rıza (a.s) hazretlerinin mübarek türbesinin civarında idrak ettiğim şu sırada; Marufu emretme ve münkerden sakındırma konulu bu kitabın telifiyle meşgul olmamı sağlayan Rabbime şükrediyor, konuyla ilgili olarak İmam Rıza'dan (a.s) rivayetle şu hadisi aktarıyorum: "İnsanlar bizim sözlerimizin güzellik ve faydalarını bilseler bize uyarlar"1

1 - Vesail, c. 18 bab: 8, s. 65.

85

Evet, İmam Rıza (a.s) insanların doğru yoldan sapmalarının nedenini, Ehl-i Beyt imalannın sözlerindeki manâ ve hakikatlerin bilinmemesi olduğunu hatırlatmaktadır. Nitekim İran'da İslam inkılabı gerçekleşikten sonra namazın sir ve hikmetleri hakkında çeşitli yaş kesimlerine hitab eden milyonlarca cilt kitap basılınca, şah döneminde namaza pek önem vermeyen bir çokları namaza yöneldiler. Şimdi, marufların fayda ve etkilerinden birkaç örnek aktaralım, bunların bilinmesi, maruflara ilgi duyulmasına neden olacaktır:

Örnekler

- Bizim başkalarına ihsan ve ikramda bulunmamız, Allah ve kullannın da bize ihsanda bulunmasına yolaçacaktır.¹

- Sadaka, belayı giderir.²

- Hac, insanı fakirliğe karşı sigortalar.³

- Zekat, malın-mülkün sigortasıdır.⁴

- Affedeni, Allah affeder.⁵

- Akraba ve yakınları arayıp sormak (sila-i rahim) ömrü uzatır.⁶

- Namaz, insanı kötülük ve çirkin işlerden alıkoyar.⁷

- İyi işler, günahları silip temizler.¹

1 - Esra, 7.

2 - Rakam 166-2. 3-110. hutbe.

4 - Bihar, c. 10, s. 99.

5 - Nur Suresi, 22.

6 - Gurer.

7 - Ankebut Suresi, 45

86

- Akike, bebeği tehlikelerden korur.²

- Euzu besmele çekerek Allah'a sığınmak ve dua etmek, insani tehlikeden kurtarır.³

- Cilve, işve ve kintmaktan uzak durmak kadınları kötü maksatlı erkeklerden korur.⁴

- Tevhide, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) peygamberliğine ve imam Ali'nin velayetine inanmak, insanın tağutlara eğilmesini önler.5

- Oruç, sağlık getirir.6

- Zühd, rahmetin şifresidir.

Huzurun yegane yolu, Allah'ı anmaktır.

8

9

- Huzurun yegane yolu, Allah'ı anmaktır.

Evet marufların toplumda hayat bulup yaygınlık kazanması için onların dünya ve ahiret etkilerini insanlara anlatıp izah etmek gerekir.

Her Davranışın Bir Bedeli Ve Karşılığı Vardır

İnsanları kötülüklerden vazgeçirip iyiliklere yönelmelerini sağlamanın bir diğer yolu da her davranışın bir karşılığı olduğunu ve bütün iyi ve kötü davranışların hem dünyada, hem ahirette mutlaka karşılık göreceğini anlatmaktır. Kur'an ve hadislerden birkaç örnek aktaralım:

1-Hud, 114ç

2 - Hadis-i şerif.

3-Gurer, 3737(3-213).

4 - Ahzab, 32

5 - Hadis-i şerif.

6 - Bihar, 62-67, 45. rivayet.

7 - Gurer, 900/1-25.

8 - Gurer.

9 - Ra'd Suresi, 28.

87

-Salih bir kul, çocukları için bir miktar bırakmış, bunu tarlasındaki duvarın dibine gömmüştü. Hz. Musa ve Hızır aleyhisselamlar aç ve susuz halde bu köye vardılar, ahali onlara bir lokma ekmek, bir yudum su vermeye yanaşmayacak kadar cimriydi. Hz. Hızır (a.s) sözkonusu duvan gördüğünde hemen onarmaları gerektiğini söyledi. Hz. Musa (a.s) şaşkınlıkla -bizden bir lokma ekmeği esirgeyen bu cimri halka bir de bedava amelelik mi yapahm?!" diye sorunca

Hızır kollanni sıvayıp duvarı onardi ve "Bu duvann altında, salih bir kulun oğullarına miras bıraktığı bir define var" dedi, "Bu duvan onarmasak yıkılacak, dedi, şu cimri insanlar defmeye sahiplenecek ve o yetim çocuklar yoksulluk çekecektir"1

Evet, fevkalade çarpıcı bir vak'adır bu; salih bir insanın yiizii suyu hiirmetine Allah-u Teala iki peygamberini, onun çocuklarına bedava işçilikle görevlendirebilmektedir! Kehf Suresi'nde aktarılan bu vak'a, hayirli amellerin bu dünyada da mutlaka karşılığı olduğunu ve bu hayirli karşılığın ya bize, ya evlatlanmıza erişmekte gecikmeyeceğini göstermektedir.

İmam Sadık (a.s) bu ayeti açıklarken şöyle buyurur:

Allah-u Azze ve Cell hazretleri Hz. Musa'ya şöyle vahyetmektedir: Babalanni iyi amelleri karşılığında ben onlann evlatlarına da liitufta bulunurum; Babalar iyi olurlarsa evlatlarına iyilik ve hayır ulaşır; kötüi babalarsa, çocuklarına kötülük ulaşmasına neden olurlar. Binaenaleyh kadınlarınızın zinaya uğramasını istemiyorsanız, zina yapmayın"2

1 - Kehf, 82. 2-Bihar, c.13,s. 296

88

Evet, amellerin mutlaka bir karşılığı olduğunu izah etmek; insanların iyiliğe temayül gösterip kötülükten uzak durmasına yardımcı olabilecek faktörlerden biridir.

Bu husustaki örneklerden biri de Nisa Suresi'nin 9. Ayetindedir: "Geride zayıf çocuklar bırakan ve onların geleceğinden tedirginlik duyanlar, başkalarının yetim çocuklarına zulüm ve haksızlıkta bulunmaktan korksunlar..."

Evet, ayette açıkça "sizin yetimlerinize nasıl davranılmasını istiyorsanız başkalarının yetimlerine öyle davranın" buyrulmaktadır; zira her ateşin dumanı, önce onu yakanın gözüne kaçır. Bugün başkalarının yetimlerine haksızlıkta bulunursak, giderek bu tür davranışların toplumda normal karşılanmasına neden olacağımızı ve bunun acısını gelecekte kendi evlatlarımızın tatmasının da kaçınılmaz olacağını bilmemiz gerekir. Büyük İslam mütefekkeri Hz. Mevlana'nın da deyişiyse:

"Bu dünya dağ, bizim amellerimiz de ses gibidir/ Dağa seslenirsen, sesin yankı olarak geri döner sana/ Bil ki her yaptığının bir karşılığı vardır/ Ne ekersen onu biçersin dostum.

Bir hadis-i şerifte "Kim birini bir ayıbından ötürü kınarsa, aynı ayıptan dolayı kendisi de kıvrınmadan, ölmez" buyrulur.1

Tarih

Bu konudaki önemli etkenlerden biri de tarihtir. İyi ve kötü toplumların tarihini bilmek ve başlarına gelenlerden

1 -Bihar, c. 70, s. 384.

89

haberdar olmak insanın ibret almasını, iyiye yönelip, kötünden uzak durmasını sağlar. Kur'an günah, kötülük ve zulme boğulan kâvimlerin nasıl helak olduklarını anlatan ayetlerle doludur:

- İnsanların Allah'a karşı tuğyan ve taşkınlıkta bulunması onları helak eder.2
- Bir kavmi, sulara boğarak helak ettik.3
- Bir topluluğu, yıldırımla helak ettik.4
- Bir topluluğu, dondurucu bir kasırgayla helak ettik.5
- Bir şehrin altını üstüne getirerek kavmini helak ettik.6

Bu uyanlardan haberdar olup sözkonusu kavimlerin tarihini bilmek, akıllı insanların ibret almasına, zulüm ve taşkınlıktan uzak durmasına yardımcı olacaktır. Yeryüzünü gezip de dolaşma ve gördüklerinden ibret alma tavsiyesinde bulunan onca ayetin maksadı da budur; iyi veya kötü kavimlerle şahısların hayat öykülerinin bilinmesinde fevkalade yarar vardır.

1 - En'am 6, Enfal 54. 2-Hakkâ, 5.

3 - Ankebut, 40.

4 - Fussilet, 17.

5 - Hakkâ, 6.

6 - Hud, 82.

90

Tarihle Tarih Felsefesi Arasındaki Fark

Geçmiş hadiseler tarih denir. Bu geçmişe ait usul, prensip ve kurallarla, ondan öğrenilecek gelecek için ve ahnacak ibretler ise tarih felsefesidir.

Bir örnek verelim:

Küçük çocuğuna "Sakin sokağa çıkma, dün falancanın çocuğuna nasıl araba çarptı, görmedin mi?" diyen bir annenin bahsettiği dünkü hadise tarih, çocuğuna bugün verdiği öğüt ise tarih felsefesidir. Kur'an-ı Kerim Hz. Yusufun (a.s) kıssasını tafsilatlı bir şekilde anlattıktan sonra böyle mükafatlandırırız" buyurur. Bu buyruktaki "...işte böyle" den önceki olaylar tarih, ondan sonraki kısım ise tarih felsefesidir, yani, "Yusufa yaptığımızın şahsi bir lütuf olduğunu sanmayın, zor ve sıkıntılı anlarında kendisini kontrol edebilen herkesi bu şekilde ödüllendiririz" denilmektedir.

Hz. Yunus (a.s) kıssasında da, o hazretin, Allah-u Tealâ'dan -cc- samimiyetle af dilediği ve bunun üzerine, uğradığı beladan kurtulduğu geçer; bu vak'anın sonunda

91

da "...samimiyetle özür dileyeni affeder, uğradığı sıkıntı ve karanlıklardan onu kurtarınız" buyrulmaktadır.

Evet, tarih felsefesi mevsimlik bir kıvılcım değil, süregelen bir akım ve değişmez bir ilahi kuraldır.

Marufu emretme ve münkerden sakındırma konusunda iyilerin ve günah işleyen kötülerin akibetini insanlara izah eder ve bugünkü kavim ve nesillerle geçmiş kavim ve nesillerin acı veya tath kaderlerinin birbirinden farkı olmadığını anlatacak olursak bu bilgi onların bilinç ve kemale doğru adım atmasına yardımcı olacaktır.

Günah İşleten Etkenler

Batıl ve sapık fikirler nasıl birçok günahın kaynağını teşkil ediyorsa, batıl zan ve tasavvurlarda bulunmak da insanı günaha iter. Kendisini başkalarından üstün zanneden insanları başkalarını küçümseme hatasına düşer ve alaya alırlar, oysa başkalarının ondan daha iyi olduğu zannıyla hareket eden biri bu davranışta bulunmamaktadır. Kur'an-ı Kerim bir kavmin başka bir kavmi küçümseyip alaya almamasını emreder ve "alaya alıp küçümseyen taraf, onu küçümseyenden daha üstün olabilir..." buyurur.¹

"Kadınlar da birbirlerini alaya almasınlar, alaya aldıkları kadın onlardan üstündür belki..."²

Bazı insanlar hırsla daha fazla zengin olacaklarını zannederler, oysa rızık Allah'ın elindedir; nitekim nice insanlar gece-gündüz hırsla yaşadıkları halde pek bir şey elde edemezler.³

1 -Hucurat, 11.

2 -Hucurat, 11.

3 - Ra'd, 26.

92

Kimi zaman insan, salt paranın mutluluk getireceğini zannederek zenginlere hasret ve gıptayla bakar, Kur'an'ın da deyişiyle "İnsanlar Karun'u gördükleri zaman derin bir iç geçirip ah çeker ve keşke biz de onun gibi zengin olsaydık" derlerdi! Oysa çok geçmeden Karun onca hazineleriyle birlikte yerin dibine gömülünce "iyi ki biz onun gibi zengin değildik!" dediler.

Kimi zaman bazıları falan akrabasıyla evlenecek olursa mutlu olacağı zannına kapılarak bu yolda elinden geleni yapmaktan çekinmez; böyle biri, mutluluğun şöhret ve mevkide olmadığından habersizdir.

Yanlış ve çirkin tasavvurlar, sağlıklı olmayan hayaller ve bunların doğrultusunda işlenen günahlara dikkatle bakıldığında işlediğimiz günahlar ve yaptığımız hataların çoğunun "zan" ve "tasavvur"lardan kaynaklandığını ve gerçek bir dayanağı bulunmadığı görülecektir. Bu nedenledir ki ayet ve hadislerde sık sık insanlar uyanmakta ve "iyilik ve saadetin falan şeyde olduğunu zannetmemelerini, iyilik ve saadetin başka şeylerde olduğunu bilmeleri" tavsiye edilmektedir; işte birkaç örnek:

1- Kıblenizin hangi yönde olduğu iyilik değildir; iyilik inanmak, salih amel işlemek ve ihtiyaç sahiplerine yardımcı olmaktır.2

2- Kötü bildiğiniz nice şeylerde sizin için hayır vardır.3

3- Onların çocukları ve servetleri seni şaşırtmasın,

1 - Kasas,79.

2 - Bakara, 177.

3 -Bakara, 216.

93

Allah onları işte o çocuklar ve o servetlerle azaba uğratmayı irade etmiştir.1

Kısacası aceleci yargılardan kaçınmak ve bildiğimizi zannettiğimiz her şeyin, her zaman doğru ve hak olmayabileceğini dikkate almak gerekir; unutmayalım ki inandığımız şeyler arasında gerçekten uzak, hayal, yanlış ve batıl olan birçok nokta da vardır. Kur'an-i Kerim insanın gerçekçi bir bakış açısıyla yetişmesini sağlamak ve zihnini hayal, kuruntu ve zanlardan temizlemek için nazil olmuş ayetlerle doludur.

Evet, marufu emretme ve münkerden sakındırma farızasının icrası için çeşitli faktörler harekete geçirilmeli ve bu cümleden olmak üzere olumlu ve yararlı faktörler sürekli gündemde tutulurken olumsuz ve zararlı faktörler bertaraf edilmelidir2

Birkaç Önemli Nokta

İmam Humeyni'nin -ks- Tahrir'ul Vesile adlı eserinde şöyle yazar:

1- Eğer marufu emretme ve münkerden nehyetme farızası için söylenmesi gereken söz ilia da belli bir şahsın söylemesi halinde etkili olacak ve başkalarının sözü etki yaratmayacaksa o şahsa bu farızayı icra etmek farz-ı aynıdır; aksi takdirde farz-ı kifai olur; yani bir gurup veya ferdin bu farzı yerine getirmesi yeterli olup diğerlerinin

1 -Tevbe, 85.

2 - Günah konusunu işlediğimiz aynı adlı eserde günah ve sapmanın kaynak ve nedenlerini etraflıca ele almış bulunuyoruz.

94

boynundan kalkar.

2- Marufu emretme farzının edası için şahsın niyetinin ilia da Allah rızası olması şart değildir; riya ve gösteriş için olsa bile, bu farz eda edilmelidir.

3- Fesadın kökünün kazınması için devlet kurulması ve iktidara sahip olunması gerekiyorsa, devlet ve iktidara kavuşmak farz olur.

- 4- Muhatabı günah işlemekten vazgeçirmek için sadece işaret yetiyorsa, bundan fazla bir davranışta bulunup ona hakaret sayılacak bir tavir sergilenmesi caiz değildir.
- 5- Bizim müdahalemiz günahın miktar ve hacmini azaltacak, ama kökünden kazınmasını sağlayamayacak olsa bile farzdır.
- 6- Bizim müdahalemiz, muhatabı büyük gûnahtan vazgeçiriyor, ama küçük günah işlemlerini engelleyemiyorsa, bu müdahale doğru ve farzdır.
- 7- Uyarının tekrarlı olması etkiliyse, tekrarlamak farz olur.
- 8- Marufu emretme ve münkerden sakındırma farzının edası; bir kişi değil de bir topluluk veya bir grup tarafından yapılması halinde etkili olacaksa, topluca veya grup tarafından yapılması farzdır.
- 9- Bizim tepki göstermeyip susmamız, günah işleyenlerin cür'etini artırıyor, susmanız haramdır.
- 10- Marufu emredip ve münkerden sakındırmamız muhatabı etkilemiyor, ama başkalarını etkiliyorsa, yapılması farz olur.
- 11- Bizim susmamız İslam'ın tezyifine veya Müslümanların inançlarının gevşeyip zayıflamasına neden
- 95
- oluyorsa, susmamız haramdır1
- 12- Giinah ve haramları önlemek için devlet, parti, grup, kurum, teşkilat vb. gerekliyse, bunların oluşturulması farz olur.
- 13- İki kişiden biri veya bir topluluk içinde sadece belli bir grup münker işliyorsa, sadece onları ilgilendirecek şekilde hitab edilmeli ve mesela "kim içki içiyorsa bırakması gerekir" denilmelidir, ama grubun tamamına veya ilgisiz olan belli bir kesimine uyandı bulunmak farz olmadığı gibi, caiz de değildir, yani o topluluktaki herkesi zan altında bırakacak ve o günahı işlemeyenleri de işlemiş gibi gösterecek şekilde uyarı veya müdahalede bulunulmamalıdır2
- 14- Giinah işleyenle muaşerette bulunmak onun daha az giinah işlemesine veya giinaha daha az zaman ayırmasına veya giinahın daha önemsiz bir tiire indirgenmesine yarıyorsa, bu muaşeret farzdır.
- 15- Giinah işleyenle muaşerette bulunmak o evin bazı fertleri üzerinde geçici de olsa olumlu bir etki yaratıyorsa bu muaşeret yine farz olur.
- 16- Eğer muaşeretin kesilmesi muhatabı giinahtan vazgeçirecekse, muaşeretin kesilmesi farz olur.
- 17- Birisiyle yapılan muaşeret onun giinah işleme cür'etini artırıyorsa bu muaşeret haramdır.

18- Bir giinahkarla yapılan muaşeretin ona ciir'et mi verdiği yoksa onu giinah işlemekten vaz mı geçirdiği konusunda şüpheliyse, sıla-i rahim esası gereğince,

1 - Allah'ın gazabına sebep olan "gerçeği gizleme" konusuyla ilgili ayetlerde de bu mevzuya işaret vardır.

2 - Tahrir'ul Vesile, marufu emretmenin 11. meselesi.

96

muaşerette bulunmak yeğdir.

19- Serbest bırakıldığında günah işleyen biri hapsedilmelidir. Birgün bir Müslüman Hz. Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna çıkıp annesinin kötü yolda olduğunu söyleyerek ne yapması gerektiğini sordu; Hz. Resulullah (s.a.a) "onu hapset" buyurdular, adam "yararı olmuyor" deyince "millete engel ol" buyurdular, adam bunun da yararsız olduğunu söyleyince "O zaman onun elini ayağını bağla ve bil ki anne babaya yapılacak en büyük iyilik onları kötülükten alıkoymaktır" buyurdular.¹

20- Belli bir şahsın belli bir konuda marufu emretmesi veya münkerden sakındırması İslam'ın tezyif ve küçümsenmesine neden oluyorsa, bu girişim başka yer ve konumlarda farz olsa bile, sözkonusu konumda caiz değildir². Meselâ ünlü ve sevilen bir Müslüman alim veya vaiz, minberde yersiz bir söz söylediğinde cemaatin huzurunda kalkıp da onu eleştirdiğinizde o şahıs İslam'ın bir çehresi olarak her zaman için gözden düşecek ve neticede onun şahsında yüce İslam dini zayıf ve gevşek görünmüş olacaksa bu eleştirinin o sırada ve orada yapılması caiz değildir.

21- Marufu emretme ve münkerden sakındırmanız ters etki yaratıyor ve geri tepiyorsa, mesela kendisine doğru bir tavsiyede bulunulduğunda inadına tahrîş edersini yapan biri ise, veya yapma denildiğinde daha beterini yapıyorsa o şahsa karşı bu girişimde bulunmanız farz olmaz.³

1 - Vesail uşşia, c.18, s. 414.

2 - Tahrir'ul Vesile, c.1, s. 448.

3 - Bu tür inatçı insanlara karşı başka yöntemlere başvurulmalıdır sırf inatçı olduğu için kendi haline bırakılamaz.

97

22- Marufu emretme ve münkerden sakındırma girişiminde yüzde yüz sonuç alınması şart değildir; yüzde bir oranında olumlu sonuç vermesi bile, farz olması için yeterlidir.

23- İslam mukaddesatına saygısızlık addedilecek olan helal davranışlar caiz değildir; mesela hasta birinin oruç tutması farz değildir ve yemesi helaldir; ama bunu aziz İslam dinini gevşek gösterecek veya başkalarının dînî inançlarında gevşemeyi normal telakki etmelerine sebep olacak şekilde yaparsa, caiz olmaz.

Amacımız hükümleri sıralamak veya ilmiyal yazmak olmadığından bu kadarla yetiniyor ve Ayetullah Hamenei'nin dînî sorumluluklarla ilgili bir konuda kendisine sorulan bir soruya verdiği şu cevabı aktarmanın faydalı olacağını sanıyoruz:

"Devlet, kanun ve yöneticinin İslami olduğu ve marufla münker konusunda da gereken dikkatin gösterildiği şartlarda halkın vazifesi sözlü uyarıda bulunmaktan ibarettir. Daha ileri ve inkılabî girişimler ise hükümetin vazifesidir, ama bizde bu hususta yardıma hazır olduğumuzu ve yapacağı icraatlarda devleti destekleyeceğimizi ona duyurmalıyız ona duyurmalıyız. Ancak, devlet ve yöneticinin İslamî olmadığı veya görünüşte İslami olduğu ve marufla münkere müdahalenin gerektirdiği şartlarda bizzat halk, sözlü uyanda bulunduktan sonra gerekli İslamî usullere uymak, merhale ve yoluna yordamına müdahalelerde de bulunabilir."

98

2. Fasıl

MARUFU EMRETME VE MUNKERDEN SAKINDIRMA FARIZASINI TERKETMEK

Susan Toplum, Ölü Toplumdur

Kur'an-ı Kerim akl-ı selim sahiplerine hitab ederek "Ey temiz akıl sahipleri, kısısta sizin için hayat vardır, umulur ki sakınırsınız" buyurmakta¹ ve eğer bir katille karşılaştığınızda onu öldürürseniz siz diri ve canhsiniz, aksi halde ölüsünüz demektir.

Bireyin ölü veya diri olduğu herkesçe anlaşılabilir birşeydir, ama toplumun ölü mü yoksa diri mi olduğunu anlayabilmek için ileri seviyede bir sosyal bilinç ve idrak gereklidir; nitekim bu nedenledir ki ayetin başında "... eğer temiz akıl sahibi, yüksek bir idrak, bilinç ve anlayış sahibi iseniz bu hakikati idrak edebilirsiniz" buyrulmaktadır. Dileyen herkesin dilediği her hali işleyebildiği ve hiçbir itirazla karşılaşmadığı bir toplum "ölü" toplumdur.

Hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır: "İyi ve kötü davranışlar karşısında ilgisiz olan ve hiçbir tepki göstermeyen kimse, canlılar arasında sadece nefes alıp

1 - Bakara 179.

101

verebilir ölüdür."¹

Günah Karşısında Susmak

Günah karşısında susmak korkaklığın belirtisidir; zaaf ve ümitsizliğin göstergesidir; insanın kendisine, topluma ve dürüstlüğe karşı sorumluluk bilinci taşımadığının nişanesidir.

Hız. Resul-ü Ekrem (s.a.a) efendimiz günah karşısında susmanın bir çeşit bid'at olduğunu buyurmuştur.²

Günah karşısında susmanın hüsrandan başka neticesi yoktur. Aşr Suresi'nde "İman ve salih amel sahibi olan, ama günah karşısında susan veya başkalarını hakka ve doğru yolda direniş göstermeye davet etmeyen kimse zarar ve hüsrandır" buyrulmaktadır.

İmam Sadık hazretleri (a.s) şöyle buyurur : "Allah Tealâ -c- bir topluluğa azap indirmeleri için bir grup melek gönderdi. Melekler o topluluğun gözyaşları dökerek dua etmekte olduğunu görünce, böyle bir topluluğa neden azab edildiğini sordular, Rabb'ul Âlemin -c- "onlar dua ve tazarruda bulunur, ama kötülükler karşısında gerekli tepkileri göstermezler" buyurdu.

Susmak, Yeryüzünü Fesada Boğar

Bakara Suresi'nin 251. Ayetinde mealen "insanlardan bir kısmı, diğerlerinin kötülük ve fesadını engellemeyecek olsa bütün yeryüzü fitne ve fesada boğulur" buyrulmaktadır.

1-Tehzib, 181.

2 - Bihar, c.77, s. 165.

102

Kötülüğe ve İyiliğe Karşı Susanı Allah Lanetlemiştir

İlim şehrinin kapısı Hz. İmam Ali (a.s) şöyle buyurur: Şanı yüce Allah, ancak marufu emretme ve münkerden sakındırma ilkesini terkeden ümmetleri lanetlemiştir."1

Hadis-i şerifte şöyle buyruluyor: Gizlice ve kapalı olarak işlenen bir günah bütün toplumu tehdit etmez; ama bir grup açıkça günah işler ve toplumun geri kalanı onları engelleyebilecek güce sahip olduğu halde bunu yapmaz ve susarsa Allah Tealâ o toplumun hepsini birlikte cezalandırır.2

Allah Teala "Ateşi herkesi yakan fitnelerden korkun" buyurmaktadır.3

Ehl-i Beyt-i Resulullah'ın (s.a.a) 6. Gülü İmam Sadık hazretleri (a.s) "Dine karşı sorumsuz ve lâkayt davranan kimsenin gerçekte dini yoktur" buyurur.4

Susmak, Kötülerin Egemenliğinin Başlangıcıdır

Rivayetlerde sıkça geçen şu düstur oldukça çarpıcıdır: "Eğer bir toplum marufu emretme ve münkerden nehyetmeyi terkederse aşağılık ve kötüler o topluma musallat olur ve Allah'a yalvarıp yakarmalarının da hiçbir etkisi olmaz."5

1 - Nehc'ul Belağa, 193. hutbe.

2 - Kenz'ul Ummâl, 5515. hadis. 3-Enfal, 25.

4-Vesail, c.11, s. 44.

5 - Nehc'ul Belaga, 47. mektup.

103

Öncelikle Komşu

İmam Sadık'tan rivayet edilen şu düstur hayli düşündürücüdür:" Günah işleyen komşusuna uyan ve müdahalede bulunmayan, onun günahına ortak sayılır"

Günaha Rıza Göstererek Susan, Ona Ortaktır

İnsanın gördüğü bir kötülük ve günah karşısında susması korkaklık, habersizlik, müdahaleden utanma ..vb nedenlerle olabilir, ama insanın o kötülük ve günahın işlenmesine kalben razı olmaması önemli bir esastır.

Nitekim kimi zaman bir günah veya kötülük karşısında susmanın nedeni, ona kalben razı olmaktan kaynaklanır ki, ayet ve rivayetlerde bu tür suskunluk, suç ortaklığı sayılmıştır, birkaç örnek verelim:

- Allah Teala Hz. Resulullah (s.a.a) tarafından Yahudilere "sizler neden daha önce gelen peygamberleri şehid ettiniz" diye sormaktadır. Oysa Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde kendilerine hitab edilen o Yahudiler değil, onların ataları, peygamberleri şehid etmişti; ama atalarının bu cinayetine onlar da kalben razı olduklarından Yiice Allah, atalarının işlediği o cinayetler nedeniyle onları da muhatab almakta ve eleştirmektedir.¹

- Nehc'ul Belaga'nın 20. Hutbesinde şöyle buyrulur: Hz. Salih'in (a.s) devesini sadece bir kişi öldürdüğü halde Kur'an "o deveyi bir grup öldürdü ve azaba düçar oldular" buyurmaktadır; çünkü sözkonusu grup o kimsenin deveyi öldürmesine rıza göstermiştir."²

1 -Âl-iİmaran, 183.

2 - Şems, 14.

104

- İlim şehrinin kapısı ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) vâsisi olan İmam Ali'nin (a.s) katili "İbn-i Mülcem" adlı bir kişi olduğu halde Ramazan Ayı'nın 19. Gecesinde duasında yüz defa "Ya Rabbi, Hz. Ali'nin (a.s) katillerine lanet et" denilmesi buyrulmaktadır.

Susan İnsanların Kıyamette Çehresi Nasıldır?

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyururlar: Canım elinde tutan Rabbime andolsun ki ümmetimden bir grup, maymun ve domuz şeklinde kabrinden kalkacaktır, onlardaki bu çirkin değişikliğin nedeni, engelleyebilecek güçleri olduğu halde günah işleyenlere meydan vermeleri ve onları engellememiş olmalarıdır."¹

Bir başka hadis-i şerifte de şöyle buyrulur: Mirac gecesi bir grup insanın dudaklarının makasla kesildiğini gördüm, nedenini sorduğumda münkerden

sakındırabilecek dilleri olduğu halde bunu yapmadıklarını söylediler."²

İmam Ali (a.s) şöyle buyurur: Bilgisini insanlara öğretmeyip gizleyen bilgin, kıyamet gününün en kötü kokan insani olacaktır"³

Sözün kıyası, hakkın ve hukukun ezildiğini gördüğünüzde susmamanız gerekir, yersiz suskunluk bid'at ve kötü bir gelenektir

Eğer:

- Ulemanın susması, insanların onlara karşı kötü zan beslemesine yol açıyorsa

1 - Kenz'ul Ummâl, c.3, s. 83.

2 - Lina'liil Ahbâr, c.2, s. 285.

3 - Vesail, c.8, s. 510.

105

- Ulemanın susması zalime ciir'et veriyorsa

- Susmak, zalimin zulmünün onaylanmasına sebep oluyorsa

- Susmak; marufun münker ve münkerin de maruf telakki edilmesine neden oluyorsa

- Susmak, Müslümanların inançlarında gevşeme ve zaaf yaratıyorsa

-Susmak, fikrî sapmalar ve bid'atlerin gelişmesine yol açıyorsa haramdır ve bireyin kendisi için tehlike yaratacak olsa bile bu suskunluğun bozulması ve gereken tepkinin gösterilmesi zaruridir.

Susmayanlar

İbn-i Sokeyt İmam Riza, İmam Cevad ve İmam Hâdi hazretlerinin (a.s) yarenlerinden olup Abbasi Halifesi Mütevekkil'in çocuklarının özel öğretmeni idi.

Birgün halife Mütevekkil, kendisini Hz. Resulullah (s.a.a) ve onun vasiysi Hz. Ali'yle (a.s) kıyaslama küstahlığında bulunarak "Sence, benim oğullarım mı daha iyidir, yoksa Hz. Resulullah'ın yavruları ve Hz. Ali'nin (a.s) oğulları olan İmam Hasan'la Hüseyin mi?" diye sordu.

İbni Sokeyt, ardında bir bid'ati taşıyan çirkin emelin farkına vararak suskunluğunu bozdu ve "Cennet gençlerinin efendisi ve Hz. Resulullah'ın gülleri olan Hasaneyn bir tarafa; Ali'nin hizmetkârı Kanber bile hem oğullarından hem senden daha üstündür!" dedi.

Çağının tağutu ve diktatörü olan Mütevekkil hiç ummadığı bu cevap karşısında önce dehşetle irkilmiş, ardından, kendisini toparlar toparlamaz, bu yiğit

106

öğretmenin katiline ferman vermiştir.¹

Bir başka örnek:

Firavunun ailesinden olan ve imanını gizleyen bir mümin, yıllardır sürdürdüğü sessizliğini bir vak'a karşısında bozarak "Siz, benim Rabbim Allah'tır diyen bir adamı mı öldürmek istiyorsunuz?! Diye haykırmıştır2

Ve son örneğimiz, Hz. Zeynep'ten:

Kerbela faciasının hemen ardından, esir edilerek önce Kufe, sonra da Şam'a götürülen Hz. Zeyneb (a.s) o korkunç katliamin fermanini veren ve Hz. Resulullah'tan (s.a.a) intikam alabilmek için o hazretin mübarek ve mutahhar soyunu kurtmaya niyetlenen melun Yezid'in huzuruna çıktığında arslanlar gibi kükreyerek gerçekleri haykırmış ve mükemmel bir "marufu emretme ve münkerden sakındırma" örneği sergilemiştir.

1 - Müstedrek-i Sefine't-il Bihâr, c.5, s. 80.

2 - Ğafir -Mü'min- Suresi, 28.

107

Marufu Emretme İlkesini Terketmek İçin Bahaneler

Rivayetlerde ahir zamanda bir grup insanın marufu emretme ilkesini terkedeceği ve çeşitli bahaneler one sürerek sorumsuzluğuna kılıf uydurmaya çalışacağı geçer, bunlardan birkaçına kısaca değinelim:

1- Başkalarının Günahından Bana Ne?!

Bazıları "Herkes dilediği gibi yaşar, ateş düştüğü yeri yakar" veya "Günah işleyen kimseyle beni aynı kabre koyacak değiller ya?" gibi sözlerle bahaneler one sürerek haksızlık ve bâtıl karşısında susarlar. Oysa ateş sadece düştüğü yeri yakmamakta, pekalâ çevreye de sıçrayabilmektedir; veya günah işleyenle aynı mezara konulmasak da, aynı toplumda, aynı atmosferi solumakta olduğumuzu görmezden gelemeyiz.

Bir toplumda işlenen suç, o toplumu etkiler ve pekala başkalarına da sıçrayabilir; kanun ve usule aykırı

108

davranışlar toplumun tamamını olumsuz yönde etkiler; tıpkı sigara içen birinin havayı kirletmesi gibidir bu... Bir yalan, bütün ilişkileri bozmaya yeter; bir kem bakış, bir haram nazâr ediş yoldan çıkmalara, zinaya ve veled-i zinaların dünyaya gelmesine yolaçar ve zinadan dünyaya gelen o çocuk her gün yüzlerce fitne ve fesad işler...

Bir günah, bazen nice günahların işlenmesine ortam hazırlar. İçki sadece içeni sarhoş etmekle kalmaz, sarhoşun binlerce çirkinliği yaratmasına da sebep olur. Bir hadis-i şerifte "Toplumda işlenen günah, tıpkı denizdeki bir gemide açılan delik gibidir" buyrulur; sadece kendi oturduğu yen delen bir yolcunun bu yaptığı şey, geminin batmasına ve bütün yolcuların boğulmasına ortam hazırlar.

Kısacası birinin günahının, başkalarına hiçbir zarar vermediği düşüncesi yanlıştır; Hz. Resulullah (s.a.a) "gizlice işlenen bir günah, sadece işleyene zarar verir, ama aleni şekilde işlendiğinde bütün toplumu tehdit eder" buyurmaktadırlar1

2- İyiliğe Davet ve Kötülükten Menediş Hürriyetleri Sınırlar

Hürriyet, gölgesinde binlerce uğursuzluğun işlendiği fevkalade kutsal bir kelimedir. Hürriyetin anlamı, herkesin dilediği herşeyi yapması değildir; bu sadece mantığa aykırı değil; hiçbir birey, toplum veya rejimin de kabul edebileceği bir durum değildir.

Hürriyet, ancak akıl, vicdan ve fitrata uygun olduğu ve Allah'ın hüküm ve sınırlarının çerçevesinden taşmadığı

1 - Bihar, c. 97, s. 78 Mizan'ul Hikmet'ten naklen.

109

sürece doğrudur; aksi takdirde vuku bulan şeyin adı hürriyet değil anarşi, kargaşa, şunu bunu rahatsız etmek, alâlemin işine gücüne mâni olmaktır.

Çocuklar tamamen serbest bırakılacak olursa yeryüzünde hiçkimse kalmaz; zira kendilerini olmadık tehlikelere atar ve kesinlikle kendi sonlarını hazırlamış olurlar. Hürriyetin kontrol altında tutulmaması halinde güven ve huzur diye bir şey kalmaz. Sosyal hayatta hürriyet, toplumun sağlıklı şekilde yaşayabilmesi için belli kural ve kapsamlı prensiplerle birlikte tanımlanmalı ve bireyin hürriyeti, toplumun hürriyetine zarar vermemelidir; buna aldırmayıp hürriyetini kötüye kullanan ve başkalarının hürriyetinin çiğnenmesine sebebiyet verenler dizginlenmelidir

3- Utanma

Marufu emretme ve münkerden sakındırma prensibini terketmenin nedeni bazen psikolojiktir, insan bunu, başkalarına müdahale telakkî ederek utanır. Bu tür utanma ve mahcubiyeti İslam kınamıştır, böyleleri çeşitli egzersizlerle bu sıfatı kendilerinden uzaklaştırmalıdır. Hakkın ezilmesi karşısında suskunluk getiren bir utanma duygusu, dünyada zillet ve ahirette de ebedî cehennemden başka şey kazandırmaz.

4- Korku

Bazen insan, marufu emretme ve münkerden sakındırmaktan korkar; bu korkunun nedenleri farkıdır: kim zaman, müşterisini kaybetmekten ve gelirinin

110

azalmasından korktuğu için bu prensibi önemsemez; oysa İmam Ali (a.s) iyiliğe çağrı ve kötülükten sakındırmanın, kimsenin rızkının kesmeyeceğini buyurmuştur.

İnsan, bazen de arkadaşlarını kaybedeceği korkusuyla bu prensipten vazgeçer, halbuki en iyi arkadaşı Yüceler Yücesi Allah-u Teala -cc- dır ve O'nun dışındaki bütün dostlar, birgün insanı mutlaka terkecektir.

Kimi zaman da insan, sözünün boşa gideceğini ve kendisine kulak verilmeyeceğini düşünür, oysa insanlar ona kulak vermeseler de, Allah indinde pek büyük bir ecir alacağını bilmelidir.

Bazen tehdit hisseder ve bu prensipten vazgeçer insan; oysa Allah iyiler ve doğrularla beraberdir ve ölüm sadece Allah'ın elindedir.

Kimi zaman, başkaları da onun davranışlarını tenkit eder korkusuyla bu prensipten vazgeçenler bilmelidir ki bu tenkitler, kemal ve olgunluk peşinde olanlar için birer nimettir.

İmam Sadık (a.s) ve imam Ali (a.s) Hz. Resulullah'tan (s.a.a) şöyle rivayet etmişlerdir: İnsanları iyiye çağırıp kötülükten menedin ve sakın korkmayın, zira bunu yapmakla ne rızkınız kesilir, ne de ölüm yaklaşır size"1

5- Bir çiçekle Bahar olur mu?

Bazen diğerlerinin sustuğunu görmek, insanı susmaya itmekte ve "bir çiçekle bahar gelmez ki, benden başka kimse yok mu sanki?" demektedir. Bu noktada Müslüman'ın sorumluluk bilinciyle hareket etmesi ve ilk

1 - Mizan'ul Hikmet, c.6, s. 263.

111

adımı kendisinin atması, kınama ve eleştirilerden çekinmemesi gerekir. Herkesin ölüler gibi sustuğu öyle bir ortamda hakkı haykırmanın, Allah indinde pek büyük ecri ve ödülü olduğu bilinmelidir. Nitekim hadis-i şerifte "En büyük cihad, zalim egemenin karşısında hakkı söylemektir" buyruluyor. Zira zorba ve zalim tâğutların etrafı her zaman sahtekar ve dalkavuk tiplerle çevrilidir, her yaptığını tağuta güzel gösterir, onun her yaptığını doğru sanmasına neden olurlar. İşte bu dalkavuklar arasında ve kimsenin doğruyu ve hakkı söyleyemediği bu ortamda arslan yürekli birinin çıkıp hakkı ve gerçeği söyleyerek ölüm sessizliğini bozması en büyük cesaret ve en büyük sevaptır.

6- Fikrî Sapma

Bazılarında fikrî sapmalar vardır, olayları hep kader ve cebrî açıdan değerlendirir ve " herşey Allah'ın elindedir, böyle olmasını O istemiş, olmuştur, O'nun işlerine karışılır mı?" derler. Bu, şirklerini Allah'a maleden ve "Allah dileseydi biz O'ndan başkasına tapmazdık, putperest olmamız, O'nun iradesiyle gerçekleşmiştir"1 diyen bazı müşriklerin mantığıdır.

Veya şöyle derler: "Eğer falan şeyin yapılması iyi ve gerekliyse neden Allah'ın kendisi onu yapmıyor? Mesela, açları doyumak iyiye, bizzat Allah onların rızkını versin, biz ne diye elimizdekini onlara harcayalım ki?!"2

Bu mantığa sahip olanlar, Yüce Allah'ın insanları hür

1-Nahl, 35. 2 - Yâsin, 47.

112

bir iradeyle yarattığını ve nimetleri vermek veya almakla sadece onları sınadığını bilmemektedirler. Şâni Yüce Allah -cc- insanlann puta tapmaması için merhamet ve acıma duygusuyla insanı donatmış, böylece insanoğlunun olgunlaşıp kemale ermesini dilemiştir.

Hz. Mehdi'yi (a.s) bekleme konusunda da maalesef bazıları bu yanlış fikre kapılmakta ve "biz Hz. Mehdi'yi bekliyoruz, zamanı geldiğinde kendisi zuhur edecek, işleri bizzat yoluna koyacaktır nasılsa!" demektedirler.

Böyleleri, "Hz. Mehdi'yi (a.s) beklemeyi, Azrail'i beklemek gibi bir şey sanmakta ve adeta kıbleye doğru uzanıp Azrail'i bekler gibi bir tavra girmektedirler. Oysa o hazreti bekleyiş, bir "hazırlıklı oluş"tur, lâkaytlık ve umursamazlık değil...

Güneşin ne olduğunu bilen ve sabahı bekleyen biri karanlıkta oturmaz, kalkıp bir mum yakar, bir ışık hazırlar ve aydınlık içinde, sabahı bekler.

7- Yersiz Beklenti

Kimi insanlar, söyledikleri her şeyin hemen yapılmasını beklerler; işte bu nedenle insanlara marufu emretmez ve "ya lafımızı dinlemezlerse?!" diyerek kaygılarını dile getirirler.

Oysa bu beklenti tamamen yersizdir.

İnsanlar; peygamberlerle masum imamların her söylediğini yerine getirmiş midir?

Olayları imkanlar dahilinde değerlendirmek ve tamamen olmuyorsa, kısmen başarıya yürüyerek, amacımızı imkanların elverdiği ölçüde gerçekleştirmek için çaba sarfetmeliyiz. Hz. Resulullah'ın (s.a.a) Hz. Ali'ye

113

(a.s) buyurduğu şu hadis pek çarpıcıdır: "Allah'a andolsun ki senin elinle bir tek kişinin hidayet bulması, güneşin üzerine ışıdığı herşeyin sana verilmesinden daha hayırlıdır.

Evet, bu mübarek hadis-i şerifte Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) efendimiz bir tek kişinin bile hidayete ermesine razıdır.

Yersiz beklentinin bir diğer türü de bazılarının tarn bir refah ve huzur içinde ve şahsi onur, gurur ve konumlarının da korunması şartıyla, üstelik sadece bir tek buyruk ve uyanlarıyla bir işin hemencecik yapıliverilmesini beklemeleri ve bunun konumlanna zerrece zarar vereceğini veya onlan zahmete düşürebileceğini gördüklerinde hemen yan çizerek "benim böyle bir sorumluluğum yok!" deyivermeleridir.

8- Başkaları Var Nasılsa!

Kimileri, insanlara marufu emredip münkerden nehyetme ilkesini uygulamamalarına gerekçe olarak başkalarının sorumluluklarını gösterir ve "Falan makam, filan ünlü isim veya falan kuruluş, filan İslam encümeni var nasılsa! Onlar varken bu vazife bana düşmez!" diyerek için içinden sıyrılmaya çalışırlar. Oysa marufu emretme; tıpkı namaz gibi herkesin mükellef olduğu bir farzdır. Sizin gördüğünüz falan aykırı davranış veya işi, yetkililer görmemiş olabilir pekalâ! Ya da halkın desteğinden emin değildir... Bu durumda sizin ilk adımı atıp

sorunu dile getirmeniz aslında toplumun diğer fertlerini de dile getirecek ve "bizim de duygularımıza tercüman oldunuz!" diyeceklerdir.

114

Evet, başkalarının gafleti bizim de gaflet göstermemize gerekçe olamaz!"

9- Bugiın Söyledik Diyelim, Peki Yarın Ne Olacak?

Marufu emretme ve münkerden sakındırma prensibini ihmal eden bazılan" bugiın biz bir fesadi engelledik diyelim; ama yann yine nice fesadlar işlenecektir" demektedir. Bu tıpkı "Evi niye süpürelim ki, nasılsa yarın yine toz içinde kalacak" demeye benzer. Unutmayahm ki, bir günahın yarın tekrar işlenme ihtimali, o günahın bugiın işlenmesine lakayt kalmak için gerekçe teşkil etmez.

10- Bir Defa Başarısız Oldu Diye Prensibini Terkedenler

Bazılan marufu emretmiş, ama bir tek defa başarısız olduğu için bu yenilgiyi unutamamışlardır; bu nedenle de bu ilkeyi terkedip "Hiç yararı yok, bir defa söyledim de ne oldu sanki?!" diyerek pasif kalmayı tercih etmişlerdir.

Bu gibileri çok iyi bilmelidir ki:

- Görünüşte yenilgi aldıkları o bir defa için bile, Rableri katında ecir ve sevap kazanmışlardır.

-Bazılan, yapılan bir uyanya inatla direnseler de, hak söz zamanla onları etkileyecek, er veya geç mutlaka belli bir tesir bırakacaktır.

- Bir veya birkaç yenilgi yüzünden bu ilahi ilke terkedilemez. Bir doktorun yazdığı reçeteden sonuç almayınca o hastalığa ömrünüzün sonuna kadar tahammül mü edersiniz, yoksa sonuç alıncaya kadar başka doktorları ve başka tedavi yöntemlerini mi denersiniz?

115

11- Dindarlık Zannederek Vazifeyi Terketmek

Kimileri toplumun iyi-kötü hiçbir işine karışmamayı takva ve dindarlık zanneder, böyleleri tıpkı Tebük Gazvesinde Hz. Resulullah'ı (s.a.a) yalnız bırakanlara benzer; Tebük Savaşına katılmak yerine dolaylı firarı tercih eden bazı sözde dindarlar Hz. Resulullah'a (s.a.a) şöyle demişlerdi: "Sizinle cepheye gelmeyişimizin sebebi, imanımızı korumaktır; Tebük'e gelir ve Remaklarla savaşırsak, gözümüz onların kadınlarına - kızlarına düşer de günaha gireriz diye korkuyoruz. Bu nedenle Tebük Savaşında sizi yalnız bırakmak zorundayız!!"

12- Davet ve Uyarıyı Küçümsemek

Bazılarıysa marufu emretme ve münkerden sakındırma İlkesini terketme gerekçesi olarak bununla bir yere varılamayacağını iddia eder ve "uyarıyla nasihatle bu işler düzelmez, işi kökünden halledecek bir yol bulmalı" derler.

Bu da şeytanın hile ve vesveselerinden biridir. Susuzluktan ölmek üzere olan birine bir miktar su ulaştırıp onu kurtaracağı yerde, "ülkenin dört bir yanına su ulaştırabilecek bir proje düşünmek lazım" diyerek adamcağızı ölüme terketmektir bu...

İşi temelden halledecek esaslı ve kalıcı çözüm getirmek elbette ki yeğdir ve bu yapılmalıdır da; ama sırf bu bahaneyle marufu emretme ve münkerden sakındırmak ilkesi terkedilemez.

13- Hirs

Kimi zaman bazılan tamah ve hırs yüzünden;

116

İkramiye, teşvik ve ödül alma ümidi veya müşterisini kaybetmeme ve başkalarına şirin görünebilme gibi gerekçelerle münker, kötülük ve çirkinlikler karşısında susmaktadırlar.1

14- Rahatına Düşkünlük

Kimi de, sırf rahatına düşkün olduğu için, etrafındaki haksızlık ve kötülükleri görmezden gelir. Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: "Sizler, rahat yaşamaya düşkün olduğunuz ve sorumluluklarınızı bilmediğiniz için marufu emretme ve münkerden sakındırma ilkesini terk etmektesiniz."2

1-Vesail, c. 11, s. 395.

2 - Nehc'ul Fesahe 2032. hadisi.

117

Münkerlerin Yıkıcı Etkileri

Bir toplumda münkerin önü alınmaz ve vuku bulan kötü ve çirkin olaylara herkes sessiz ve tepkisiz kalırsa bunun doğurduğu tehlikeler arda arda kendisini göstermeye başlar. Münkere tepkisizlik, aslında merhale merhale gelişen bir olaydır, bu merhaleler şöyle özetlenebilir:

1- Günah işlendiğini gördüğü halde tepki göstermemek ve marufu emretme, münkerden sakındırma eyleminde bulunmamak

2- Günahı normal karşılar hale gelmek

3- Günah işlenmesine razı olmak

4- Günah işlenmesine yardımcı olmak

5- Bizzat günah işlemek

6- Günah işlemekte ısrarlı olmak, o günaha alışmak ve hatta o günahı işlemekten zevk alıp memnuniyet duymak

7- Başkalannı da günah işlemeye davet etmek

8- Günahın işlenmesi ve propagandası için yatırımda bulunmak

118

9- Günah işlemeyenlere cephe almak ve onları sürekli dışlamak

10- (Allah korusun) Kalbin katılaşıp taşlaşması ve insanın acımasızlaşması.

Evet, Kur'an-ı Kerim'de "şeytan'ın adımlarını izlemeyin"1 şeklinde buyrulmasının nedeni şeytanın insanı adım adım günaha ve fesada çekmesidir2

Bir hakim arkadaşım şöyle anlatıyordu: "On yedi Müslümanı terör eden bir münafık yakalamıştık; "O Müslümanları şehid ederken hiç rahatsızlık duymadın mı?" diye sorduğumda "Şehid ettiğim ilk Müslümanda ürperip titredim; ama ondan sonra alıştım ve benim için normal bir hal oldu!"

Şeytan'ın insana adım adım yaklaşıp nüfuz edişi,

Nehc'ul Belağa'da şöyle tavsif edilir:

- Önce Şeytan, onların ruhuna tohumunu eker
- O tohum canlanır
- Derken, şeytanın yavruları insanın ruhunda emeklemeye başlar
- Ardından, insanın kendi elinde büyüyüp yürümeye başlar
- Şeytan onun gözüne bakar ve böylece insan " Allah'ın gözü" yerine "şeytanın gözü" kesilir, Sonra, Şeytan, sözünü onun diliyle söylemeye başlar ve söylemek istediklerini ona söyler.
- Şeytan, onu kullanarak, başkalarını da onun vasıtasıyla yoldan çıkarmaya başlar.3

1 - Bakara 168 ve 208.

2-Nur,21.

3 - 7. Hutbe.

119

Yıkıcı Etkileri

Her günah, bir başka günaha zemin hazırlar. İnsan hem kendi davranışlarına, hem başkalarının davranışlarına dikkat etmez ve bir günah karşısında gereken tepkiyi göstermezse bir tek günahın veya psikolojik bir halin bazen akla gelmedik günahlara ortam hazırlayabileceğini unutmamalıdır.

Yusuf un (a.s) Kıssasından Alınacak Dersler

Hız. Yusuf'un (a.s) kardeşleri kıskançtı; sırf bu psikolojik bozukluk ve ahlaki olumsuzluk onları olmadık hatalara düşürmüştür; işte bunlardan birkaçı:

1- Babalarını sapmayla suçlamak

2- Küçük kardeşlerini, gezmeye götürmek, bunu gerçekleştirmek ve evladı babasından ayırmak¹

3- Kendi kardeşini kuyuya atmak²

4- Kardeşinin kurtlara yem olduğu yalanını uydurmak³

5- Yusuf'a hırsızlık iftirasında bulunmak

Evet, görüldüğü gibi bir tek günah, hiç umulmadık hatalara yol açabilmekte, nice günahların işlenmesine sebebiyet verebilmektedir; bu nedenledir ki başka günahlara meydan vermiş olmamak için günah yolunda atılan ilk adımı müdahale etmek ve engel olmak gerekir.

Münkerlerin, biz bilsek de bilmesek de çeşitli boyut ve platformlarda pek yıkıcı etkileri olduğu unutulmamalıdır.

1 - Yusuf, 12.

2 - Yusuf, 10.

3 - Yusuf, 17.

120

Bir Hatıra

Birgün, bir yolculuk için uçağa binmiştim, uçuşa biraz kala bütün yolcuların uçaktan inmesi istendi.

Kısa sürede yolcular indi, valizler bavullar geri verildi, hepimiz telaşlanmış, meselenin ne olduğunu merak etmiştik. Yetkililerden sorduğumda "Uçağa bir hamamböceği girmiş" dediler! Hayretimi gizleyemedim; "Bir hamamböceği yüzünden mi hepimizi indirip uçağı boşalttınız?!" diye sordum gülererek "Bu yaptığınız nedir Allah aşkına?! Bir yetkili tebessüm ederek "Şaşırmakta haklısınız" dedi, "Ama o hamamböceği ince bir kabloyu kemirecek olursa çok önemli bazı irtibatların kesilebileceğini düşündünüz mü hiç?!"

Evet, bu küçük hadise karşısında birçok uzman ve imkanın seferber olduğunu görünce ister istemez bazı insanların, tıpkı bu hadisede olduğu gibi, görünüşte basit sanılan birtakım huy ve alışkanlıklar nedeniyle bütün hayatlarını nasıl heder ettiğini düşündüm... Kötülük, günah ve çirkinlikler demek olan münkerlerin toplumdaki etkisi de tıpkı bu hamamböceğinin yaratacağı etki gibidir; insanoğlunun tekamül ve olgunlaşma düzenini tehlikeye düşürebilmektedir pekâlâ... Bunun en açık delili, günah ve ahlaksızlıkların fazlaca işlendiği toplumlarda buna paralel olarak stres, sorumsuzluk, amaçsızlık, nihilizm, intihar, uyuşturucuya sığınma, sinir hapları kullanma, modern kılıflara bürünmüş çeşitli vahşilik ve barbarlıklar, türlü psikolojik ve cinsel hastalıkların da artmasıdır.

Zarar ve Tehlike İhtimali Varsa Ne Yapmah?

İnsanoğlu her girişimde kâr ve zarar muhasebesi yapar ve önemli olanla daha önemli olanı birbirinden ayırır, işlerinde dikkat ve ehemmiyet sıralaması gösterir; az bir kâr için, gereğinden fazla harcamaya girmez. Ne varki bu esas; marufu emretme ve münkerden sakındırma ilkesini uygularken kimsenin onur, mal ve canının sigorta edilmiş olduğu anlamına da gelmez. Bu önemli farizayı yerine getirebilmek için icabında tehlike ve zarar da göze almak gerekir. Bunca vurgu, önem ve sevabın, farizayı hiç zahmetsizce ve kesinlikle sonuç alınacak şekilde yerine getirenlere yönelik olmadığı ortadadır.

Kimi zaman sonuç alınmayabilir; ama sırf bu yizden marufu emretme ve münkerden sakındırma ilkesinden vazgeçilemez...

Hz. Nuh (a.s) ne kadar sonuç almıştı sahi?!

Aşura günü İmam Hüseyin (a.s) Yezid ordusuyla bizzat muhatab olup konuşmadı mı? Onları en büyük

münker ve en büyük kötülükten, yani o hazreti katletmekten sakındırmak için gereken herşeyi yapmadı mı? Onun onca uyan ve girişimi ne kadar tesir bıraktı Yezid ordusunda?..

Her zaman ille de tesir gerekli değildir; kazan sırf hücceti tamamlamak ve bahaneye mahal bırakmamak için nasihat edilmesi gerekir; Kur'an'da buyrulduğu gibi: "...özü kaldırmak veya uyarmak için..."¹

Evet, marufu emretme ve münkerden sakındırma farizası için gerekli girişiminin terkediliş nedeni genellikle bu iki nokta olmaktadır; yani uyan ve tavsiyenin hemencecik etki bırakması ve uyarıda bulunulduğunda hiçbir tehlikeyle karşılaşılması gibi yersiz iki beklenti sözkonusu olmaktadır. Nitekim hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır: Namaz insanlann mahna ve canına zarar verecek olsaydı onu terkederlerdi; tıpkı küçük bir zarar gördüklerinde en büyük ve en aziz farizalan terketmeleri gibi!.."2

Bu hadis-i şerif, tehlikenin göze alınması gerektiğini; tehlike ve zarar korkusuyla yılmamın doğru olmadığını vurgulamaktadır. Nitekim Kur'an-i Kerim "... hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar" 3 buyurarak, dînî vazifesini yerine getirenleri övmekte ve bize de nasıl davranmamız gerektiğini açık ve net şekilde göstermektedir: "... Suç ve günah işleyenler, iman ehlini alaya alır ve onlara gülerler.. Onların yanından geçerken birbirlerine kaş-göz eder; onları alaya alırlar, kendi

1 - Mürselat, 6.

2 - Furu-i Kah, c.4 , s. 55.

3 - Maide, 56.

aralarında toplandıkları zaman müminleri alay konusu eder, horlar, onları şaşkınlık ve sapıklıkla suçlarla..."1

Evet, sorumluluk ve vazifenin yerine getirilmesinin bir bedeli ve birtakim zorlukları olacaktır elbet...

Bütün peygamberler ve evliyaların türlü zorluk ve hakarete maruz kaldığı ve çoğunun şehid edildiği herkesçe bilinmektedir; bu yakın gerçeğe rağmen "marufu emretme ve münkerden sakındırma fârizasını yerine getirmenin şartı, bu uğurda hiçbir zarar ve tehlikeyle karşılaşılmasıdır" şeklindeki bir iddianın nereden peydahlandığını anlayabilmek kabil değildir. "Hiçbir zorluk ve tehlikesi olmayan bir din" anlayışını hiçbir peygamber getirmiş değildir.

Hangi dinin getirilmesi kolay olmuştur ki, korunması da kolay olsun?

Birşeyi korumanın, onu kurmaktan daha zor olduğu inkar edilebilir mi?

"Yüce Allah, kendisinden korkulmaya daha layıktır..."2 buyruğunda açıkça "Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayın! Emri yok mudur?

İnananları överken "... onlar kimseden korkmazlar..."3 diyen Kur'an, böylece bize de Allah'tan gayrisından çekinmememizi ve korkak olmamamızı salık vermektedir.

Peygamberlerin, inanç ve davaları uğruna şehid düştüklerini hatırlatan ayetler, bizlere "siz de onların yolunu izleyin" demektedir değil midir?

Kur'an-ı Kerim "... sayıca çok olmak ölçü değildir, az

1-Mutaffifin29-31.

2 - Ahzâb, 37.

3 - Ahzab, 39.

124

olmaktan hiç korkmayın"1 buyurmuyor mu?!

Ve şu rivayet: "En büyük cihad, zalim egemenin karşısında hak sözü söylemektir"2; keza "İnsanların hoşuna gitmese, acı ve kendi aleyhinize de olsa, hakkı söyleyin"3 buyruğu yeterince açıklayıcı değil midir? Bütün bunlar dinî vazifeleri uygulama konusunda mümine cesaret ve cür'et aşıl原因ıcı niteliktedir. Hakka inananların, gördükleri eziyet ve uğradıkları sıkıntılar karşısında sabır ve direnç göstermelerini öven ayet ve rivayetlerle Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. Resulullah'ı (s.a.a) müminlere örnek ve imam olarak tanıtan onca ayetle hadis, hep inanan insanın icabında tehlikeyi göze alması gerektiğini vurgulamaktadır. Binaenaleyh, "marufu emretme ve münkerden sakındırma" esasının, ancak insanın kendi sinin ve dostlarının canının tehlikeye düşmemesi halinde farz olacağı yolundaki rivayetler4 muhtemelen bir önem sıralamasına işaret etmektedir; yani münker, insanın canını vermesine degecek kadar had safhaya varmamışsa, girişimde bulunmak farz olmamaktadır.

Ama; din-i mtibin-i İslam ve onun hükümleri, İslam'ın onuru, halkın iffet ve namusu, İslam devleti ve onun hak rehberinin tehlikeye düşmesi halinde artık takiyye durumu sözkonusu değildir ve bu durumda inançlı insanların

1 - Bakara, 249.

2-Vesail, all, s. 406.

3-Gurer2/44 7961.

4 - İmam Rıza'nın (a.s) halife Memun'a yazdığı mektup (Bihar, c.10, s. 228 ve 257) takiyye icabi olsa gerektir; Abbasilerin, iktidan Ehl-i Beyt'e kaptırmaktan korktuklarını bilen imam (a.s) böylece tâğutun kendisini rahat hissetmesini sağlamıştır.

125

derhal harekete geçmesi ve rahat yaşamı bir kenara bırakması gerekir.

Kur'an-i Kerim" derdi garni olmayan refah düşkünleri"ni şöyle tanımlamaktadır:

1- Ne zaman cihad emri verecek olsan, rahat ve refahına düşkün olan korkaklar gelip senden özür diler, kaytarmak için izin isterler.1

2- Yaz mevsiminde cihad emri verilecek olsa, "yazın sıcaklığında cihad olur mu, bekleyin hava serinlesin biraz!" derler.2

3- Yakın yere giderler; ama yol uzun olsa gitmezler3 Kur'an, zor ve buhranlı zamanlarda İslam'a destek

verip Allah'ın dinine araka çıkanları over.4

Evet, bunu önemle hatırlatmakta fayda vardır: İnsan her an zaaf gösterebilir, esasen insanoğlu refaha ve rahata düşkündür; ama başkaları darda ve sıkıntıda iken bir Müslüman'ın refah ve rahat içinde olamayacağı da bilinmelidir.

Bir sahabe, Hz. Resulullah'la (s.a.a) birlikte savaşa gideceği yerde, evinde kalmıştı. Hanımlarının yanında, yastığa yaslanmış serin su içerken ansızın kendisine geldi, iki cihan serveri Hz. Resulullah (s.a.a) sahabeyle birlikte güneşin yakıcı sıcaklığında cephede savaşırken o, evinde rahatına bakmada, serin su içmedeydi. Hemen silahlanni

1 - Tevbe, 86.

2 - Tevbe, 81 ve aynı sorana Hz. Ali (a.s) de değinerek "sıcaktan yakınan sizler, cephede kılıçları gördüğünüzde hiç dayanmayacak, kaçacaksınız!" bkz: Nehc'ul Belaga, 27. hutbe.

3 - Tevbe, 42. 4-Tevbe, 117.

126

alıp evini terkettti ve Hz. Resulullah'a (s.a.a) ulaşıp tevbesini bildirdi. Kur'an-i Kerim, bu hadiseyi anlatırken şöyle buyurur: "Rahatına düşkün oluş, neredeyse kiminizi doğru yoldan çıkaracaktı, ama Allah, liitfunu ona döndürerek onun-yaptığı işin çirkinliğini- anlamasını sağladı ve böylece o kendisine gelerek Müslümanların yardımına koştu"

Cephe olayında olduğu gibi, sıcak yatağından kalkıp uykusunu yarıda keserek gece ve sabah namazına duranları da Kur'an övmekte ve "uyku rahatını terkederek Allah'ın rızasını uyanların elde edeceği ödülün ne kadar büyük olduğunu kimse tahmin edemez" buyurmaktadır1

Marufu emretme işi, elbet sorunlu ve zor bir iştir, Bu nedenledir ki Hz. Lokman (a.s) oğluna şöyle buyurmaktadır: "...Oğulcuğum, namaz kıl, marufu emret ve münkerden sakındır; bu uğurda başına gelen şeylere dayan ve sabırlı ol, zira bu işler güçlü bir irade, azim ve direnç ister" 2

Hz. Lokman (a.s) insanların heves ve keyfiliklerinin önlenmesinden ve işledikleri münker ve hatalarına itiraz edilmesinden hiç hoşlanmamadıklarını, bunun onların keyfini kaçırıp serbestilerini sınırladığını ve bu nedenle de bundan hiç hoşlanmayıp kesinlikle muhalefet gösterdiklerini, hele bunu pek genç birinin yapmasına hiç tahammül edemediklerini çok iyi bildiğinden oğluna sabırlı ve tahammüllü olmasını sâlık vermektedir.

Kendisini ve diğer insanlara marufu emredip münkerden sakındırmayan biri, arzularına ulaşamaz.

1 - Secde, 16 - 17.

2 - Lokman, 17.

127

Bu dinî farizayı terkedenlerin çoğu, onu yerine getirmelerinin kendilerini tehlikeye düşüreceği, zarar edecekleri veya canlannın tehlikeye düşeceği zehabına kapılmaktadırlar. Oysa imam Ali (a.s) "Marufu emredip münkerden sakındırmak ne ölümünüzü yaklaştırır, ne de nzkinizin azalmasına neden olur" buyurmaktadır1

Bu farzı terkedenler işte bu hakikatten gafil olduklarından asla umdukları rahata ulaşmazlar, çünkü içinde bulundukları toplumu iyiliğe çağırmadıkları ve kötülöklere de engel olmadıkları için zalim ve zorbalar o topluma egemen olur2 ve herkesle birlikte onların da hem malları, hem canları, tehlikeye düşer gider!..

Akılsızlığın Belirtisi

Bazıları; hiçbir şeye karışmayan, suya sabuna dokunmayan ve fincancı katırlarını ürkütmeden her şeye seyirci kalabilmesini becerenleri "akıllı ve dirayetli" zannederler; oysa İslam kültüründe böylesine lâkayt ve çevresine karşı tepkisiz olanlar zayıf karakterli, aptal ve ve pısrık olarak tanımlanmıştır. Nitekim hadis-i şerifte şöyle buyrulur: "Allah Teala zayıf ve akılsız Müslümanlara gazab eder; zira onları münkerleri önlemez, kötülöklere engel olmazlar."3

1 - Nehc'ul Belaga, 156. hutbe

Marufu Emredenleri Destekleyip Savunmak

Sahabenin tanınmış isimlerinden Ebuzer Gifari, Muaviye'nin savurganlıklarnı sert bir dille eleştiriyor, onun asım israflarına karşı çıkıyordu. Sonunda Muaviye, halife Osman'a bir mektup yazarak "İktidarın biz Emevilerin elinde kalmasını istiyorsan Ebuzer'i sustur, çünkü herşeyi ifşa ederek işimizi zorlaştırıyor, rezil oluyoruz!" dedi. Bunun üzerine Osman, Ebuzer'in Rebeze Çölü'ne sürgün edilmesini emretti ve onunla irtibat kurulmasını, hatta sürgün edilirken uğurlanmasını bile yasakladı!

Müminlerin Emiri İmam Ali (a.s) bu haksızlığa seyirci kalmadı; cennet gençlerinin efendisi Hz. imam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin'le (a.s) birlikte, marufu emretme ve münkerden sakındırmaktan başka suçu olmayan Ebuzer'i açıkça destekleyerek onu uğurladı. İslam tarihinin Önemli belgelerinden olan bu uğurlama sırasında herbiri, Ebuzer'i destekleyip ona moral veren sözler söylediler. Hz. Ali (a.s) "Ey Ebuzer!" dedi, "Sen Allah rızası için öfkelenip

gerçekleri yüksek sesle söyledin; bunlar senin gerçekleri ifşa etmen sonucu iktidarı kaybetmekten korkarak senin üzerine yürüdüler, sen ise Allah'tan korktun ve zulme rıza göstermeyerek gerçeği haykırdın! Bu işte kimin kazanıp kimin kaybeden taraf olduğu kıyamet günü belli olacaktır!"

Hız. Resulullah'ın (s.a.a) pek sevdiği sahaberlerden olan Ebuzer -ra-sürgün edildiği Rebeze Çölünde, yegane refakatçisi olan kızının kollarında, son vasiyetini kızına vasiyeti çok düşündürücüdür: "Kızım, ben çok geçmeden Rabbime kavuşacağım, sen sakın ol ve soğukkanlılığını koru. Ben ölünce, şu tepenin kavşağına çıkıp bekle, buraya doğru gelen bir grup Müslüman'ı göreceksin, aralarında Malik Eşter adında biri vardır, ona "Hz. Resulullah'ın (s.a.a) gerçek sahabesi Ebuzer; Osman'la Muaviye'yi münkerden sakındırdığı için buraya sürgün edilmişti ve şimdi öldü! de.

Ebuzer'in kızı, babasının söylediğini yaptı; Malik Eşter bu büyük sahabenin pak nâşını saygıyla teslim alıp "Ya Rabbi!" dedi, "Bu, senin salih ve temiz kullarından ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) gerçek sahabelerinden olan Ebuzer'dir! Senin rızan için, egemen kişiyi marufu emretme edip münkerden sakındırma cihadında bulundu ve dinini dinara satmadı; bu yüzden onu sürgün ettiler, insanca yaşamaktan mahrum ettiler ve sonunda bu çöllerde yapayalnız, garip halde can verdi!"¹

1 - Nehc'ul Belaga, 130. hutbe.

Sorun Çıkar, Dayak ve Yaralanma Olursa?...

İslam dini semavi ve mtibarek bir din olup Kur'an'da da buyrulduğu üzere "Allah Teala Müslümanlar için zorluk değil kolaylık sağlamıştır." ¹ Bu nedenle İslam'da geçerli hüküm ve prensiplerden biri de "dînî vazifelerin yerine getirilmesi nedeniyle zarar ve saldınya

uğranılmaması esasdır. Diğer taraftan, marufu emretme ve münkerden sakındırma farizası, namaz ve oruç gibi farzlardan çok farklı bir olaydır, zira bu farizanin yerine getirilmesi için insanların keyfi heva ve heveslerinin karşısına dikilmek, topluma zararlı iş ve davranışlara müdahale edip engellemek ve neticede ister istemez bazılarının işine karışmak kaçınılmaz olmaktadır ki bu da birtakım sorunları, zarar ve çatışmaları beraberinde getirebilmektedir. İşte bu noktada ne yapılmalıdır? Marufu emretme ve münkerden sakındırma farzı uygulanmamıştır, yoksa muhtemel zarar ve tehlikelere binâen, vaz mi geçilmelidir?

Bu sorunun cevabı çok açıktır aslında:

Herşeyden önce bizzat Kur'an-ı Kerim'de marufu emretme ve münkerden sakındırma farzının önemi vurgulanmış ve bu yolda başgösterecek sıkıntı ve zorluklara göğüs gerilip direnilmesi istenmiştir.²

İkinci nokta şudur: Zarar ve sıkıntıya uğrama ihtimaliyle marufu emretme ve münkerden sakındırma farizası kaldınacak olursa cam isteyen her zorba ve zalim bunu kolayca bir silah olarak kullanabilecek ve bu hüküm

1 -Bakara, 185.

2 - Lokman, 17.

131

zalimler yerine, mazlumlara caydırmış olacaktır.

Üçüncüsü; nice peygamberlerle evliyaullahın, daha önce örneğini aktardığımız nice Ebuzer'lerin hakkın ihyası ve bâtılın ortadan kaldınılması uğruna onca eziyet ve sıkıntıya katlanmış olduğunu bilmek, ama buna rağmen, sıra kendimize gelince zarar ve sıkıntı bahanesini one siirerek bu sorumluluktan siynlmak ve zulümle kötülüğün, fesadla ahlaksızlığın yayılmasına seyirci kalmak gibi bir çelişkidir ki bir Müslümanın böyle bir çelişkiye düşmesi kabul edilemez.

Binaenaleyh, sıkıntı ve zarar ihtimali ilkesi, normal ve basit durumlar için geçerlidir; mesela suyun zararlı olduğu kimseye abdest almak farz olmayıp, toprağa teyemmüm etmesi şeklinde bir kolaylık sağlanmıştır.

Ancak, İslam'da bazı hükümler esasen sıkıntı ve zorluk temeline dayalı olarak va'zedilmiş, farz kılınmıştır; mesela cihad ve oruç gibi ibadetler farzdır ve bu farzların yerine getirilebilmesi için sıkıntı, zorluk ve tehlikelerin göze alınması kaçınılmazdır. Kur'an-ı Kerim müminlere "eğer siz cephede zorluk çekiyorsanız, düşmanlarınız da aynı zorlukları çekiyor" buyurmaktadır.¹ Esasen hiç bir zorluk ve sıkıntı olmadan cihad etmek veya oruç tutmak zaten mümkün değildir. Binaenaleyh "zarar ve tehlike" denilirken; yerine getirilmesi ancak sıkıntı tehlike ve zorlukla mümkün olan ibadetler değil, normal ibadetler kastedilmektedir. Tuz nasıl tuzluluk özelliğini yitirdiğinde artık "tuz" olmazsa, sıkıntısız bir cihad da cihad olamaz.

Bu nedenledir ki marufu emretme ve münkerden

1 - Nisa, 104.

sakındırma eyleminde zarar ve tehlike değil, önem sıralaması dikkate alınmalıdır. Yani önemliler arasında en önemli olana öncelik verilmesi gerekir. Mesela İslam dini Hz. imam Hüseyin'in (a.s) canından daha önemli olduğu için o hazretin İslama feda olması ve İslam'ın diri kalabilmesi için o hazretin şehadeti gerekiyorsa bundan kaçınmaması icabeder. Münkeri gördüğümüzde onu engellememiz, karşı çıkmamız gerekir; eğer zarar ve tehlike sözkonusuysa münkerle tehlike ve zararı bir muhasebesi yapılmalı hangisinin ne ölçüde olduğu ve o münkeri engellemek için kendisini tehlikeye atanın kim olduğu hesaplanmalıdır. Bazen işlenen günah küçüktür, ama engellenmesi çok pahalıya mal olacaktır... Bu durumda o günahı engelleme girişiminden vazgeçilebilir. Ama eğer İslam dininin önemli bir farzı çiğneniyor ve büyük bir günah, önemli bir münker işleniyorsa ve buna susmak, zalimlerin küstahlaşmasına, dinî mukaddesatların hakarete uğramasına, halkın dine ve ulemaya olan inanç ve güveninin sarsılmasına veya İslam'ın onur ve izzetinin çiğnenmesine neden oluyorsa bu durumda susmak ve tepkisiz kalmak sözkonusu edilemez; icabında her türlü tehlike göze alınır ne pahasına olursa olsun böyle bir münkerin işlenmesi engellenir.

Muhatabların Sorumlulukları

Marufu Emredenleri Sevelim!

Bir maruf veya münker konusunda birinden bir tavsiye veya uyarı aldığımızda bundan rahatsız olmamak; bilakis uyanda bulunan kimsenin bizim iyilik ve hayrımızı istediği için bunu yaptığını dikkate alarak ona müteşekkik olmalıyız. Peygamberler genellikle bazılarına bu eleştiriyi yöneltir ve "size öğütte bulunanlardan neden hoşlanmıyorsunuz?" diye sorarlardı.¹

İmam Sadık hazretleri (a.s) "En iyi dostum, bana kusurlarımı söyleyen ve bunu bir hediye olarak bana takdim edendir" buyurmaktadır. 2

Evet, imam Sadik (a.s) eleştiriyi hediye ve eleştiride bulunanı da en iyi dostu olarak tammyyor! Zira ona göre gerçek dost, insani gaflette bırakma pahasına güldüren

1 - A'raf, 79.

2 - Bihar, c. 74, s. 282 ve c. 78, s. 249.

değil, gafletten uyanmasını sağlama pahasına onu ağlatan kimsedir. Kur'an-ı Kerim "Düşmanlarınız sizin gaflet içinde kalmanızı ister" buyurmaktadır.

İmam Seccad (a.s) Mekarim-ul Ahlak Duası'nda Rabb'ul Alemin'e -cc- şöyle yakarır: "Allah'ım! Bana, eleştirileri kabullenme ve beni irşadda bulunanlara uyma ahlâkı ver."1

Bir ilkokul öğrencisi İmam Humeyni'ye -ks- yazdığı mektupta "Size bir uyanda bulunmak istemiştım, ama "ben kim, İmamı uyarmak kim?" diyerek bu densizlikten vazgeçtim" der, rahmetli İmanın bu mektuba yazdığı cevap düşündürücüdür: "Sevgili yavrum! Bahsettiğin uyarıyı keşke yazsaydın, çünkü uyarı ve nasihate hepimizin ihtiyacı var..."

Evet, bize uyarı ve nasihatte bulunan kimse gerçekte bizi gaflet uykusundan uyandırmakta, kendimize gelmemizi sağlamaktadır.

Zorluklara Katlanma Pahasına Uyanış

Kur'an-ı Kerim "Başınıza gelen acı olaylar ve uğradığınız sıkıntılar sizi üzse de hakkınızda hayırlı ve bereketlidir, zira gaflet uykusundan uyanmanızı ve Allah'a yönelmenizi sağlar; ki bu da, tevbe ve istiğfara vesile olur" buyurmaktadır²

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) "Öğüt verenlerin sevilmediği bir toplulukta hayır yoktur" buyurur.

Kur'an-ı Kerim, marufu emretme ve münkerden nehyedildiklerinde, işledikleri günahın verdiği gururla bu davet ve sakındırmadan hiç etkilenmeyenleri şiddetle eleştirip³ şöyle buyurur:

1 - Aynı adlı eser.

2 - En'am, 42 meâlen.

3 - Bakara, 206.

135

"Öğüt verildiğinde öğüt almazlar."¹

Bazıları, öğüt dinleyip de yaptıkları hatadan vazgeçmeleri halinde geri adım atmış olduklarını ve bunun zaaf telakki edileceğini zannederler. Oysa insan işlediği hatanın neresinden vazgeçerse, bu onun için başlıbaşına bir değerdir zaten. Öğüt verenin tahsil ve sosyal konum açısından daha aşağı bir seviyede bulunması sözkonusu olumsuz gururu iyice tahrik edebilmektedir. Bu durumda hakkı kabul etmenin iki boyutu sözkonusudur: Birinci boyutta birey, hak sözü sırf hak olduğu için kabullenmekte ikinci boyut ve merhaledeyse kendisinden daha küçük ve konum açısından daha aşağı bireylerin bile hakkı söylemesinden rahatsızlık duymayıp o öğüt ve eleştiriyi kabul edebilmektedir.

Bilge imam Hz. Ali (a.s) "Düşüş ve izmihlalin bir alameti de, bizi seven ve iyiliğimizi isteyenleri şüpheyle karşılamaktır" der² ve şöyle buyurur:

"Sana öğüt vereni ürkütme"³

"Hidayet bulduklanni ve kimsenin öğüdüne ihtiyaçları olmadığını zannedenler, Allah'ı bırakmış ve O'nun yerine şeytanı kılavuz edinmişlerdir"⁴

Münafıklar ne zaman bir münkerden sakındırılacak olsalar hemen kibirlenir ve "toplumun yegane ıslah edicileri biziz" derler.⁵

Kafirler, kendilerini irşad eden peygamberlere

1 - Saffât, 13.

2 - Ğurer Fihristi, 6/38.

3 -Ae, 4537-5/173. 4-A'raf30.

5 -Bakara, 11.

136

uyacaklan yerde böbürlenir ve "onlar bize karşı üstünlük elde etmek istiyor" derlerdi.1

Ey mümin insan! Bir öğüt veya tavsiyeyle karşılaştığında alınma! Unutma ki şeytanı Allah'ın dergahından uzaklaştıran şey işte bu gurur ve kibir olmuştur.

İnatçı ve kibirli bir giiruh, sevgili peygamberimizin öğütleri karşısında "o ne söylerse söylesin, biz kendi bildiğimizi yaparız" demektedir.2

Bu giiruh o kadar taş kalpli olmuştı ki, hiçbir öğüt etki etmiyordu kendilerine. Bu nedenledir ki Yiice Allah Hz. Resulullah'a (s.a.a) "öğüt versen de, vermesen de, onlar için birdir" buyurmaktadır.3

Onlann bu diinyadaki bu umursamazhklannin karşılığı, ahirette göreceklei aynı tavidır. Cehenneme atıldıklarında bir yandan feryad edip yardım isterken bir yandan da "bugün bizim yardımımıza kimse koşmaz, feryad etsek de birdir, etmesek de!" derler.4

Evet, bugün peygamberlerin nasihati karşısında "nasılsa biz size uymayacağız, ister söyleyin, ister söylemeyin" deme küstahlığında bulunup onlan umursamayanların; aynı umursamazlıkla karşı karşıya kalacaklan ve "feryad etseler de, etmeseler de, yardımlarına koşacak kimse bulamayacaklan" bir yannin da var olduğu unutulmamalıdır!

Peygamberler ve onlann masum varisleri olan din

1 - Müminun, 24.

2 - Şuarâ, 136.

3 - Bakara, 6 ve Yâsin, 10.

4 -İbrahim, 21.

137

önderlerinin öğüt ve tavsiyelerine kulak verip Allah'a kullukta bulunarak meleklerden daha üstün bir makama ulaşabilecek iken gurur, kibir ve inat yüzünden Kur'an'da "kör, sağır ve dilsiz"1 gazabına neden olan insanlara acımamak elde midir sahi?..

"... bunlar, hayvanlar gibidir, hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır."2

"... Bundan sonra kalpleriniz yine katılaştı, taş gibi, hatta daha da katı. Çünkü öyle taşlar vardır ki onlardan ırmaklar fişkırır, öyleleri vardır ki yarılr, ondan sular çıkar, öyleleri vardır ki Allah korkusuyla yavarlanır, ama kalpleri taşlaşan insanlar zerrece kipirdamaz bile..."3

1 -Bakara, 18.

2 - A'raf, 179.

3 - Bakara, 74.

138

Umursamazlığın Nedenleri

Marufu emretme ve münkerden sakındırma karşısında gösterilen umursamazlığın çeşitli nedenleri vardır; bunları iç ve dış sebepler olmak üzere iki kısma ayırmak mümkündür.

İç etkenler başlıca dört kolda toplanır:

İç Etkenler

1- Cehalet

Anne babasının sözünü dinlemeyen çocukların bu tavrının nedeni genellikle onların sözlerindeki sırları anlayamamalarıdır.

İmam Rıza (a.s) "İnsanlar sözlerimizdeki güzellikleri farketsele bize uyarlar" buyurmaktadır1

Peygamberler, doğru yoldan sapanlara "Siz cahilsiniz" buyurmuşlardır, "cahil olmasaydınız bizim karşımızda

1 - Vesail, c. 18, s. 65.

139

bunca inat göstermez, hakka bunca ayak diremezsiniz."

Namaza önem vermeyen nice insanlar vardır ki bu davranışlarının nedeni, namazın sırlanndan habersiz oluşlarıdır, aksi takdirde nama kılacakları şüphesizdir. "Namazın sırlan" adlı kitabımızın yayınlandığı bu giinlerde1 namaza olan eğilimin hissedilir şekilde artmış olması bunun en bariz örneğidir. Ayet ve hadislerde bilim, öğrenim ve ulemadan soru sormamn onca tavsiye edilmesinin nedeni, Allah'a itaat etmede bilginin oynadığı roldür. Bilgi ve bilim derken, medrese veya iiniversitelerden ahnan yüksek diplomalan kastetmediğimiz de hemen belirtelim, zira nice yüksek tahsilliler vardır ki, marufa uyma ve münkerden uzak durma konusuna tamamen ilgisizdirler, çünkü söz konusu maruf ve münker konusunda gereğince bilgi ve bilinç sahibi olmamışlardır.

Hadislerde Allah Teala'nın cahillerden öğrenme ve eğitim taahhüdü aldığı gibi, bilginlerden de, cahilleri eğitme ve öğretme taahhüdü aldığı geçer.

Kisacasi maruflann yararlan ve münkerlerin zararları hakkında toplumu bilgilendirme ve aydınlatma yönünde gerekli araştırma ve eğitim programlarının diizenlenmesi diizenlenmesi, kiitiiphane ve ilmî yarışmaların tertiplenmesi gibi çalışmaların fesad ve bozulmalan önleme yolunda fevkalade yararlı olacağı unutulmamalıdır.

1 - Sözkonusu kitap çocuklar, gençler ve büyükler için olmak üzere 3 ciltte tarafımızdan Türkçeye çevrilmiştir -çev-.

140

2- Tutuculuk

Hakkı kabullenmemenin sebeplerinden biri de tutuculuk ve yersiz taassuptur. Mukaddes ve mantikh amaç ve ilkelerde taassup ve tutuculuk göstermenin gayet olumlu bir davranış olduğu ve takdir edilmesi gerektiği apaçık ortadadır; ancak, mevcut taassupların çoğunun kökeninde ırkçı, milli, kavmiyetçi partici, hizipçi, meslekî ve sosyal kuruntu ve geleneklerden kaynaklanmakta olup hiçbir hak ve hukuktan beslenmemektedir. İşte bu eleştirilerek "...her bir grup kendi elinde olanla yetinip sevinmektedir" buyuruluyor.¹

Bu tür taassup ve tutuculuk tıpkı koyu duman ve karanlık gibi insanın görüş alanını kapatır ve kendi töresinden başka hiçbir gerçeği görmesine izin vermez. Putperestlerin peygamberler karşısında sergiledikleri inat ve tutuculuğun temel nedeni genellikle "atalarından süregelen putperestlik geleneğini sürdürme ve törelerinin bozulmasını engelleme kaygısı"ydı. İslam topraklarını işgal eden korsan İsrail'in işlediği cinayet ve katliamların tamamı, yahudi kavmini diğer kavimlerden üstün görme ve diğer kavimlerin Yahudilerin hizmetçisi olmaları gerektiği şeklindeki iğrenç ırkçı saplantıya inanma sapıklığından kaynaklanmaktadır. Keza çağdaş medeniyetin(!) öncülüğü iddiasında bulunan beyazların bugün siyahlara uyguladığı onca zulüm ve baskının nedeni de, bazı beyazların ırkçılığı ve siyahları aşağılayıp küçümseme sapıklığıdır.

Bizzat Avrupa medyasındaki haberlere göre sadece

1 -Müminun, 53.

141

1995 yılı zarfında ırkçı beyazlar tarafından kundaklanan veya tahrip edilen siyahlara ait kilise sayısı otuzu aşkındır.¹

Bilim, teknoloji ve medeniyet çağı olarak adlandırılan çağdaş dünyada çeşitli ülkelerde bu tür ırkçılıkları resmen savunan ve halâ yürürlükte olan yüzlerce kanun vardır (ve bu ülkelerin başını Amerika'yla Avrupa ülkelerinin çekiyor olması da hayli düşündürücüdür -çev-).

İblis'in kaderini karartan şey onun menfi taassubu ve ırkçılığı olmuştur. İblis, Yüce Allah'a itaat yerine isyan etmiş ve "benim ırkım Adem'in ırkından üstündür, ben ateşten, o ise topraktan yaratılmış olduğundan ben ona secde edemem" demiştir.

Kur'an-ı kerim kör taassub ve ırkçılığın ne denli tehlikeli olduğunu vurgulamak için şöyle buyurur: "Bu kitabı acemlere indirseydik Araplar yersiz taassup gösterir ve ona uymazlardı."²

İslam ırkçılık ve yersiz taassupla daima mücadele etmiştir; işte birkaç pratik örnek:

1- Hz. Resulullah (s.a.a) Haşimoğulları ailesinin hür ve ünlü isimlerinden biri olan halasının kızını bir köleye nikahlamıştır.

2- Ehl-i Beyt imamlarından altısının annesi cariyedir.

1 - İşgalci ve yağmacı Siyonist Yahudiler sürüsünün oluşturduğu İsrail denilen korsan güruhun mazlum Filistin halkına uyguladığı ırkçılığın örneklerini Sabra, Şatila, Cenin, el-Halil, Beyt'ullahm, Beyt'ulhalim ve nihayet Milad Kilisesi katliamlarında bütün dünya görmüş oldu; gözlemci heyetlerde görevli 1 Türk subayı da İrkçı İsrail Yahudilerince katledildiği halde, bu olay özenle örtbas edilmeye çalışıldı -çev-.

2 - Şurâ, 198, 199.

142

3- İmam Rıza -a- köleleriyle meşverette bulunurdu.

4- İlim, takva parlak bir geçmiş, hicret ve cihad dışında ölçü alınan herşeye İslam dini butlan çizgisi çekmiştir.

5- İslam dini bütün insanları kanun karşısında eşit saymıştır.

6- Milliyet, ırk, kavim ve ideolojilerle ilişkilerini mantık ve delil üzerine oturtmuştur.

7- Beyt'ul malın paylaşılması ve cepheye gönderilme konusunda kimseyi kayırmamıştır.

8- Cuma imami, kadi, müçtehid taklid mercii olma gibi bütün kemal ve insani yükseliş yollarını herkese, toplumun bütün birey ve kesimlerine açık bırakmıştır.

9- Hiçbir şahıs, kavim, meslek ve grubu diğerine üstün tutmamış, bu tür ayrıcalıklarda bulunmamıştır.

10- Pratik biadetlerin tamamını birlikte uygulamaya almış; cemaat namazı, Cuma namazı, bayram namazı, hac ve cihadı birlikte ve içiçe mütalaa etmiştir.

Evet, binlerceyi bulan İslam emir ve hükümleri arasında arabı aceme veya beyazı siyaha üstün tutup ayrımalıkta bulunan bir tek hükme rastlamak mümkün değildir.

3- Kibir

Marufa tavsiye ve münkerden sakındır çağrısına uymamanın en önemli sebeplerinden biri kibir ve kendini büyük görme kompleksidir. Kibir ve büyüklenmenin başlıca kaynakları yaş, bilgi, mal, güzellik, kabile, milliyet, makam, güç, grup, evlat, soy ve benzeri faktörlerdir. Kur'an-ı Kerim mükemmel bir değerlendirme

143

yöntemiyle bunları ele almıştır:

Kur'an'da hatırlatılan en büyük örneklerden biri Firavun'dur; gücüne ve iktidana aldanarak mağrur olmuş, Hz. Musa'yı (a.s) dinlememiştir. Bir başka örnekte Karun'a işaret eder ve servetine güvenerek onun da Hz. Musa'ya (a.s) kulak asmadığını hatırlatır. İnsanlık tarihinin

ilk ırkçılığını Yahudilerin yapmış olduğunu belirten Kur'an, Yahudilerin kendilerini -hâşa- Allah'ın evlatları ve O'nun ayrıcalıklı kulları olarak gördüklerini ve "cehennem kesinlikle bize dokunmayacaktır, dokunsa bile birkaç gün gibi çok kısa bir süre olacaktır bu; ayrıcalıklı kullarıyız""dediklerini yazar.

- Mali mülkü fazla olduğu için herkesi ve herşeyi alaya alan müstekbirleri hatırlatır.
- Erkek evladı olmadığı için Hz. Resulullah'ı (s.a.a) aşağılayan ve ona ebter (soyu kesik) deme küstahlığı gösteren müstekbirler.
- Peygamberlere, fakirlerden uzak durmaları ve sadece zenginleri muhatap almaları ve tavsiye edecek kadar mağrurlaşan müstekbirler.
- Savaş zamanı geldiğinde türlü bahanelerle cepheden kaytarmanın yollarını arayan rahat ve refah düşkünleri...

Kibirin Alametleri

Bir Müslüman, İmam'ın huzuruna çıkarak "ben iyi elbiseler giyiyorum, iyi evde oturuyor, iyi bineklere biniyorum, bunlar benim kibirli olduğumu mu gösterir acaba?" diye sordu, İmam "Kibirli olmanın alameti, hak sözü kabul etmemektir" buyurdu, "nice kibirli fakirler vardır; ve hak sözü kabul eden nice zenginler!"

144

4- Haram Lokma

İmam Hüseyin (a.s) Aşura günü Yezid ordusuna hitaben yaptığı konuşmada şöyle buyuruyordu: "Sizleri münkerden sakınmaya davet ediyor,ama sözlerimden etkilenmediğinizi görüyorum; bunun sebebi, midelerinizin haram lokmayla dolmuş olmasıdır!"

Evet, haram lokma insanın hak sözü kabul etmemesine neden olur; söyleyen peygamber veya imam dahi olsa etki etmez!1

- Haram lokma, duaların kabul edilmesini engeller.2
- Haram lokma ibadetlerin kabul edilmesine mani olur.3
- Haram lokma günah işleme ve tağuta itaat etmeyi insana güzel gösterir.4
- Haram lokma, gelecek soy ve ziirriyenin olumsuz etkilenmesine neden olur.5
- Haram lokmaların bir türü olan yetim mail yemek, kıyamette bireyin için ateş düşürecektir.6

Haram lokma kalbi katılaştırır, insanı acımasızlaştırır.7

- Haram lokma doğru eğitim ve inkılabi girişimlere

1 - Bihar, c. 45, s. 8. 2-Ae, c. 98, s. 321.

3 - Ae, c. 100, s. 16.

4 - Şaşaalı ziyafetlere, malum davetlere katılıp da İslam'a aykırı kararlar veren, haksiz imzalarla haksiz onaylarda bulunan niceleri vardır ki, haram lokmalarla o hale gelmişlerdir.

5 - Furu-i Kafi, c. 5, s. 125.

6 - Nisa, 10.

7 - Imam Htiseyin'in -s- Aşura günkü konuşmasından, Bihar, c. 45, s. 8.

145

mani olur.

Ashab-ı Kehf, o uzun uykudan uyandıktan sonra aralarından birini, şehre inip yiyecek getirmekle helal ve temiz olması şartını hatırlatmıştır.

Anne babanın haram lokmayla büyüttüğü bir çocuğa okul eğitimi ne verebilir sahi? Birkaç şiir, birkaç ayet ezberleme, slogan ve gezi programları düzenlemenin haram lokmaya etkisi olabilir mi?

Dış Etkenler

1-Zehirli Propagandalar

Marufu emredip münkerden sakındıranların bu çalışmaları, bazı şahıs veya grupların zehirli propagandalıyla önlenmektedir bazen. Mesela başını Amerika'nın çektiği sömürü odakları İran'da gerçekleşen İslam inkılabı aleyhine bunca zehirli propagandada bulunmasaydı bütün dünya İslam inkılabını çok yakından tanıma imkanına kavuşmuş olacaktı. Zehirli propagandalar bazen öylesine etkili olmaktadır ki insanlar peygamberlere bile deli veya sihirbaz demekte, Hz. Yusufu (a.s) suçlu, Hz. Ali'yi (a.s) katli vacip, Hz. İmam Hüseyin'i (a.s) İslam halifesine huruc eden bir isyancı olarak görmekte ve Yezid gibi birine itaati ibadet zannetmektedir! Kartel medyasının başını çektiği araçlarla yapılan bu propagandalar; susarak ve dolayısıyla rıza göstererek, veya doğrudan doğruya super güçlerin cinayet ve katliamlarında suç ortaklığı lekesini taşıyan kilise ve sinagogları "insan haklarının hızla savunulan" ve "yufka yiirekli duygusallık timsalleri" (!) gibi gösterebilecek kadar gerçekleri tersyüz

146

edebilmektedir.

2- Çelişkiler

İnsanların hakka yönelmemesi ve marufa yapılan çağrılara uymamasının bir nedeni de toplumdaki çelişkilerdir:

- Evle okul arasındaki çelişki bunlann başında gelir; okulda namaz kılmayı öğrenen bir çocuk, evde namaz kılmayan bir anne-babayla yaşıyorsa okulda aldığı eğitimin etkisi azalıvermektedir.
- Bir yandan her tarafta sigaranın zararlarını göstere tablo ve panoları görüp, akşam televizyonda, tütün fabrikasının açılış törenini izlemek!
- Bir yandan beytulmalın korunması ve harcamalarda tutumlu davranmak gerektiği yolunda tavsiyeleri duyarken diğer yandan devlet kurumlarının hadsiz hesapsız savurganlıklarına şahid olmak!..

Evet, bu tür çelişkilerin muhatabı büsbütün umursamazlığa itmese bile, önemli ölçüde etkilediği inkar edilemez.

3- Tâğutlar

Kur'an-ı kerim'de birçok yede "Allah'ın yoluna engel teşkil edenler"den bahsedilir. Allah yolu'nda engel teşkil edenler genellikle ya tâğutlar, ya sermayedarlar, ya devlet yetkilileri ya da fesad ehli olan arkadaş, eş-dost, danışman, öğretmen ve annne-baba olmaktadır.

Öğretim masrafları ve kitap fiyatının fazla olması, gelir seviyesinin düşüklüğü...vb gibi faktörler, tahsilini sürdürmek isteyen bir genci pekala engelleyebilmektedir.

147

İnsani vazife ve sorumluluğunu yerine getirmek isteyen tertemiz duygularla dolu bir gencin, etrafındaki alaycı gülümseme ve küçümseyici bakışlardan etkilenecek yapacağı doğru girişim ve davranıştan vazgeçmesi pekala mümkündür.

4- Söyleyenin kimliği ve kişiliği

Hak sözün kabul görme nedeni, bazen de söyleyenin kimliği ve kişiliğidir. Bu konuda daha sonra etraflıca açıklamada bulunacağız.

5- Ekonomik ve mâli Sorunlar

Halkın ekonomik ve mâli sorunlarını hallederseniz, sizin hak sözleriniz halkı etkilemeye başlar. Kur'an-ı kerim insanları ibadete davet ederken bu noktaya dikkat çekmekte ve "İnsanlar Allah'a kul olmalıdır, zira Allah onları açlık ve güvensizlikten kurtarmıştır" buyurmaktadır. Görüldüğü gibi insanların ekonomik ve güven sorununun halledilmesi, onları ibadete davet etmek için hazırlanan bir ortamdır.

Bir Soru

Rahat yaşama düşkün ve, korkak olan veya Kur'an'ı yanlış anlayan bazıları marufu emretme sorumluluğundan sıyrılabilme için bahane aramakta ve mesela "kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın" mealindeki ayetin, hakka davet yolunda mallarını ve canlarını tehlikeye atanları da kapsadığını iddia etmekte ve şöyle demektedirler:

Hakka davetin ucunda sıkıntı, zorluk ve sürgün varsa

neden kendimizi tehlikeye atalım? Kur'an "kendinizi ölüme atmayın" demiyor mu? Hadiste "kılıcı çekenle muhatap olmayın" buyrulmuyor mu?

Evet, bu ayet ve hadislerin arkasına sığınarak hakka davet sorumluluğundan kaçmak isteyenler şunu bilmelidir ki:

Bakara Suresi'nin 190 - 195' e kadarki 5 ayeti savaş hakkında olup her ayette bir prensipten söz edilmektedir:

190. ayet "Allah yolunda savaşın" buyurarak savaş prensibini belirlemektedir.

191. ayet "Kafirlerle nerede karşılaşırsanız savaşın" buyruğunu ileterek bu savaşın şiddet ve dozunu anlatmaktadır.

Bunu izleyen ayet söz konusu savaşın gaye süresini bayan etmektedir: "yeryüzünden fitne kalkıncaya kadar savaşın."

Ardından gelen ayet misilleme konusunu incelemekte ve "kafirler Mekke'nin kutsallığını çiğner ve orada size saldıracak olursa o kutsal belde de siz de onlara karşı misillemeye bulunun" buyurmaktadır.

Görüldüğü gibi, ardarda gelen bu ayetlerin herbiri, savaşla ilgili bir hükmü ve prensibi beyan etmekte ve ardından savaşın mâli destekle mümkün olabileceğini hatırlatarak "ey Müslümanlar, savaş için gerekli bütçeyi temin edin ve infakta bulunun!" demektedir. Bütün bunları söyledikten "kendi elinizle kendinizi ölüme bırakmayın" buyurmakta ve "eğer mücahidleri desteklemez ve İslam ordusuna mâli yardımda bulunmazsanız onlar yenilecek ve bu durumda düşman sizin malınıza ve canınıza kastedebilecektir" demektedir.

İslam inancında Allah'ın dinini savunma ve fesadla kötülüğü engelleme yolunda mahni ve canını tehlikeye atanlar, Yiice Allah'la en karh ticareti yapan kimseler olarak tanımlanır. Bu gibileri, mallarını ve canlarını verir, ama Allah'ın dininin dirilmesini ve İslam ümmetinin bilinçlenip uyanmasını sağlarlar. Bu alışverişte bulunanlar zarar değil, fevkalade kâr etmiş olurlar, nitekim Kur'an-i kerim şöyle buyurmaktadır: "Sizleri pek çetin bir azaptan kurtaracak bir alışveriş söyleyeyim mi: Allah'a iman edin ve O'nun yolunda canınızı ve mahnizi feda edin! Mahniz ve canınızla yaptığınız bu cihadın sizin için daha hayırlı olduğunu bilin. Siz mahnizle canınızı Allah yolunda verince Allah da sizin bütün günahlarınızı bağışlar ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki kalıcı ve güzel konaklara yerleştirir, büyük mutluluk ve kurtuluş budur işte!"

Bu ayet, Allah yolunda mal ve canla cihadda bulunmanın en hayırlı alışveriş, azaptan kurtaracak bir ticaret ve biyyik bir saadet ve kurtuluş olduğunu haber vermektedir.

Evet, mal ve canın yiice İslam dinine feda edilmesi onların boşa gitmesi değil, Yüceler Yiicesi Rabb'ul Alemin'le alışverişte bulunmaktır; Kur'an'da da buyrulduğu üzere "Kimileri vardır ki canlarını vererek Allah'ın nzasını kazanırlar"²

İslam tarihine şöyle bir göz atılacak olursa Hıcr b. Adıyy, Reşid Hicri Meysem Temmar, Ebuzer Ğfari, Ammar Yâsir ve Malik Ester gibi nice biyyik ve yiğit

1 - Saf, 10 - 12.

2 - Bakara, 207

150

Müslümanların sırf Allah nzası için gerçekleri mevcut iktidarın yüzüne haykirdikleri ve bu nedenle can verdikleri görülecektir; Ehl-i Beyt imamları (a.s) bu yiğit insanları övgüyle anmışlardır.

Sahabenin nadide isimlerinden olan Ebuzer, dönemin halifesi Osman'ı, bazı icraatlarından dolayı eleştirince Osman tarafından sürgün edilmiş, hatta uğurlanması yasaklanmış, ama ilim şehrinin kapısı ve Allah'ın Arslanı İmam Ali yanına Hz. Resulullah'ın (s.a.a) iki çiçeği Hasaneyn'i de alarak bu yiğit sahabeyi uğurlamaya gitmiş, Ebuzer'i överek onunla iftihar edilmesi gerektiğini söylemişlerdir1

İmam Hasan (a.s) Muaviye'nin dayattığı bans antlaşmasında, yegane suçu zalim iktidari marufu emretme ve münkerden sakindirmek olan ve bu yizden tutuklanıp idama mahkum edilen Hıcr b. Adıyy'in serbest bırakılmasını şart koşturmuş. Marufu emretme ve münkerden sakındırma yolunda can veren şehidlerin Ehl-i Beyt imamları (a.s) tarafından özel bir sevgi ve övgüyle anıldıkları bilinmektedir. Ehl-i Beyt'in masum imamları, canını boş yere veren kimseleri övmemiştir; onların övdüğü kimseler, insanlık onuru uğruna şehid düşenlerdir. Kur'an'ın haklarında: "...Allah, cihad edenleri oturanlardan iistiin kılmıştır" buyurduğu kimselerdir onlar(!)

Ayeti Yanlış Anlayanlar

Konstantiniye henüz fetholup İslambul'a dönüşmeden

1 - İmam Ali, Hasan ve Hiiseyin hazretlerinin -s- Ebuzer'i uğurlarken söyledikleri içinbkz: Nehc'ul Belaga 130. hutbe.

151

yıllar önce İslam ordusu bu şehri kuşatmış, Roma ordusuyla İslam ordusu karşı karşıya saf tutmuştu. Bu sırada İslam savaşçılarından ani bir kararla düşmanın tırn kalbine dalıp tek başına savaşımaya başladı. Kur'an ayetlerinin çoğunu yanlış anlamış olan bazı Müslümanlar onun bu hareketini görünce Kur'an'daki bir ayeti kastederek "kendisini ölüme attı" dediler.

Medine'de Hz. Resulullah'a (s.a.a) ev sahipliği yapıp o hazreti ağırlama şerefine nâil olan ünlü sahabe Ebu Eyyub El Ensari onların ayeti yanlış yorumladığını görünce hemen müdahale edip "Ayeti neden yanlış yorumluyorsunuz?" diye haykırdı, "Bu ayetin nüzul sebebinden haberiniz olmadığı halde neden yorumda bulunuyorsunuz? Bazı Müslümanlar kendi aralarında "eğer malımızı infak etmeseydik şimdi en büyük zenginlerden biri de biz olacaktı" diye fısıldaşınca bu ayet nazil oldu ve "infakta bulunun ve kendinizi ölümün kucağına atmayın" buyruldu. Yani eğer infak etmezseniz sonunuz gelir, denildi. Evet beyler, dindarlığın bir bedeli vardır,

İslam'ın küfre galebe çalması masraflı bir iştir ve bütçe ister! Bu masrafı yapmamış ve gerekli meblağı harcamamış olsaydınız şimdi daha zengin olacak değildiniz asla I"l

Görüldüğü gibi bu yetin cihad ayetleriyle birlikte gündeme getirilmiş olmasının nedeni münkere karşı kıyama reddetmek değil; bilakis, İslam yolunda cihad edenlere mâli yardım ve destekte bulunulmasını sağlamaktır.

1 - El Mizan'dan naklen Dûrr'ül Mensur Tefsiri, c. 2, s. 74, Ayetullah Nuri'nin Marufu Emretme'sinden.

152

Evet "kendinizi tehlikeye atmayın" mealindeki ayetin arkasına sığınarak "tehlikeli durumlarda hakkı söylemek ve hakikati savunmaktan vazgeçer, uzlaşır, ve kan dökülmesini önleriz" diyenlere şunu sormak gerekir:

Hz. Resulullah (s.a.a) la onun Ehl-i Beyt imamlanndan Hz. Ali (a.s) Hz. Hasan'i (a.s) ve Hz. Hiiseyin'in (a.s) katıldığı savaşları inkar edebilir misiniz? Bu savaşlarda Müslüman'ların cam tehlikede değil miydi yoksa?!

Hz. Ali (a.s) neden Siffin savaşında Ammar Yasir'le Uveys-i Karani şehid olmadan önce barışta bulunmadı?

Sahi; yüce İslam uğruna can vermek intiharla eşanlamlı mıdır? Bu durumda cihadın ne manası kalır sahi?!

Bir Diğer Bahane

Maide Suresi'nin 105. Ayetinde "Ey iman edenler, dikkat edin siz hidayete erdikten sonra, artık doğru yoldan sapanların size zararı dokunmaz" buyrulmaktadır.

Bu ayetin anlamı çevremize karşı ilgisiz kalmamız ve şahid olduğumuz zulüm ve haksızlıklara "artık bize zarar dokunmaz" diyerek müdahale etmemeniz gerektiği midir?

Cevap apaçık ortadadır:

Maide Suresi'nin 105. ayeti, 104. ayete cevap niteliğindedir, zira 104. Ayette müşriklerle putperestlerden sözedilmekte ve "onlara, Allah ve Resulü'nün yoluna gelin, denildiğinde onları, biz, putperest atalarımızın izinde yürüyeceğiz, vahy ve peygamberle işimiz yok bizim!" dedikleri buyrulmaktadır.

Ardından, Allah Teala "madem ki onlar inat

153

göstererek sizin çağrınızı kabul etmiyor, o halde siz de -onları bırakın ve- kendinize dikkat edin, onların sapmasının zararı kendilerinedir, size değil!" buyurmaktadır.

Görüldüğü gibi bu ayet, inatçı putperestler konusunda inmiş olup marufu emretme ve münkerden sakındırma hükmüyle alakası bulunmamaktadır. Ayet ve hadislerden anlaşıldığı

ve Ehl-i Beyt (a.s) rivayetlerinin de sarıh bir dille ortaya koyduğu üzere marufu emretme ve münkerden sakındırma farzı vazgeçilmez bir sorumluluk olup Allah'ın huzurunda günah ve kötülük işlenmesine nza gösterilmeyeceğinden bu farzın uygulanması için gayret gösterilmeli, bu uğurda sıkıntı, zorluk, alay, tahkir, sürgün vb. bütün zorluklara göğüs gerilmelidir. Bunun istisnası takıyyeyi gerektiren şartlardır; marufu emretme ya da münkerden alıkoymayı gerektiren durumun, uğruna mal, can ve onur feda edilecek kadar önemli olmadığı hallerdir , ki bunu teşhis edebilecek makam da heva ve hevesine uymayan, inancı uğruna can vermekten korkmayan cesur İslam ulemasıdır.

154

3. Fasıl

MARUFU EMREDEN VE MUNKERDEN SAKINDIRANLARIN GOREVLERI

Marufu Emredenlere Düşen Görevler

Kur'an ayetleri şu gerçekleri beyan eder:

- 1- Marufu emretmede başarılı olabilenler, ancak insani hasletlerde bizzat örnek olup tevbe, secde, riiku ve kıyam ehli kimselerdir.¹
- 2- Böyleleri, insanlardan hiçbir zaman maddi bir karşılık beklememelidir.²
- 3- Yabancı elemanları elde edebilmek için kendi elemanlarını harcamamalıdır.³
- 4- Konuşurken samimi, dürüst ve vakur olmalıdır. Konuşmanın incelikleri ve niteliği konusunda

Kur'an'da buyrulmuş bazı noktaları burada aktarmamız yararlı olacaktır:

a) Söz; hak ve güzel olmalıdır: "**Güzel söz O'na yükselir.**"⁴

1-Tevbe, 112.

2 - Hud, 29.

3 - Hud, 30.

4 - Fâtır, 10.

157

Kur'an-ı Kerim güzel sözü, kökü sabit, dalları gökte olan güzel ağaca benzetir: "Güzel bir söz, güzel bir ağaç gibidir, kökü sabit, dalı ise göktedir ve meyvesi daimidir"¹

Kur'an'ın vasıflanandan biri de "ahsen-ul hadis (sözün en güzeli)"dir.²

b) Kur'an-ı kerim, insanlarla en güzel şekilde konuşmamızı emretmektedir: "Kullarıma söyle, sözün en güzelini söylesinler."³

Daha da ilginç olanı, Kur'an'ın Müslüman olsa da, olmasa da, herkese karşı güzel konuşulmasını tavsiye etmesidir: "insanlara güzel söz söyleyin"⁴

Kur'an, müşriklere bile küfredilmemesini, zira onların da bizim mukaddesatımıza küfredebileceklerini hatırlatır: "Müşriklerin putlarına sövmeyin, sonra onlar da haddi aşarak, bilmeksizin, Allah'a söverler."⁵

5- Söz, mantıklı olmalıdır.

Kur'an'da "mantıklı", "açık", "net" gibi terimler sık sık göze çarpar, hatta kafirlerden, mantık ve belgeye dayalı bir sözleri varsa, onu söylemelerini ister⁶

Mantıklı ve hak söz, her zaman ve her mekanda, mantıklı insanlarca kabul ve ilgi görür. Süper güçlerin baskı ve tehditleri sonucu mantık güneşi geçici olarak diktatörlük, tehdit ve inat bulutlarının ardına itilse de er veya geç, mutlaka birgün yine çıkacak ve hakikat ortaya

1 - İbrahim, 24.

2 -Zümer, 23.

3 -İsrâ, 53. 4-Bakara, 83.

5 - En'am, 108.

6 - Bakara,11, Enbiya 24, Neml 64, Kasas 75...vb.

158

çıkacaktır.

Züleyha tehdit, iktidar gücü, iftira ve komployla Yusufu, olanca dürüstlüğüne rağmen haksız yere hapse attırdıysa da birkaç yıl sonra yaptığını itiraf edip Yusufun haklı olduğunu söylemek zorunda kalmıştır.¹

6- Söz, sade olmalıdır

7- Şaka ve küçümsemekten kaçınılmalıdır

8- Az ve öz konuşulmalıdır

9- Duygusal, samimi ve sevgi dolu ibareler kullanılmalıdır.

Kur'an, peygamberleri halka "kardeş" olarak tanıtmaktadır² ki bu da insanların gönlünü almanın en güzel yoludur. Hata yapan biri uyanılmak istendiğinde "kardeşim", gibi kelimelerin kullanılması isabetli olacaktır.

Allah Teala -cc- Hz. Musa'yla Hz. Harun'la görüştüğümüzde, ona yumuşak söz söyleyin"3 buyurur.

Konuşmasında problem olan birinin, beraberinde güzel konuşabilen birini götürmesi gerekir:

"Ve kardeşim Harun, dil bakımından benden daha düzgün konuşmaktadır, onu da benimle birlikte bir yardımcı olarak gönder..."4

Ahzab Suresi'nin 43. Ayetinde şöyle buyrulur:

"Allah, sizi karanlıklardan nura çıkarmak için size rahmet etmekte, melekleri de size dua etmektedir..."

Evet, insanları eğitmek, onlara gerçeği öğretmek ve

1-Yusuf, 51.

2 - Şuarâ, 142.

3 - Tâhâ, 44.

4 - Kasas, 34.

159

gönüllerini fethetmenin yegane yolu sevgi, şefkat ve güzel sözdür. Kur'an bu konuda pek güzel tabirler kullanır: "merhametli olmayı tavsiye etmek", "Rahmân olan Allah, Kur'an'ı öğretti"... gibi tabirler Kur'an'da sıkça rastlamak mümkündür.

Oruçla ilgili ayetlere dikkat edildiğinde, insanları bu büyük farizaya davet edebilmek için fevkalade zarif ve yumuşak bir üslup kullanıldığı görülecektir. İğneden korkan bir çocuğa doktorun yaklaşımı sevecen ve şefkatli olmalı, iğnenin onun için yararlı olduğuna ikna edilmelidir.

Binaenaleyh, Allah Teala hazretleri de insanlara orucu emrederken "ey bana inananlar ve beni sevenler" diye hitab eder.

Hastasının iyileşmesini isteyen doktor onun reçetesine nasıl iğne yaparsa, Kur'an'da "ey iman edenler, size oruç yazıldı" buyurur¹, doktor iğne yapacağı çocuğa nasıl şefkatle "birkaç saniye sürmez" derse, Kur'an da insanlara şefkatle "oruç, birkaç günden fazla sürmez" buyurmaktadır; doktor nasıl "iyileşmek isteyen herkese iğne yapıyor; iğneden korkmana gerek yok" diyorsa, Kur'an'da "bütün semavi dinlerde oruç farz kılınmıştır" buyurur. Doktor "iğnenin size yan tesiri oluyorsa başka bir ilaç yazayım" der; Kur'an'da "hasta veya yolculukta isen oruç tutma; daha sonra kazâsını eda edebilirsin" buyurur!²

Evet, orucun emredildiği ayetlerdeki üslup, hastasının sağlığına önem veren ve onun iyileşmesini isteyen bir doktorun sevgi ve şefkat dolu üslubudur. insanlara marufu

1 -Bakara, 183. 2-Bakara¹⁸⁴

emreder ve münkerden sakındırırken kullanılması gereken üslup budur işte.

10- Münkerden sakındırırken düşmanın eline bahane verilmemelidir.

Kötülük ve gınahtan sakındırırken, İslam düşmanlarının malzeme olarak kullanabileceği şeyler yapılmamalıdır. Maalesef münkerden sakındırma ve uyan adına yapılan şeyler, kimi zaman İslam'ın yeminli düşmanlarının medya ve propaganda malzemesine dönüşebilmektedir.

Kur'an'dan bir örnek verelim:

Hiz. Resulullah (s.a.a) sohbet ederken bazen onun ilgisini çekmek, bazen de biraz açıklamada bulunmasını isteyen kimileri "ya Resulullah, bizi de gözet" anlamında Arapça" kelimesini kullanmadaydı. Bu kelime, Yahudiler arasındaki telaffuzunda "bizi aptal et" şeklinde bir mana verdiğinden, garazkâr Yahudilerle müşrikler bunu hemen propaganda malzemesi olarak kullanmaya başlayıp raina kelimesini yanlış telaffuzla aktarmak suretiyle alay konusu yaptılar, bunun üzerine Bakara Suresi'nin 104. Ayeti nazil oldu:

"Ey iman edenler, peygambere raina -bizi gut, bize bak- demeyin; "unzurna", bize nazar eyle, bizi gözet, deyin ve dinleyin. Kafirler için acı bir azab vardır."

Bu ayetten de anlaşılacağı üzere konuşurken iyi niyetli ve samimi olup güzel ifadeler kullanmak tek başına yeterli değildir; bunun yanı sıra, İslam düşmanlarının malzeme olarak kullanabileceği terim, telaffuz ve üslaplardan da uzak durmaya özen gösterilmelidir. Mesela bazen bir Cuma imami veya bir alim efendi yetkililer arasındaki bir

ihtilafı dostça ve samimi bir dille eleştirmeye kalkarken pekala düşmanlara malzeme olabilmekte ve o konuşma, İslam düşmanlarının radyolarından yayınlanıvermektedir! Evet, marufu emretme ve münkerden sakındırma farzasının icrasında sırf iyi niyetli olmak ve Allah rızasını ummak kafi değildir, din düşmanlarının eline malzeme vermeme dikkatini göstermek de şarttır.

Sözün Etkili Olması İçin Ortam Hazırlanmalıdır

Bir toplumda iyiliğin yayılıp kötülüğün engellenmesi için, öncelikle hak söz ve hak davranışın etkili olacağı bir ortam yaratılmalıdır. Zira her söz her zaman ve mekanda, yaş ve konum dikkate alınmadan; sosyal fikri ve ilmi şartlardan soyutlanarak etkili olamamaktadır. Bilakis; Muaviye gibi birinin tahtını sarsabilmek için Hiz. Resulullah'ın (s.a.a) gözünün nuru olma liyakatine erebilen bir Ebuzer olmak gereklidir.

Selman Rühdü keferesinin idamina fetva verip "Amerika hiçbir halt edemez!" diye haykıra bilmek için "İmam Humeyni" olmak gerekir.

Evet, Müslümanlar, din düşmanlarına karşı durabilmek için tırn donanımlı olmalıdırlar; Müslümanlar teknoloji, bilim, teşkilat, ekonomik, askeri, kültürel ve sosyal açılardan güçlü, yeterli ve bağımsız olurlarsa uluslar arası münkere karşı kıyam edebilir ve mesela Birleşmiş Milletler gibi bir kuruluş haksız ve garazkar bir karar aldığında ona itirazda bulunup

başkalarını da bu doğrultuda harekete geçirebilirler. Bireysel boyutta da aynı durum söz konusudur, ferdi açıdan da insanın

162

toplumda sözünün geçmesi, etkin ve yapıcı olabilmesi için bir takım seçkin özellikler ve yeteneklerle donanmış olması gerekir.

Kısacası marufu emretme ve münkerden sakındırma eyleminde bulunmak istiyorsak, öncelikle girişimimizin etkili ve yapıcı olması gereklidir; sözümüzün etkili olabilmesi için gerekli şartları hazırlamak bize düşer. Bu nasıl yapılacaktır? Duygusal şartların hazırlanması güleryüz, samimiyet, arkadaşlık, sevgi, muaşeret ve hediyeleşmekle mümkündür; ilmi ve ekonomik şartların hazırlanması için de gayret ve çaba sarf edip yüksek tahsilde bulunmak ve ekonomik açıdan kendi kendine yeterli olabilecek bir seviyeye ulaşmak lazımdır.

Diğer taraftan, bu eleştiri ve uyarılarla kimsenin mevki ve makamını elinden almaya niyetli olmadığını da muhatabımızın bilmesi gerekir.

Evet, söylenene güven duyulursa söz etkili olur, aksi takdirde gösterilen çabalar yeterince tesirli olmayacaktır.

Önyargıda Bulunmayın

Ehl-i Beyt imamlarının 6. gülü İmam Sadık hazretleri (a.s) misafirine kaliteli bir hurma ikram edince misafir bunu lükse düşkünlük telakki ederek "- bu nimetlerle kıyamette hesaba çekileceksiniz" mealindeki ayeti¹ okudu. Onun Kur'an'ı yanlış anladığını gören İmam "Kıyamette hesaba çekileceğiniz nimet liderlik ve velayettir, imamet ve rehberliktir" buyurdu, "hurma değil!"²

1 - Tekasür, 8.

2 - Bu rivayet Tekasür, 8'in tefsirinde geçer.

163

Evet misafir zat, imamin evindeki kaliteli hurmayı takva ve imamet makamına aykin zannederek imami eleştirmeye kalkmaktadır! Oysaki maruf ve mtinker konusunda girişimde bulunacak insanın önce maruf ve münkerin ne olduğunu çok iyi bilmesi ve önyargıdan sakınması gerekir.

Kaldi ki hadis-i şerifte "Allah Teala, verdiği maddi nimetlerin hesabını sormaktan münezzehtir" buyrulur, "Alelade insanlar bile, birine ikram ettiği ekmekle suyun hesabını sormayı kendine yakıştırmazken, bunu Rahman ve Rahim Yaradan'a yakıştırmak mümkün müdür?!"

Dengeli Olmak

Müslümanlar marufu emretme ve mtinkerden sakındırma konusunda aşinya kaçmamak, ılımlı ve dengeli olmahdırlar, her nevi kompleks ve ukdeden,sertlik ve şiddetten uzak durmak gerekir.¹

Sevilmek ve Sözü Geçmek

İmam Sadık'tan "marufu emretme ve münkerden sakındırma, her Müslüman'a mı farzdır?" diye sorulduğunda, İmam "bu iş" buyurdu, "sevilip sayılan, sözü geçen ve marufla münker konusunda gerekli bilgi ve basirete sahip bulunana farzdır, hangi yolu seçeceğini kendisi bile bilemeyenlere değil!"²

Evet, fesat ve kötülüğü engellemek isteyen biri mutlaka takvalı bir alimle meşverette bulunup kesinlikle

1-Vesail, c. 11, s. 403. 2-Bihar, c. 97, s. 93.

164

ona uymalıdır, bu durumda din düşmanlarıyla garazkarların eline koz verecek uygunsuz ve hata davranışlarda bulunmayacak, temel ve büyük girişimlere engel teşkil etmeyecektir.

Marufu emretme ve münkerden nehyetmenin basit ve alelade bir iş olmadığını, her seviyede insanın dilediği her yöntemle bu işe kalkışmayacağını bizzat Hz. imam Hiiseyin'den (a.s) rivayet edilen şu hadis çok güzel açıklamaktadır:

"İnsanlara marufu emreden kimse -İslam- dininde uzman olmalı, helalle harama vakıf bulunmalıdır."

"Kendi nefsinin esiri olmamalıdır." Yani bir şey söylediği veya bir girişimde bulunduğu zaman bunu başkalarına eziyette bulunma veya kendisini gösterme amacıyla değil, sadece Allah rızası ve toplumun ıslahı için yapmalıdır.

"İnsanların iyiliğini istemelidir." Yani insanların hayrını düşünmeli, din ve insanlık gayretiyle adım atmalıdır.

"İnsanlarla dost ve arkadaş olmalı, onlara sevgi göstermeli, zaruri olmadıkça şiddete başvurmamalıdır."

İnce ve nazik olmalı, insanları sevecen bir üslupla hayra davet etmeli, tatlı dilli olmalıdır."

"Herkesin kendine has bir huyu olduğunu bilmeli, her insanla, anlayacağı dilden konuşmalıdır."

"Nefsani hileleri bilmelidir." Böylece, marufu emrediyor ve münkerden sakındırıyorum derken, oyuna gelip uğursuz gayelere çekilmemelidir.

Sabırlı olmalıdır. Marufu emretme ve münkerden sakındırma yolunda karşılaştığı zorluklardan yılmamalı,

165

bilakis, bu zorluklar onun azim ve iradesini bilmelidir. İnsanlardan eziyet görecektir olursa intikam almamalı,

affedici olmahdır.

Kavim, kabile, soy, boy taassubuna kapılmamalıdır Nefsi için değil, ancak Allah için, zulüm ve haksızlık

karşısında öfkelenmelidir, kendisine saygısızlık olduğunda

affedebilmeli, ama yiice Allah'a ve O'nun emirlerine

saygısızlığa asla göz yummamalıdır.¹

Marufu Emretme ve Münkerden Sakındırmanın Şartı Bilgi ve Bilinçtir

İmam Sadık (a.s), öğrencilerinden biri olan Ebu Hanife'yle birlikte yemek yiyordu. İmam yemek sırasında Rabbine şükranlarını belirtirken "Ya Rabbi" buyurdu, "Şüphesiz, bu nimetler senin ve Resulü'nün fazlındandır."²

Ebu Hanife şaşırarak "Nimetler sadece Allah'tan değil midir, bu işe Hz. Resulullah'i da karıştırmak bir nevi şirk olmaz mı?" diye sorunca, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) evladı ve Ehl-i Beyt imamlarının 6.si olan velayet güneşi İmam Sadık hazretleri (a.s) öğrencisine şefkatle bakarak "Şanı yiice Allah-u Azze ve Celle hazretleri Kur'an-i Kerim'de, insanlara nimet verdiğini buyururken, sevgili Resulü'niin adını da kendisiyle birlikte anmakta ve insanların ihtiyaçlarının "Allah ve elçisinin bol ihsanı" ve "fazl"ından temin edilip giderildiğini buyurmaktadır.³

Bir giin dindarlık taslayan tarikatçı birisi İmam Sadık'a (a.s) "Siz neden yumuşak ve giizel elbiseler

1-Bihar, c. 97, s. 83.

2 - Tевbe, 59 - 74.

3 - Bihar, c. 47, s. 240.

166

giyiyorsunuz? Vallahi ceddiniz Resulullah (s.a.a) böyle giyinmemiştir!" deyince İmam Sadık (a.s) abasının yakasını sıyrarak iç gömleğini gösterip "iyi bak" buyurdu, bu sert elbiseyi Allah rızası için ve nefsimi refah ve rahata alıştırmmamak gayesiyle giymedeyim, üzerine giydiğim ve senin eleştirdiğin şu elbiseyiye toplum içine çıktığımdan dolayı giymedeyim!"¹

Evet, marufu emreden kimse bilgili ve bilinçli olmalı ve marufu bütün boyutlarıyla mutalaa edip şartlara göre değerlendirebilmeli; kuruntu ve zanla hareket etmemeli, nefsinin veya dış etkenlerin tesirinde kalmamalı, sağlam olmayan bilgilerle karar vermemelidir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur: Marufu emretme ve münkerden sakındırma girişiminde bulunma hakkına sahip olanlar sadece şu özellikleri taşıyanlardır:

- Neye davet ettiğini çok iyi bilmelidir.

- Dinin bütün hükümlerinde temel şart "bilinçlilik ve doğru bilgi"dir. Bu nedenledir ki İslam dini, ticaretle uğraşmak isteyen bir Müslüman'a "Önce fikhî öğren, sonra ticarete gir" buyurur.

Hadis-i şerifte "Önce bilgi ve bilincin gerekli olmadığı hiçbir girişim yoktur" buyrulmaktadır.²

Binaenaleyh iman da, taklit veya sathî olduğunda değil, ancak akıl ve mantığa dayalı olduğunda değerlidir. Nitekim Kur'an böylelerini övmekte ve "Onlar ayakta iken, otururken, uzanırken hep Allah'ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler ve Rabbimiz, derler, Sen bunu boşuna yaratmadın. Sen pek

1 - Vesailu's - Şia, c. 3, s. 351.

2 - el-Hayat, c. 1, s. 37. imam Ali'den rivayetie.

167

yücesin, bizi ateşin azabından korusun."1

Namaz konusunda da Kur'an insanın bilinçli olma şartını koşmakta, sarhoşken namaz kılınmamasını isteyerek, "Ancak, ne dediğinizi bildiğiniz zaman namaz kılın" buyurmaktadır.²

Binaenaleyh, marufu emretmenin birinci şartı, bu konuyla ilgili dini hüküm ve emirleri çok iyi bilmektir.

Münkeri, Daha Kötü Bir Münkerle Karşılamayın!

Bazen insan bir hatayı gördüğünde onu engellemek için sertliğe başvurur ki bu sertlik, engellemek istediği kötülükten daha kötüdür. Mesela ayakta durarak idrar eden birine karşı sert ve çirkin bir dille uyarıda bulunulması, onun işlediği münkerden daha kötüdür.

Bu arada, günah işleyen herkese dinsiz yaftası vurulamayacağını da hemen belirtelim. Kur'an-ı Kerim takva sahiplerini tavsif ederken, "Onlar çirkin bir şey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde hemen Allah'ı anıp O'na döner ve tevbe ederler" buyrulmaktadır.³

Binaenaleyh sırf çirkin bir işi işlemek veya kendi kendine zulmetmek insanı dinden çıkarmaz (hatasını anlayıp Allah'a dönerek samimiyetle tevbe etmek ve işlediği günaha ısrarlı olmamak kaydıyla tabii!)

1 - Al-i İmran, s. 191.

2-Nisa, 43.

3 - Âl-i İmran, 135.

168

İnsanları Güzel Davranışlarınızla Doğru Yola Davet Edin

Kur'an; başkalarını hakka davet edip de kendisini unutanları sert bir dille kınar ve böylelerinin büyük bir ilahi gazaba yakalanacağını haber verir.1 Hz. Şuayb (a.s) "Sizden yapmamanızı istediğim şeyleri yapmama konusunda ben hepinizden önde olmuşumdur" buyurmaktadır.2

Hadisi şerifte şöyle buyrulur: "İnsanın cehalet ve sapıklık içinde olduğunun bir göstergesi de, başkalarını sakındırdığı şeyi kendisinin yapıyor olmasıdır."

Bir başka hadiste de "İnsanlara marufu emreden, ama kendisi bu davete uymayana Allah lanet etsin, böyleleri, başkalarını bir münkerden sakındırırken kendileri o münkeri bizzat işlerler" buyrulmaktadır.

1 - "Ey inananlar niçin yapmayacağınız şeyi söylüyorsunuz?" Saf, 2.

2 - Hud, 88.

169

Yine hadiste, bu tiir insanların dolap beygiri gibi cehennemde dolaştırıldığı ve "Sen burada ne anyorsun, bizi bu kötülükten alıkoyan sen değil miydin?" diye hayretle soranlara "Size, yapma, dediğim günahı kendim işliyordum" dediği buyrulur.1

Evet, rivayetlerde "bizzat güzel ameller işleyerek insanlar hak yola davet edin" buyrulmaktadır.2

Bir baba veya bir öğretmen, sokağa atılan bir meyve kabuğunu, başkalarının kayıp düşmemesi için ayağının ucuyla bir kenara iter veya alıp çöp bidonuna atarsa, bu davranışa şahid olan çocuğun bir daha sokağa meyve kabuğu atmayacağı apaçık ortadadır. Bir devlet dairesinde bir müdürün fazladan yanan ışıkları söndürerek enerji israfını önleme yolunda bir adım attığını gören memurların da aynı şeyi yapacağı bellidir; keza, memleketi idare edenlenn Cuma ve cemaat namazlarında en ön saflarda durduğunu gören halk elbette ki camileri dolduracak, safları ihya edecektir.

Eğer bunun tersi yapılr ve toplumun önde gelen isimleri aykırı şeyler yapacak olurlarsa, giinah ve fesad yolunu bütün halka bizzat açmış olurlar.

Kur'an-i Kerim, sosyal ve dini açıdan özel bir konumda bulunan peygamber eşlerine şöyle buyurmaktadır:

"Ey Peygamberin kadınları, sizden kim açık bir çirkin -utanmazlıkta bulunursa onun azabı iki kat artınlr, bu da Allah'a pek kolaydır. Ama sizden kim Allah'a ve Resulü'ne gönülden itaat eder ve salih bir amelde bulunursa, ona

1 - Mizanul - Hikmet, c. 6, s. 27. 2-Vesail, c. 11, s. 194.

170

ecrini iki kat veririz. Ve biz ona üstün bir rızık da hazırlamışızdır. Ey peygamberin kadınları, siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz, eğer sakınıyorsanız artık sözü çekicilikle söylemeyin ki, sonra, kalbinde hastalık bulunan biri tamah eder. Sözü maruf bir tarzda söyleyin."1

Hadis-i şerifte, " Alimin bir günahı affedilinceye kadar, cahilin 70 günahı affedilir, çünkü alim işlediği günahla başkalarına da o günahın yolunu kolaylaştırmış olur" buyrulmaktadır.

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) bir Hristiyan'la yolculuk yapmadaydı. Yollann ayrıldığı yere gelince, Hz. Ali (a.s) onunla birlikte bir süre daha yol alınca, Hristiyan yol arkadaşı "Sizin yolunuz öbür taraftan değil miydi?" diye sordu. imam Ali (a.s) "Evet," buyurdu, "Hakhsin, ama yiice İslam dini, yol arkadaşı olduğumuz insanın bizim üzerimizde bir hakkı olduğunu buyurur, bu nedenle senin hakkını eda etmek için biraz birlikte yürüyüp seni uğurlamak istedim" buyurdu; bu ulvi değer anlayışını gören Hristiyan, Müslüman oldu.²

Harun el-Reşid, İmam Kazım (a.s)'a iftira edebilecek bir ortam hazırlamak amacıyla, o hazreti hapsedtiği hücreye laubali bir cariye koydurdu; çok geçmeden İmam'dan etkilenen kadıncağız Müslüman olup, hücrede ibadetebaşladı.³

İmam Sadık (a.s) Ehl-i Sünnetten olan Müslüman kardeşleriyle bir arada yaşayan Şia Müslümanlarına,

1 - Ahzab, 30 - 32. 2-Bihar, c. 71, s. 157. 3-Bihar, c. 4, s. 239.

171

"Onların cemaat namazlarına katılın, hastalarını ziyaret edin, cenazelerine katılın ve iyi işlerde daima öncü olun" tavsiyesinde bulunmuştur."¹

Evet, bu tür olumlu davranışlarla insanlar hayra ve iyiliğe bilfiil davet edilmiş olur.

Soru:

Fakihlerin fetvasında "İnsanın kendi söylediğine

kendisi amel etmese bile, başkalarına marufu emredip

münkerden sakındırması farzdir" buyrulmaktadır.

Ayetlerle hadislerde ise, sözüyle davranışı birbirini

tutmayanlar sert bir dille eleştirilmekte ve böylelerini büyük azaba uğrayacağı buymlmaktadır. Bu bir çelişki midir?

Cevap:

Ayet ve hadislerde bu eleştiri ve azabın muhatabı; sözüyle davranışı bir olmayan ve günlük yaşamında bunu adeta ilke edinen kimselerdir. Yani bütün hayatı olumsuz olduğu halde, toplumda iyi ve olumlu bir imaj yaratanlardır. Fakihlerin fetvasında "insanlara iyilik ve hayrı emretmeniz için, Allah'ın bütün emirlerine bizzat uymanız şartı aranmamaktadır" deniliyor. Bunu hadiste de görmek mümkündür; bir örnekle açıklayalım:

Bir gurup sahabe, Hz. Resulullah'in (s.a.a) huzuruna çıkarak "Allah'ın bütün emirlerini bizzat yerine getirmedığımız sürece başkalarına bunları emretmemeye karar verdik, ne dersiniz?" diye sordular. Hz. Resulullah

1 - Usul-u Kâfi.

172

(s.a.a) "Kendiniz tarn olarak uymasaniz da, başkalarına marufu emretmeden geri durmayin; kendiniz tamamen uzak dursaniz da, başkalarına münkerden uzak durmalarını hatirlatmayi ihmal etmeyin" buyurdular.

Dikkat edilecek olursa, hadiste, "Başkalarını davet ettiğiniz davranışa siz kısmen uysanız bile..." denilerek en azından nisbi bir itaat ve uyumdan söz edilmektedir, hadis ve ayetlerde eleştirilenler ise "iyi ve hayırlı davranışları büsbütün terk ettiği halde, başkalarını bunlara çağırانlardır."1

Mantıklı Düşünce...

Marufu emretme ve münkerden sakindirmamn gayesi, toplumda iyiliklerin gelişmesini, kötülüklerinse kökünün kazınmasını sağlamak olduğundan, yüce İslam dini bu uygulamayı farz kılmış, niceliği ve nasıl uygulanacağı gibi teferruatlarıysa inanan insanın akıl ve mantığına bırakarak, bunun daha iyi ve daha sağlıklı sonuçlar alacak şekilde belirleneceğini hatırlatmıştır. Bu nedenledir ki bu ilahi farizayı yerine getirebilmek için akıl ve mantık faktörü de hesaba katılmalı ve şu sorulara en sağlıklı ve en isabetli cevaplar bulunmalıdır:

-Hangi maruf, hangi münker sözkonusu edilmelidir?

Ne pahasına ve ne kadar emek ve zahmet karşılığında?

Kime karşı?

Ne zaman? Nerede? Nasıl?

Hangi vesileyle?

1 - Mecmua-i Verram, s. 442, Mizanu'l - Hikmet, iktibasla, c. 6,

s. 274.

173

Hangi günahlara karşı?

Hangi devlet düzeninde?

Evet, bunun gibi daha nice konunun dikkate alınması gerekir.

İran'da şahlık düzeni yıkılıp da yerine, rahmetli İmam'ın -ks- liderliğinde bir İslam devleti kurulduktan sonra Radyo - Televizyon kurumu gayet latif ve insan ruhunu okşayıcı bir melodi yayınlandı; bazıları İmam'dan "Bu müzik helal mi, değil mi?" diye sorduğunda, büyük bir İslam bilgini ve eşsiz bir fakih olan rahmetli İmam "Eğer bir İslam devleti olan İran İslam Cumhuriyeti'nin radyo ve televizyonundan yayınlanıyorsa hiçbir mahzuru yoktur, ama aksi olursa, haramdır" cevabını verdi.1

Bu cevabın ortaya koyduğu yalın gerçek şudur: Nötr bir müzik insanların bozuk ve din karşıtı bir rejime sempati duymasına yardımcı oluyorsa haramdır; hizbullah ümmetine neşe ve coşku vermesi halindeyse, helaldir! İslam nizamı için bilgi toplamak da tıpkı böyledir; küfür düzeni için yapılan casusluk haram iken, İslam nizamı için yapılması halinde helaldir. Avda da benzeri fıkıh vardır; et ihtiyacını gidermek için avlanmak helal iken, sırf eğlence olsun diye avlanmak haramdır.

Ehl-i Beyt İmamları (a.s) bazen bir yabancı içeriye girdiğinde, takiyyede bulunuyor ve şeriatın hükmünü daha farklı bir dille beyan ederlerdi

Kimi zaman teknoloji ve ilmi bir buluş, içtihatları etkileyebilmektedir. Mesala "Toprak, onu bayındır hale getirenindir" veya "Bir şeyi derleyip toparlayan ona malik

1 - Rahmetli Ahmet Humeynî'den naklen.

174

olur" hadisleri gereğince fakihler, ötedenberi ahaliyi çiftçiliğe ve balıkçılığa teşvik ederken traktör icad olunca hüküm değişivermektedir. Çünkü parası olan biri, birkaç traktör ve özel sulama yöntemleriyle hektarlarca araziye bayındır hale getirip sahiplenebilir. Bu durumda fakih elbetteki sözkonusu hadisten hareket edemeyecek ve hektarlarca arazinin bir kişinin eline geçmesine fetva veremeyecektir. Veya okyanuslardaki bütün balıkları bir araya toplayabilecek bir buluş gerçekleşecek olursa, fakih elbetteki yine ilk hükmü uygulamayacak ve "Bu hüküm böyle bir vaziyete de şamil olur mu?" diye düşünecektir haklı olarak...

Kısacası, İslam dininin genel kanunları mutlak ve değişmezdir, ancak bu kanunların misdak ve ıtlakında müçtehide düşünme ve tefekkürde bulunma hakkı verilir ki, bu hükümleri yeni şartlara göre ayarlayabilsin... Başka bir deyişle, İslam hükümleri üç açıdan değerlendirilmelidir:

1- Gerçek açısından: Yani Allah'ın emrettiği her şeyin hak ve doğru olduğunu ve zerrece değiştirilmeksizin uygulanması gerektiğini kabul etmek.

2- Fıkıh açısından: "Hakikati bilmiyorum, ama Kur'an ve hadisi dikkate alarak şu sonuca varıyorum" demektir.

3- Devlet ve Yönetim açısından: Yani, toplumun idaresi için bir devlet düzeni şart ve elzemdir ve devlet mekanizması masum imamın veya nefsine düşkün olmayan adil bir müçtehidin uhdesine bırakılmalıdır. Böylece adil müçtehit; İslam dininin kendisine tanıdığı olduğu yetkiler çerçevesinde içtihadta bulunur ve gerekli kanunları belirler; mesala filan şartlardan dolayı haccı bir

175

yıl yasaklar veya savaş fermanı verir ya da bans "olsun" veya "olmasin" der...vb.

Zaman, mekan, siyasi, sosyal, askeri, ekonomik...vb. şartlar, ikinci ve üçüncü açılardan etkili birer faktörken, birinci açıdan hiçbir tesirleri olmaz. Bu nedenledir ki belli şartlarda münker olan bir şeyin, şartlar değiştiğinde marufa dönüşmesi veya bunun tarn tersinin olması pekala

mümkündür. Binaenaleyh zaman, mekan ve şartları doğru teşhis edemeyen birinin, marufu emretme ve münkerden sakındırma girişiminde bulunabilmesi mümkün ve caiz değildir.

Mamfu emretme ve münkerden sakındırma olayında; kıyam edecek veya uyanda bulunacak olanın kim olduğuna ve hangi tiir bir giinah veya giinahkara karşı kıyam ettiğine bakmak ve olayı biitiin boyutlarıyla doğru değerlendirmek ve bilmek gerekir.

Kimi zaman münker, Allah'ın koyduğu hiikiim ve kanunların değiştirilmesi, bidatların baş göstermesi, İslam'ın izmihlali ve kiiffann Miisliimanlara musallat olmasıdır; bu durumda Imam Humeyni -ra- gibi birinin kıyam etmesi ve on binlerce gencin İslam davası uğruna şehadet şerbetini içmesi gerekir. Daha da ötesi İmam Hiiseyin (a.s) kıyam etmeli ve şanlı Kerbela kıyamini gerçekleştirmelidir. Bu nedenledir ki Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) "Hiiseyin benden, ben de Hiiseyin'denim" buyurmuştur. Evet, Hz. Hiiseyin (a.s) Hz. Resulullah'in (s.a.a) torunu olduğundan, o hazrettendir; ama, ya Resulullah'in "ben de Hiiseyin'denim!" demesine ne buyrulur?

Bu hadisin amacı beklide "Benim dinimin ayakta

176

kalması, ancak Hüseyin'in kıyamıyla mümkündür" şeklindedir. Her hal-ü kârda marufu emretme olayında bütün bu şartlar, öncelikler ve hesaplar dikkate alınmalıdır.

Muhalefetle Karşılaştığında Ne Yapılmalıdır?

Kimi zaman insan marufu emretme ve münkerden sakındırma görevini yerine getirmekte, fakat muhatabı buna aldırmamaktadır. Bu durumda yapılması gereken nedir sahi? Herşeyden önce şunu bilmekte yarar var: Bir amaca ulaşabilmek için icabında zorlama ve mecburiyet de gerekli olabilir; ancak Allah Teala bunu istememektedir; nitekim Kur'an-ı Kerim'de "...Eğer isteseydik bütün insanları zorla doğru yola yöneltirdik"1 mealinde birçok ayet vardır; zira Allah Teala'nın sünneti, insanları hür ve serbest bırakma doğrultusundadır.2 Yine aynı nedenledir ki Allah Resülü de "Ben sizin vekiliniz değilim" buyurmakta3 ve Yüceler Yücesi Rabbi de ona "Sen insanlara musallat olma ve onları mecbur bırakma -zorlama- hakkına sahip değilsin" demektedir.4

Evet, Allah Teala -cc- insanları hür yaratmıştır ve İslami eğitim sisteminde insanların hürriyeti esastır. Başka bir deyişle bizim uyarıda bulunmamız, insanların ilia da bu uyarıya uymaları anlamına gelmez.

İkinci nokta; uzun siireden beri belli bir yolu sürdüren birinden, yolunu hemen değiştirmesini bekleyemezsiniz;

1-En'am, 35.

2 - Dehr (İnsan), 2.

3 - En'am, 66.

4 - Gaşiye, 22.

insanlara bu hususta fırsat verilmeli, zaman tanınmalıdır.

Bir başka nokta şudur: Kimi zaman uyannın yapıldığı şartlar, bireyin tepkisine yol açabilecek şekilde olabilir, bu durumda ortamın normalleşmesi ve bireyin hassasiyetinin giderilebilmesi için sabretmek gerekir, bu yolla sonuca ulaşmak mümkündür. Nitekim diş doktoru, ağrıyan bir dişi hemen çekmemektedir.

Dahası, bir yöntem sonuç vermeyebilir, fakat Hakkı, başka bir yöntemle başarılı bir şekilde anlatabilmek pekala mümkündür.

Ticaretle ilgili rivayetlerde "Belli bir malm ticaretinde başarılı olamadıysanız, başka bir ticaret dahni deneyin, başarılı olabilirsiniz" denilmektedir. Nitekim tahsil konusunda da aynı şey geçerlidir; belli bir branşta başarılı olamayan bir öğrenci, başka bir branşta pekala başarılı olabilmektedir.

Darvin önce tip ve papazlığı denemiş, ama başarılı olamamıştır, branşını değiştiren Darwin biyolojide başarılı olabilmektedir. (Teorileri reddedilmiş olsa da, belli bir dalda görüş sahibi olacak kadar başarı kaydedebildiğini söylemek istiyoruz!)

Bütün bunlar bir tarafa, Kur'an'la tanışma, peygamberlerin ahlakı ve yüce İslam dininin üstün tavsiyeleri fevkalade mükemmel kılavuzlardır.

Yüce İslam dini "Cahile selam -yumuşak- ve barışçı bir tavır gösterin" buyurur.¹

Yine İslam dini "Size yapılan kötülüğe, iyilikle karşılık verin, böylece düşmanınız dosta dönüşür" der.²

1 -Furkan, 63.

2 - Fussilet, 34.

Hatta, "Size tepki gösterecek olsa bile soğukkanlılığınızı koruyun" buyurur: "Eğer beni öldürmek için elini bana uzatacak olursan, ben seni öldürmek için elimi sana uzatacak değilim, çünkü ben, Alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkanım."¹

Kimi zaman, kıyametteki karşılığı beklemek gerekebilir, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor: "... Suçlular, müminleri alaya ahr, onlara giilerler,² müminleri sapmış olmakla suçlarlar, ama müminler bilsinler ki kıyamet günü müminler de onlara giilecektir elbet!"

Marufu emretme ve münkerden sakindirmanın yegane sonucunun, insanların ilgi veya tepkisinin olmadığı unutulmamalıdır; insanlar hiçbir ilgi göstermeyebilir, ama yaptığımızın boşa gitmediğini ve Allah indinde mükafatlandırılacağımızı bilmeliyiz. Yüce Allah yaptıklarımıza şahittir, bizi görmektedir; binaenaleyh ecir ve mükafatımız zerrece azalmayacaktır.

Dahasi, biz, peygamberden iistiin miiyiiz? O yiice insanlar olmadık meşakkat ve sıkıntılara katlandılar, olmadık iftira ve sözler duydular, ama zerrece gevşeklik ve zaaf göstermediler. Kimi zaman peygamberlere "sizin akhniz kit" derlerdi, peygamberler soğukkanlılık ve şefkatle, "Bizim aklımız kit değil, biz gerçekten Rabbimiz tarafından gönderilmiş elçileriz" derlerdi; insanlar onları yalancılıkla suçlar, onları sakın bir tavırla, "Biz yalancı değiliz" diye karşılık vermekle yetinirlerdi.³

1 - Mâide, 28.

2 - Muttaffifin Suresi.

3 - A'raf, 66.

179

Peygamberlerin bu yöntemi doktorlara benzer; hastasının muayene veya iyileştirmek için gerekeni yapan doktor, onun bağırp çağırmasına aldırmaz, hastasının bu tavrından alınmaz.

Eleştiri Bireye Değil, Eyleme Yönelik Olmalıdır

Bir Müslüman, suçluya kin duymaz, ona suçunun çirkinlik ve sonuçlarını anlatarak uyarır.

Başka bir deyişle cahille değil, cehaletle; günahkarla değil günahla mücadele eder. Nitekim bir hadiste "Nice insanlar vardır ki Allah Teala onların amellerini sevmediği halde, kendilerini sever" buyrulur.¹

Kur'an'da Hz. Resulullah'ın (s.a.a) **"Ben size değil, yaptığınız kötü amele karşıyım"** buyurduğu geçer."²

Hatalı davranışta bulunan kimse, kendisine saygı duyulduğunu görür ve yegane zaafının sözkonusu hatayı işlemek olduğunu fark ederse, o hatayı işlemekten kolayca vazgeçer. Bilakis, seilmeyen ve dışlanan biri olduğunu hissedecek olursa, kötü davranışları günbegün artacaktır. Ehl-i Beyt İmamlarından Hz. Kazım'a "Sizi seven bir Müslüman'ın şarap içtiğini öğrendik, onu aramızdan dışlayalım mı?" diye sorulduğunda "Ondan değil, yaptığından uzak durun" buyurduğu bilinmektedir.³

Hadiste "İnsanların ıslah olmasını isteyen salih kimseler, onların hata ve günah işlemesi karşısında

1-Bihar, c. 36, s. 233.

2 - Şuara, 166.

3 - Bihar, c. 27, s. 137.

180

merhamet ve şefkatle davranmalıdır" buyrulur.¹

Çocuk eğitimi ve ailevi meselelerde de bunun çok önemli bir prensip olduğu bilinmelidir. İyi ebeveyn çocukların kendisinden pek korktuğu değil, çocuklarının kişiliğine saygı gösteren ve öfkelenecek bir suç işlediğinde dahi kendisinden merhamet ve şefkat göreceğinden ümit var olunan ebeveynidir.

Eğer siz, kendi çocuğunuzu aşağılayıp amcaoğluyla kıyaslar ve amcaoğlunun ondan daha iyi olduğunu söylerseniz, o size "Amcam da senden daha iyidir" karşılığını verecektir.

Evet, o misillemeye bulunacak ve hem babasından, hem amcaoğlundan nefret edecektir. Ama eğer ona "Geçen yıl daha iyiydin" der ve onu başkalarıyla değil, kendisiyle kıyaslarsanız; veya ona insanın her gün daha iyiye doğru adım atmasının ona onur kazandırıp Allah ve insanlar nezdinde itibar kazanmasına yol açacağını anlatabilirsanız onun ıslahında önemli bir rol oynamış olursunuz. Binaenaleyh marufu emredip münkerden sakındırayım derken, insanları başkalarıyla kıyaslama yoluna gidip kıskançlık ve intikam duygularını tahrik etmemek gerekir. Bilakis, onun iyi ve olumlu taraflarını söylenmeli; aile ve soyunun temizliği vurgulanmalı, yetenek ve becerileri hatırlatılmalıdır; böylece ezilmişlik ve yenilgi duygusuna kapılmayacak, bilakis, kendisini hem güçlü, hem onurlu hissedecektir.

1 - Nehcu'l - Belaga, 141. hutbe.

181

Marufu Emredenler Nasıl Olmalıdır?

Marufu emretme ve münkerden sakındırma farızasını uygulamak için iman, bilgi, yetenek ve doğru yöntemin yam sıra din için çarpan bir yürek de gereklidir. imam Seccad'dan (a.s) rivayet olunan bir hadiste şöyle buyrulur:

Hız. Musa (a.s) Allah Teala'dan arşının gölgesine kimlerin sığınabileceğini sorunca şu cevabı alır: "Öylesine temiz, dürüst ve mert insanlar vardır ki, Allah'ın haramlarının helale dönüşürdüğünü görececek olursa yaralı kaplan gibi öfkelenirler."1

Bir Hatıra

Küfre satılmış bir isim olan Selman Rühdü, sevgili peygamber efendimize (s.a.a) iftira yaktığında, rahmetli İmam Humeyni, derhal onun katlinin farz olduğuna dair fetva vermişti. Bazı politikacılarla uluslar arası hukukçular bu fetvamn uluslar arası mahfillerin kanunlarına

1 - Leâliu'l - Ahbar, c. 5, s. 269.

182

uygun olmadığını söyleyince rahmetli İmam Humeyni -ks-öfkeyle "Hiç önemli değil!" demişti "O kanunlar bizi ırgalamaz. Resulullah efendimize (s.a.a) hakaret eden o melunun öldürülmesi gerekir; tevbe edip ömrünün sonuna kadar tevbesinde kalsa bile tevbesinin geçersiz olduğu bilinmelidir!"

İmam Humeyni (ks) bir başka konuşmasında da şöyle der: "Ah! Keşke genç olsaydım! Bizzat İngiltere'ye gidip o melunun işini bitirirdim!"

Evet, din gayreti budur işte; dini hamiyet budur...

İnsanlara marufu emredip münkerden nehyetmek için böylesine sorumluluk dolu bir yürek ve ciddi bir irade ve azim gereklidir. Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır:

"...Namazı dosdoğru kıl, marufu emret, münkerden sakındır ve uğradığın musibetler karşısında sabret, çünkü bunlar azmedilmesi gereken işlerdendir" (Lokman,17)

Sözümüz tesir etmeyecek olsa bile marufu emredip münkerde menetmiş olmamız en azından bizim kendi kurtuluşumuza yarayacaktır:

"Kendilerine hatırlatılanı unuttuklarında ise, biz de kötülükten sakındıranları kurtardık..." (A'raf, 165)

Kısacası sorumluluk duygusu taşıyan samimi bir Müslüman, marufu emretme ve münkerden sakındırmayı terk etmez. "Dertlerin en kötüsü, dertsiz ve sorumsuz olmaktır" derler; eskiler, birini eleştirmek istediklerinde "dertsiz - sorumsuz" derlerdi...

Rahmetli İmam Humeyni -ks- bir çok konuşma ve mektubunda "Refah içindeki dertsiz ve sorumsuz insanlar"ı eleştirmektedir. Kur'an-ı Kerim, "Peygamber, insanların dertlerini ve sorunlarını gördüğünde

183

kederlenirdi" buyurmaktadır (Tevbe, 128)

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

Allah Teala -cc- Hz. Musa'ya (a.s) "Seni neden peygamberliğe seçtiğimi bilir misin? diye sordu. Hz. Musa "hayır" deyince "Başkalarında olmayan bir sorumluluk hissi ve bağn yanıklık var sende" buyurdu.

Kur'an-i Kerim "Peygamber, insanları hidayete kavuşturabilmek için adeta didinir, kendisini yıpratır" buyrulmaktadır. (Tevbe, 128)

Sorumsuzluk, gamsizlik ve taşürekli en büyük ruh hastalığıdır aslında. Şanı Yüce Allah Teala hazretleri -cc-şöyle buyurur: "...Kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha da katıL. Çünkü öyle taşlar vardır ki içinden ırmaklar fışkırır, öyleleri vardır ki, yarılr, ondan sular çıkar, öyle taşlar vardır ki Allah korkusuyla yuvarlanır..." (Bakara, 74) Buna karşılık öyle kalpler vardır ki hiçbir öğüt ve nasihatten zerrece etkilenmez...

Kısacası marufu emretme ve münkerden sakındırma nimeti ancak bağrı yanık olup sorumluluk duygusu taşıyan kullara nasip olur.

Sözkonusu sorumluluk ve "dertli yüreğe sahip" bin, kendisi hakkında haksız bir söz duyduğunda nasıl rahatsız oluyorsa, bir başkasının gıybetini duyduğunda da aym ölçüde rahatsızlık duyar, kendi evindeki musluğu açık gördüğünde nasıl hemen kapatıyorsa, başka bir yerde açık unutulmuş bir musluğu da aym sorumluluk duygusuyla kapatır.

Sahi, bu kişisel ve ferdi melekeler halkın geneline yayılacak olursa dünya cennete dönüşmez mi?...

Kendi damımızın karını sokağa dökmemiz doğru

184

mudur?

Evimizin kirli sulanni sokağa boca etmemiz doğru mudur?

Dükkanımızın çöplerini yola dökmemiz doğru mudur?

Sahi, doğru mudur?!.

Eğer bu davranışlarımızı düzeltmemişsek, henüz "ben"de takılıp kalmış ve "biz" olmayı başaramamışız demektir.

Başkalarından kendimizi ayn tutmamah, kendimizi herkesle bir ve aynı görebilmeli ve Kur'an'ın da deyişiyle birbirimizin parçası olduğumuzu unutmamalıyız. Hadiste de buyrulduğu gibi "insanoğlu yekdiğerinin parçasıdır, herkes yaratılıştaki diğeriyle aynıdır. Birinin başına bir şey gelecek olsa, hepsi bundan etkilenir."

Bu sorumluluk ve hamiyet duygusu öylesine değerli bir haslettir ki, bazı fıkıh kitaplarında hükme bile bağlanmış ve mesela şöyle denmiştir: İyi niyet ve sorumluluk duygusuyla yapılan bir işte zarar olursa, o işi yapan cezalandırılmaz. Yani yolun ortasındaki bir çocuğu arabaların altında kalıp ezilmesin diye birisi kurtarıp da bir duvarın kenarına bırakır ve mesela duvar deliğinden bir yılan çıkıp da o çocuğu zehirleyecek olursa, sözkonusu şahıs onun ölümünden sorumlu tutulamaz; çünkü iyi niyetli davranmıştır. Keza, hizmet amacıyla çalışan biri, ihmalkârlıkta bulunmadığı halde bir şeyi kırar veya bir zarara yol açacak olursa, cezalandırılmaz. Kur'an-ı Kerim bu konuda "İyilik edenlerin aleyhine de bir yol yoktur" buyurur;1 yani iyilik maksadıyla bir girişimde bulunup da

1-Tevbe, 91.

185

elinde olmadan bir zarara sebebiyet veren kimse cezalandımlamaz.

Marufu Emretme, Bireyin Dinine Duyduğu Sevgi ve Bağlılığın Alametidir

Hız. İmam Hüseyin'le (a.s) yarenlerinin Aşure günkü konuşma ve sloganları onlann yiice İslam dinine besledikleri sevgi ve aşkı göstermektedir. İmam Hüseyin (a.s) "Hakka uygun davranılmadığını ve batılın engellenmediğini görmüyor musunuz?" diye sormaktadır.1

Ve yine, şöyle buyurmaktadır: "Ben, marufu emretme ve münkerden sakındırmak için kıyam ettim."2

Ve: "Ceddim Resulullah'ın getirdiği dinde baş gösteren bozulmayı düzeltmekten başka bir şey için kıyam etmiş değilim!"3

Ve, İmam Hüseyin'in (a.s) yiğit kardeşi Hz. Ebulfazıl (a.s) Aşura günü çarpışırken şöyle haykırmaktadır: "Ceddim Resulullah'ın dini ancak benim şahadetimle ayakta durabilecekse, ey kılıçlar, alın beni!"

Davasına gönülden bağlı biri, bu uğurda canını vermekten çekinmez. Hz. Resulullah efendimizin (s.a.a) hayatında yaşadığı mübadele olayı oldukça ilginçtir. Necran Hristiyanları Hz. Resulullah'ı (s.a.a) yalanlayınca ayet iner ve Hz. Resulullah "Gelin, yalancıyı Allah'a havale edelim, kim yalan söylüyorsa helak olmasını isteyelim" buyurur. Kur'an'da (Âl-i İmran, 61) geçen bu olayda Hz. Resulullah (s.a.a) Hristiyanlarla lanetleşmek

1 - Bihar, c. 44, s. 381 ve c. 78, s. 166.

2 - Ae, c. 44, s. 339 3-Ae.

186

üzere kendisinin yam sıra Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in de canını ortaya koymakta bir an tereddüt etmemiş ve böylece Rabbine bağlılığını ve dinine beslediği aşkı bir kez daha ispatlamıştır.

En Azla Yetinelim

Marufu emretme ve münkerden sakindırma konusunda en azla yetinmek ve olumlu tepki vermesi halinde daha sonraki adımları atmak gerekir.

Hz. Resulullah (s.a.a) tebliğin ilk günlerinde insanları sadece bir şeye davet etmiş ve "Gelin, Allah'tan başka mabud olmadığını söyleyip kurtuluşa erişin" buyurmuştur.

Oruç, zekat ve cihad gibi daha zor kurallarsa, bi'setten, yani Hz. Resulullah'ın (s.a.a) peygamberlikle görevlendirilmesinden 15 yıl sonranazil olmuştur.

Birini namaz kılmaya davet etmek istiyorsak, önce sadece farzları öğretmemiz yeterlidir; sünnet ve müstehapları ise zamanla ve tedricen öğretmek gerekir. Nitekim yüce İslam dini; cemaat namazında, en zayıf bireyin durumuna öncelik vermiş ve imamın cemaat namazını uzatmamasını emretmiştir. Kur'an şöyle buyurur:

"...Allah, yükünüzü hafifletti ve sizin zaafınızı dikkate aldı..."(Enfal, 66)

Zorlama ve büyük sıkıntılar getirebilecek kurallarda, İslam dini bu kuralları hafifletme yoluna gitmiştir.

Bir Örnek

Bir Hristiyan Müslüman olmuştu. Buna pek sevinen komşusu, gece yarısı adamcağızın kapısına dayanıp teheccüd namazına götürdü. Sabah ezanı okunur okunmaz

187

"Şimdi da sabah namazının vaktidir" diyerek sabahı kıldırdı; "Sünnet ve müstehap amellerini kaçırmayalım" diyerek öğle, ilkindi ve akşamı ettiriler ve ancak yatsıyı kıldıktan sonra camiden

ayrıldılar. Ertesi gün komşusunun çağrısını reddeden adamcağız "Eğer Müslümanlık bütün gün camide namaz kılmaksa, ben Hristiyan kalmayı yeğlerim doğrusu!" dedi!

Evet, kimi zaman İslam'ın adeta durgunluk dönemi yaşamasının en önemli nedeni, bu mükemmel dinin ehil olmayan kimseler tarafından yanlış ve noksan şekilde tanıtılmasıdır.

Yüce İslam peygamberi daha ilk günden "Kim Müslüman olursa şimdiden cihada ve şehadete hazırlasın kendisini; oruç tutup zekat ve humus versin!" diyecek olsaydı kimse bu dini kabule yanaşmazdı.

Tesettürsüz insanları dine davet ettiğimizde, sadece farzları öğretmekle yetinelim.

Camilerde yevmiye namazlarını sadece farzları kıldırılır ve namaz arası konuşma ve hutbe olmazsa, cemaat artacaktır.

Bazı imamlar, iki namaz veya farzlarla sünnetler arası bir hutbe veya vaazda bulunmayı tercih etmekte ve; cemaat namazının bitişinden sonraya bırakması halinde cemaatin dağılacığını düşünerek bunu yapmaktadır. Oysa, sadece farzın edasına gelen cemaatin artmasını engelleyen birtutumdur bu!

Şunun Bunun Günahını Bulmaya Çalışmayalım!

Bazıları şunun bunun günahını bulmaya ve aklısıra

188

onu düzeltmeye çalışırlar. Oysa, yüce İslam dini , başkalarının hata ve günahını merak edip araştırmayı yasaklamış ve bunu haram ilan etmiştir. (Hucurat, 12)

İmam Sadık hazretleri (a.s) Necâşi'ye yazdığı mektupta şöyle der: "Müminlerin hatalarını kurcalayıp keşfetmeye çalışmayın, Yüce Allah böyle davrananı sadece ahirette değil, bu dünyada da rezil eder."1

Münkerden Sakındırmaya, Evet, Kıskançlığa: Hayır!

İnsanları bir kötülükten alıkoymak veya onlara bir iyiliği emretmek isteyen biri bunu kıskançlık duygusuyla değil, onu irşad edip aydınlatabilme gayesiyle yapmalıdır. Bazı kadınlar kendilerinin olmadığı için başka kadınları eleştirir ve bunu da güya münkerden sakındırma adı altında yaparak "Falan kadın ne kadar da altın takıp takıştırmış! "derler.

Veya okuma ve mütalaa merakı olmayan bazıları "Filanca aşırı okuyor, bu gidişle beyni sulanacak!" derler.

Sorumsuz laubali insanlar, genellikle diğerlerini aşırı dikkatlilik ve vesvesecilikle suçlarlar...

Kısacası, bazı eleştirilerin nedeni yapıcılık kaygısından değil, kıskançlık, çekemezlilik ve kompleks duygulanımdan kaynaklanabilir...

Kur'an-i Kerim'de Hz. Resulullah'a (s.a.a) şöyle buyrulmaktadır: "Kimileri zekat dağılımı konusunda seni eleştirirler. Ama eğer zekattan onlara da bir pay verecek olursan seni eleştirmediler, vermeyecek olursan sana

1 - Müstedrek, c. 7, s. 81.

189

öfkelenirler." (Tevbe, 58)

Bu ayetten de anlaşılacağı gibi bazı eleştirilerin altında kişisel hesaplar ve kompleksler yatmaktadır.

İntikam Değil, Eleştiri...

Kimi zaman eleştirilen adam bunu hazmedemez ve intikam almayı düşünür; bu nedenle de ilk fırsatta bir açığını yakaladığı adamı dostça eleştiriyormuş gibi yaparak kinini kusar.

Münkerden Sakındırmak Sırf Muhalefet Olmamalıdır

Münkerden sakındırma ve yapıcı eleştiri; bir meslek ve bermutat bir tavır haline gelmemelidir. Maalesef kimi aydın kılıklılar bütün konuşma ve gazetelerdeki yazılarında salt muhalefetçiliği adeta meslek edinmişlerdir; mensubu oldukları grup, parti veya takım adeta bu muhalefetle ayakta durabilmektedir; yapılan iyi olumlu işleri hiç mi hiç görmezler...

190

Marufu Emredip Münkerden Sakındıranlara Uyanlar

1- Basiret ve Bilinç

İnsanlara marufu emredip münkerden sakındıran biri maruf ve münkeri bilmeli ve doğru yöntemlere vakıf olmalıdır. (Yusuf, 108)

2- İradeli olmalıdır

Marufu emretme ve münkerden sakındırma gibi önemli bir vazifeyi üstlenen kimse insanların tavırlarından etkilenmemelidir, Kur'an-i Kerim, marufu emretme ve münkerden sakındırmanın güçlü bir irade ve azim gerektirdiğini buyurur. (Lokman, 7)

Bir Örnek

Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçer: Hz. Musa'yla Hz. Hızır aleyhisselamlar bir beldeye vardılar, o beldenin halkı bu

191

iki büyük peygamberden bir lokma ekmekle bir yudum suyu bile esirgediği halde onlar, yıkılmak üzere olan bir duvarı onardılar ve o yöre halkının sözkonusu davranışlarından zerrece etkilenmeyerek doğru bildikleri şeyi yaptılar. (Kehf, 77)

3- Allah Rızası İçin Olmalıdır

İnsanları eleştirirken bireysel zevkler, hizbi tavırlar, siyasi çizgiler, kompleks ve intikam gibi duygular etken olmamalıdır. Kur'an'da bazı eleştirilerin şahsi sebeplerden kaynaklandığı geçer. (Tevbe, 58)

Sadece Allah rızası için yapılan ve ferdi, kavmi, hizbi, milli, sınıf, dil, ırk ve coğrafya gibi nedenlerden kaynaklanmayan bir "marufu emretme ve münkerden sakındırma" daha etkili olmaktadır. Zira samimi bir söz, samimi yüreklerde kabul görür, ama sözün bir garaz ve başka maksatlar taşıması veya muhatabın sağlıklı bir ruh yapısına sahip olmaması halinde yapılan olumlu eleştirilerin etki göstermesi beklenmemelidir.

Bir Örnek

Hemmam adlı bir Müslüman, ilim şehrinin kapısı Hz. Ali'den (a.s) takva ehlinin özelliklerini sordu, imam cevap vermedi. Hemmam ısrar edince Imam Ali (a.s) takvah müminlerin vasıf ve özelliklerini anlatmaya başladı; bu sırada Hemmam ansızın haykırarak olduğu yere yığıldı... Ölmüştü... İmam Ali "İhlasla söylenen söz, ehlini böyle etkiler" buyurdu.1

1 - Bkz. Nehcu'l - Belaga, Hamam hutbesi.

192

Kur'an bir çok yerde "Sevgi ve nefretleriniz sizi hakkın sınırlarından sakın uzaklaştırmasın" buyurmaktadır. İhlasın sınırları gayet hassas ve dakiktir, zerrece kayma halinde ihlas çizgisinden şirk çizgisine geçirir. İhlasın belirtisi, kimseden takdir ve teşekkür beklememektir. (İnsan, 9)

Evet, ihlasın alameti, yaptığımız işin karşılığında övgü ve teşekkür beklemememizdir; yaptığımız işin niceliği, yeri, zamanı vb.'ine önem vermememizdir. İhlas sözkonusu olduğunda bütün bağ ve ilişkiler biter, sadece ve sadece Allah rızası geçerli olur. Bu nedenledir ki Yüce Allah -cc- Hz. Nuh'a (a.s) "Senin oğlun kafır olduğu için boğulmalıdır" buyurmakta, Hz. Lut'a (a.s) itaatkar olmayan eşinin helak olup öleceğini bildirmekte, Hz. Resulullah'a (s.a.a) "Ebu Leheb'in elleri kurusun demekte (Ebu Leheb, Hz. Peygamberin amcasıdır) ve Hz. İbrahim'e (a.s) putperest amcası için dua etmemesini salık vermektedir.

4- Geniş Bir Kalp ve Yüksek Bir Moral

Hz. Musa (a.s) peygamberlikle görevlendirildiğini öğrenince Yüce Allah'tan yüreğini genişletip kalbini ferah tutmasını ve kendisine yüksek bir moral nasip etmesini diledi. Allah Teala onun bu duasını kabul buyurarak yüksek bir moral ve güçlü bir ruh yapısıyla Firav'nun karşısına çıkmasını sağladı. Emretme veya sakındırma olayı yüksek bir morale sahip olmaksızın mümkün değildir.

Marufu emreden ve münkerden sakındıran biri insanların zevk ve bireysel eğilimlerini karşısına

193

alabileceğinden; elbette ki birçoklarının sert tepkisine uğrayıp sıkıntılara maruz kalacaktır. Geniş bir yürek ve yüksek bir morale sahip olmaması halinde insanlardan göreceği bir iki sert tepki sonucu daha işin başındayken geri adım atacak ve vazifesini yerine getiremeyecektir. Kur'an-ı Kerim, Allah'ın salih kullarını tarif ederken "Cahil ve bilgisiz insanlarla karşılaştıklarında onlara selam edip esenlik dileyerek geçerler" buyurmaktadır. (Furkan, 63)

Bütün peygamberler delilik¹ sihirbazlık,² akılsızlık ve yalancılık,³ sapmışlık⁴ ve üstünlük taslama gibi şeylere suçlanmadılar mı?

İnsanları hakka çağırmak, marufu emredip münkerden sakındırmak peygamberin yaptığı bir iştir ve elbette insanın peygamberlerin karşılaştığı sorunlarla karşılaşması da kaçınılmazdır. Peygamberler nice saldırı ve iftiralara maruz kalmış, ama zerrece morallerini yitirmemişlerdir. Kendilerine, "Biz seni akılsız biri kabul ediyor ve yalan söylediğini düşünüyoruz" diyenlere, "Ben akılsız ve yalancı değilim" diyerek cevap veriyor⁵ sapmış olduğunu söyleyenlere, "Ben sapmış biri değilim" diyorlardı.⁶

Allah Teala -cc- peygamberlere sabırlı ve dirençli olmalarını öğütlemektedir.⁷

1 - Hicr, 6.

2 - Müddessir, 24.

3 - A'raf, 66.

4 - A'raf, 60.

5 - A'raf, 66. 6-A'raf,61. 7 - Şûra, 15.

194

Boş ve saçma sözlerle karşılaştıklarında büyüklük gösterip alınmamak müminlere has bir tavidir.¹

Peygamberler sadece saçma ve haksız sözlerle karşılaşmıyor, tehdit, sürgün, işkence ve ölümle de yüz yüze geliyorlardı.²

Ancak:

- Biz Yüce Allah'ın gözetimindeyiz, her anımızı görmekte ve lütfünü bizlerden esirgememektedir.³

- Zafer Hakkın ve haktan yana olanlarındır.⁴

- Yapılan iş ne kadar zorsa, ödülü de bir o kadar büyüktür.⁵

- Doğru yol, bütün peygamberlerle evliyaların gitmiş olduğu yoldur⁶ diyebilmek bütün zorlukları kolaylaştırmakta ve insanın hiçbir tehdit ve tehlikeden korkmamasını sağlamaktadır.⁷

5- Güzel Ahlak ve Yumuşak Huy

İnsanlara marufu emredip şerden sakındırırken yumuşak huylu olmak gerekir. Yüce Allah, sevgili peygamberine "Sen insanların vekili değilsin."⁸ "Sen insanlara zor ve baskı kullanıp sulta kuracak değilsin."⁹

1 - Furkan, 72. 2-Yâsîn, 18.

3 - Tur, 48.

4 - A'raf, 128. 5-Nisa, 95.

6 - Ahkaaf, 35.

7 - Maide, 54.

8 - En'am, 107.

9 - Gaşiye, 22.

195

"İnsanları inanmaya zorlam hakkına sahip değilsin."¹ "Zorla inanmalarni isteyemezsin."² buyurmaktadır.

Marufu emredip münkerden sakındıran kimse kötülüklere iyilikle karşılık vermeli,³ kin ve intikam duygusu taşımamalı⁴ sert ve ters mizaçlı insanların halkı ittiğini bilmelidir.⁵

İnsanların kendisine değil, yaptıkları kötü işe karşı olmak gerekir,⁶ cahille değil, cehaletle uğraşmak icabeder. Günah işleyen birine düşman gözüyle değil, bir doktorun hastasına baktığı gözle bakmak gerekir; onun iyi tarafları da olabilir. Günah işleyen birinin bir takım iyi hasletleri de olabilir pekala... Binaenaleyh önce onun iyi taraflarını söyleyip insani hasletlerini takdir eder ve onun bu hasletlerini artırmasını isteyen bir dost olduğumuzu kendisine hissettirebilirsek olumlu bir netice almamız kesinleşecektir. İnsanlara karşı asla kibirli olmamalıdır, zira salih insanların bir alameti de tevazuyla davranmaları ve alçakgönüllü olmalarıdır.⁷

Evet, insanlara karşı mutlaka mutevazi olmamız gerekmektedir. Kur'an-i Kerimde de Hz. Resulullah'a (s.a.a) şöyle buyrulmaktadır: "Müminlerden, sana tabi olanlara müşfik davran ve onlara kanatlarını ger."⁸

Hata yapan bin özür dilediğinde onu affedelim; zira

1-Kâf, 45.

2 - Yunus, 99.

3 - Ra'd, 22.

4 - Âl-i İmran, 134.

5 - Âl-i İmran, 159.

6 - Şuarâ, 168.

7 - Furkan, 64.

8 - Şuarâ, 215.

196

bu, büyüklüğün şanındandır. Hz. Yusufun (a.s) kardeşleri ondan özür diler dilemez Hz. Yusuf (a.s) onları affedip "Bugün size kınama yoktur" buyurmuştur. (Yusuf, 92)

Hz. Resullulah (s.a.a) efendimiz de Mekke'yi fethettiğinde fevkalade çarpıcı bir tavır sergilemiş ve kendisiyle sahabesine olmadık zulümlerde bulunanların tamamını affetmiştir. Bu nedenledir ki yeri geldiğinde, emrimizde çalışan astlarımızdan bile özür dilemesini bilmeliyiz. Bu hususta yine Hz. Resulullah efendimizden (s.a.a) bir örnek aktaralım: Bir miktar malı paylaşılması için Hz. Resulullah'a (s.a.a) getirdiler, herkese yetmeyeceğini gören peygamber efendimiz o mal en muhtaç olanlar arasında bölüştürüp diğerlerinden özür diledi ve onların gönlünü aldı.¹

Kendisine uyarıda bulunulan şahıs bundan mahcup olup utanç duyabilir; onu bu mahcubiyetten kurtarabilmek için zarif sözler söylenip hakkında hayır duasında bulunmak isabetli olacaktır.

Bütün Boyutları Dikkate Almak

İslami rivayetlerde, Allah'ın dinine yardımcı olacak kimsenin bütün boyutları dikkate alabilecek kapasitede olması gerektiği hatırlatılır, aksi takdirde zararı yaranından fazla olabilecek davranışlarda bulunması muhtemeldir.

Bir Örnek

İslam tarihinin önemli kaynaklarından biri olan "el-Gadir" kitabında şöyle bir olay rivayet edilir: Adamın biri

1 - Bihar, c. 16, s. 269.

197

bir evin duvanna tırmanıp içeriye göz attı. Bu sırada ev sahibinin içki içmekte olduğunu görünce ona nasihat vermeye kalkışıp içkinin haram olduğunu söyledi. Ev sahibi "Ben" dedi, "İçki içmekle bir günah işledim, oysa sen birçok günahı birden işlemektesin şu anda! Başkalarının özel hayatını kurcalıyorsun, dama duvara tırmanıp el alemin evini gözetliyor, mahremiyetini çiğniyor ve korkuya kapılmasına neden oluyorsun... Bütün bunlar haram değil midir?¹

Bir Başka Örnek

Bir Müslüman şöyle anlatır: Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mutahhar evlatlarından İmam Bâkır hazretlerinin öğlen sıcağında tarlada çalıştığını görünce, "Böylesine muhterem bir zatın bu sıcakta dünyalık peşinde olması hiç yakışmıyor" diye düşünerek aklım sıra o hazreti marufu

emretmeye kalkıştım. İmam Bâkır şefkatle gülümseyerek, "Helal kazanç sağlamak ve hele çiftçilikle uğraşmak en güzel ibadetlerden biridir, bu halimde ölsem, en güzel ölümlerden biriyle ölmüş olurum!" buyurdu.²

Bizim toplumlarda kimi zaman İslam büyüklerinin fotoğraflarının uygun olmayan yerlere (örneğin cami içinde, kibleye dönük duvarlara) konulduğunu görmekteyiz; veya şehrin güzel bir yerinde temiz bir duvara eğri büğrü yazılarla sloganlar yazılıyor, genellikle yırtılıp atılan şehir içi belediye otobüslerinin biletleri üzerine tebliğ zannedilerek ayet ve hadisler yazıldığı

1 - el-Gadir, c. 6, s. 121.

2 - Bihar, c. 46, s. 287.

198

oluyor, bazen kimi camilerin hoparlörü cami komşularını rahatsız edebiliyor veya temizlik zannedilerek vesvese ve kuruntuya kapılanlar oluyor, ya da nice ana - babaların eğitim ve terbiye zannıyla çocuklarına dayak attığını görüyoruz, kimi zaman "Misafire mahcup olmayahm" denilerek açıkça israf ediliyor; veya cömertlik zannedilerek savurganlık yapılıyor, marufu emretme ve münkerden nehy etme zannıyla, hatalı bir insanın kolayca hor - hakir düşürülüp etrafına rezil olması gibi daha büyük bir hataya düşülebiliyor...Eğer davranışlarımıza biraz da olsa dikkat edecek olursak tebliğ ve uyarı yöntemlerine ne kadar yabancı olduğumuzu kolayca görebiliriz...

Bir Örnek

Hız Ali (a.s) bir Müslüman'a hediye olarak bir miktar hurma gönderdi. Bu hurmalann epey kaliteli ve fazla miktarda olduğunu gören biri Hz. Ali'yi (a.s) uyarmaya kalkışarak, "Bu kadar hurma ona fazladır, hem o sizden hurma istemiş değil kü... O halde ya hiç göndermeyelim, ya da şunları biraz azaltahm!" deyince Hz. Ali (a.s) ona çıkışarak, "Neler söylüyorsun sen? " dedi, "Allah, sen gibilerini çoğaltmasın!... Allah Teala'dan müminlere cennet vermesini isteyelim, ama bir mümine kendimiz biraz hurma vermeyelim, öyle mi?!... Ben kendi malımı bağışlıyorum, sen dayanamıyorsun buna!... Onun istemesini bekleyip, istedikten sonra verecek olsam mertlik değildir bu; olsa olsa yüzünün suyunun dökülmesi ve bana el açmasının karşılığı olur!"¹

1-Bihar, c. 41, s. 36.

199

Bir Örnek

Dalyan gibi üç gencini ard arda İslam yolunda şehid veren yaşlı bir babanın misafiri idim. Bodrum kata inip abdest aldığımda bu yaşlı muhterem zatın bana havlu getirdiğini gördüm. Zahmete düştüğünü ima etmek için "hadiste de buyrulduğu üzere, abdest suyunun kurulanmaması, abdestin sevabını otuz kart arttır" dedim, gülümseyerek "Doğrudur hocam" dedi, "Ama üç şehid babası bencileyin bir ihtiyarın bu merdivenlerden inerek getirdiği havluyu geri çevirmek ve kalbini kırmak da sevap mıdır?!"

Gayri ihtiyari irkildim. Hakhydi! Bu hadise göre amel edeyim derken, böylesine bir hata işlememeye özen göstermem, şartları ve ortamı değerlendirmesini bilmem gerekirdi... Evet, olaylara tek boyutlu yaklaşp her açıdan değerlendirmeyince çok ciddi hatalar vuku bulabilir...

Kendimizi Asla Daha Üstün Sanmayalım

İnsanlara marufu emredip münkerden sakındıran kimse, kendisinin diğerlerinden daha iyi biri olduğunu zannetmemelidir asla... İmam Sadık hazretleri (a.s) "Kendisini başkalarından üstün gören kimsenin müstekbir olduğunu" buyurmuşlardır. Bunun nedeni sorulduğunda da "Bugün bir hata işleyene karşı biz daha iyi bir durumda olabiliriz, ama gelecekte onun ve kendimizin ne halde olacağını bilebilir miyiz?" demişlerdir. Bu konuda İmam Sadık'ın (a.s) anlattığı şu örnek hadise bir hayli çarpıcıdır: "Kur'an-ı Kerim Firavun'un Hz. Musa'ya (a.s) karşı koymaları için bütün sihirbazları tehdit , şantaj ve vaadlerle topladığını hatırlatır. Ancak, bu sihirbazlar Hz.

200

Musa'nın (a.s) mucizesini görür görmez iman getirip Müslüman oldular ve Firavun'un tehditlerine aldırmadılar. Sabahleyin Firavun'un safında bulunup kafir olan bu insanlar, aynı günün akşamına varmadan Hz. Musa'ya (a.s) iman getirdiler. Ve Firavun tarafından şehid edildiler.

Evet, bugün birinin işlediği bir günah veya hataya bakarak onun geleceği hakkında önyargıda bulunmak doğru değildir. Bu durumda biz sadece onu dostça uyarmak ve hakkı hatırlatmakla mükellefizdir, ama onun gelecekte de bir günahkar olacağını ve bizim de mutlaka imanini koruyan bir mümin olarak kalmayı başarabileceğimizden hiç de emin olmamamız gerekir. İslam tarihi bunun çarpıcı örnekleriyle doludur:

Cennet gençlerinin efendisi Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) ünlü bir sahabeye yazdığı şu mektup ve aldığı cevap oldukça ibret vericidir; İmam şöyle yazıyor: "...Sen, ceddim Resulullah'ın (s.a.a) sahabesindensin, nice savaflara katılıp yiğitlikler gösterdin; dedem Resulullah'tan (s.a.a) sonra babam imam Ali'nin (a.s) saflarında, ondan sonra da kardeşim İmam Hasan'ın (a.s) yanında yer aldın. İslam cephesini savunan parlak bir geçmişin olduğu için seni Kerbela'ya davet ediyorum; bugün yine İslam'ı savunmaya var mısın?!"

Sözkonusu sahabe, İmam Hüseyin'e yazdığı cevapta, "Ben cephelerde koşturmaktan yoruldum artık" dedi ve Kerbela'ya gitmedi.

Evet, böylece, ömrünün sonuna geldiği halde İmam Hüseyin'i (a.s) yalnız bıraktı... İmam'ın şehadetinden sonra sürekli pişmanlıkla dövünüp ağlıyor ve "Hayatını cephelerde geçiren ben, nasıl oldu da Rabbimin şu son

201

imtihanında böylesine sınıftakaldım?!" diyordu.

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) Nehc'ul Belağa'da şöyle der: "Ey Allah'ın kulu! Kimseyi günahlarından ötürü kınamada acele davranma; belki onun o günahı bağışlanır da, senin küçük saydığın bir günahın bağışlanmayıp seni azaba uğratabilir!"¹

Bir Örnek

İran'da İslam inkılabından sonra şehid düşüp "mihrab şehidi" olarak anılan Ayetullah Medeni, gayrimüslim bir gencin hidayete erip Müslüman olmasını sağlamıştı. Bu gençle yakından ilgilendi ve onun Kum ve Necef medreselerinde yüksek İslam bilimleri tahsil etmesine yardımcı oldu. Sözkonusu genç, iyi bir alim olarak yetiştikten sonra tekrar İran'a döndü ve İslam inkılabını savunmak için cepheye koşup cihada katıldı ve yüce şehadet mertebesine erişti!...

Evet, ne oldum dememeli, ne olacağım? demeli...

Tarih bu örneklerle doludur.

Tersi de olabilmektedir... Niceleri bir ömür boyu Müslüman yaşayıp mümin olduklarını zannetmekte, ama günün birinde bir takım olaylar ve hadiselerin rüzgarına kapılıp tamamen nötrleşmekte, hatta "din düşmanı" birine dönüşmektedir.

Bir Örneklem

İnsanlara marufu emredip münkerden nehyeden biri, tıpkı doktora benzer; nice hastaları tedavi edip iyileştiren

1 - Feyzu'l - İslam, 140. hutbe.

202

bir doktor, bir hadise veya olayda pekala canını yitirebilmektedir... Binaenaleyh birinin insanlara marufu emredip münkerden sakındırma vazifesini yerine getirmesi onun, kendisini başkalarından üstün görüp akıbetinin kesinlikle hayırlı olduğu ve diğerininse sonunun mutlaka kötü olacağı anlamına gelmez.

Münkerden Sakındırma Ertelenmez

Hadis-i şerifte şöyle buyrulur: "İman sahibi bir göz, bir günah gördüğünde derhal ondan yüz çevirir ve bir lahza bile bakmaz."

Uyulması Gereken Prensipler

1- Bir günahı araştırıp bulmaya çalışmayalım. Bir günah veya hata gördüğümüzde onu uyarmaya ve düzeltmeye çalışalım; ama insanların hata ve günahlarına dedektiflik etmeyelim.

2- Muhatabımızın başkalarına maskara olmasına yol açacak şekilde onu eleştirmeyelim (mesela onu kiskanan ve bizim eleştirimizi ona karşı bir fırsat olarak kullanmak isteyenlerin yanında onu eleştirmeyelim).

3- Bireylerin onur ve konumunu dikkate alalım, gizli ve bir günah işleyen birini açıkça uyarmayalım.

4- Hatalı şahsın, kendince geçerli bir nedeni varsa ve yaptığı hatanın bilincinde olduğundan emin değilsen uyarı girişiminde bulunmayalım, mesela bir din büyüğünün şehadet

yıldönümünden haberi olmadığı için o günün diğinin merasimi düzenlemişse, bu "habersizliği" dikkate alalım.

5- Kendi onur ve konumumuzu da dikkate alalım.

6- Bireyin uyarılması, nizamın tezyifine sebebiyet

203

vermemelidir; kimi zaman bir bireyin uyanlması (özel şartlar nedeniyle) nizamın uyanlması şeklinde telakki edilebilir.

7- Günahkara değil, bizzat günaha karşı olalım.

8- Kendimizi başkalarından üstün görmeyelim.

9- İyimserliği ve hakkı esas almayı prensip edinelim.

10- Zaman ve mekan şartlarını doğru değerlendirelim. İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) şöyle der: "Bir Müslüman bir günah işler ve siz küfür diyarında onu bulursanız ona orada had uygulamayın (şeraitin belirlediği cezayı uygulamayın), zira bu davranışınız onun kafirlere yanaşmasına yol açabilir."¹

Uyarılar

Türlü hilelerle donanmış olan şeytan, bütün bir tarihe yayılan geniş bir ömür ve derin tecrübelerle sahip bulunduğundan kimi zaman insanı yanlış yola düşürmek için doğruları kullanır ve marufu göstererek insanı münkere iter, mesela:

1- İnsanın ruhunu küçük işlere yöneltir, böylece ruhun kapasitesini doldurup tatmin ederek önemli ve büyük işlerle uğraşma fırsatını ondan alır.

2- İnsanı gurur, gösteriş ve kibir gibi yan etkileri olabilecek iyi işlere sevk ederek yaralamaya çalışır.

3- İnsanı iyi işlere öylesine meşgul tutar ki, ibadetten kopmasına, hatta nefret duymasına neden olur.

4- İnsanı öylesine yönlendirir ki, hakkı söyleme kılıfında kendi nefsinin reklamını yapar hale getirir.

1-Vesail, c. 18, s. 318.

204

5- Bazen siyasi boyutunun zayıflaması için bireyin ibadet boyutunu destekler.

Hz. Ali (a.s) Kume'ye şöyle anlatır: "Allah'a andolsun ki Hz. Resulullah'tan (s.a.a) duydum; şeytan insanı zina, içki, faiz, kumar ve benzeri büyük ve çirkin günahlara ittikten sonra onun dini vicdanını rahatlatmak için zor ve ağır ibadetleri sevdirebilir ona, huzu ve huşuyla riiku ettirip

secdeye kapanmasım sağlar; ardından, bozuk ve sapmış insanları lider gösterip onlara itaat ettirir.¹

6- Zaman dikkate alınmadır.

Hz. Ali'nin (a.s) adamlarından birini yılan soktuğunda, "Seni neden yılan soktu, biliyor musun?" diye sordu, adamcağız "hayır" deyince hazret şöyle buyurdu: Hatırlar misin, bir defasında Kanber falan zalime gitmiş, o sırada orada bulunan sen, beni sevdiğin için ayağa kalkıp Kanber'e saygı göstermiş ve "Nasıl saygı göstermem, melekler bile kanatlarını gererek ona saygı gösteriyor" demiştin. Bunun üzerine o zalim öfkelenip Kamber'e eziyet etmiş ve Kanber'e dayak attıracağını söylemiş, bunu kimseye anlatmaman için de senden tehditle söz almıştı, senin zamansız girişiminde bulunmanın cezası işte bu yılan oldu.²

Yukarıdaki olayda yılanın soktuğu şahıs iyi bir amel (maruf) işlediğini sanmış, oysa kötü amelde (münker) bulunmuştur. İyi olduğunu zannettiğimiz nice davranışımız, zaman ve mekan dikkate almadığımızdan dolayı kolayca kötü bir davranış olmaktadır aslında. Bu satırları yazdığım sırada Tahran kapalıçarşı esnafından gelen bir grup, cami imamının öğle ve ilkindi namazlarını

1 - Bihar, c. 77, s. 274.

2 - Sefinetu'l - Bihar, c. 1, s. 592.

205

sünnetleriyle ve diğer müstehablarıyla kılarak nazmı uzattığını, bu nedenle cemaatin giderek azaldığını söyleyip imam efendiden şikayette bulundu bana. Muhterem imam efendi, sünnetlere uyuyorum diyerek maruf bir amel işlemekte, ama onun bu ameli bazı insanların farzı cemaatle kılmasını engellemektedir!!

206

Nereden Başlamalı?

1- Önce Kendimizden Başlayalım

Başkalanna marufu emrederken kendimiz münker işleyecek olursak sözümüzün hiçbir etkisi olmayacağını ve Kur'an'ın sert eleştirisine maruz kalacağımızı bilmeliyiz. Kur'an-i Kerim "Ey iman edenler, söyledığınız şeylere neden kendiniz uymuyorsunuz?" buyurmaktadır. (Saf, 3)

Bakara, 44'te şöyle buyruluyor: "...Siz, insanlara iyiliği emrederken kendinizi unutuyor musunuz?"

İlim şehrinin kapısı Hz. Ai (a.s) şöyle buyurmaktadır: "Bir işi önce kendim yapmadıkça başkalarını ona davet etmem, yine kendim bir işten uzak durmuyorsam, size o işten uzak durun demem."¹

Evet, bir ayna ancak temiz ve parlak olduğu zaman güzellikleri ve çirkinlikleri net olarak gösterebilmektedir.

Bu arada amelin başarının sırrı olduğunu ve farzdan

1 - Nehcu'l - Belaga, 175. hutbe.

207

kaytarmaya vesile edilemeyeceğini de hemen hatırlatahm. Yani salih olmayan biri; başkalarını doğruluğa davetten muaf değildir.

2- Aile

Bireyin toplumdan önce kendisini ve ailesini doğru yola davet etmesi gerekir. Kur'an-i Kerim Hz. Resulullah'a (s.a.a) "Önce kendi kızların ve eşlerine buyur, daha sonra diğer kadınlara..." demektedir.¹

Tahrim Suresi'nin 6. ayetinde şöyle buyrulmaktadır: "Ey iman edenler, kendinizi ve yakınlarınızı ateşten koruyun..."

Kur'an'da bir peygamber övülürken şöyle buyrulur: "...O, ailesine ve yakınlarına namaz kılmalarnı tavsiye ederdi."²

Cennet gençlerinin efendisi İmam Hüseyin (a.s) Kerbela'da önce kendi oğlu Ali Ekber'i, daha sonra diğer gençleri savaşa göndermiştir. İmam Seccad hazretleri (a.s) hukuk risalesinde evlatların özel haklarını beyan etmiştir. Keza, Kur'an-ı Kerim, ailesine düşkün olanlardan övgüyle söz eder.³

Ancak bu, insanın kendi ailesi düzelmedikçe başkalarını doğru yola çağırması gerektiği şeklinde de anlaşılmamalıdır. Nitekim insanın kendi ailesinde hakka eğilim kabiliyeti olmadığı halde, başkalarında bu eğilim ve kabiliyet pekala varolabilir; Hz. Nuh'un (a.s) oğluyla Hz.

1 - Ahzab, 59.

2 -Meryem, 55.

3 - Tur, 26.

208

Lut'un (a.s) eşi bunun en bariz örnekleridir.¹

Ailenin ıslahı, toplumun altyapısının ıslahı demektir; zira toplum ailelerin bir araya gelerek teşkil ettiği bir bütünden ibarettir. Hz. Resulullah da (s.a.a) bi'setinin ilk döneminde önce en yakın akrabalarını İslam'a davet etmekle vazifelendirilmiştir.²

Büyük insanların başarılarının arkasında eşleriyle evlatlarının onunla fikir ve inanç birliği gösterip yardımlaşmaları yatmaktadır. Evladın yardımcı ve gönül birliği içinde olması bir nimet ve saadet addedilir İslam'da.³

Nesillerin ıslahının sadece iyiliği emretme ve kötülükten sakındırmayla mümkün olmayacağını da hemen belirtelim; bunun için öncelikle eş seçimi, helal rızık ve öğretmen seçimi gibi konuların çok önemli birer altyapı etkenleri oluşturduğu bilinmelidir.

Müminlerin emiri Hz. Ali (a.s) bir konuşmasında, cemaate şöyle demektedir: "Çarşı pazarda namahrem erkeklerin, kadınlannıza omuz vurduğunu duydum... Sizde utanma duygusu yok mudur? Yiğitlik ve namus gayreti göstermeyenlere lanet olsun!"⁴

3- Yeni Nesil

Marufu emretme ve münkerden sakındırma konusunda genç neslin muhatab alınması başarı oranını artıracaktır. Bu gerçeği kavramak için tecrübe şart değildir; zira ayet

1 - Hud, 46.

2 - Şuarâ, 214.

3 - Furuu'l - Kâfi, c. 6, s. 2.

4 - Rivayette, "deyyus" tabiri geçer; bkz. Bihar, c. 100, s. 249.

209

ve Ehl-i Beyt İmamlarından (a.s) ulaşan hadis ve rivayetler bunun örnekleriyle doludur, birkaçını aktaralım: Firavn zamanında sadece gençler Hz. Musa'ya inanmışlardır.¹

2- Kafirlerin Hz. Resulullah'a (s.a.a) kızmalannın bir nedeni de o hazretin gençleri fevkalade etkilemiş olmasıydı.²

3- Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur: Gençlerin ruhu ekime müsait boş tarla gibidir ve gençleri eğitmek, kayaya işlenen motif gibi kalıcıdır.³

4- Rivayette şöyle geçer: Gençlere tebliğde bulunup onları doğru yola davet edin; zira gençlerin hayra eğilimleri daha fazladır.⁴

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: Gençler bana uydu, yaşlılar hep karşı çıktılar bana.⁵

4- Komşular

Bireyin kendisi, ailesi ve yakınlarından sonra, komşularıyla ilgilenmesi gerekir. Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: "İnsanlar neden komşularıyla ilgilenip onları eğitmezler? Neden onlara tebliğde bulunmazlar? Neden marufu emredip münkerden sakındırmazlar? Komşular neden bu eğitime yanaşmazlar?"

(Ardından, şöyle buyurdular) Böylesine ilgisiz ve

1 -Yunus, 83.

2-Bihar, c. 18, s. 182.

3 - Nehcu'l - Belaga, 31. hutbe.

4-Vesail, c. 11, s. 448.

5 - Cevan, c. 2, s. 248.

210

umursamaz komşulardan hesap soracağım."1

Büyük şehirlerin getirdiği felaketlerden biri de hayatın makineleşmesi ve insanların kalabalıklar arasında kaybolmasıdır; apartman hayatı komşuluk düzenini büsbütün bozmuştur. Oysa komşular elele verecek olursa birbirlerinin yüzlerce müşkülünü halledebilirler. Okuma yazma bilmeyenler, komşusundan günde yarım saat ders alsın; okuma yazma seferberliğine aynılan bütçe konuta kaydınıp binlerce evsiz insana ev kazandırılabilir!

Evet dert, üzüntü, sevinç, yolculuk, hastalık vb. anlarda komşular yekdiğerinin yanında yer alsın birçok mesele kolayca hallediliverir. Bir örnekle açıklayalım:

Bir mahallede çocuk sahibi bir hanımı düşünün, hastanede veya okulda çalışan bu bayanın günlük derdi aynıdır:

- Çocuğunu sabahın köründe mahmur haliyle uykudan uyandıracak,
- Yağmur, soğuk demeden, yaz - kış dinlemeden onu anaokuluna götürecektir,
- Anaokuluna her yıl ağır meblağlar ödeyecek,
- Sık sık işine geç kalacaktır.. vs.

Oysa aynı mahallede yaşlı veya çocuksuz ev kadınları olabilir, annesi de gönül rahatlığıyla işine gidebilir ve mesela hastasıyla ilgilenebilir veya öğretmense, tedirginlik ve huzursuzluk duymadan gönül rahatlığıyla çocuklara ders verebilir. Diğer mesleklerde de aynı bereket oluşturulabilir. Örneğin bir doktor haftada bir saat mahallenin camiine gidip maddi durumu iyi olmayan

1 - Kenzu'l - Ummal, c. 3, s. 684.

211

hastaları vizit edecek olursa camiinin atmosferine canlık kazandıracak, böylece hem kendi sosyal moralinin yükselmesine neden olacak hem yoksulların hayır duasını alacak, sevilip sayılacaktır. Bu doktor efendinin de bir işi olduğunda bütün mahalleli onun yardımına koşacak, bir yolculuğa çıkmak istese mahalleliler onun evine göz kulak olacaklardır.

Camiyi eksen alarak, Allah rızası için ve düzenli bir program çerçevesinde yapılacak olan bu küçük hizmet herkesin memnuniyet duymasını sağlayacaktır.

Evet, dinadamları yardımcı olursa, dinini bilmeyen kimse kalmaz; kitabı olanlar olmayanlara emanet verilerse kitap okumak isteyenler büyük bir maddi sıkıntıdan kurtulmuş olurlar,

büyük ve geniş eve sahip olanların evlerinin kapısını hayırlı işlere açık bırakmaları halinde birçokları için salon kiralama, masa sandalye temin etme gibi sıkıntılar ortadan kalkacaktır... Bütün bunlara teessüf etmemek mümkün müdür? Yüce İslam dininin bazı hükümlerini günlük hayatımızdan dışlamış olduğumuz için milyarlarca para ve milyonlarca saatlik ömrümüz boşa gitmektedir. İran İslam Cumhuriyeti sağlık bakanı bir açıklamasında şöyle diyordu: Anne sütünün önemi ve bebeğin sağlığındaki fonksiyonu konusunda yüce İslam dininin tavsiye ve öğütlerini anlatarak, annelerin bebeklerini kendi sütleriyle beslemelerini sağladık ve neticede hem bebekler sağlıklı büyüdü hem de biz milyonlarca dolarlık süttozu ithalinden kurtulmuş olduk; bu şekilde sağlanan tasarrufla yoksul bölgelerde hastahane yapımlarını hızlandırabildik.

212

Bizzat Devlete Düşen Görev

Bireyin kötü davranışını birey, aşiretlerin kötü davranışını da bizzat aşiretler aracılığıyla engellemek mümkündür; ama bazı durumlarda kötülüğün boyutlan, ancak devlet müdahalesiyle önlenebilecek şekilde geniş ve etkin olmaktadır. Mesela bir devlet diğerine saldırdığında veya devletle halk arasında anlaşmazlık baş gösterip devlet halka saldırdığında uyarı, mektup ve nasihat kar etmezse İslam ülkelerinin bir araya gelip olaya müdahale etmesi gerekir; onların aracılığıyla konu halledilmezse bu ülkeler silah zoruyla saldırganı cezalandırıp ona haddini bildirmelidirler. Dahası, bu saldırı yüzeysel olmamalı saldırganın Allah'ın hükmüne dönmesini sağlayacak kadar güçlü, etkin ve uzun süreli olmalıdır.¹

Devletin görevi bununla sınırlı değildir, dini vazifesi gereği bireysel uyarılarda bulunup marufu emreden ve batıldan alıkoyan kimseleri de desteklenmelidir, zira

1 - Hucurat, 9.

213

kötüye sapanlar devletin marufu emredenlerden yana olduğunu bilirlerse kötü yoldan dönmeleri daha kolay ve daha erken olur. Bu hususlarda devletle halkın işbirliğinde bulunması her zaman etkili olmuştur; birinin tek başına hareket etmesinin yeterli olmayacağı da bilinmelidir. Bu nedenledir ki İslam dinin nurlu hükümlerinin icrası için İslam devletinin varlığı şarttı; aksi takdirde, icra edilmesi ancak güç ve iktidar yoluyla mümkün olan birçok İslami hüküm yerde kalacaktır. Evet, "velayet-i fakih" esası, İslam hükümlerinin icrası için zaruridir.

Ortamı Temiz Hale Getirmek

İnsanları ve toplumu iyiye yöneltip kötüden alıkoymada en etkili faktörlerden biri de devlet, belediye vb. resmi kurum ve kuruluşların temiz bir ortam yaratmaya çalışmalarıdır. Toplum ve ortam, bireylerin fikri ve ahlaki eğilimlerinde etkilidir; Kur'an'dan birkaç örnek aktaralım:

1- İsrailoğullarının tarihinde bir olay vardır; bu kavim Hz. Musa'nın (a.s) mucizesiyle ve onun önderliğinde Nil'i geçtikten sonra putperest bir grubu görür görmez ondan etkilenmiş ve Hz. Musa'dan (a.s) onlara da etrafında toplanıp ibadet edecekleri bir put yapmasını istemişlerdir.¹

Eğer toplumda bir put olursa, puta tapan kimseler de bulunur ve bu yüzden de toplumu temizlemek gerekir.

2- Musa (a.s) Samiri'ye şöyle dedi: "Durup üzerinde titrediğin ilâhına bak, onu yakacağız, sonra denize

1 - A'raf, 138.

214

dökeceğiz."1

3- Hz. İbrahim tek başına eline bir balta ahp put haneye girdi, bütün putlan kırdı ve sonunda da baltayı en büyük putun boynuna astı.2

4- Mescid-i Zırar olayı: Münafıklar Medine'de Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) mescidine rağmen başka bir mescit bina ettiler. Böylece mescit adı altında güçlerini birleştirmek ve dış düşmanlarla ilişki kurmak istiyorlardı. Onlar mescitlerinin resmen tanınması için de Peygamber-i Ekrem'i (s.a.a) bizzat davet ederek orada cemaat namazı kıldırmasını istediler. Peygamber (s.a.a) de o sırada Tebük savaşına hazırlandığı için onlara olumlu bir cevap vermedi. Gidip döndükten sonra da halkı münafıkların merkezi haline gelen o mescidi yıkma hususunda seferber kıldı. Bu olay Kur'an'da kısaca zikredilmiştir.

Kur'an'dan naklettiğimiz bu dört örnekten de anlaşıldığı üzere münkerden sakındırmak için önce toplumdaki fitne merkezlerini ve fitne çıkaranları ortadan kaldırmak gerekir. Zira onlar yok edilmediği takdirde münkerden sakındırmak, nedenleri bırakıp sonuçlarla mücadele etmektir. Dolayısıyla marufu emretmek ve münkerden sakındırmak isteyen bir sistem ve hükümet ilk başta ortamı temizlemek için adımlar atmalıdır. Bu cümleden olarak:

1- Kolay evlilik hususunda geniş bir tebliği çalışması yürütmek ve gençleri evlendirmek için onlara kredi sağlamak.

2- Bütün öğretim birimlerinde, parklarda, umumî

1 - Tâhâ, 97.

2 - "Hepsini paramparça edip... "Enbiya, 58.

215

yerlerde, hastanelerde ve hatta mümkün olduğu kadar bütün hizmet birimlerinde kız ve erkek alanları birbirinden ayrı tutulmalıdır. Böylece kadınlar sade bir elbiseyle çalışabilmeli ve erkekler de hiç bir rahatsız edici hususla karşı karşıya kalmamalıdır.

3- Film, kaset ve içinde saptırma, fesat ve toplumu çökertme sebepleri olan kitapların yayımına engel olmak; özellikle de sapık şirket, butik ve grupları kapatmak veya saptırıcı elbiseler satmalanna engel olmak.

4- İnsanların seçimine dikkat edilmelidir. Böylece dışa bağımlı fitneci insanlar fikirlerini yayma ortamı bulamamalıdır. Allah'a şükürler olsun ki İslam cumhuriyeti sayesinde bu tür

uygulamalar yapılmıştır ve bundan böyle de bu tiir uygulamaların kemale erdirilmesi limit edilmektedir.

5- Hayâ ve utanma duygusu toplumda bir çok günahlara engel olmaktadır ve hayasizhk ise her türlü münkerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu yiizden sistemin sorumluları suçlu insanların gelişimine ortam sağlanmaması için toplumun turn alanlarında hayâ ilkesine riayet etmelidir. Örneğin devlet, sakinlerinin doğal olarak hayâ perdesini yırtılacağı binaların yapımına izin vermemelidir. Evet, bireyin kendi evinde komşusunun evinin her yerini görebileceği evlerde asla hayâ kalmaz.

6- Kız ve erkek çocuklarının müzeleri, laboratuvarları ve fuarları ziyaret saatleri belli bir zamana tabi tutulmalıdır. Bu, sistemlerinin takva esasi iizere olmasını isteyen kimselerin müdürîyetlerinin temel ilkelerinden biridir.

7- Gençlerin boş vakitlerini doldurmak için

216

programlar düzenlemek de çevreyi salim kılmak ve münkeri terk etmek hususunda önemli bir rol ifa eden hususlardan biridir.

8- Yüzmek için giyilen elbiseler sade ve hafif olmakla beraber kısa olmamalıdır. Burada bir hadis nakledelim:

imam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin (a.s) çocuk olmalarına rağmen uzun elbiseleriyle Fırat nehrine girdiler. Bir kişi onlara, "Elbiseniz bozuldu" dedi. Bu iki değerli insan o şahsa cevap olarak şöyle buyurdular: "Elbisenin bozulması din ve hayânın bozulmasından daha iyidir."¹

9- İslam çevreyi sakin kılmak için el sanatlarını, çocukları terbiye etmeyi ve evin iç yöneticiliğini kadının uhdesine bırakmıştır. Kadına sakin aile ortamında faydah işlerin havale edilmesini istemiş; kadını delisiz olarak ve eşinin gözünden uzak dışarıya çıkmaktan sakındırmıştır. Elbette ihtiyaç olduğu taktirde kadının dışarıya çıkılmasına izin verilmiştir; örneğin kocası olmadan Mekke'ye gitmesi gibi.

Toplumu fesada sürükleyen şey başı boşluk, kayıtsızlık, boşta gezmek ve hedefsizliktir. Yoksa İslam kadına yürüyüşlere katılmak, seçimlere iştirak etmek, siyasi ve iktisadi bağımsızlığa sahip olmak, en yüce ilmi kongrelere katılmak, ilmi ve terbiyevi ve çeşitli uzmanca makaleler yazmak hususunda izin vermiştir. Kur'an örnek erkeklerin tarihini öğrenmeyi emrettiği gibi, örnek kadınların da tarihini öğrenmeyi emretmiştir.²

1-Bihar, c. 43, s. 320.

2 - Kur'an- ı Kerim'de: "Kitap'ta İbrahim'i zikret, ve Kitap'ta Musa'yı zikret" buyrulduğu gibi: "Kitapta Meryem'i zikret" diye de

217

Kur'an bazı erkeklerin adını andığı, onları övdüğü ve başkalarına örnek gösterdiği gibi, Firavun'un eşini de tarih boyunca bütün iman ehli için örnek kılmıştır. Kur'an Firavun'un eşini örnek kılarak bütün dünyaya kadının erkeğin tesiri altında olmadığını, aksine eşinin

sapmalarına karşı bağımsız bir düşünceye sahip olduğunu ispat etmiştir. Kadın eşinin evinde ve sofrasında oturmakla birlikte bu iktisadi ihtiyacı, onun şahsiyetini etkilememelidir. Firavun'un ekmeğini yer, ama onun aleyhine kıyam eder. İnsan Firavun'un evinde bile olsa çevre, iktisadî ve siyasi baskıları ortadan kaldıracaktır. Ama bütün bunlara rağmen kadın ve erkeğin birbirine karışımı ne kadar az olursa o toplum esenliğe daha yakın olur ve münkerlerin gelişimi için meydan daha da bir daralır.

10- Engelleri ortadan kaldırmak:

Ne yazık ki marufları yapmak için o kadar engel var ki marufların yerine getirmek insanların geneli için zor ve hatta bazen gayr-i mümkün olmaktadır. Şu örneklerle dikkat ediniz:

- Yeni neslin imtihan günlerinde cazip filimler onların dikkatini çekecek olursa imtihanda mutlaka başarı sağlayamayacaklardır. Burada filimler marufları yerine getirmeye ve tahsil etmeye engel teşkil ettiği için devlet, doğru bir zamanlama ve programlamayla bunun için uygun bir ortamı sağlamalıdır.

- Eğer evlilik şartlarını gençlerin evlenemeyeceği kadar zorlaştıracak olursak bu şartlar maruflara engel teşkil eder ve bunu düzenlemek de hükümetin görevleri

buyurulmuştur. Dolayısıyla erkek örnek olabileceği gibi Kur'an Firavun'un eşini de insanlık tarihine örnek sunmuştur.

218

arasındadır.

- Eğer namazın ilk vaktinde öğretmenler ders verecek olursa, mutfak servisleri yemek verirse, televizyonlar film verecek olursa, müşteri satıcıya giderse, hiç şüphesiz bütün bu programlar marufların en büyüğü olan namaza engel teşkil edecektir.

Uygunsuz elbiseler yaygın olur ve uygun elbiseler pahalı olur veya bulunmazsa, bu da marufa engel teşkil eder.

Bir çok engelleyici kanunlar ile idarelerdeki bürokrasi de engellerden sayılmaktadır.

- Eğer evlenen bir kızın eğitimini sürdürmesini engellersek marufu engellemiş oluruz.

- Eğer bir şoför caddede düşen birini hastaneye ulaştırdığında onu tutuklayacak olursak, bu da marufa engel teşkil eder.

- Eğer faydalı kitapların yurt dışında ihracı hususunda fazla nakliye parası alınacak olursa bu da marufa engel teşkil eder.

- Eğer delilsiz olarak elimizin altındaki kimselere surat asacak olursak, onlar da bizden korkup hakikat yerine yalan söyleyecek olurlarsa, yine marufa engel olmuş oluruz.

- Eğer cemaat namazlarının uzaması sebebiyle bir grup camiye gitmezse maruf engellenmiş olur.

- Eğer yersiz beklentilerle bir gelin ve damadin evlenmelerine engel olursak veya onları riyakarlığa, borçlanmaya ve evlenmelerinin geciktirmeye zorlarsak, örneğin; "ailemizde falan kimse vefat ettiği için düğün merasimini falan zamana kadar erteleyelim" diyecek

219

olursak, bütün bunlar marufa engel teşkil eder.

220

Marufu Emretmek ve Münkerden Sakındırmak İçin Pratik Çözümler

Elektronik ve teknolojik hayat bir çok işleri hızlandırmıştır ve dolayısıyla da insanların genelde fazla bir vakti yoktur. Boş vakitler için doğru çözümler düşünülmeyecek olursa günah işleme ortamı gelişir. Burada şu birkaç iyi ve yapıcı çözümlere dikkat ediniz:

- 1- İlmi, sanatsal ve sanayi fuarları icra etmek ve buralara faydalı ziyaretler gerçekleştirmek.
- 2- Sportif ve ilmi yarışmalar düzenlemek.
- 3- Dil eğitimi, bilgisayar, hattatlık, yüzme ve makale yarışmalarında çeşitlilik oluşturmak.
- 4- Geçici güçlerden üretim alanında istifade edilebilecek ve insanlara faydası olacak bir takım atölyeler açmak.
- 5- Çeşitli düzeylerde farklı yaşlar için kitap yayınlamak ve kütüphaneleri geliştirmek.
- 6- Faydalı programlar düzenlemek, namazı vaktinde kılmak ve camiye temiz tutmak gibi şeylerle camileri

221

şenlendirmek.

7- Faydalı filimler yayınlamak.

8- Sanat öğretmek ve herkese bir sanat ve iş bulacak ortamı sağlamak.

9- Hikaye kültürünü geliştirmek.

10- Detaylı kitapları özetlemek, dillerini kolaylaştırmak, çeşitli boyutlarda ve farklı fiyatlarda kağıtlarla basmak.

11- Övünç kaynaklarıyla tanışmak ve özellikle her bölgedeki insanları, o bölgenin övünç kaynağı olan şahsiyetlerle tanıştırmak.

12- Askeri tatbikatlara katılmak ve izlemek.

13- En iyi, en genel ve en kolay olan yürüyüş sporunu yaygınlaştırmak. Zira bu spor herkes için ve her yerde yapılması mümkün olan bir spordur.

Sizler de bu konuda bir takım fikirler sunabilirsiniz. Pratik çözümler için her bakanlık kendi memurlarına özgü bir bütçe ayırıp şer'i ve kanuni meseleleri dikkate alarak bakanlığın imkanlarından personellerin çocuklarının boş vakitlerini doldurmak amacıyla bir takım programlar düzenleyebilir.

Hükümetin marufu emretme ve münkerden sakındırma hususundaki görevleri bu birkaç örnekle sınırlı değildir. Hükümet ve devlet toplumsal ve siyasi marufları ihya etmeli, iktisadi ve toplumsal münkerlere engel olmalıdır.

Aşağıdaki örneklere dikkat ediniz:

- Fiyatları kontrol etmek ve pazardaki kargaşalığı önlemek.
- Durup dururken malın pahalalanması için birer araç

222

olan turn vasıtalarına engel olmak.

- Anlaşmalara nezaret etmek, sözleşme senetlerinin düzenlenmesinde kötü istifadelere engel olmak.
- Adilane bir dağıtım sağlamaya dikkat etmek, beytiilmali korumak ve beytiilmali kendilerine emanet etmek için en güvenilir kimseleri on planda tutmak.
- Finnlara nezaret etmek. Zira bu kontrol olmadığı takdirde ekmeklerin önemli bir bölümü zayi olmakta ve israfa sebep olmaktadır.
- Doğal kaynaklardan iyi istifade etmek.
- İşsizlere faydalı işler oluşturmak ve vasıfsız işçileri eğitmek ve doğal ve teknolojik kaynaklardan istifade etmenin en iyi metodudur. Zira iş bulmak maruflann en büyüğüdür ve işsizlik ise her türlü münkerlerin ortaya çıkma sebebidir.
- İnsanların gelişimini sağlayan mekanlara herkesin gitmesini sağlamak için gidiş ve dönüş araçları temin etmek.
- Meydanlara ve caddelere tarihte adlarının kalması gereken kimselerin isimleriyle isimlerini vermek.
- Tembel dilencilere engel olmak.
- Bütün kalabalık merkezlerde namaz kılma için uygun yerler oluşturmak.
- Ezanı bütün devlet merkezlerinden yayımlamak.
- Memurlar için öğüt ve nasihat toplantıları düzenlemek, uyarmak, işlerin iyi icra edilmesi için iyi bir şekilde kontrol etmek, ruhi haletlere dikkat etmek, aykırı istatistiklere engel olmak, olumsuz rekabeti önlemek, muhtevassiz gururlara mani olmak ve yıkıcı kadrolaşmaya engel olmak.

- Suçlu kimseleri aşağılamak, zayıflatmak, sağlıklı adet ve fikirleri yaygınlaştırmak, kamuoyunun bilincini farklı yollarla yüceltmek.
- Bütün çabalara, planlara, bayındırlık, tedavi ve hizmetsel projelere ilahi, manevi ve kültürel bir boyut kazandırmak ve usul ve ilkelerden asla gaflet etmemek.
- Zalimlerin ve saldırganların insanların suyuna, toprağına, namusuna ve malına uzanmasına engel olmak ve onlara şiddetle karşı koymak.
- Sistemin her tarafına denetleyici kişiler ve müfettişler yerleştirmek, her türlü siyasi kompoları ve suikastları engellemek.
- Devletin yüksek erkanının cemaatin ilk saflarına katılımı da hükümet görevlerinden ve marufu ihya etme vesilelerinden biridir.
- Ülkenin dört bir tarafına kısa ve faydalı uyarılar içeren güzel tabloları asmak.
- Seçkin fertleri ve unsurları teşvik etmek, fasit ve bozuk elemanları ise cezalandırmak.
- Hassas makamları işbilir müminlere vermek ve ehil olmayan unsurları azletmek.

Devletin görevleri olarak bunun gibi yüzlerce örnekler verebiliriz.

Özel Kurumlar

Her ne kadar marufu emretmek ve münkerden sakındırmak kadın ve erkek bütün müminlere farzsa da; ama bu iş daha çok şu gruplardan istenmiştir.

1- Peygamberler:

Peygamberlerin görevlerinden biri de marufu emretmek ve münkerden sakındırmaktır.1 Kur'an peygamberlerin görevlerinden ilkinin marufu emretme ve münkerden sakındırmak olduğunu beyan etmiştir: "Onlara marufu emreder ve münkerden sakındırır."2 Sonra da Kur'an başka meseleler beyan etmiştir. Marufların ilki tevhid, münkerin ilki ise tağuta tapmaktır: "Allah'a ibadet etmeleri ve tağuttan sakınmaları."3

2- Masum İmamlar

İmam Hiiseyin (a.s) kendisine Irak'a doğru gitmemesini söyleyen kardeşi Muhammed Hanefiye'ye şöyle buyurmuştur: "Ben ceddin Resulullah'ın metoduyla amel etmiş olmak için marufu emredip münkerden sakındırmak istiyorum."4

3- Alimler ve Bilginler

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmuştur: "Neden alimler insanları haram yemekten ve haram konuşmaktan alıkoymamaktadırlar. "5

Hz. Ali (a.s) ise şöyle buyurmuştur: Kavimlerin helak olma sebebi daha önce bunlardan bir grubunun günah işlemesi ve alimlerinin sessiz kalması idi. "Alimleri ve din

1 - "Marufu emret ve cahillerden yüz çevir." (Araf, 199)

2 - Araf, 157.

3 - Nahl, 36.

4-Bihar, c. 44, s. 339.

5 - "Rabbe kul olanlar ve bilginlerin onlara günah söz söylemeyi ve haram yemeyi yasak etmeleri gerekmez miydi?" (Maide, 63)

225

adamları onları sakındırmadılar."1

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmuştur: "Neden toplumdaki akıl sahipleri ve seçkinler insanları fesattan ahkoymamaktadır. "2

Hz. Ali (a.s) ise bir konuşmasında ise şöyle buyurmuştur: "Allah alimlerden zalimin tika basa yemesi ve mazlumun açlığı karşısında sessiz kalmamalarını istemiştir."3

Bir bidat ve münker ortaya çıktığı zaman alimlerin ilmini izhar etmesi farzdır, aksi takdirde Allah'ın laneti onların üzerinde olacaktır.

Müminlerin Emiri Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Allah beyinsiz kimseleri günahları sebebiyle, akıllı ve bilgin kimseleri de münkerden sakındırmayı terk etmeleri sebebiyle kendi rahmetinden uzak tutar."4

4- Hükümet Sorumluları:

Kur'an şöyle buyurmuştur: "Salihlerin, kendisine kudret ve imkan verdiklerimizin yeryüzündeki hükümetinin nişanelerinden bazıları da namaz kılmaları, zekat vermeleri, marufu emretmeleri ve münkerden sakındırmalarıdır."5

1 - Nehc'ul Belağa.

2 - "Sizden önceki nesillerin ileri gelenleri, yeryüzünde bozgunculuğa engel olmalı değil miydiler?" (Hud, 116)

3 - Nehc'ul Belağa, 3. hutbe.

4 - Subhi Salih, ... "Allah beyinsizlere günahlara düştüğü için ve alimlere sakındırmayı terk ettikleri için lanet etmiştir." (Nehc'ul Belağa, 192)

5 - "Onları biz yeryüzüne yerleştirirsek namaz kılarlar, zekât verirler, uygun olanı emrederler, fenalığı yasak ederler." (Hac, 41).

Evet İslam hükümeti marufu emredenleri savunmah ve onlardan yardımını esirgememelidir. Direkt olarak ellerindeki reklam, kültür, sanat, iktisadi ve askeri imkanlarla münkerlerin önünü almalı, fuhuş merkezlerini kapatmah, fasit ve bozuk kimselerin hesabını görmeli, günaha sebep olan yasaları kaldırmalıdır.

5- Anne veBaba...

Kur'an şöyle buyurmuştur: "Kendinizi ve ehlinizi, yakıtı insanlar ve taş olan ateşten sakındınız."1

imam Ali'ye (a.s), "Oman nasıl ateşten koruyahm? " diye sorulunca şöyle buyurmuştur: "Onlara marufu emredin ve onlan münkerden sakındırın."2

6- Toplumun İleri Gelenleri

imam Sadik (a.s) dostlarına yazdığı bir mektubunda şöyle buyurmuştur: "Kesinlikle büyükleriniz, yaşlılarınız ve güçlüleriniz makam düşkünü cahillere karşı merhametli davranmalıdır. Tecrübesi olmayan kimselerin elinden tutmahdır. Aksi takdirde onların tümünün üzerine Allah'ın laneti iner."3

imam Sadik (a.s) dostlarından birine şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz cahillerin günahı alimlerinizin üzerinedir. Sizden birisi bir günah işleyerek bize eziyet edip bizi insanların karşısında kusurlu kılınca neden onlara

1 - "Kendinizi ve çoluk çocuğunuzu cehennem ateşinden korayun." (Tahrim, 6)

2 - Bihar, c. 97, s. 74, Ali b. Ibrahim Tefsiri; ilgili ayetin tefsirinde.

3 - Furu-i Kafi, c. 8, s. 158, Mizan'ul Hikmet'ten naklen.

gidip yumuşak bir dille uarmıyor, nasihat etmiyorsunuz? Ve o da öylece o boş konuşmalarını sürdürüyor; bizi toplumda aşağılıyor ve sizler de sessiz kahyorsunuz."

İmam'ın dostu, "İnsanlar bizim sözümüzü kabul etmiyorlar ve bize uymuyorlar" söyleyince İmam (a.s) ona şöyle cevap verdi: "Eğer siz söyler de onlar kulak vermezlerse o zaman başka bir göreviniz vardır. O zaman onlarla ilişkiyi kesmeniz ve onlann toplantılarına katılmamanız gerekir."1

O halde alimlerin ilk görevi cahil kimselerin yanına gitmek ve onlara öğüt vermektir. Eğer kabul etmezlerse onlan terk etmeleri gerekir. İmam'ın bu konulardaki şikayetleri de alimlerin görevlerinin ilk merhalesini yerine getirmeyişlerine yöneliktir.

Bir hadiste ise şöyle okumaktayız: Allah Cebrail'e şöyle vahyetmiştir: "Falan bölgeyi yaptıkları cinayetler sebebiylehelaket."

Cebrail Allah'tan bir zahidin bağışlanmasını istedi, ama ona, "Onu da helak et" diye hitap edildi. Cebrail o zahit ve abid insanın neden helak edilmesi gerektiğini sorunca da Allah Teala şöyle buyurdu: "Ben ona imkanlar verdim ve ona halk karşısında güç bağışladım; ama o marufu emretmek ve münkerden sakındırmak konusunda imkanlarından ve gücünden asla istifade etmedi."²

Her ne kadar marufu emretme ve münkerden sakındırmak bütün insanların göreviyse, yine de bir takım imkanlar, güç ve kudret sayesinde bu görevi yerine getirebilecek ve insanların genelini himaye edebilecek

1 - Bihar, c. 2, s. 22. 2-Vesail, c. 11, s. 406.

228

belli başlı bir grubun olması da gerekir.

Al-i imran suresinde de şöyle okumaktayız: "Sizden hayra davet eden ve münkeri nehyeden bir topluluk olsun."¹ Bu tıpkı aksi istikamette seyreden bir arabaya benzer. Hem bütün arabalar korna çalarak ve sinyal vererek ona aksi istikamette seyrettiğini hatırlatmalı ve hem de polis o şoförü uyararak cezalandırarak ve güç kullanarak tembih etmelidir.

Marufu Emretme ve Münkerden Sakindirmanın Aşamaları

Marufu emretme ve münkerden sakindirmanın birkaç aşaması vardır:

1- Kalbî aşama; her Müslüman kalben kötî işten nefret etmeli, güzel işleri teşvik ve himaye etmelidir. Bu kalbi himaye turn şartlar altında gereklidir.

2- Sözel aşama; insanların genelinin görevlerinden biridir ve normal şartlarda geçerlidir.

3- Devrimci tavır takınma aşaması; Hac suresi 41. ayette şöyle okumaktayız: "Kendilerine yeryüzünde güç verdiklerimiz namaz kılarlar, zekat verirler, marufu emrederler ve münkerden sakındırırlar."²

Evet müminler yeryüzünde güç elde ettiklerinde namaz kılarlar, zekat verir, marufu emreder ve münkerden sakındırırlar.

Bu ayette emir ve nehiy kudret ve imkanla iç içe zikredilmiştir. (Yeryüzünde güç verdiklerimiz.)

1 - Al-i İmran, 104. 2-Hac, 41.

229

Dördüncü Bölüm

MARUFU EMRETME VE MUNKERDEN SAKINDIRMANIN METOTLARI

Metotların Önemi

Peygamber-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

"Marufu emreden kimsenin metodu da maruf olmahtır."1

Bir insan suç işlediğinde bunun bir çok sebebi olabilir. Nitekim bir baş ağrısının da çeşitli sebepleri vardır. Mesela bir kadının örtüsü kötü ise bu amelinin birkaç sebebi olabilir:

Örneğin:

- 1- Tesettür meselesini bilmemekte ve bunun sakıncasız olduğunu düşünmektedir.
- 2- Tesettürün felsefesini ve başıboşluğun kötü sonuçlarını bilmemektedir.
- 3- Bir eksikliği vardır ve bununla kendisini söz konusu etmek istemektedir.
- 4- Heva, heves ve meyli üzere amel etmektedir
- 5- Diğer tesettürü kötü kimselerden geri kalmamak

1 - Kenzu'l - Ummal, 5523. hadis.

233

istememektedir.

- 6- Annesi, kız kardeşi ve dostlannin hicabı kötüdür.
- 7- Tesettürü savunan sisteme muhalefet etmek istemektedir.
- 8- Kötü propagandaların etkisi altında kalmıştır.
- 9- Tesettürsüzlüğün ilerleme ve aydınlık sembolü olduğunu düşünmektedir.
- 10- Diğerlerinden farklı olmak istemektedir.
- 11- Tesettürsüzlüğün sade bir günah olduğunu ve hiç kimseye bir zararı dokunmadığını düşünmektedir.

Dolayısıyla tesettürsüzlük münkerini nehyetmek isteyen bir kimse bütün bu etkenleri incelemelidir ve özel bir reçete yazmalıdır.

Burada açıklığa kavuştuğu üzere münkerden nehyetmek herkesin görevi olmakla birlikte uzmanlık gerektiren bir iştir. İlmi, ruhsal, toplumsal, tebliği ve sanatsal uzmanlığa ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla marufu emredenler ve münkerden nehyedenler alimlerden, mütefekkirlerden, ıslahatçılardan ve toplumun iyiliğini düşünenlerden olmalıdır. Eğer bazen münkerden sakındırmanın etkisiz olduğunu görüyorsak bunun günahını sadece suçluların üzerine atmamalıyız. Zira bazen çeşitli dertler için tek metodun izlenmesi tıpkı çeşitli hastalıklar için aynı reçetenin yazılması gibidir; tabii ki bu reçete şifa verici olmayacaktır. Burada çeşitli tavırlar takınmayla ilgili ilginç bir hadisi nakletmemiz yerinde olacaktır:

Kur'an-ı Kerim Bakara suresi 189. ayette şöyle buyurmuştur: "İyilik, evlere arka kapılarından girmek değildir; iyilik, takvadadır ve evlere kapısından

234

girmektedir."

Bu ayet hac seferinde ihram halindeyken evlere arka kapıdan girmeyi öngören hurafe ve batıl inancı reddetmekle birlikte her işin bir yolu, bir zamani, bir mekani, bir önderi ve bir metodu olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla işleri yaparken de bir takım özel şartları göz önünde tutmak icap eder. Şimdi de konuyla ilgili bir kaç rivayete değinelim:

1- İmam Bâkır (a.s) bu ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur: "Evlere yolundan giriniz. Yani her işi yolundan yapınız. (Her derdin özel bir reçetesi vardır, her münkerin de kendine özgü bir metodu vardır ve özel bir tavrı gerektirir.)

2- İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: "Her kim bir işe kendi yolundan girecek olursa asla sürçmez, eğer sürçme olursa da hileler ve şeytanlıklar onu hor kılmaz."1

3- İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur: "İşin yolunu bilmeyen kimseyi, işin bilinmeyen kökleri o işte felç kılar."

Bu konumuzdaki rivayetlerden alınan sonuç şudur: Her maruf ve münker hususunda her şahıs, her mekan ve her zaman hakkında belli bir metot takip etmek gerekir. Eğer bu metotlara riayet edilmezse kötü sonular doğurabilir. Her işin bir metodu olduğu gibi bir işin birden fazla metotları da olabilir. Örneğin: Kur'an ve rivayetlerde önemle vurgulanan maruftan biri de insanlara yardım etmek ve infakta bulunmaktır. Kur'an bu marufun insanlar arasında ihya edilmesi için çeşitli metotlar önermiştir.

1 - el- Hayat, c. 1, s. 349; ed-Durr'ul Bahire, s. 38- 40'dan naklen.

235

Örneğin:

1- Dünya metası azdır,1 ve sen ey insan Allah'ın halifesisin.2 Senin dünyaya esir olman doğru değildir.3 Bu metotta Kur'an insanın Allah'ın halifesi olduğunu beyan ederek ve dünyanın az bir meta olduğunu açıklayarak insanı adeta infak etmeye hazırlamaktadır.

2- Eğer Allah yolunda bir mal verecek olursan diğer malların sigortalanmış olur. Dolayısıyla da zarar görmemiş olursun.4

3- Eğer fakirlere yardım etmezsen malın yok olur. Zira fakirlerin ahı veya mazlumların saldınsı senin malikiyetini sarsar.⁵

4- Eğer bir şeyi Allah yolunda verecek olursan şüphesiz Allah onun yerini doldurur, bu Kur'an'ın bir vaadidir.⁶

5- Yardım etmeyen kimseler suya ve toprağa gömülürler. Firavun ve Karun'un tarihine bir bakış bu gerçeği isbat etmektedir.⁷

1 - "Dünya metası azdır." (Nisa, 77)

2 - "Şüphesiz ben yeryüzünde bir halife karar kılmak istedim." (Bakara, 30)

3 - "Dünya hayatı sizi hoşnut eder mi?" (Tevbe, 28)

4 - "Mallannizi zekatia koruyunuz."

5 - "İnfak ediniz... kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayınız." (Bakara, 195) Elbette bu ayet savaş bütçesini temin etmek ve savaşçılara yardımda bulunmak hakkındadır ki eğer onlar himaye edilmezse Müslümanlar yenilgiye uğrar.

6 - "İnfak ettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar." (Sebe, 39)

7 - "Sonunda, onu da, sarayını da yerin dibine geçirdik." (Kasas, 81) "Onu ve ordusunu sudaboğduk."

236

6- Bazı kimseler kolay bir şekilde Allah yolunda fedakarlık ettiler.¹ Sen neden geri kaldın? Kemalât hususunda insan sürekli bir yarışma ve rekabet içinde olmalıdır.

7- İnfak edilen malın örneği, yeryüzüne ekilen ve her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir.²

8- Diînyada biriktirilen ve fakirlere yardım edilmeyen mallar kıyamet günü sahibini dağlar. Zenginlerin alınına ve yanlarına vurulur ve onlara şöyle hitap edilir: "Bu, diînyada biriktirdiğiniz şeylerdir."³

Kur'an ayetlerinden elde edilen yukandaki biitin tabirler insanları fakirlere infak etmeye hazırlayan metotlardır.

İnsanın Saygınlık ve Yüceliğine Dikkat Etmek

Marufu emretme ve münkerden sakındırma yolundaki etkili faktörlerden biri de insanın makam ve konumuna teveccih ettirmektir.

Eğer insana Allah'ın halifesi olduğunu bilecek olursa⁴, asla Allah'ın rızayetine aykırı bir iş yapmaz. Yani birinin makamında oturan kimse asla o makam sahibinin isteğine

1 - "Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar." (Haşr, 9)

2 - "Her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir." (Bakara, 261)

3 - "Alınlan, böğürleri ve sırtlan onlarla dağlanacak." (Tevbe, 35)

4 - "Şüphesiz ben yeryüzünde bir karar kılmak istedim." (Bakara, 30)

237

ay kin hareket etmez.

Eğer insan meleklerin kendine secde ettiğini¹, kendisine Allah'ın ruhunun üflendiğini² Allah'ın yaratışında kendini övdüğü tek varlık olduğunu,³ her şeyi kendisine müsaahhar kıldığını,⁴ onu en güzel bir şekilde yarattığını,⁵ insanı kendisine itaat için yarattığını,⁶ insan için peygamberler ve semavi kitaplar gönderdiğini,⁷ insanı fani olmayan bir varlık kıldığını,⁸ insanın değerinin ancak ve ancak cennet olduğunu ve bütün fazilet ve yücelikleri kendisine Allah'ın bağışladığını, ⁹ yiyecek, giyecek ve konut düzeyindeki bir hayatın hayvani bir hayat olduğunu, biitin bu kabiliyet ve aklın maddi sebeplere feda edilmemesi gerektiğini, insanda varolan sonsuzluk talep eden fitratın sonsuz bir şekilde gelişim içinde olduğunu bilecek olursa; evet, insan biitin bu yücelik ve makamlara teveccüh edecek olursa asla kendisini çirkin işlere

1 - "Bütün melekler ona secde ettiler, ve bütün melekler secdeye kapandılar." (Hicr, 30)

2 - "Ona ruhumdan üfledim." (Hicr, 29)

3 - "Yaratanların en güzeli olan Allah ne uludur." (Mü'minun, 14)

4 - "Göklerde ve yerde olan her şeyi size müsaahhar kıldık." (Lokman, 20)

5 - "Şüphesiz insanı en güzel bir şekilde yarattık." (Tin, 4)

6 - "Cinleri ve insanları bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56)

7 - "Şüphesiz sizlere şahitlik etsinler diye elçiler gönderdik." (Müzzemmil, 15)

8 - "Şüphesiz sizler fena için değil beka için yaratıldınız." Bihar, c. 6, s. 249.

9 - "And olsun ki, biz Adem oğullarını şerefli kıldık, onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yaratıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık." (İsra, 70)

238

bulaştırmaz.

- Öyle bir insan ki, her an Allah ile vasıtasız irtibata geçebilir.¹

- Öyle bir insan ki, Allah onu mükellef kılmıştır ve onunla konuşmuştur.²

- Öyle bir insan ki, ilmi kapasitesi melekleri bile hayrete düşürmüştür.³
- Öyle bir insan ki, niyetiyle dahi bütün değerleri elde edebilir.⁴
- Öyle bir insan ki, Allah'ın meleklerle karşı övüneceği bir makama ulaşabilir.⁵
- Öyle bir insan ki, Allah'a yakınlığı amaçlayarak bütün maddi şeylere maneviyat ve bütün fani şeylere bekâ görünümü verebilir.
- Öyle bir insan ki, kırk gün ihlas fakültesine kapanarak kendini kalbinden diline hikmet çeşmeleri dökülen bir mezun edebilir.⁶
- Öyle bir insan ki, kulluk sayesinde Allah'tan "iyi kul" madalyasını alabilir.⁷

1 - "Hiçbir aracı olmaksızın hacetim olduğunda her zaman kendisine dua ettiğim ve hacetimi gideren Allah'a hamdolsun." (Ebu Hamza-i Somali Münacatı, İmam Seccad'dan)

2 - "Ey insan ...", "Ey iman edenler."

3 - "Ademe bütün isimleri öğretti ve sonra onları meleklerle arz etti." (Bakara, 31)

4 - "Şüphesiz ameller niyete göredir." (Bihar, c. 70, s. 20)

5 - Rivayetlerde de Allah defalarca insanın amelleriyle meleklerle karşı övünmüştür.

6 - "Her kim kırk gün Allah için sabahlarsa Allah hikmet çeşmesini kalbinden diline akıtır." (Bihar, c. 70, s. 249)

7 - "İyi kul." (Sad, 30)

239

- Öyle bir insan ki, ibadetiyle varlık aleminde tasarrufta bulunabilir.¹
- Eğer insan ömrüne eklenen her gün sayesinde büyümediğini ve aksine küçüldüğünü bilecek olursa ömür sermayesinden azaldığı için gurura kapılmaz.²
- Eğer insan ölümün kendisine aniden gelip çatabileceğini³ ve kabrin kendisi için bir amel sandığı olduğunu bilecek olursa...
- Eğer insan cehenneme girişinin kesin ama çıkışının şüpheli olduğunu bilecek olursa...⁴
- Evet; insan kendi değer ve yüceliğini her ne kadar fazla bilirse bir o kadar az suç işler. Eğer sizler pahalı bir kaset almış olsanız onun üzerine her sesi kaydetmezseniz. Eğer pahalı bir halı göreceksiniz kesinlikle ayakkabıyla üzerine basmazsınız.

Sahi! Biz neden ömrümüzü şeytanın otağı kılmaktayız ve şeytanla arkadaş olmaktayız. Oysa biz Allah'ın halifesiyiz. O halde neden Allah'ın düşmanı ile birlikte olalım?!

İnsanın değeri manevi makamıyladır. Aksi taktirde zahiri yükselmek dumanın işidir. Altın ve gümüşe sahip olmak dağın işidir ve şöhrete gelince, Himalya dağlarının da şöhreti vardır.

1 - "Anadan doğma körleri, alacalıları iyi ederim, Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim." (Al-i İmran, 49)

2 - "Şüphesiz insan hüsrân içindedir." (Asr, 2)

3 - "O ölüm onlara ansızın gelir." (Enbiya, 40)

4 - "Sizden cehenneme uğramayacak yoktur. Bu, Rabbinin yapmayı üzerine aldığı kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra biz Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanları kurtannz." (Meryem, 71-72)

240

Velhasıl münkerlere bulaşan bir insan aslında kendi değerini unuttur. Nitekim Kur'an'da şöyle okumaktasın: "Her kim Allah'ı unutursa ceza olarak da Allah ona kendini unutturur." Zira Allah'ı unutmak insanın en büyük suçudur. Dolayısıyla cezası da en şiddetli ceza olmalıdır. Bu yüzden Allah buna ceza olarak insanın kendini unutmasını kılmıştır. Buradan da anlamaktayız ki insanlık makamından gaflet etmek Allah'ın cezalarından en şiddetlisidir.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Her kim yüceliğini ve değerini bilirse diinya ve hevesleri onun nezdinde küçülür." Yani böyle bir insan ruhi yüceliği sebebiyle dalgalardan ve heveslerden geçip gider. Evet bisikletin lastiği ince olduğundan caddenin engebelerinden etkilenir ve tekerleği laçkalaşır, ama traktörün lastiği büyük olduğundan rahatlıkla caddenin engebeleri üzerinden geçer ve rahat bir şekilde caddeyi kat eder. Lastiği de laçkalaşmaz. Aynı şekilde ruh da her ne kadar büyük olursa ve sonsuzlukla irtibatı her ne kadar fazla olursa bela ve şehvetlerin dalgası da onu bir o kadar etkilemez. İlmi, toplumsal ve kabile makamına teveccüh etmek insanı günahlardan alıkoyar. Bu yüzden Kur'an Peygamber-i Ekrem'in eşlerine şöyle buyurmuştur: "Siz bir suç işlerseniz, cezası diğer kadınların iki katıdır. Zira sizler peygamberin eşlersiniz."1

1 - "Sizlerden biri açık bir hayasızlık yapacak olursa, onun azabı iki kat olur" (Ahzab, 30)

241

Bir Örnek

Şekranî adında birisi İmam Sadık (a.s) zamanında şarap içti. İmam Sadık (a.s) ona şöyle buyurdu: "Ey Şekrani! Çirkin iş her kimden olursa çirkindir. Ama senden olursa daha çirkindir. Aynı şekilde iyi iş de her kimden olursa iyidir, ama bu senden olursa bu daha iyidir. Bu senin dini ve toplumsal makamın sebebiyledir. Sen bizim yakınlarımızdansın. O halde değerini bil.1

Bazen kafirler rehberleriyle birlikte Müslüman oluyorlardı. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) onların rehberini Müslüman olan o grubun yöneticisi olarak tayin ediyor ve daha diine kadar insanların sevgilisi olan birinin bugün Müslüman olduğu sebebiyle sıradan bir insan olmasına izin vermiyordu.

Bir çok defa görüldüğü gibi bazı kimseler bir öksürük veya hapsirlik sebebiyle televizyon kameraları karşısında özür dilmektedir. Oysa bu kimseler eğer televizyon kameralarının karşısında olmasaydı özür dilemezdi. Bu da onun hissettiği konumuna dikkat etmesinden kaynaklanıyor.

Evet; fertlerin şahsiyetine, konumuna ve makamına teveccüh etmek de münker ve çirkin işlerden alıkoyma etkenlerinden biridir. Bu yüzden şöyle tavsiye edilmiştir: "Hatta yakınlarınız nezdinde bile adaba riayet ediniz." Zira senli benli olmak ve şakalaşmak haya perdelerini yıkmakta ve günah yolunu açmaktadır.

Bu önemli ilkeye çocuklar hakkında da riayet edilmelidir.

1 - Bihar, c. 47, s. 349.

242

Eğer çocuklarımızın tavsiyelerimize uymalarını istiyorsak onları güzel isimlerle çağırmalı ve onlara şahsiyet kazandırmalıyız.¹

İslam dini şöyle diyor: "Kölelerinizi "feta" (yiğit) kelimesiyle çağırınız. İslam'ın ortaya koyduğu orijinal ilkelerden biri de kötü isimleri iyi ve anlamlı isimlere çevirmektir. Bu yüzden Kur'an'da insanları kötü isimle çağırmaktan sakındırmak hususunda çeşitli ayetler mevcuttur.²

Velhasıl iyi isim, saygı, kemallere teveccüh, muhabbet, teşvik marufu emretme ve münkerden sakındırmakta başarılı olmanın metot ve yollarıdır. Hatta eğer bir şahsın hiçbir kemali yoksa da, buna karşılık atalarıyla yakınlan veya sükunet ettiği bölgesi veya hocası ve dostları yüksek bir makama sahip ise onu hayra çağırmak için bu faktörlerden istifade etmek gerekir. Örneğin ona şöyle denir: Sen ki falan kimsenin oğlusun, sen ki falan bölgeleisin yakınısın, sen ki falan kimselerin dostusun, o halde şöyle olman gerekir."

Marufu Emretme ve Münkerden Sakındırmak İçin Ortam Hazırlamak

İlmi havzalarda şöyle bir kavram vardır: "Farzın mukaddimesi de (önkoşulları da) farzdır. Yani namaz farz olduğu gibi onun bir önkoşulu olan abdest almak da farzdır. Abdest almak için su temin etmek de farzdır. Su temin etmek için de su satın almak veya kova ve ip

1 - Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Hitap ederken güzel hitap edin ki güzel cevap işitersiniz." (Kudek-i Felsefi, s. 119)

2 -Hucurat, 11.

243

kiralamak veya hatta bazen kuyu kazmak bile farz olmaktadır. Bir marufu emretmek veya bir münkerden sakındırmak isteyen kimse bunun bir takım önkoşullarını da temin etmelidir. Cumhurbaşkanı veya milletvekili adayı olmak isteyen bir kimse uzun bir müddet önceden soru ve cevap toplantılarına katılmakta, üniversite mahfillerinde hazır bulunmaktadır. Gazetelerde makale yazmakta ve bir takım kimselerle irtibata geçmektedir. Bu iş için bir bütçe temin etmekte ve propaganda araçlarını ve merkezlerini göz önünde bulundurmaktadır.

Evet; herkes kendi hedefi için bir takım önkoşullar temin etmelidir. Marufu emretme ve münkerden sakındırmanın da ortam hazırlamaya ihtiyacı vardır. Örneğin eğer Cuma ve cemaat imamları talebeler, ruhaniler, erdemli gençler her bölgede gençleri tanıyacak, onlar arasında ilmi ve farklı toplantılar düzenleyecek ve sorunlarını dinleyip sevinç ve tasallana ortak olacak olurlarsa, böylece her gencin telefon defterinde İslam'ı bilen ve takvâ bir kimsenin telefonu olacak olursa ve bütün genç nesil en aziz ve değerli dostlarını genç ve takvâ alimlerden seçecek olursa, bu iş ilkeyi her tehlike karşısında sigortalar. Zira herhangi bir fesat ortaya çıkacak olursa mümin gençler o alim ve takvâ kimsenin önderliğinde fesada engel olur. Sokakları ve sınırları tek yürek ve tek ses halinde korurlar.

Ama ne yazık ki bir çok hususta genç talebelerle yeni nesil arasındaki ilişkiler soğumuş bulunmaktadır. Bu yüzden bir gün video, başka bir gün uydu antenleri, üçüncü bir gün ehli olmayan bir meclis adayı, dördüncü gün bir şiiphe ve bazen de bir kaset konuşması genç nesli İslam'dan koparmaktadır. Bu ise daha önceki günlerde

244

yaptığımız gâfletten kaynaklanıyor.

245

Günâh Ortamlarını Engellemenin Metotları

Tavuk kesmek, koyunu veya deve kesmeye ortam hazırladığı gibi küçük günâhlar da büyük günâhlara ortam hazırlar. Haram olan bir bakış da insanın o şeye ilgi ve alaka duymasına ortam hazırlar. İlgi duymak ise insanın diğer günâhlara düşmesine ve kötü niyet taşımaya sebebiyet hazırlar.

Namahremlerle halvet etmek günâha ortam hazırlar. Kötü arkadaş, kötü kitap, kötü film insanın günâh deryasına boğulmasına ortam hazırlar. Bu yüzden İslam dini günâhın önkoşullarını ve ortamını da yasaklamıştır. Dolayısıyla münkerden sakındırmak için de bir takım ayırt etme programları uygulamak gerekir.

1- İnsandan günâh vesilelerini uzaklaştırmak. Tıpkı bıçağı çocuğun eklinde uzak tutmanız gibi.

2- Birlikte oldukları takdirde günâh işleyen iki kişiyi birbirinden ayırmak. Bu konuda "falan kimselerle dost olmayınız" diye bir takım rivayetler vardır.

3- İnsanı günâh mahallinden uzaklaştırmak. (Bazı

246

meclislere ve toplantılara katılmak haramdır.)

4- İnsanı günâh zamanından uzaklaştırmak. (Bu işte de doğru bir programlamaya ihtiyaç vardır.)

5- İnsanı günâh tellallarıyla uzak kılmak.

Boş Vakitlerini Doldurmak

Giinahtan ahkoymanın yolarından biri de boş vakitlerini doldurmaktır. Peygamberin eşi Ümmü Seleme'ye şöyle dediler: "Siz artık yaşlandınız neden çalışıyorsunuz?" O şöyle dedi: "Eğer insan işsiz kalırsa fitneye bulaşır."

a- Ayna Gibi Olma Metodu

Peygamberi Erkem (s.a.a) nakledilen bir hadiste şöyle buyurmuştur: "Mümin müminin aynasıdır."

Eğer bu kısa hadise dikkat edecek olursak marufu emretme hususunda bir taktım önemli hususları elde ederiz:

- 1- Ayna sahip olduğu sefa ve saflık üzere ayıbı söyler, garazüzere değil.
- 2- Ayna kirlenmediği ve tozlanmadığı zaman ayıpları gösterir.
- 3- Ayna makam ve madalyalara riayet etmez.
- 4- Ayna ayıpları olduğundan daha büyük göstermez.
- 5- Ayna insana ayıplarını göstermekle birlikte insanın kuvvet noktalarını da göstermektedir.
- 6- Ayna insanın ayıplarını yüzüne söyler, arkasından değil.
- 7- Ayna insanın ayıplarını sessiz sedasız söyler.
- 8- Aynayı kıracak ve parçalarını alacak olursan yine o

247

parçalarıyla çirkinliği ve güzelliği gösterir. Mümini de kıracak ve aşağılayacak olursan yine de hak sözünü söyler.

- 9- Ayna ayıpları içinde tutmaz. Yanından geçip gidince hemen ayıplar aynadan silinir.
- 10- Eğer ayna benim ayıbını söylerse kendini ıslah etmeliyim ve aynayı kırmamalıyım.

Eğer bir Müslüman münkerden nehyedecek olursa, sizler de günahlardan uzak durun ve eleştiren kimseye itiraz etmeyin.

Gençlik dönemimde hatırladığım kadarıyla bu hadis hakkında yirmi altı önemli nükte kaydetmiştim, ama şimdi bu kadarı zihnimde kalmıştır.

Bu iki rubaiyi sanırım başka bir yerde de söylemiştim. Eğer tekrar olmazsa şu iki rubaiyi konumuzla ilgisinden dolayı burada nakletmek istiyorum:

"Eğer nasihat edersen halvette et / Bunun dışındaki nasihat metodu değil.

Açıktaki söylenen her nasihat / O nasihat rezaletten

başkabir şey değil.

* * *

Ey Gazali! O yarden kaçıyorum ki / Kötülük edersem güzel söyler

Ona köle olurum ki ayıbımı / Ayna gibi karşımda söyler.

Tarak gibi bin dille / Arkama gidip her şeyi söylemez.

* * *

O dostun sohbetine üzülürüm ki / Kötü ahlakımı güzel gösterir.

Ayıbımı sanat ve kemal görür / Dikenimi gül ve

248

yasemin gösterir.

Kötü gözlü düşman nerede / Gelip ayıbımı bana gösterebilir.

Hazırlamak

Hak söz tıpkı şeker gibidir. Şekeri çocuğun ağzına dökerek olursak boğulma imkanı vardır. Dolayısıyla herkes tarafından istifade ve tahammül edilmesi için şekeri şerbet haline getirmeliyiz. Bazen hakkı beyan etmenin de mukaddimelere ve münkerden sakındırmanın da ortam hazırlamaya ihtiyacı vardır.

Bir Hatıra

Bendeniz Allah'ın lütfüyle İslam cumhuriyetinin radyo ve televizyonlarında yaklaşık iki bin saatten fazla konuşma yaptım. Bazı konuları açıklamak için önce ortam hazırlarım. Hiç unutmam; bir ara kefen rivayetleri hakkında konuşma yapmak istiyordum; ama bazı insanların bu tür sözleri dinlemeye tahammül edemediklerini de biliyordum. Bu yüzden şu şekilde ortam hazırladım: İnsanların genel ihtiyaçlarından biri de elbisedir. İslam dini her mevsim, her zaman ve her iş için bir elbise göz önünde bulundurmuş ve bu konuda bir takım emirler vermiştir. Örneğin çocuk elbisesi, iş elbisesi, savaş elbisesi, bayram namazı elbisesi, yağmur namazı elbisesi, ihram ve hac elbisesi, gelinlik elbisesi, çıplak kimselere verilen elbise, elbise temizliği, elbise yamamak, elbise boyamak, elbise dikmek, elbise cinsi...

1 - Gülistan-i Sadi, dördüncü bölüm.

249

Bu başlıklardan her bin hakkında bir takım hadis ve bir takım nükteler açıkladım. Yavaş yavaş insanları son elbise olan kefen konusunu işitmeye hazırladım ve kefen rivayetlerini

konumun arasına sıkıştırdım. Eğer önceden "bugünkü konumuz kefendir" diyecek olsaydım belki de milyonlarca insan televizyonlarını kapatırlardı.

Bir Başka Hatıra

Konuşmak için bir seminere davet edilmişim. Yol esnasında seminerin sorumlusu bana şöyle dedi: Bu seminere katılanların çoğu üniversite hocalarından ve ilmi şahsiyetlerdendir. Dolayısıyla da yapacağınız konuşma onların eğitim seviyesiyle uyumlu bir konuşma olmalıdır.

Benden sadece sıradan bir konuşma yapmaktan kaçınmamı istedi. Ona şöyle söyledim: Sade söz nedir? Büyüklerimizin sade konuları hatırlamaya ihtiyacı yok mudur? Elbette konuşma metoduna dikkat etmeliyiz ve bu konuda ölçülü davranmalıyız. Ama konunun ashni söylemekten kaçınmamalıyız.

Daha sonra ona şöyle dedim: "En kolay konuşmaları bile bir takım mukaddimeler kurup ortam hazırlayarak büyükler için de söylemek mümkündür. Hatta tuvalete gitme adabi gibi bir takım konulan bile söylemek mümkündür." O bu sözleri işitince düşünür kişilerin seminerindeki konuşmamın kötü olmasından endişeye kapıldı.

Velhasıl seminere girdim ve sözümü şöyle başlattım: "En iyi doktor her organ ve hastalık için ayrı bir reçete yazan kimsedir. Doktor bütün organları ve aralarındaki ilişkiyi göz önünde bulundurmalıdır. Böbrekler için bir

250

ilaç yazarken, bu kalbe ve sinirlere zarar vermemelidir. Kalp ilacı da diğer organlara zara vermemelidir." Daha sonra şöyle dedim: "En iyi doktor İslam'dır ki her konu için bir reçete yazmıştır; yaratılış sistemine teveccüh ederek ve bütün terbiye boyutlarını göz önünde bulundurarak reçete yazmıştır.

Daha sonrada orada hazır bulunanlardan izin alarak şu şekilde bir örnek verdim: "Örneğin idrar etmenin İslam'da bir adabı vardır ve tabiat düzenine teveccüh edilerek beyan edilmiştir. İslam bizlere def-i hacet hakkında şöyle buyurmuştur:

- 1- Güneşe ve aya karşı olmamalıdır.
- 2- Ön ve arka kibleye olmamalıdır.
- 3- Rüzgara doğru olmamalıdır.
- 4- Nehir suyunda olmamalıdır.
- 5- Meyve ağacının altında olmamalıdır.
- 6- İnsanların gelip gittiği ve istirahat ettiği yerde olmamalıdır.
- 7- Gözler önünde olmamalıdır.
- 8- Ayakta olmamalıdır.

9- Sert toprak üzerine olmamalıdır.

10- Gasbedilen bir topraklar üzerinde olmamalıdır. .

11- Haşerelerin deliğine yakın olmamalıdır.

12- Su ile temizlenilmelidir.

Sizler bu cüzi ve sade konuda bile İslam'ın kapsamlılığını görmektesiniz. Gördüğümüz gibi İslam idrar etmek hususunda bile böyle bir reçete yazmış, her şeyi göz önünde bulundurmıştır. Hem doğal meseleleri hem toplumsal, hem tıbbi, hem ahlaki ve hem de dini meseleleri...

251

Daha sonra da konuşmamı devam ettirdim. Geri dönünce seminer sorumlusuna şöyle sordum: "Gördüğün gibi idrar etmenin adabını bile söyledim ve oysa dinleyicilerin çoğu tahsilleri yüksek kimselerdi."

O şöyle dedi: "Sen ortam hazırlayarak onları işitmeye hazırladın."

Evet bir çok kelimeler ortam olduğu takdirde güzelleşmekte, ortam olmadığı takdirde ise nefret edilir bir hale gelmektedir.

Bir başka örnek:

Eğer sebzelerinin iyi temizlenmediği bir sofraya oturup "Neden bu sebzeler temizlenmemiş?" diyecek olursak, sebzeleri temizleyen kimse rahatsız olup tepki gösterebilir. Ama ev sahibinin zahmetlerini, yemeklerinin lezzetli olduğunu ve sofranın temizliğini beyan ederek teşekkür edip, "Evet! Sebzeleri yıkamaya da biraz dikkat gösterilseydi daha iyi olurdu" diyecek olursak bu sözler hem onu etkiler, hem de olumsuz yanlarını ortadan kaldırırlar.

Eleştiri; olumlu yönleri ve değerleri takdir edip hizmetlerden gafil olmadığımız takdirde etkili olur.

b- Telkin Metodu

Bir çok kimse marufu yapmak hususunda korkuya kapılmaktadır. Onları telkinle hayra yönlendirmek mümkündür. Birçok kimse ise bir takım münkerlerden uzak durmayı imkansız saymaktadırlar ve bir suça adet edindikleri sebebiyle artık durumlarının asla değişmeyeceğini düşünmektedirler. Oysa doğru bir

252

telkinle ve bu konudaki örnekleri beyan ederek sorunu çözmek mümkündür.

c- Hikaye, Marş ve Şiir Gibi Garkh Sanatlardan İstifade Etme Metodu

Hakka davet, marufu emretme ve münkerden sakındırma konusunda yukandaki başlıklardan her birinden istifade etmek mümkündür. Kur'an'ın çekiciliği, ezan şiarlarının kafiyesi oluşu,

cemaat ve bayram namazlarının söz konusu edilmesi, haccın söz konusu edilmesi, elbise değiştirmek, cemaat saflarının düzeni, müezzinin sesinin güzel olmasının tavsiye edilmesi, namaz kılan kimsenin elbisesinin temizliği, caminin güzelliği, en iyi elbiseyi ve güzel kokulan kullanmak insanların marufa yönelişinde sanat ve güzelliklere tevccihinin nişanesidir.

Fesada davette sanatın rolü hiç kimseye gizli değildir. Nitekim Samirî heykeltıraşlık sanatıyla insanları kandırabilmiştir.

Güzel konuşmak, fesahat ve belagat da insanları cezbe etmek için en iyi metotlardan biridir. Güzel ve dengeli bir tipe sahip olmanın da söziin etkili olmasında çok büyük önemi vardır. Bu yüzden peygamberlerden hiç birisi çirkin değildi. Nübüvvetin şartlarından biri de peygamberlerin insanların genelinin nefretine sebep olacak hastalıklardan korunmuş olmasıdır.

İnsan fitri olarak güzelliği sever, Allah yaratılışı güzel yaratmıştır, Kur'an tilavetinde güzel ses defalarca İslam'da tavsiye edilmiştir. İslam dini insanın süslenmesi için de bir takım emirler vermiştir.

253

Kur'an-ı Kerim camilere gidince insana ziynetlerini üzerine almasını emretmiştir. Güzel ses ve güzel tartışma da Kur'an-ı Kerim'in tavsiyelerinden biridir.

Kur'an'ın adlarından bin de en güzel kıssalara sahip olma anlamında Ahsenu'l - Kasas'dır. Hikaye söylemek de bir sanattır ve Kur'an'da yaklaşık olarak 250 gerçek kıssa vardır.

İmamlarımız da kendi çocuklarına Ebu Talib'in şiirlerini Kur'an gibi ezberlemelerini emretmiştir.

Şairler kendi şiirleriyle en iyi role sahip olabilirler.

Marş ve koro halinde okumamın da tek başına okumakta olmayan bir cazibesi vardır. Güzel yazının etkisinden de gaflet etmemek gerekir.

Evet; Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) çeşitli işler için on yedi sekreteri vardı. Onlardan en güzeli ise Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) yabancı kimselerle irtibatından sorumluydu.

Bugün sömürge dünyası da uygunsuz, ama güzel resimler vasıtasıyla kendi hedeflerine ulaşmaktadır. Uluslararası ajanlar güzel kadınlar vasıtasıyla gizli sırları casusluk yaparak keşfetmektedirler.

Diinyada en çok satılan kitaplar ise roman kitaplarıdır. Kıssa söylemek öyle sade bir iş değildir. İlahi bir iştir. Allah Teala şöyle buyurmaktadır: "Biz sizin için kıssa nakletmekteyiz." En önemli, ağır, ilmi, fıkri ve kültürel konuları kâhinde insanlara nakletmek mümkündür. Velhasıl sanat, şiir, film, fotoğraf, grafik, hat ve hikaye dünyası, sapıkların içine girdiği ve onunla uğursuz maksatlarına ulaştığı bir diinyadır. Biz de doğru bir yönlendirmeye herkesten daha iyi ve daha fazla bu

254

dünyanın üzerine yürümeliyiz.

İyilikleri de Söylelim

Eleştiri ve münkerden sakındırmak hususunda sadece zayıf noktaları söz konusu etmeyiniz, iyilikleri de dile getiriniz.

Kur'an-ı Kerim şaraptan sakındırırken önce onun menfaatlerinden bahsetmiştir ve sonra şöyle buyurmuştur: "Zaran menfaatinden daha çoktur." Zira şarap yapmak vasıtasıyla bir çok kimseye menfaat elde etmektedir.

Örneğin çiftçiler, şişe fabrikaları, perakende ve toptan satıcılar, komisyoncular, tellallar ve servis veren hizmetçiler bundan istifade etmektedirler. Ama şarabın kötü etkilerini görmemek de mümkün değildir. Şarabın beyin ve sindirim organı üzerinde yarattığı kötü etkileri, sebep olduğu birçok trafik kazalarını, intiharları ve sarhoş insanların aldığı cahilce bir takım kararları şarabın faydalanyla mukayese etmek mümkün değildir. Burada önemli olan şey, Kur'an'ın, tüm menfaatlerine rağmen şarabı haram kılmış olmasıdır.

Sizler de nehy ederken önce kuvvet noktalarını dile getirmeli, sonra da hatırlatmada bulunmalısınız: "Bu kemalatlara sahip olan insan neden bu münkeri yapsın?!"

Ruhsal Yapılanma Metodu:

Ümitlendirmek

Bazen günahkar insan kendisini talihsiz ve mahrum olarak düşünür ve kendi kendine şöyle der:

255

"Boyumuz - bosumuz batmak içinse / Onun aziyla çokluğunun ne önemi var"

Bu gibi kimseler her gün daha fazla günaha düşerler. Dolayısıyla münkerden nehyeden kimseler önce bu bireyleri onarmak ve yeniden hayata döndürmek ile mükelleftirler. Onlara Allah'ın affını, tövbeleri kabul edişini ve Allah'ın bütün kullarına karşı lütfünü dile getirmelidirler. Günahın onları ümitsizliğe sürüklememesi için tövbe edenlerin bir takım hatıralarını onlara nakletmelidirler. Onlara ümitsizliğin en büyük günahlardan olduğu hatırlatarak şahsiyet kazandırmalıdır. Böylece geçmişini unutması sağlanmalıdır. Unutmamak gerekir ki bizler de onlar gibi bir takım günahlara bulaştığımız halde Allah onları gizlemiştir; dolayısıyla ona şöyle demek gerekir: "Musa'yı (a.s) yenmek için Firavun'un sarayında toplanan sihirbazlar, onun hediyelerine göz dikmiş ve onun izzetine ant içiyorlardı. Ama Musa'nın (a.s) mucizesini görünce, ideoloji ve dünya görüşleri değişti. Firavun'a, kudretine ve malına sırt çevirerek her türlü tehdit ve tehlikeye göğüs gerdiler, sonra da şehit oldular.

Evet, ziyafet vermek, kamp kurmak, hediye, ziyaret, mektup, kitap, istidlal veya duygusal bir ilişki kurarak bir çok insanın üzerinde etki yaratabiliriz. Onların suçlarını görmezlikten gelmeli, saygı göstererek ve yücelterek sarsılan şahsiyetini onarmalı ve onları hakka davet etmeliyiz.

256

Görmezlikten Gelme Metodu

Suç işleme ortamlarından biri de insanların toplumda haysiyet ve saygınlığı olmadığını, mazeretlerinin kabul edilmeyeceğini ve hiç kimsenin kendisine itina etmediğini hissetmesidir. Bu durumda aşağılık ve saygınlığını yitirmişlik kompleksi onu her türlü günaha sürükler. İslam şöyle diyor: "Bazen insan görmezlikten gelmeli ve şöyle tezahür etmelidir: "Ben senin suçunun farkına varmadım." Bu yolla insanların saygınlı korunmalı, şahsiyetleri zedelenmemelidir.

Bir Örnek

Kur'an şöyle buyuruyor: "Yusufun kardeşleri on yıl sonra Yusuf u görünce onu tanımadılar ve Yusuf a, "Bizim daha önce hırsız olan Yusuf adında bir kardeşimiz vardı!" dediler.

Fakat Yusuf (a.s) görmezlikten geldi ve, "O kardeşiniz benim! Neden bana hırsızlık isnat ediyorsunuz? " demedi.¹

Eğer birisi, "ben şarap içmedim" derse özrünü kabul et. Her ne kadar yalan söylese de ağzını koklama.

Eğer çocuk, "Ben cebinden para almadım" derse, onun sözüne itimat et.

Elbette bu görmezlikten gelme metodu daha çok şahsi, cüzi ve ferdi hususlardadır. Yoksa İslam düzenini ortadan kaldırmak isteyen kafir ve düşmanların önemli komploları hususunda görmezlikten gelmek düşmanın en büyük isteğidir.²

1 - Yusuf, 77.

2 - "Küfredenler nefret etmenizi bile isterler." (Nisa, 102)

257

Fertlerin Kapasitesine Teveccüh Etmek

İmam Sadık (a.s) adamın birini bir görev için bir bölgeye gönderdi. Adam, İmam'a yazdığı raporunda bölge halkını şiddetle kınadı. İmam ona şöyle yazdı: "Ey Sirac! İmanın on derecesi vardır. Bazı kimseler imanın bir derecesine sahiptir; bazıları iki derecesine, bazıları yedi derecesine, bazıları da on derecesine. Dolayısıyla imam kamil olan kimseler, diğerlerinden kapasitesinden daha fazlasını beklememelidir." Marufu emretme ve münkerden sakındırmak hususunda bireylerin kapasitesine bakmak oldukça zaruri bir konudur. Örneğin yeni sigara içen bir kimsenin hesabı, yıllar önce sigara alışkanlığı kazanan yaşlı birinin hesabından farklıdır. Gence daha fazla sıkı tutulabilir. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Keşke, Şii gençlerin başına kırbaç vurulsaydı da böylece dini tanıma hususunda çaba gösterebilirlerdi."¹

Oysa İmam Sadık (a.s) asla bu tabiri yaşlılar hakkında kullanmamıştır. Masum İmamlar tüm konuları ve dini öğretileri bütün insanlara söylemiyorlardı. Örneğin İmam Bakır'ın (a.s) ashabından biri olan Cabir-i Cufi binlerce hadis bildiği halde onların tümünü söyleme hakkına sahip değildi. Selman-i Farsi de Ebuzer'in bilmediği bir çok konuları biliyordu. Peygamberlerin terbiye metodu hakkında şöyle buyurdıklarını okumaktayız: "Biz insanların kapasitesi oranında onlarla sohbet etmekle görevliyiz."²

İnsanların kapasitesine ve haletlerine, hatta günlük ve

1-Bihar, c. 1, s. 213.

2 - "Biz Peygamberler topluluğu insanlara akılları miktarınca konuşmakla emrolunduk."
(Bihar, c. 2, s. 69)

258

şahsi işlerinde dahi dikkat etmek gerekir. Bir hadiste şöyle okumaktayız: "İnsanın ruhu bazen ilgi duyar, bazen ise nefret eder."¹

Ruhî hazırlık içinde olduğun zaman işlerin peşice git! İbadetlerde tembellleşmek hususu ise dualarda Allah'a sığınılan hususlardan biridir: "Allah'ım! Ben ibadetlerde tembellik göstermekten sana sığınırım." Hakeza ibadetlerde neşat ve sevinç içinde olmak da imamlarımızın dualarında Allah'tan istediği ilahi hediyedir. Nitekim rivayette şöyle okumaktayız: "Her kimin çocuğu varsa, kendisi de çocuklaşmalıdır."

Bu da insanın kendisini çocuklarıyla uyarlaması ve kapasitelerini göz önüne alması sebebiyledir.

Bütün Ayıpları Bir Anda Söylemeyelim

Münkerden sakındırma ve eleştiride karşı tarafı adeta kurşuna dizmemek gerekir. Eğer bir anne kızının okumasından rahatsız ise bunu ona hatırlatırken, "Dersten geri kaldın, terzilikte kötü diktin, yemeği tuzlu yaptın, elbiseyi yıkamadın..." dememelidir. Bu tür münkerden sakındırmalar bir çoklarının tahammül edemeyeceği hususlardır. İslam dini getirdiği erimleri 23 yıl boyunca insanlara tebliğ etmiştir.

Bir Örnek

Söylendiği üzere Hz. İsa (a.s) bir grupla birlikte bir köpek leşinin yanından geçince onlardan biri şöyle dedi: "Bu leş ne kadar da kötü kokuyor." Bir başkası şöyle dedi:

1 - "Şüphesiz kalbin yönelişi ve yüz çevirişi vardır."

259

"Ne kadar da siyah ve kötü görünüştür." Ama Hz. İsa (a.s) şöyle buyurdu: "Ne kadar da beyaz dişleri var!"

Bu metodun da bizlere öğrettiği üzere münkerden sakındırırken bütün boyutlarına dikkat etmek gerekir.

Kısacası; konuşma metodunda çok dikkatli olmak gerekir. Bazen bir öğrenciye, "Eğer çalışırsan daha iyi bir not alırsın" denilebileceği gibi, bazen de, "Senin kabiliyetin yoktur, boşuna ders okuma" denilebilir. Bu ciimlelerin her biri de öğrencinin ruhunda özel bir etki yaratır.

İnsanları davet hususunda onlardan hazırlıklı olup olmadıklarını sormak gerekir. Hz. Musa (a.s) Firavun'a şöyle diyor: "Sana hatırlatmada bulunayım mı? nl

Peygamber-i Ekrem (s.a.a) hac mevsiminde insanlara şöyle soruyordu: "Sizler için sohbet etmemi ister misiniz? " İnsanların hazırlıklı olduğunu hissedince de onlar için Kur'an ayetlerini tilavet ediyor ve onları etkiliyordu.

Bazen insanlar hakkı kabullenmeye hazır bir ortamdadırlar. Bir hadiste şöyle okumaktayız: "Kalbin bir yönelişi ve sırt çevirişi vardır." Dolayısıyla hazırlıklar hususunda da şartlar eşit değildir. Bazen kısa cümleleri işitmeye hazırdır, bazen de detaylı istidlalleri işitmeye hazırdır. Marufu emretme ve münkerden sakındırmak hususunda da bütün bu zamansal, mekansal, ruhsal ve toplumsal şartları göz önünde bulunduran kimseler daha başarılı olurlar ve de sözleri daha fazla etki yaratır.

1 -Naziat, 18.

260

Bir Örnek

Alimlerden birisi cenaze namazı kıldırınca şöyle dedi: "Eğer ölü erkek ise kefenin üzerini açıp ölünün yüzünü insanlara gösteriniz." Kefeni açtıkları zaman o alim beraberindekilere şöyle dedi: "Müşahade ettiğiniz gibi merhumun gözleri kapalıdır. Sizin gözleriniz daha açıkken kötü yerlere bakmayınız. Ölünün ayakları hareket etmemektedir. O halde sizin ayaklarınız henüz hareket ediyorken kötü yerlere gitmeyiniz. Ölünün dili de konuşmamaktadır. Siz de konuşmaya gücünüz varken aksi şeyler söylemeyiniz."

İşte o duygusal şartlar altında birkaç dakikalık öğüt, özellikle de ölünün yakınları üzerinde çok faydalı etkiler yaratır. Bu şartlar olmadığı takdirde de bu etkiler ortaya çıkmaz.

Dolaylı Konuşmak

Kur'an Hz. İsa'ya (a.s) şöyle buyurmaktadır: "Sen mi insanlara, beni ve annemi ilah edinin dedin?"¹

Burada şirk ve düalizm şiddetle kınanmıştır. Ama bu kınanma başkalarının muhatap olduğu bir kalıp içinde gerçekleştirilmiştir.

Başka bir yerde ise Allah Teala Peygamber-i Ekrem'i (s.a.a) muhatap alarak şöyle buyurmuştur: "Eğer annen ve baban senin yanında yaşlılık çağına erişecek olursa onlara kabalık etme."²

Oysa bilindiği gibi Peygamber henüz çocukken

1-Maide, 116. 2-İsra, 23.

261

annesini ve babasını kaybetmiştir. Velhasıl bazen dolaylı olarak konuşmak da başarılı metotlardan biridir.

Sevgi Oluşturma Etme Metodu

Aşk ve muhabbet, marufu emretmek ve münkerden sakındırmak için en iyi ortamdır. Kur'an'ın önemli bir bölümünde Allah Teala insanın kendisine olan aşkının artması için nimetlerini saymaktadır ve bu da insanın Allah'ın sevdiği şeyleri yapmasına ve razı olmadığı şeylerden kaçınmasına ortam hazırlamaktadır. Anne-baba çocuklarına karşı lütuf ve hizmetlerini sayacak olurlarsa çocuklarının onlara karşı aşkılar artar ve emirlerine itaat ederler. Allah'ın nimetlerini tanımak için de o nimetlerin olmadığı taktirde neler olacağını düşünmek en iyisidir.

- Eğer su acı olsaydı...
- Eğer yeryüzü yavaş hareket etseydi, gece ve gündüz uzun olsaydı...
- Eğer yeri kazdığımızda suya ulaşmasaydık...
- Eğer güneş yeryüzüne yakın olsaydı...
- Eğer yapraklar bizim için oksijen üretmeseydi...
- Eğer hayvanlar insanlara müsahhar kılınmasaydı...
- Eğer yağmur yağmasaydı...
- Eğer yeryüzü bereketlerini bizden esirgeseydi... Burada yüzlerce "eğer" gerçeğini daha göz önünde

bulundurabilirsiniz.

Örneğin baş parmağımız olmasaydı, kalemi, iğneyi veya çekici elle tutabilir miydik?

Eğer gözlerin esnekliği olmasaydı ve göz kapaklarımız gözlerimizin üzerine düşecek olsaydı, bütün hareket ve faaliyetlerimiz durmaz mıydı?

262

Eğer gözyaşımız tuzlu olmasaydı yağdan oluşan gözümüz başka bir şeyle korunabilir miydi?

Burada insan ömrü boyunca hatta onlardan birini bile düşünmediği milyonlarca ve milyarlarca "eğer" söz konusudur.

Dolayısıyla marufu ve iyiliği tavsiye etmek ve kötü işlerden sakındırmak isteyen bir kimse için en iyi yol ilk önce Allah'ın lütuf ve nimetlerini beyan ederek insanı aşık etmektir. Bu durumda aşık hem emirlere teslim olur ve hem de maşukun sevmediği işlerden uzak durur.

Çocuklarını namaza alıştırmak isteyen kimse de onlara Allah'ın nimetlerini saymalıdır.

Önce Lütuf ve Muhabbet, Sonra Emir ve Nehiy

Kur'an insanlara ibadeti emretmekte şöyle buyurmaktadır: "Bu Kabe'nin Rabb'ine itaat ediniz. Zira o sizleri açlıktan ve korkudan kurtardı."1

Konuşmacı her ne kadar sevilirse sözü de bir o kadar etkili olur. Bu yüzden Hz. Resul (s.a.a) Medine'ye girince her kabile şereflenmek için Peygamber'in kendi kabilesine girmesini istedi, ama Peygamber bütün kavimlere oranla tarafsızlığını göstermek ve hepsine aynı gözle baktığını söylemek istiyordu. Zira bazen bir ferdi veya bir grubu savunmak insanın sürekli olarak sevimliliğinin ortadan kalkmasına ve sözlerinin etkisinin azalmasına sebep olur. O gün Peygamber şöyle buyurdu: "Ben devenin dizginlerini salıvereceğim. O nerede oturursa, orada misafir olacağım." Bu öneriyi herkes kabul etti. Böylece

1 - Kureyş, 4.

263

deveyi salıverdiler; deve Eba Eyyiib Ensari'nin evinin önünde oturdu. Eba Eyyiib Ensari o zaman Medine'nin en fakiriydi.

Velhasıl, marufu emretmek isteyen kimse herkesçe sevilmelidir. Sevilmenin şartı da başlangıçta herkese aynı gözle bakmaktır. Elbette tebliğ ettikten sonra herkim hakkı daha iyi ve daha çabuk kabullenirse ona özel bir gözle bakmak gerekir. Nitekim Kur'an da şöyle buyurmuştur: "Ey Peygamber! Rahmet kanatlarını sana iman eden kimselerin üzerine ger! * Ve miinafıklara karşı sert davran."2

Kalpleri elde etmek hususunda Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) siretinden birkaç örnek vermek iyi olur kanısındayız:

1- Peygamber dostlarından birini üç gün görmediği taktirde onun peşine giderdi.3

2- Şehrin en uzak noktasındaki hastalan ziyaret ederdi.4

3- Bir yolcuyla vedalaşırken onun elinden tutar, hakkında dua ederdi.5

4- Savaş bittiğinde zayıfların yanına gider ve onlara yardım ederdi.6

5- Peygambere zekat ve sadaka getirdiklerinde

1 - Şuara, 215.

2 - "Onlara şiddetli ol." (Tevbe, 73 ve Tahrim, 9)

3 -Bihar, c. 16, s. 151. 4-Bihar, c. 16, s. 225.

5 - Sünen'ün Nebi, s. 116.

6 - Siinen- tin Nebi, s. 71.

264

Peygamber onun ailesine selam gönderirdi.1

6- İnsanları en iyi isimlerle çağırırdı. Hatta kadın ve çocukların adlarını bile saygıyla anardı.²

7- Eğer emanet olarak eski bir şey alacak olsaydı, verirken o şeyin yenisini verirdi.³

8- İhsanda bulunur ve insanlara yemek yedirirdi. Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) kemalatları burada

sayılamayacak kadar çoktur. Ama bu birkaç örnek de yeterlidir. Velhasıl insanlara marufu emretmek ve münkerden ah koymak isteyen kimseler baştan ayağa cazibeli olmalı, insanlarca sevimlidirler. Bütün vücudu büyük bir ruh ve sabır olmak, bütün işleri af, yumuşaklık ve sefa ile olmalıdır.

Bir Başka Örnek

Şekvani adında şarap içen birisi İmam'ın (a.s) yanına geldi. İmam (a.s) önce işini yaparak onu sevindirdi. Daha sonra da yumuşak bir beyanla onu münkerden sakındırdı. Ama İmam (a.s) burada iki hususu göz önünde bulundurdu:

Evvela şarap içişini yüzüne vurmadı.

İkinci olarak onunla saygılı bir şekilde konuştu ve şöyle buyurdu: "Ey Şekrani! İyi iş her kimden olursa olsun güzeldir, ama bu senden olursa daha güzeldir. Çünkü senin bizimle bağımız var. Çirkin iş her kimden olursa çirkindir. Ama senden olursa daha çirkindir. Çünkü senin bizimle

1 - Sünen'ün Nebi, s. 78.

2 - Sünen'ün Nebi, s. 122.

3 - Sünen'ün Nebi, s. 88.

265

irtibatın vardır.¹

Maruflardan bin olan camileri ihya etmek için de bir takım programlar düzenlemeliyiz. Öyle ki bütün insanların camilerden çok güzel hatıraları olmalıdır:

Eğer doktorlara camilerde düzenlenen bir törenle diplomaları verilecek olursa...

Eğer kızların nikahı süs-püsten uzak camilerde yapılacak olursa...

Eğer yarışma ödülleri camilerde verilecek olursa....

Eğer her insanın camilerden güzel bir hatırası olursa, camiler hüznün ve gam yurdundan çıkar ve herkes camilere yönelir. İnsanların camilere yönelişini sağlar.

Kızımıza bir küpe aldığımız gece ona nasihat edelim.

Eğer hediyelerin, bayramhklann, müjdeliklerin yam sıra maruflan emreden bir takım cümleler veya münkerleri terk etme hususunda bir takım öğütler de yazacak olursak bundan daha çabuk sonuç almış oluruz. Evet; ilk önce insanları cezp etmeli, daha sonra da onlara emir ve nehiye bulunulmalıdır.

Muhabbet Metodu

Peygamber-i Ekrem ve Masum Ehl-i Beytinin hayatında, onların ameli tavırları, marufu emretme ve münkerden sakındırma metotlarından binlerce örnek göze çarpmaktadır ki, biz burada onlardan bir kaçını örnek olarak nakletmek istiyoruz:

1- Şamlı bir kişi İmam Hasan-ı Mücteba'ya (a.s) hakaret etti. İmam (a.s) onu evine götürdü, hal hatırını

1-Bihar, c. 47, s. 357.

266

sordu, Şamlı adam böylece söylediği sözlerden dolayı pişman oldu. 1

2- Bir şahıs İmam Seccad'a (a.s) uygunsuz şeyler söyledi. Fakat İmam (a.s) ona şöyle buyurdu: "Senin bir sorunun ve hacetin mi var?" diye sordu. Daha sonra ona bin dirhem ve yeni bir elbise verdi. Bunun üzerine o adam İmam'ın (a.s) huzurundan aynılınca şöyle diyordu: "Şahadet ederim ki sen Resulullah'ın oğlusun."2

3- İkinci halifenin yakınlarından birisi İmam Kazım'a (a.s) hakarete bulundu. İnsanlar onu öldürmek istediler; ama İmam izin vermedi. Bir gün İmam Kazım (a.s) onun tarlasına gitti ve şöyle buyurdu: "Bu ekinden ne kadar kar etmeyi umuyorsun? " O, "Şu kadar" diye cevap verince İmam ona üç yüz dinar verdi ve peşinden şöyle buyurdu: "Bunu al ve bu tarlanın geliri de senin olsun."

İmam (a.s) bu şekilde o şahsı kendisine dost kıldı.3

4- Bir rivayette şöyle okumaktayız: "Seninle ilişkisini kesenle sen ilişki kur ve sana kötülük edene sen iyilik et."4

5- Bir Hristiyan'ın oğlu Müslüman olunca İmam Sadık (a.s) ona şöyle buyurdu: "Şimdi Müslüman olduğuna göre annene karşı daha sevimli ve merhametli ol."

Annesi çocuğunun kendisine karşı sevgisinin İslam sayesinde arttığını görünce o da Müslüman oldu.5

6- Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Bazılarını ıslah

1 - Bihar'ul Envar, c. 43, s. 344.

2 - Bihar, c. 46, s. 95, ve s. 99.

3 - Bihar, c. 48, s. 102. 4-Bihar, c. 71 , s. 157.

5 - Usul-i Kafi, c. 2, Birr'ul Valideyn, 11. hadis.

267

etmek onlara saygı göstermekle olur. Bazıları ıslah etmek ise cezalandırmayla olur."1

7- imam Seccad (a.s) Mekarim'ul Ahlak duasında Allah'a şöyle yalvarmaktadır: "Allahım! Bana başarı ver ki bana kötülük eden kimsenin bile haynı dileyeyim. Her kim bana kötü bir laf söylerse ben onu öveyim. Her kim bana kötülük ederse ben onu affedeyim, her kim beni mahrum kılarsa ben ona bağışta bulunayım ve her kim beni kendinden uzaklaştırırsa ben ona iyilik edeyim."2

8- Bir şahıs Peygamber'in (s.a.a) cübbesini arkasından öyle bir çekti ki Peygamber'in boynu çizildi. İnsanlar sinirlendiler ve onu edeplendirmek istediler. Ama aziz peygamber muhabbet ile insanların o şahsa karşı görüşünü değiştirdi.

Bu duygusal tavırların örnekleri Ehl-i Beyt İmamlarının (a.s) öğrencilerinde ve ashabında da göze çarpmaktadır. Biz bunun için de iki örnek nakletmek istiyoruz:

1- Yılların birinde şiddetli bir kıtlık ortaya çıktı. Yahudi bir şahıs yiyecek temin etmek için Seyyid Murteza'nın ders meclisine geldi ve ondan yıldızlar ilmini öğrenmek için kendisine izin vermesini istedi. Seyyid Murteza onun isteğini kabul etti ve onun için aylık bir maaş da belirledi. O Yahudi şahıs bir müddet dersten istifade etti. Birkaç ay sonra da Seyyid Murteza vasıtasıyla Müslüman oldu.

2- Bir gün üzerinde ketenden bir elbise ve başında ketenden bir sanc bulunan Malik Ester Kufe pazarından

1 - Bihar, c. 75, s. 82.

2 - Dua- u Mekarim'il Ahlak.

268

geçerken onu tanımayan bir şahıs onun değersiz elbiseler giydiğini görünce hakaret edip ona taş attı. Malik Ester hiç kızmadan ve rahatsız olmadan yoluna devam etti. Bu olayı gören bazıları o şahsa şöyle dediler: "Eyvahlar olsun sana! Sen kime hakaret ettiğini biliyor musun?" O şahıs, "Hayır" dedi. Onlar şöyle dediler: "Bu İmam Ali'nin (a.s) samimi dostu Malik Ester'dir."

O şahıs Malik adını duyunca titredi ve yaptığından dolayı çok pişman oldu. Özür dilmek için Malik'in ardından yola düştü. Onu camide namaz kılarken gördü. Namazı bitinceye kadar sabretti. Daha sonra Malik'in ayaklarına kapanarak özür diledi. Malik Ester güler yüzlülükle ve muhabbetle ona şöyle dedi: "Önemli değil, sakın korkma Allah'a yemin olsun ki ben camiye sadece senin için mağfiret dilmek için girdim."1

Vicdandan Yardım Almak

Bir şahıs Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) yanına gelip şöyle dedi: "Ben zinakâr bir kimseyim." Peygamber şöyle buyurdu: "Acaba sen birinin senin namusunla bu işi yapmasına razı olur musun?" O, "Hayır" dedi. Aziz Peygamberimiz şöyle buyurdu: "O halde sen de bu işi yapma."

Uhud savaşında şehadet mertebesine erişen peygamberin vefalı dostlarından biri de Amr b. Cemuh idi. O daha önce putperestti. Kendine tahtadan bir put yontmuş, onu evinde saklayıp ibadet ediyordu. Mümin

1 - Mecmua-i Verram, c. 1, s. 2, Ahlak-i Felsefi, c. 1, s. 87'den naklen.

269

gençlerden birkaç kişi oğlunun da yardımıyla defalarca o putu kirlettiler. Ama o yine putunu temizleyip ona ibadet ediyordu. Bir gün usanarak puta şöyle dedi: "Neden kendini savunmuyorsun?" Ardından boynuna bir kılıç astı ve şöyle dedi: "Bu defa kendini savun!" Daha sonra putun yanına geldi ve kılıcın orda olmadığını, o putu ölü bir köpek leşine bağladıklarını ve çöpe attıklarını gördü. Bu sahneyi görünce vicdanı uyandı ve putların bir işe yaramadığı hakkında şiirler söyleyerek iman etti.¹

Beşeri ve Milli Duyguları Harekete Geçirmek

Marufu emretme ve münkerden sakındırmak için duyguları harekete geçirmek de çok köklü faktörlerden biridir. Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: "Hiç kime diğerinin gıybetini yapmasın. O diğeri de senin kardeşindir ve onun haysiyeti saygındır. O, orada hazır değildir ki kendisini savunsun. Acaba sizden bir kimse ölü kardeşinin etini yemek ister mi?"

Gıybet kardeşinin etini yemek gibidir. Hem de dünyadan göçmüş kardeşinin etini!²

İslam Peygamberi biat alarak, kardeşlik oluşturup diğer peygamberlerin takipçilerinin vefakarlık hikayelerini naklederek, insanlarla müşavere etmek, Müslüman olmayan hastaları ziyaret ederek, kendisine söven kimselere sevgi göstererek, Mekke'nin fethedildiği gün Mekke halkını özgür bırakıp, genel bir af ilan ederek, sabırlı hareket ederek ve görmediği kimselere dua ederek

1 - Usd'ul Gabe, c. 4, Peygamber ve Yaran'dan naklen.

2 - "Baziniz bazinizin gıybetini etmesin." (Hucurat, 12)

270

gerçekte hayra davet, marufu emretme ve münkerden sakındırmak hususunda insanların bütün duygularını harekete geçirme metodundan istifade ediyordu.

Gerçi vatanperestlik de tıpkı putperestlik gibi şırıktır. Ama vatanını sevmek diyar ve meskenine ilgi duymak insanın tabii bir hakkıdır. Zalimlerin işlerinden biri de bu doğal hakkı almak, insanları yurdundan yuvasından sürmektir.¹

Marufu emretme hususunda vatanseverlik hissinden de istifade etmek ve şöyle demek mümkündür: "Ülkenin izzeti ve milli bağımsızlık için şöyle hareket ediniz, şöyle hareket

etmeyiniz." Dinsiz ülkeler bile milyonlarca askerini bu vatanseverlik ve milliyetçilik ruhuyla cephelere sürmektedirler.

Tarih ve coğrafyayı mütalaa konusunda da bu vatanseverlik hissinden istifade etmek mümkündür. Örneğin eğer bölgedeki erkeklerin ve örnek kadınların tarihi gençlerin eli altında bulundurulacak olursa mütalaa için daha fazla bir cazibiyet ortaya çıkar. Ama genel tarih ve coğrafya kitapları herkes için aynı cazibeye sahip değildir. Velhasıl iyilikleri yaymak, fesatları önlemek için Allah'a yakınlık niyeti şart değildir. Her duygudan, milli vicdandan da bu konuda istifade edilebilir.

Bir şahıs annesine kabalık etti; ertesi gün İmam Sadık (a.s) onu görüp, şöyle buyurdu: "Neden ona kabalık ediyorsun? Annenin karnının senin yerin olduğunu bilmiyor musun? Annenin eteği senin beşiğin idi. Annenin sütü senin yiyeceğin idi. Bunları bilmiyor musun?" Daha

1 - "Şüphesiz diyanımızdançıkanldık." (Bakara, 246)

271

sonra İmam (a.s) şöyle buyurdu: "O halde ona kaba davranma."1

Gizli Öğüt Vermek

Bir hadiste şöyle okumaktayız: "Her kim din kardeşine gizlice öğüt verirse onu süslemiş olur, ama her kim de ona açıkça öğüt verirse onu utandırmış olur."2

Şüphesiz eğer suçlu kimse kendisini henüz aziz ve saygın kabul ederse nasihatlerimizi daha çabuk ve rahat bir şekilde kabul eder, ama eğer kendisini insanların önünde rezil ve riisva hissederse onu ıslah edebilmek çok zordur.

Öğütler Kısa Olmalıdır

Bir hadiste şöyle okumaktayız: "Öğüt verdiğin zaman kısatur."

Bazen kısa sözlerin ve kısa cümlelerin etkisi uzun konuşmalardan daha fazla olup zihinlerde daha iyi kalmaktadır. Hem ezberlenmesi ve hem de yazılması daha rahattır.

Vaad ve Vaid (Müjde ve Tehdit)

Marufu emretme ve mtinkerden sakindirmanın yollarından biri de Allah'ın velilerinin vaatlerini beyan etmektir. İnsan marufu yerine getirmek veya mtinkeri terk etme hususunda bir amaç taşımalıdır. İşte bu vaatler en önemli amaçlardan biri olabilir. Peygamberler insanlara

1-Bihar, s. 71, s. 76. 2 - Bihar, c. 75, s. 374.

272

şöyle diyorlardı: "Sizler sapık yolunuzdan el çekiniz ve mağfiret dileyiniz, Allah da sizleri en güzel şekilde mutluluğa ulaştırır.1

İmam Kazım (a.s) ise şöyle buyurmuştur: "Ben cennet ve şefaati Ali b. Yaktin için garanti ediyorum."

Resul-i Ekrem (s.a.a) ağacına başvurma bahanesiyle bağ sahibine, eşine ve çocuklarına eziyet eden birisine, "Eğer bu ağacını ona satacak olursan ben senin için cenneti garantilerim" buyurmuş; ama adam kabul etmemiştir."

İmam Sadık (a.s) ise Ümeyye oğulları sisteminde bir makamı olan ve mal biriktirmiş birisine şöyle buyurmuştur: "Eğer tevbe eder ve istiğfarda bulunursan ben de sana cenneti garantilerim."

Vaidler de (tehditler de) münkeri terk etme hususunda çok önemli bir role sahiptir. Kur'an şöyle buyurmaktadır: "Tağutlara tabi olanlar hem dünyada Allah'ın kahır ve lanetine maruz kalırlar ve hem de ahirette.²

Özetle söylemek gerekirse insan Allah'ın velilerinin kullarının duasına veya bedduasında maruz kaldığı taktirde bu, onun hareketlerinde çok önemli bir etki bırakır.

H. Ali (a.s) da Nehc'ul Belağa'nın 24. hutbesinde

1 - "Ve Rabbinizden mağfiret dilemeniz ve O'na tövbe etmeniz için (indirildi, eğer bunu yaparsanız), belli bir süreye kadar sizi güzelce geçindirir ve her fazilet sahibine faziletinin karşılığını verir." (Hud, 3)

2 - "İşte bu, Rablerinin ayetlerini bile bile küfreden, peygamberlerine kafa tutan ve her inatçı zorbanın emrine uyan Ad milletidir. Bu dünyada da, kıyamet gününde de lânete uğradılar." (Hud, 59- 60)

273

şöyle buyurmaktadır: "Eğer sizler Allah yolunda olur ve ilahi görevlerinizle amel eder de dünyada mutluluğa ulaşmazsanız ben kıyamet günü sizin kurtuluşunuzu garantilerim."¹

Eğitim Metotları

Emir ve nehiyde bulunan kimse, eğer emir ve nehyin sırlarını da söyleyecek olursa daha büyük bir başarı elde eder. Elbette bazen Allah'ın emir ve yasaklarının sırları ve delilleri çok gizlidir, bazen emir ve nehiy bir imtihan içindir. Bazen delili anlamamanın zamana ihtiyacı vardır. Bazen de emre teslim olmanın bizzat kendisi bir delildir."²

Ama emir ve nehiylerin bir çoğunun öyle bir delil ve nedenleri ki eğer biz onları insanlara beyan edecek olursak neticeye daha çabuk ulaşırız. Bu yüzden bir çok ayet ve rivayetlerde delillere işaret edilmiştir. Örneğin:

Namazın emredilmesinin delili Allah'ı hatırlamaktır. Allah'ı hatırlamak ise kalplerin yegane itminana eriş sebebidir.³

Namazın bir başka delili ise Allah'a şükretmektir.⁴

Namazın üçüncü delili ise insanı fuhuş ve kötülükten alıkoymasıdır:⁵

1 - "Ey Allah'ın kulları! Allah'tan sakının ve Allah'tan yine Allah'adönün."

2 - "İlmi bir aşamada Hz. Musa (a.s) Hz. Hızır'ın işlerine şaşırmişti; Hz. Hızır işlerinin delilini söyleyince Hz. Musa (a.s) huzura kavuşmuş oldu." Kehf, 64- 84

3 - "Beni anmak için namaz kıl." (Ta-ha, 14) "Bilin ki kalpler Allah'ın zikriyle itminana erer." (Rad, 28)

44 - "Sizleri yaratan Rabbinize ibadet edin." (Bakara, 21)

5 - "Şüphesiz namaz fuhuştan ve kötülükten alıkoyar." (Ankebut,

274

Oruç tutmanın eseri ise takvanın ortaya çıkmasıdır.1

Cihadın bereketlerinden biri de yeryüzünde fesadın önlenmesidir. Eğer bir grup kıyam ederek zalimlerin önünü almazsa şüphesiz yeryüzü fesada sürüklenir.2

Humus ve zekatın felsefesi mahrumiyeti ortadan kaldırmak, dini tebligati himaye etmek, esirleri azat etmek, iflas edenlere yardımcı olmak, zekat memurlarına ve yolda kalmışlara teveccüh etmek, başkalarının kalbini cezp etmek ve benzeri şeylerdir.

Haccin delili ise sahnede hazır bulunmak ve Kur'an'da da işaret edilen bir çok menfaatlerden nasiplenmektir.3

Evet; işlerin sırlarını bilmek de o işleri yerine getirmek için en iyi vesile konumundadır.

Bilinçlendirmek

Bir çok kimseler yaptığı suçların etkilerini ve tehlikelerini bilmemektedirler ve bu yüzden de örneğin, sigaranın zararlarını bildikleri taktirde onu terk etmektedirler. Eğer insanlar bazı hastahkları, uygunsuzlukların, yaratılışı nakıs çocukların ortaya çıkış sebeplerini bilecek olurlarsa ve baştan gerekli dikkati gösterecek olurlarsa asla afetlere, olaylara ve tatsizhklara duçar olmazlar. Örneğin, gelin ve damat cinsel ilişki esnasında bir takım şeylere riayet etmeyecek olurlarsa

45)

1 - "Sizlere oruç farz kılındı...umulur ki takvalı olursunuz." (Bakara, 183)

2 - "Allah insanlann bazisini bazısıyla def etmemiş olsaydı yeryüzü fesada gömülürdü." (Bakara, 251)

3 - "Ta ki kendi menfaatlerine şahit olsunlar." Hac, 28.

275

çocukları nakıs olabilir. Bu durumda da ömrünün sonuna kadar hem çocuk, hem de anne babası çile çeker. İlginç olan bir husus da bu emirlerin İslami rivayetlerde yer alışıdır. Keşke

bütün gelin ve damatlar ortak bir hayata başlamadan önce teşkil edilecek sınıflarda gerekli olan bilgileri elde etmiş olsalardı.

Usta bir aşçı portakalın kabuğundan en iyi reçeli yapar, ama bilinçsiz bir aşçı en iyi mail bile bozar.

Araba tamircisi olan bir şoför en sade bir arabayla da yolculuğa çıkar, ama tamirden anlamayan bir şoför en modern arabalarla bile uçuruma yuvarlanır.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: "İnsanların en önemli meselesi bilinçtir. Eğer insanlar biz Peygamberin Ehl-i Beyt'inin sözlerinin güzelliğini bilecek olurlarsa, kesin olarak bizim taraftarımız olurlar.¹

Hakeza bir hadiste de şöyle okumaktayız: "Allah alimlerden, cahilleri eğitmek üzere söz almıştır.²

Gerçekten eğer yüzme, sürücülük, sanat ve teknik eğitimler olmasaydı tehlikeler, can ve mal kayıpları kim bilir nerelere varırdı!

Bir Örnek

Peygamber-i Ekrem (s.a.a) bir kadınla konuşuyordu. O sırada oradan geçen bir kişiye şöyle buyurdu: "Bu benim eşimdir. En iyisi bu konuda haberdar kılalım ki, sakın başka bir düşünce seni günaha düşürmesin."

Peygamber-i Ekrem'in bu bilinçlendirme metodu kötü

1 - Vesail, c. 18, s. 65, 52. hadis.

2 - Bihar, c. 2, s. 78.

276

zannı önlemek için en iyi ve en sade metottur.

Bir Örnek

İmam Bâkır'ın (a.s) evine gelen bir misafir, "İmam'ın odası neden bu kadar güzel ve süslüdür" diye düşündü.

İmam (a.s) onun böyle düşündüğünü anlayınca evden çıktığında şöyle buyurdu: "Yarın da bize gel."

Ertesi gün İmam (a.s) o misafiri sade bir odaya götürdü ve ona şöyle buyurdu: "Dünkü oda benim eşimin sermayesinden yapılmıştır. O maliktir, özgürdür; odasının güzel olmasını ister. Ama benim odam sadeliği her yerden anlaşılan bu odadır."

İmam'ın (a.s) bilinçsiz kimseleri bilinçlendirmek için yaptığı bu hareketi kötü zan, gıybet, iftira ve gösterişe kaçma gibi münkerleri önlemenin en önemli yollarından biridir.

Eğitimi Basite Almayalım

Hastanelerin birinde bütün bedeni yanmış birini gördüm. Sebebini sorduğumda şöyle dediler: "Bu hanım çırağındaki gazyağının bitmek üzere olduğunu anlayınca çırağı yandığı halde ona gazyağı dökmeye kalkışmış ve böylece çırağı alevlenerek petrol maddesinden imal edilen elbiseleri ateş almış ve bu olay meydana gelmiştir. Oysa radyo ve televizyonlar ona çırak yanarken gazyağı doldurulmamasını bildirmiş olsaydı böyle bir olay vücuda gelmezdi.

Uzağa gitmeyelim; tükettiğimiz bir kilo sebze için kaç defa toprak, çamur ve çöp için nakliye parası vermekteyiz. Zira bir defa kamyonlar sebzeyi çamurlu bir şekilde şehre,

277

sebze hallerine getirmekte ve bunun karşılığında bir para almaktadır. Sonra sebzeciler onu halden alıp dükkanlarına götürmekte ve bunun karşılığında da bir para vermektedirler. Üçüncü defa da biz iki kilo sebze satın alıp onu temizledikten sonra bir kilosunu çöp ve çamur halinde çöpe atmaktayız. Dördüncü defa belediye arabaları ağır bir maliyetle o çamur ve toprağı sebze çöpüyle birlikte şehir dışına nakletmektedir. Dikkat ettiğiniz gibi bir kilo sebze için dört defa çöp, çamur ve toprak nakliyesine para vermekteyiz. Ama bu konuda bir eğitim verilecek olursa sebze bittiği yerde ve o köyde sebze temizlenir, poşetlere konur ve tiiketilecek olani satis merkezlerine nakledilirse, bu şekilde bir çok işsiz kimse şehirlerin etrafında sebze temizleyerek bir kazanç elde ederler. Bu da aym zamanda vatandaşlara bir hizmettir. Öyle düşünüyorum ki su içmek, yol yürümek, tırnak kesmek gibi bütün sade ve ciizi meselelerde bile bir eğitime ihtiyaç vardır. Böylece hem daha az masraf yapıhr ve hem de başka bir menfaatler elde edilir.

Bugün üniversitelerde imkanlardan daha iyi faydalanma seminerleri teşkil etmektedir. Bunlann tümünün hedefi insanları bilinçlendirmek ve az imkanlardan daha fazla faydalanma yollanni göstermektir. Münkerden nehyederken de en önemli adım insanlan fesatların tehlikeleri hususunda bilinçlendirmektir.

Kolaylaştırmak

Bazen günahkar kimseler günahı terk etmenin ve marufu yerine getirmenin kendileri için çok zor olduğunu düşünmektedirler. Marufu emretme ve münkerden

278

sakındırmanın yollarından biri de onları mümkün ve yapılabilir işler olarak göstermek ve insanlara, marufu yerine getirmenin çok kolay olduğunu, hatta bu konuda bir takım örnekler de verebiliriz:

- 1- Falan kimse yaşı büyük olduğu halde eğitim görmedi mi? O şu anda rahat bir şekilde okuyup ve yazabilmektedir.
- 2- Falan kimsenin maddi durumu senden daha zayıf değil miydi? Ama o hacca gitti ve geri döndü.
- 3- Falan kimse sigara ve uyuşturucu maddeyi sonunda terk etmedi mi?

4- Falan kız veya erkek çocuğu erken evlendiği halde hayır görmedi mi?

5- Falan kimse adı-sanı olmayan bir aileden evlendiği halde mutlu bir hayat yaşamıyor mu?

6- Falan kimse sade ve kolay bir evlilik yaptığı için zarar gördü mü?

Velhasıl; bazı kimseler münkerlere duçar olmuş ve o münkerlerden vazgeçemeyeceklerini düşünmektedirler. Örneğin şöyle demektedirler: "Biz uzun bir süredir yüzümüzü bu şekilde tıraş etmekteyiz."

"Bir ömürdür falan kimseyle dostuz."

"Biz falan günahkar kimseyle ortağız. Ahitleştik ve antlaştık."

Veya: "Herkesi şöyle ve böyle yapacağımı söyledim. Şimdi aksini söylersem bu iş çirkin değil midir?"

Kur'an ve rivayetlerdeki bazı örnekler, insan irade edecek olursa her şey kendisine kolaylaşacağını göstermektedirler. Firavunun eşi, tağutun sarayında olduğu halde Musa'yı himaye etmiştir. Sihirbazlar Musa

279

ile mücadele etmek için geldikleri halde aniden Musa'nın (a.s) taraftarları olmuşlardır. Tarihi naklederek ve yapılan filmleri göstererek münkerleri terk etmeyi ve marufu yerine getirmeyi sağlamak için örnek ve olgular beyan etmek de metotlardan biridir.

Örnek Gösterme Metodu

Başarılı çehreleri tanıtmak, onları övmek ve teşvik etmek, insanları hak yoluna yönlendirmek, sapık çevreleri aşağılamak onlara lanet etmek, insanları marufu yapmaya ve münkerden sakındırmaya zorlama hususunda çok önemli bir etkiye sahiptir. Her yıl insanlar Aşura günlerinde "Ya Hüseyin" diye feryat etmekte, imamet, ismet ve mazlumiyeti savunduklarını ilan etmektedirler. Allah'ın velilerinin düşmanlarına lanet, nefret ve onlardan beraat hususunda yapılan bütün bu tavsiyeler insanları sapık çizgiye yönelmekten alıkoymaktadır. Kur'an şöyle buyurmuştur: "Bütün dünya ehli! Firavun'un eşinden, eşinin manevi makamına ve kudretine yönelmediği sebebiyle ders almalıdır."1

Allah Firavun'un eşini övmüş ve onu bütün insanlara örnek olarak tanıtmıştır. Nitekim başka bir yerde şöyle buyurmuştur: "İnsanlar İbrahim'den ve Muhammed'den (a.s) ders almalıdırlar, zira bu ikisi de birer örneklerdir."2

Bir çok işlerde örnek ve öncü göstermeye ihtiyaç vardır. Örneğin:

1 - "Allah iman eden kimselere Firavun'un ailesini örnek vermek istemektedir." (Tahrim, 11)

2 - "Şüphesiz sizin için Resulullah'ta güzel bir örnek vardır." (Ahzab, 21)

280

- 1- Bir kişi ezan okuyup sessizliği bozunca diğerleri için de ezan okuma zemini oluşur.
- 2- Bir kimse uçakta ayağa kalkıp namaz kılsa diğerlerinin de namaza ilgi duymasına ortam sağlamış olur.
- 3- Uyuşturucu madde kullanan bir kimse, uyuşturucuyu terk edecek olursa diğer uyuşturucu kullanan kimseler için de örnek olur.
- 4- Bir kimse talebe veya niversite ğrencisi olursa yakınları üzerinde etki yaratır.

Mizah Kalıbında Münkerden Sakındırmak

Bir gun Behll cami yapmakta olan bir grup işçi gördü. Onlara şöyle sordu: "Bu camiye yapan kimdir? " Onlar, "Harun Reşid'dir" dediler.

Behll ustadan bir taşın zerine, "Cami banisi Behll'dir!" ciimlesini kazımasını istedi.

Usta bir taşın iizerine bu ciimleyi kazıyarak Behll'e verdi. Behll geceleyin bir merdivenden çıkarak bu taşı caminin kapısına astı. Ertesi giin işçiler tabloyu görünce Harun'a haber verdiler. Harun Behll'i çağırıp, "Bu caminin banisi benim; sen neden o taşı oraya koyup kendini caminin banisi olarak tanıttın?!" diye sordu.

Behll, "Eğer sen camiye Allah için yaptırıyorsan bırak benim adım kalsın. Nasıl olsa Allah camiye kimin yaptırdığını biliyor!" dedi.

Behll bu mizahla Harun'a ihlaslı olmadığını anlatmak istemiştir.

Yine bir gun Behll Harun'un toplantısına girdi. Behll, Harun'un toplantıya heniiz gelmediğini görünce

281

ıkıp onun yerinde oturdu. Hizmetçiler Behll' oradan kaldırıp bir de dayak attılar. Harun toplantıya girince Behll ona şöyle dedi: "Ben bir kaç dakika senin yerine oturdum ve dayak yedim. Eyvahlar olsun sana ki bir mr Peygamber'in (s.a.a) Ehl-i Beytinin yerine oturmuşsun!"

Behll bu mizahla Harun'a şöyle demek istemiştir: "Senin yolun batıldır ve hükümeti de başkasından gasbetmişsin."

Sevab ve Cezaları Beyan Etmek

İnsanlarda marufu yerine getirmek ve münkeri terk etmek saikini artırmanın yollarından biri de marufların sevabını ve münkerlerin cezasını beyan etmektir. Kur'an'da ve rivayetlerde bu konuda yüzlerce cümle göze çarpılmaktadır. Alimlerimiz de "sevab ve ikab" (sevaplar ve cezalar) adı altında kitaplar yazmışlardır.

Günahların cezasını, ümmetlerin helak ve kş sebebini, kavimlerin izzet ve zillet tarihini ve hakeza Allah'ın kendilerini gnahtan uzak tutanlara lütfünü bilmek de çok yapıcıdır. Hz. Yusuf kendisinin izzet nedenini kardeşlerine bir cümlede beyan etmiştir:

"Ey kardeşler! Biliniz ki herkim takva sahibi olur ve sabrederse şüphesiz Allah iyilik edenlerin ecrini zayi etmez."1

Velhasıl; marufların sevabını ve münkerlerin cezasını beyan etmek de marufu yerine getirme ve münkerden uzak durma metotlarından biridir.

1 - Yusuf, 90.

282

Tedrici ve Aşamalı Metod

Şeytan nasıl insanı adım adım fesada sürüklüyorsa1 ıslah ve marufu emretme de adım adım yapılmalıdır. Nitekim şarabın haram kılınışı hususunda bu metodu müşahade etmekteyiz. Şarap içme de şu aşamalarda men edilmiştir:

1- Birinci aşamada Kur'an şöyle buyurmuştur: "Üzümden hem güzel bir rızık elde edilir, hem de sarhoş edici bir sıvı" Bu konu sarhoş edici sıvının iyi olmadığına işaret etmektedir.2

2- İkinci aşamada Kur'an şöyle buyurmuştur: "Eğer kumar ve şarapta bir takım menfaatler varsa da zararları daha çoktur. "Kur'an bu beyanla da şarabın kötü olduğunu ilan etmiştir."3

3- Üçüncü aşamada Kur'an şöyle buyurmuştur: "Namaz esnasında sarhoş olmayınız."4

4- Dördüncü aşamada ise Kur'an şöyle buyurmuştur: "Şarap tümüyle haramdır. İster sarhoş olun ister olmayın, ister az olsun ister çok, ister namazda olsun ister namazın dışında."5

Bu aşamalı metot belli bir zamanlamaya veya tarihe ait değildir. Ekolojik genişlemede de makul bir meseledir. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) önce insanı kendini

1 - "Şeytanınadımlannauymayınız." (Bakara, 168)

2 - Nahl, 68.

3 - "İnsanlar için bir takım menfaatleri vardır, ama günahları dahabüyüktür." (Bakara, 219)

4 - "Namaz'a sarhoş olduğunuz halde yaklaşmayınız." (Nisa, 43)

5 - "Şüphesiz şarap ve kumar şeytanın amelinden bir pisliktir." (Maide, 90)

283

yetiştirmeye davet etmektedir.1

Daha sonra akrabaları uyarmaktadır.2

Daha sonra da Mekkelileri ve Mekke'nin etrafındakileri uyarmaktadır.3 Son olarak da yeryüzündeki bütün insanları muhatap almaktadır.4

Faiz hususunda da bu aşamalar göze çarpmaktadır. Faiz şu aşamalarda yasaklanmıştır:

Birinci aşamada Kur'an şöyle buyurmuştur: "Faiz sebebiyle artan mallarınız aslında Allah nezdinde artmamaktadır."5

İkinci aşamada Kur'an faiz yemeyi Yahudilerin çirkin adetlerinden saymıştır.6

Üçüncü aşamada Kur'an insanı malın fazlalığı olan faiz almaktan sakındırmıştır.7

Dördüncü aşamada ise Kur'an faiz almanın Allah'a savaş ilan etme konumunda olduğunu beyan etmektedir.8

Adım adım ve tedrici hareket metodu eğitim kurallarından biridir. Kafirlerin itirazlarından biri şuydu: "Neden Kur'an bir defada Resulullah'a (s.a.a) nazil olmamıştır?" Fakat Kur'an şöyle buyurmaktadır: "Tedrici

1 - "Giydiklerini temiz tut. Kötü şeyleri terke devam et." (Müddessir, 4 ve 5)

2 - "Yakın akrabalarını uyar." (Şuara, 214)

3 - "Mekke ehlini ve etrafındakileri uyar." (En'am, 92)

4 - "Seni bütün insanlara gönderdik." (Sebe, 28)

5 - "Verdiğiniz herhangi bir faiz Allah katında artmaz." (Rum, 39)

6 - "Nehy edildikleri halde faiz almaları..." (Nisa, 161)

7 - "Kat kat faiz yemeyin." (Al-i İmran, 130)

8 - Öyleyse, bunun Allah'a ve Peygamber'ine karşı açılmış bir savaş olduğunubilin." (Bakara, 279)

284

nüzul ruhun huzuru için daha etkilidir."1

Tekrarlama Metodu

Terbiye ve eğitim arasında bir çok farklar vardır. Bu farklardan biri de terbiyede tekrar etmenin zaruri bir ilke oluşudur. Ama bildiğiniz gibi eğitimde öğrenci meseleyi anlayınca artık tekrarlamaya gerek kalmaz. İslam'ın programı sadece eğitim programı değildir. Aksine terbiye meselesi de söz konusudur. Bu yüzden de tekrar edilmelidir. Biz her gün bir kaç defa namaz kılmaktayız. Allah'a iman, Allah'ı hatırlamaktan ayrı bir konudur. Kur'an bazılarına şöyle buyurmuştur: "O Allah'a iman etmemiştir."2

Bir başka grup hakkında ise, "Allah'ı unuttular"3 buyurmuştur.

Biz Allah'a iman etmişiz; ama onu unutuyoruz. Bu yüzden de Allah'ı zikrederek imanımızı ilerletmeliyiz. Ahiret hakkında da aynı şey söz konusudur. Yani bazıları ahirete iman etmemişlerdir.4 Ama diğer bazıları ise ahirete iman ettikleri halde onu unutmaktadırlar.5

Velhasıl; insan o kadar unutkan ki arada bir hatırlatmak da yeterli değildir. Bu yüzden Kur'an şöyle

1 - "Küfredenler: "Kur'an ona bir defada indirilmeliydi" derler. Oysa biz onu böylece senin kalbine yerleştirmek için azar azar indirir ve onu ağır ağır okuruz." (Furkan, 32)

2 - "Şüphesiz o, yüce Allah'a iman etmemiştir." (Hakka, 33)

3 - "Allah'ı unuttular." (Tevbe, 67)

4 - "Onlar ahirete iman etmemişlerdir." (Necm, 27)

5 - "Azap gününü unutmuşlardır." (Sad, 26)

285

buyurmuştur: "Allah'ı çok anınız."1

İnsanın unutkanlığı o kadar çoktur ki İslam'da her gün beş defa yüksek bir yere çıkıp gür ve güzel bir sesle, "Haydi namaza" diye feryat edilmesi tavsiye edilmiştir; elbette her gün bu feryadın benzeri sözler yetmiş defa tekrarlanmalıdır. 2

Her namazda Fatiha Suresinin tekrar edilmesi de bir zarurettir. Öyle ki eğer bu sure olmazsa namaz da olmaz.3

Fatiha Suresinde de "iyyake, sirat, rahman ve rahim" kelimeleri tekrar edilmiştir. Bazılarının dediğine göre Fatiha Suresi iki defa nazil olmuştur. Kur'an'da meleklerin Adem'e secdesi, İblis'in tekebbürü, Musa ve Firavun'un kissası, Nuh ve inatçı kavminin kıssası ve diğer bir çok kıssalar defalarca tekrar edilmiştir. Fahr-u Razi Kur'an'da tekrarı sirlan, faydalan ve etkileri hususunda kendi tefsirinde bir çok nükteler beyan etmiştir.

Rahman suresinde de bir ayet otuzdan fazla tekrar edilmiştir.

Velhasıl; her an gaflet ve unutkanlık için bir hatırlatma gereklidir. Sizler de namazda onlarca defa

1 - "Allah'ı çok zikrediniz." (Enfal, 45)

2 - "Her gün beş vakit namaz kılmaktayız; her namazın bir ezam ve bir de kameti vardır. Her birinde bir takım cümleler tekrar edilmektedir. Yani her gün on ezan ve kamette iki defa şöyle demekteyiz: "Haydin namaza" (Toplam yirmi defa söylenmekte) ve iki defa da şöyle demekteyiz: "Haydin kurtuluşa" (ki bu da yirmi defa söylenmekte) iki defa da şöyle demekteyiz: "Haydi hayırlı amele" (ki bu da yirmi defa söylenmekte.) Beş kamette de iki defa şöyle demekteyiz: "Namaz ikame olmaktadır" (ki bu da on defa söylenmekte) toplam olarak yetmiş eder.

3 - Namaz sadece Fatiha Suresi ile olur. (Müstedrek, c. 4, s. 158)

286

"Allah-u Ekber" cümlesini, rüku, secde ve kıyam halinde tekrar etmektesiniz.

Allah'i anmak, ruhun gıdasıdır ve tıpkı cismin gıdası gibi tekrarlanmalıdır.

"Bismillahirrahmanirrahim" ayet-i kerimesi de Kur'an'da 114 defa tekrar edilmiştir. İslam bizlere sofrada birkaç çeşit yemek olduğu taktirde her yemek türü tüketildiğinde bir defa "Bismillah" dememizi tavsiye etmiştir. İslam'ın terbiye mektebinde de bütün saatler ve günler için özel bir dua vardır. Öyle ki bir kimse birinci ve ikinci saatlerde fırsat bulamazsa, üçüncü saatte bu özel duayı okuyabilir. Bu olay tıpkı her saatte uçağı bulunan bir havaalanını andırmaktadır. Her yolcu istediğı saatte oradan uçuşa geçebilir.

Günaha düşen bir çok kimseler bir hatırlatmayla kötü işlerinden vazgeçmezler. Bu yüzden her insana hatırlatmada bulunmak, hatta bazılarına birkaç defa hatırlatmada bulunmak gerekir. Sizler de hasta olduğunuzda iyileşinceye kadar sürekli doktorlara müracaat edersiniz. Hiçbir hasta, "Bir doktora müracaat ettim, fayda görmedim. Artık başka bir doktora gitmem ve başka bir ilaç kullanmam" demez.

Tartışma

Hız. İbrahim (a.s) yıldıza tapanları görünce şöyle buyurdu: "Bu yıldız benim Rabb'imdir." Yıldız batınca, "Ben batanları sevmem" dedi. Ayı görünce yine, "Bu benim rabbimdir" dedi.

Ayın da kaybolduğunu görünce şöyle dedi: "Eğer gerçek Rabb'im beni hidayete erdirmezse, sapıklardan olurum."

287

Üçüncü defa güneşi gördü ve şöyle dedi: "Bu yıldız ve aydan daha büyüktür. O halde Rabb'im budur." Güneş de batınca insanlara, "Ben sizin Allah'a şirk koştuklarınızdan uzağım" dedi. Şüphesiz İbrahim (a.s) Allah'a tapan bir kimseydi. Zira yıldız, ay ve güneşe tapanlarla yaptığı konuşmanın sonunda, "Ben sizin şirkinizden uzağım" buyurmuş ve "Ben kendi şirkimden uzağım" dememiştir.

Ay, yıldız ve güneşe, "Bu benim Rabbimdir" demesinin sebebi de insanları münkerlerin en büyüğü olan şirkten sakındırmaktır. Böylece İbrahim (a.s) adım adım eleştirilerini arttırdı.

Yani birinci defa şöyle buyurdu: "Ben batan şeyleri sevmem."

İkinci defada şöyle buyurdu: "Aya tapmak sapıklıktır, Allah beni ona duçar kılmasın: "Rabbim beni hidayete erdirmezse..."

Üçüncü defasında ise şöyle buyurmuştur: "Sizin Allah'a şirk koştuklarınızdan şüphesiz ben beriyim."

Hız. İbrahim bu tartışma metoduyla insanlara şunu anlatmak istemiştir: "Yok olan ve değişen bir varlık Allah olamaz. Bu şeyler ister yıldız olsun, isterse büyük bir güneş."

O, insanlara şunu anlatmak istemiştir: "Yolun sapa olduğunu gördüğün zaman hemen ondan geri dönün ve inatçılığa kapılmayın."

O, insanlardan beri olduğunu ilan etmemiş, insanların şirkinden beri olduğunu beyan etmiştir: "Şirk koştuklarınızdan."

288

Hikmet, Öğüt ve Güzel Tartışmak

Kur'an-ı Kerim aziz peygambere şöyle buyurmuştur: "Hikmet, mantık, öğüt, nasihat ve güzel tartışma yoluyla insanları Allah'ın yoluna davet et."1

Açıktır ki insanların fikri, ruhi ve ilmi kapasiteleri farklıdır. Bir grubu istidlal ile, bir grubu öğüt ile, bir grubu da güzel tartışmayla davet etmek gerekir.

Hikmet kelimesi söz ve önerilerin bütün insanların akıl ve fitratında sağlam bir yapıya sahip olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Örneğin İsra suresinde insan fakirlik sebebiyle çocuğunu öldürmekten, zinadan, cinayetden, yetim malında tasarrufta bulunmaktan, hakkında ilminin olmadığı işleri yapmaktan, kibirli yol yürümekten ve tartışmayı az tutmaktan sakındırılmıştır. Kur'an daha sonra şöyle buyurmuştur: "Bu yasaklar hikmettir." Zira hiç kimse bunların kötü olduğunda şüphe etmemektedir. O halde hikmet kesin ve sağlam söze denmektedir. Örneğin sinemayı ve uydu antenini kötülemeyiniz. Zira sizin kötülemeniz sağlam bir temele dayalı değildir. Hakikatte ilmi ilerlemelere karşı koymaktır. Ama kötü filmleri eleştiriniz. Zira dost ve düşman onu sağlam bir temele dayalı söz olarak kabul etmektedir.

Bir Örnek

İmam Seccad (a.s) Şam'da Ümeyye Oğullarını rezil rüsvay etmek isteyince şöyle buyurmuştur: "Babam İmam

1 - "Hikmet ve güzel öğüt ile insanları Rabb'inin yoluna davet et ve onlarla güzel tartış." (Nahl, 125)

289

Hüseyin'i feci bir şekilde şehit ettiler, kafesteki bir kuş gibi bıçağın ucuyla onu delik deşik ettiler, sonunda şehit oldu."

Burada eğer İmam Seccad (a.s), "Babamı şehit ettiler" demiş olsaydı, Ehl-i Beyt hakkında derin bir bilgisi olmayan Şam halkı nezdinde fazla önemli bir olay olmazdı. Zira bu durumda onlar, "Savaşta bir takım kimseler öldürülür, onlardan biri de İmam Hüseyin'dir" derlerdi.

İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: "Farzen, siz onu öldürmek istiyordunuz, ama neden böyle öldürdünüz, neden bir kuş gibi bedenini delik deşik ettiniz. Neden su nehrinin kenarında onu susuz öldürdünüz, neden onu defnetmediniz, neden çadırlarına saldırdınız, neden çocuklarını şehit ettiniz?" Bu kelimeler insanlar nezdinde öyle tahammül edilmez sözlerdi ki Şam'da bir fırtına kopardı ve Emevi rejiminin aleyhine kültürel ve fikri bir devrim yarattı.

Marufu emretme ve münkerden sakındırmak hususunda da tartışılmaz konulara istinat etmek gerekir. Bu yüzden herkesin nezdinde kabul edilen sağlam sözlere hikmet denilmiştir.

Ama güzel öğütten maksat, muhabbet üzere söylenen, güzel bir şekilde beyan edilen ve uygun bir mekan ve zaman içinde doğru metotlarla söylenen sözdür.

Güzel tartışmaktan maksat ise, mücadele ahlakını korumak, diğerlerinin kuvvetli noktalarını kabullenmek ve metotlar hususunda misilleme yapıp delil göstermektir.¹

1 - Tefsir ve rivayetiye müracaat edecek olursak, bu ayetin tefsiri hakkında ilginç noktalar elde edebiliriz.

290

İnançları Düzeltirsek Fesatlar da Azalır

Bazı günahlar ve ahlaki fesatlar şüphesiz batıl hayal ve inançlardan ortaya çıkmaktadır. Eğer biz inançları düzeltecek olursak, bu durumda en iyi sonuçları elde ederiz. Örneğin:

1- Bir takım kimseler Kur'an'ın yasaklamasına rağmen, kendi hayatları için tağutlara ve zalimlere dayanmaktadırlar, zalimin kol ve kanatları olmaktadır. Onların hedefi zalimler vasıtasıyla güç elde etmektir. Allah şöyle buyurmuştur: "Bütün güç ve kuvvet Allah'ındır."

Eğer insan tüm kuvvetlerin Allah'a ait olduğuna inanacak olursa, kudret elde etmek için bunca riyakarlığa, gösterişe, yağcılığa ve ayıpları görmezlikten gelmeye duçar olmaz.

Yüzlerce ve binlerce suç işleyen bir grubun izzet elde etmekten başka bir hedefi yoktur. Onlar sermaye, makam ve batıya bağlılığın, falan aileden bir kızla evlenmenin, falan işle uğraşmanın ve düzenli şeylerin insan için izzet kaynağı olduğunu sanmaktadırlar. Onlar tıpkı Nuh'un oğluna benzemektedirler; Nuh'un oğlu kafirlerin boğulma tehlikesi karşısında babasına şöyle demişti: "Ben boğulmamak için dağa sığınırım."

Oysa ilahî kahr günü dağın bile kurtulamayacağından gaflet etmişti. Eğer bu insanlar, Kur'an'ın, bütün izzetin, Allah'tan olduğunu beyan ettiğini bilecek olurlarsa,¹ insanların izzetinin artış ve eksilişin sadece Allah'ın elinde olduğunu, başkasının elinde olmadığını derk edecek

1 - "Şüphesiz izzet tümüyle Allah'a aittir." (Nisa, 139)

291

olurlarsa, kendilerini bu kadar zahmete sokmazlardı. Kur'an da onları kınayarak şöyle demektedir: "İzzeti başkalarından mı istiyorsunuz?!"

Evet kudret ve izzetin sadece Allah'ın elinde olduğuna inanmak, bizi birçok günahlan işlemekten alıkoyacaktır.

Fesadın Köklerini Kurutalım

Kur'an şöyle buyurmuştur: "Kötü zanda bulunmayınız ve araştırmayınız."¹

Zira kötü zan ve insanların ayıpları araştırmak da gıybetin kaynağı durumundadır.

Zihinsel günahları önlemek için de Kur'an zehirli bakışları sakındırmıştır. Hz. İsa'nın (a.s) dediği gibi bakış ilginin ve fesada sürüklenmenin kaynağıdır.²

Eğer Kur'an kadınları ayaklarını yere dövmekten³, işlevli ve tahrik edici bir şekilde konuşmaktan⁴ sakındırılmışsa bu günahların kaynağını kurutmak içindir.

Evde veya işyerinde namahrem ile yapılan halvet, birbirine bakan evler yapmak, damların üstünü korumaya almamak, evinde, büyük kızları olan kimselerin evini oğlu olanlara kiraya vermesi, zarar görebilecek kimseleri haddinden fazla serbest bırakmak, video filmleri vermek, kız ve erkeklerin parklarda, otobüslerde ve üniversitelerde

1 - "Şüphesiz bazı zanlar günahtır, araştırmayınız ve birbirinizin gıybetini etmeyiniz." (Hucurat, 112)

2 - "Şüphesiz gözünü koruduğun müddetçe tenasül organın zina etmez." (Mizan'ul- Hikmet, c. 4, s. 242)

3 - "Ayaklarıyla yere vurmasınlar." (Nur, 31)

4 - "Edalı konuşmayın, yoksa, kalbi bozuk olan kimse kötü şeyler ümit eder." (Ahzap, 32)

292

rahat bir şekilde irtibata geçmesine izin vermek, aym zamana rastlamayacak şekilde, kız ve erkeklerin okullarının giriş ve çıkışlarını belli bir zamanlamaya tabi tutmamak ve benzeri şeyler de gınaha sebep olan nedenlerdir.

Burada kadın veya erkeği birbirinden ayırmak meselesi, onları aşağılamak anlamında değildir. Bir tiir sağlıklı kılma meselesidir. Kız ve erkeğin üniversitelerde ayrı tutulmasının daha çok fikri ve ilmi gelişime yardımcı olduğunu bilmeyen kim var?!

İslam ve İslam devriminin ispat ettiği gibi kadının toplumsal, ilmi ve siyasi sahnelerdeki huzurunun batıdaki başıboşlukla hiçbir ilgisi yoktur. Kadın kamil bir varlık olup bütün kemalatlarda erkekle aym seviyede hareket etmektedir ve toplumun gelişiminde milletlerin kaderinde erkekle aym role sahiptir. Hatta terbiye ve sanat meselelerinde erkekten daha öndedir. İslam tarihinde bir takım kadınlar, çeşitli bereketlerin kaynağı olmuştur. Onlardan biri de Zürrare'nin kız kardeşidir. Önce Şia oldu ve sonra da kardeşi Zürrare'yi Şia etti. İmam Sadık (a.s) zamanından İmam Mehdi (a.s) zamanına kadar Zürrare'nin soyundan sürekli Şii fakihler çıkmıştır.

Bir Örnek

Hz. Ali'ye (a.s), "Resulullah (s.a.a) kadınlara selam verdiği halde sen neden selam vermiyorsun?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur: "Resul-i Ekrem (s.a.a) benden otuz yaş büyük idi, ama ben gencim. Bazi kadınların vereceği cevabın bende kötü etki etmesinden

293

endişeleniyorum."

İmam Bakır (a.s) bir kadına Kur'an öğretirken bir ara mizah yapan bir kişiye şöyle buyurmuştur: "Bu Kur'an eğitimi bırak."

Açıktır ki fesadın kökleriyle mücadele etmek sadece cinsel günahlara mahsus değildir. Siyasi konularda da köklere inmek gerekir. Kur'an şöyle buyurmuştur: "Firavun'a git! Şüphesiz o tuğyan etmiştir."2 İnsanların yöneticilere benzemesi, babalarına benzemesinden daha çoktur."3 Devletleri ıslah etmek için önce devlet adamlarını ıslah etmek gerekir. Yeni nesli ıslah etmek için de aileyi ıslah etmek gerekir.

Bir hadiste şöyle buyurmaktadır: "Eğer fakihler ve emirler ıslah olurlarsa, toplum da ıslah olur."

Bir başka hadiste ise şöyle okumaktayız: "Eğer sultan değişecek olursa, tarih ve zaman da değişir."4

Bir sistemi ıslah etmek, sorumlularını ve müdürlerini ıslah etmekle mümkündür.

Kur'an şöyle buyurmuştur: "Küfrün önderleriyle savaşınız."5

Bir Örnek

Hız. Ali'ye (a.s), "Siz Siffin savaşından kaçanlara saldırdınız. Oysa Cemel savaşında kaçanlara saldırmadınız. Bunun sebebi nedir?" diye sorduklarında

1 - Müheccet'ül- Beyza, c. 3, s. 385.

2 - Tâhâ, 29.

3 - Kudek-i Felsefi, c. 1, s. 468. 4-Bihar, c. 72, s. 336.

5 - Tevbe, 12.

294

şöyle buyurdu: "Siffin'de kaçan muhalifler, kaçtıktan sonra önderleri Muaviye'nin etrafına toplanıp yeni bir güç elde etmekteydiler. Ama Cemel savaşında rehberleri ortadan kalkınca kaçanların bir sığınağı yoktu; ben onları işte bu yüzden özgür bıraktım."

Evet; güçler, kudretler, askeri ve iktisadi siyasetler bir yere toplandığı için marufu emretme ve münkerden sakındırma hususunda da o merkezlerin ve kaynakların üzerine gitmek gerekir.

Yanlış Sünnetleri Ortadan Kaldırmak

Bazen halk arasında münkerler her baba yiğidin ortadan kaldıramayacağı bir cereyan, adet ve gelenek haline gelir; ama velhasıl güçlü ve Allah'a tevekkül eden bazı kimseler, büyük bir sabırla ortaya çıkıp o adetleri değiştirmekte ve büyüğü bozmaktadırlar.

Burada bir örneğe dikkat edelim: İslam dini şöyle demektedir: "Babalar çocuklarının eşleriyle evlenemezler." Ama cahiliye adetine göre bir baba üvey evladının boşadığı kadınla da

evlenemezdi. Kur'an Peygamber-i Ekrem'e (s.a.a) şöyle buyurdu: "Üvey evladın olan Zeyd'in boşadığı kadınla evlen ki bu cahiliye adeti ortadan kalksın ve başkalarına yol açılsın."1

Elbette bu tür hareket etmek herkesin işi değildir. Bu işi yapacak olan kimseler adetleri ortadan kaldırmak yerine kendilerine zarar veren kimseler olmamalıdır. Zira bazen muhalefet dalgası öyle bir başlar ki insanın buna dayanması diğer yüce hedeflere ulaşmasına engel teşkil

1 - Ahzab, 37.

295

eder. Bu mesele hakkında da bir örnek nakledelim:

Halifeler zamanında müstahap namazlar cemaatle kılınıyordu. Hz. Ali (a.s) hükümeti ele geçirince, sadece farz namazların cemaatle kılınmasını emretti. Aniden muhalefet dalgası yayıldı. Bunun üzerinde Hz. Ali şöyle buyurdu: "İstediğinizi yapınız." İmam'ın (a.s) müstahap namazlar hakkındaki direnişi ve onca muhalefet halkın bütün kabiliyetlerini ve İmamın (a.s) yüce hedeflerini etkileyebilecek konumda olduğundan imam (a.s) onları kendi haline bıraktı.

Başkalarının Değerlerine Saygı Göstermek

Cezp etme yollarından biri de başkalarının değerlerine ve inançlarına saygı göstermektir. Eğer bir ferden veya grubun olumlu noktalarını kabullenir, onları over, saygı gösterir, daha sonra da olumsuz yönlerini sakındıracak ve kınayacak olursak başarılı oluruz. Sadr-i İslam Müslümanları, Mekke kafirlerinin baskısı sebebiyle Habeşistan'a hicret edince kafirler Müslümanları o ülkeden dışarı çıkarması için Habeşistan kralına bir takım hediyelerle birlikte bir heyet gönderdiler. Fakat Habeşistan kralı, "Ben, bizzat Müslümanların sözlerini de dinlemeliyim" dedi. Bunun üzerine Müslümanların sözcüsü Cafer-i Tayyar'a, "Sizin sözünüz nedir?" diye sordu.

Cafer-i Tayyar İslam'ın yüce hedeflerini açıkladı. Kafirler, Hristiyan olan Neccâşî'yi tahrik etmek için şöyle dediler: "Müslümanlar Hz. İsa'ya teveccüh etmemektedirler."

Cafer, Hz. İsa'nın (a.s) güzel simasının ortaya

296

konduğu Meryem suresini tilavet etti. Neccâşî İslam'ın onların mukaddesatına saygı gösterdiğini görünce gözlerinde sevinç damlaları belirdi. Müslümanları korumasına aldı. Böylece kafirler de ümitlerini keserek Mekke'ye geri döndüler. Cafer-i Tayyar'ın bu güzel tavn, belagatı ve propaganda ruhunu bilmesi, İslam mektebinin Habeşistan'da yayılmasına sebep oldu. İslam'ın yaptığı tavsiyelerden biri de şudur: "Her kavmin büyüklerine saygı gösteriniz."1

Kur'an-ı Kerim Tevrat'a, İncil'e ve geçmiş peygamberlere tam bir saygı göstermektedir. Diğer dinlerin ibadet merkezlerini de saygın kabul etmektedir. Hatta onları korumak için savunmayı bile gerekli görmektedir.2

Marufu Yerine Getirerek Münker Ortamını Daraltalım

Hemen birkaç örnek zikretmek istiyorum: 1- Sapmış bir grup, fesat yapmak için Hz. Lut'un güzel yüzlü misafirlerinin peşice geldiler. Lut (a.s) onlara şöyle dediler: "Ben misafirlerim hakkındaki kötü düşüncelerinizden vazgeçmeniz için kızlarımı size nikahlamaya hazırım."³ Ama sapık kimseler günah işlemek hususunda ısrarlıydılar.

1 - Müstedrek, c. 8, s. 395.

2 - "Allah insanların bir kısmını diğeriyle savmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çok anılan camiler yıkılıp giderdi." (Hac, 40)

3 - "İşte bunlar benim kızları, onlar sizin için daha temizdir." (Hud, 78)

297

Bu olayda Hz. Lut (a.s) marufu göstererek münkerin önünü almaya çalıştı. Yani kızlarıyla evlenme yolunu göstererek eşcinsellikle savaşıma kalkıştı.

2- Allah Teala Hz. Adem'i bir şeyi yemekten sakındırmak isteyince, ilk önce diğer yemeklerden yemesine izin verip şöyle buyurdu: "Cennette istediğinden ye, ama bu tür yemeye el uzatma.1" Evet; marufun yolunu açınız ki münker için ortam kalmasın.

3- Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Eğer ikinci halife geçici evliliği haram kılmasaydı, kalbi katılmış olan dışında hiç kimse zina etmezdi."2

4- Allah insanları Ramazan ayının gündüzlerinde eşleriyle cinsel ilişki kurmaktan sakındırmıştır. Ama buna karşılık Ramazan ayının gecelerinde gün gelip çatmadan cinsel ilişkiye geçme hususunda izin vermiştir. Yani insana ilk önce helal yolu göstermekte ve daha sonra da Ramazan ayının gündüzünde cinsel ilişkiden sakındırmaktadır.3

Belki de marufu emretmenin münkerden sakındırma kelimesinden önce yer almasının delillerinden biri de budur. Yani toplumu maruflarla öyle bir doldurunuz ki münker için yer kalmasın.

İslam'da anne babaya, çocuklarının bir oyun arkadaşı olduklarının hissedip içgüdüünün tatmin olması için çocuklarıyla çocuklaşmaları emredilmiştir.4

1 -Bakara, 35.

2 - Bihar, c. 53, s. 31.

3 - "Oruç geceleri, eşlerinizle ilişki kurmak sizlere helal kılınmıştır." (Bakara, 187)

4 - "Kimin çocuğu varsa çocuklaşsın." (Kudek-i Felsefi, c. 2, s.

298

Eğer toplumda evliliği kolaylaştıracak olursak, günahlar yarı yarıya azalır. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Evlenen kimse dininin yarısını korumuş olur."1

Kur'an-ı Kerim'de ise şöyle buyurmuştur: "Fuhuş ve münkeri yasaklamanın yolu namaz gibi marufu yerine getirmekle olur."²

- Eğer camilerimiz yeteri kadar kapsamlı olsaydı, fesat merkezlerinin canlılığı azalırdı.
- Eğer anne ve baba çocuklarına gereği kadar sevgi gösterecek olsalardı, çocukları ehil olmayan kimselerle dost olmazlardı.
- Eğer zenginler fakirlerin hakkını eda edecek olsalardı, onlar aleyhine bir hareket gelişmezdi.³

Eğlenmek ve spor da fesatları, hastalıkları, kinleri ve münkerleri ortadan kaldıran maruflardır.

Bir ülkenin sorumlularının adalet ve zühdü de İslam hükümetine kötümserlikten ibaret olan en büyük münkerin önünü alabilecek bir maruftur.

Kısacası; münkerle savaşmanın en iyi yolu, boş vakitleri doldurmak, doğal ihtiyaçları karşılamak ve helal şeyleri serbest bırakmaktır.

Allah, haramlardan sakınılmasını sevdiği gibi helalardan istifade edilmesini de sevmektedir. Kur'an'da

135)

1-Bihar, c. 103, s. 219.

2 - "Şüphesiz namaz fuhuştan ve münkerden alıkoyar." (Ankebut, 45)

3 - "Allah yolunda infak ediniz ve kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayınız." (Bakara, 195)

299

helalı kendisine haram kılan kimseler şiddetle kınanmıştır.¹

Allah Teala Tahrim Suresinde Peygamberine şöyle buyurmuştur: "Neden eşlerinden bazısını razı etmek için Allah'ın helallerini kendine haram kihyorsun?"²

Faydalı filimler, güzel marşlar, çekici kitaplar temin etmek; sağlıklı ziyaretler düzenlemek, tabiatla uğraşmak, iş sahası yaratmak, boş vakitleri ilmî, sanatsal, tekniksel şeylerle doldurmak da münkeri ortadan kaldırmak.

İyilikleri Açıkta Yapmak

Hayırlı iş ne kadar gizli olursa sevabi da o kadar çok olur. Ama bazen Allah rızası için hayırlı işleri açıkça yapmak gerekir. Elbette Allah için iyilikleri açığa çıkarmak, riya ve gösterişten ayıdır.

Açıkta işlenen günahın cezasının daha büyük olduğunu görüyorsak, toplumu fesada hazırladığı içindir.

Eğer cemaat namazının ve hayrı açığa vurmanın sevabının çok olduğunu görüyorsak, bu iyiliklere ortam sağladığı sebebiyledir.

Ramazan ayında oruç tutmak diğer aylarda oruç tutmaktan daha kolaydır. Bu da Ramazan ayında ortaya çıkan atmosfer sebebiyledir.

Kur'an-ı Kerim'de İslam ordusunun düşmanı dehşete düşüren ve kudret gösterisiyle düşmanı yıldırان etkenleri

1 - "Allah size izin vermiştir. Yoksa Allah'a iftira mı ediyorsunuz?" (Yunus, 59)

2 - "Eşlerinin nzasını gözeterek, Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçinkendineyasakediyorsun?" (Tahrim, 1)

300

salih amel diye adlandırmıştır.¹

Sapıtanlar şu anda günahlarını açıkça yaparlarken neden müminler iyiliklerini gizli yapsınlar?! Tesettürsüz kadınlar caddelerde kendilerini sergilerken hicaph kadınlar cadde kenanndaki büyük camilerde kahn duvarlar arkasında, insanların gözlerinden uzak ibadet etmektedirler. Oysa iyilikleri herkesin gözleri önünde yapmak gerekir ki toplumdaki atmosfer de maruf ve iyilik atmosferi olsun.

İfşa Etmek

Tarihte şöyle okumaktayız: "Bir şahıs komşularından eziyet görüyordu. Bunun üzerine Peygamber'in (s.a.a) yanına geldi ve şikayette bulundu. Peygamber (s.a.a) ona hayn emretti. O şahıs bir miiddet sabrettiyse de, komşuları ona eziyet etmekten vazgeçemediler. Yeniden şikayette bulundu. Bu defa Resul-i Ekrem (s.a.a) yine ona, "sabret" diye buyurdu. Uzun bir sure sabretti, komşuları verilen öğüte ragmen ona eziyet etmeyi bırakmadılar. Sonunda Resulullah (s.a.a) ona, "Cuma günü eşyalarını insanların geçtiği bir yere dök ve sana, "Neden yolun kenanna oturmuşsun" diye soranlara, "Komşum beni usandırdı" söyle, buyurdu.

O da bu şekil hareket etti. Komşusuna eziyet edilen aile toplumda haysiyetlerin tehlikeye girdiğini görünce de

1 - "İşte onlann Allah yolunda bir susuzluğa, bir yorgunluğa ve bir açlığa duçar olmalan, kafirleri öfkелendirecek bir yere (ayak) basmalan ve düşmana karşı başan kazanmaları, ancak bunlann karşılığında kendilerine salih bir amel yazılması içindir. Çünkü Allah iyilik yapanlann mükafatını zayi etmez." (Tevbe, 120)

301

eziyetlerinden vazgeçip ondan evine dönmesini rica ettiler."¹

Kötü Çehreleri İfşa Etmek

Bir çok münker ve sapıklıkların kaynağı kendilerini super güçlere satarak insanları kandıran, hakikatleri terse çeviren ve marufu yerine getirmeyi engelleyen şüpheli ve belirsiz çehrelerdir. Bu kimselerin yaptıkları şunlardır:

1- Kendi Yanından Din Çıkarmak

Kendi elleriyle yazdıkları şeylere, "Bunlar Allah'ın kanunudur" demektedirler.² Nitekim Samirî de bir buzağı yaptı ve insanlara, "İlahınız işte budur"³ dedi.

2- Aykırı İşleri Tevil Etmek

Şüpheli çehreler tağutların münkerlerini maruf diye gösterebilmek için onların yaptığı sapıklıkları tevil etmeye çalışmakta ve bu vesileyle de insanları sakinleştirmektedirler. Bu satılmış kimseler genellikle bir takım sıfatlara da sahiptirler. Örneğin Muaviye, bir sahabi olan Semere b. Cündeb'e para vererek onun hadis uydurmasını sağlıyordu. Bugün de bir takım din adamları Cuma hutbelerinde tarihin zalimleri hakkında mukaddes "emir sahipleri" kelimesini kullanan din adamlarının sayısı az değildir.

1 - Usul-i Kafi, c. 2, s. 668; Sefinet'ul- Bihar, c. 1, s. 66.

2 - "Elleriyle yazmakta sonra da, "Bu Allah indindendir" demektedirler." (Bakara, 79)

3 - "Sizin ilahınız ve Musa'nın ilahı işte budur." (Tâhâ, 88)

302

3- Zayıflatma

Bu kendini satmış çehreler, insanları tağutların aleyhine kıyam etmekten veya münkeri sakındırmaktan ahkoymakta ve şöyle demektedirler: "Siz onlara karşı koyamazsınız."

Veya. "Can, mal ve haysiyetiniz tehlikeye girer. En iyisi siz kendi işinize bakınız."

Veya, "Suçlunun gücü çoktur."

Böyle sözlerle insanları hak üzere kıyam etmekten all koymaktadırlar.

4- Tefrika Yaratmak

Bu gizli çehreler bazen de halkın bilincinin zalimlere tehlike teşkil etmesini önlemek için tefrika çıkartmakta, ihtilaf düşürmekte, yeni bir parti kurmakta, tefrika ve aynlık yaratmakta ve bu şekilde kendi efendilerine hizmet etmektedirler.

Velhasıl, marufu emretmek ve münkerden sakındırmak isteyen kimseler, önce marufu yerine getirmeye ve münkerden sakındırmaya engel teşkil eden bu gizli çehreleri yol üzerinden kaldırmalıdır.

Marufu Emretmekte Fısıldaşmak

Kur'an-ı Kerim'de şöyle okumaktayız: "Birçok gizli fısıldaşmalarda hayır yoktur, meğer ki gizli konuşma, marufu emretme, münkerden sakındırma veya insanların arasını düzeltmek için olsun."1

1 - "Ancak sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı ve insanların arasını düzeltmeyi gözeten kimseler müstesna, onların gizli

303

Bu ayetten de anlaşıldığı üzere mahrum kimselere yardım etmek, iyi işleri emretmek ve insanların arasını düzeltmek gizli olmalıdır.

Açıktır ki. bu tür gizli işler, insanların haysiyetini korumaktadır. Bir hadiste şöyle okumaktayız: "Eğer bir fakir bir şey isteyecek olur ve siz de ona yardım edecek olursanız, sizin yardımınız, onun dökülen haysiyetinin karşılığıdır. O halde, o istemeden kendisine yardım ediniz."

Bir hadiste ise imam Sadık (a.s) Kabe'ye bakarak şöyle buyurmuştur: "Ey Ka'be! Sen çok azızsın, ama miiminin haysiyeti senden daha azıdır."

Masum İmamlarımız (a.s) fakirleri doyururken haysiyetlerini korumak için gece karanlığında yüzlerini örterek, fakirlere yardım ediyorlardı. Marufu emretme ve insanların arasını ıslah etmek meselesi de gizli olmalıdır.

Aile danışmanları ve insanların dosyalarını düzenleyen kimseler, sırrı korumasını bilen kimseler olmalırlar. Sırrı koruma hususunda da İslami kaynaklarda bir çok ayet ve rivayetler vardır ki onları burada nakletmekten sarf-i nazar ediyoruz.

Toplu Hareket

Hakka davet, münker ve fesattan sakındırmak hususunda bazen topluca hareket edilmelidir. Bazen ferdi hatırlatmaların etkisi yoktur; dolayısıyla bir grup göndermek gerekir. Bazen de imza toplanmaz ve bir çok insanlar onu imzalamazdır.

toplantıların çoğunda hayır yoktur." (Nisa, 114)

304

Toplu olarak yapılan bazı yürüyüşler de marufu emredip münkerden sakındırmamın pratik bir örneğidir. Eğer İran halkının milyonluk tezahüratları olmasaydı asla tağutyıkılmazdı.

Kur'an, haccın sırları hususunda şöyle buyurmaktadır: "İnsanlar hacca gitsinler ki menfaatlere şahit olsunlar."

"Menfaatler" kelimesinde diğer sırlarda olmayan bir genişlik vardır. Hacca bakıldığında her şeyden daha çok dikkat çeken şey toplu manevradır. Sadelik, tek renklilik, mukaddesat, vahdet, toplu hareketler ve ardı ardına mikattan Mekke'ye, Mekke'den Arafat'a, Arafat'tan Meş'ar'a, Meş'ar'dan Mina'ya ve Mina'dan Mekke'ye yapılan göçler haccın gerçek yüzü tecelli etmektedir; insan işte bu menfaatlere şahit olmaktadır.

Zulüm Devletine Sızmak

İmam Sadık (a.s) Abbas oğulları hakimlerinin zulmünü önlemek için Muhammed b. İsmail ve Ali b. Yaktin gibi kimselere mümkün olduğu kadar Peygamber'in Ehl-i Beytinin dostlarını korumaları ve onlara yapılan zulümleri azaltmaları için zulüm devletine sızmalarnı emretmiştir. İmam (a.s) o şartlarda marufu savunan ve münkerden sakındıran bu kimselere, "Siz Allah'ın yeryüzisindeki yıldızlarsınız"1 buyurmuştur.

İmam Kazım (a.s) ise şöyle buyurmuştur: "Ali b. Yakti'nin mutluluğundan biri de hacda (Mekke ve

1 - "Şüphesiz Allah'ın, (zahirde) zalimlerin dostlarıyla olan bir takım dostları vardır. Allah onlarla zalimlerin dostlarını def eder ve sen onlardan birisin ya Ali! " (imam Musa b. Cafer'in hayatı, c. 2, s.

287)

305

Arafat'ta) ona dua etmemdir."1

İmam Kazım (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur: "Ben ona cenneti garantiliyorum. O asla ateşe girmeyecektir."2

Kur'an da Firavun'un eşinin bir çok münkerlerin (Musa'nın öldürölmesinin) önünü aldığını beyan etmiştir. Bu mümine kadın Firavun'un kendi düşüncesi ve inançlarından haberdar olmasına izin vermiyor ve takiiye ediyordu.

Peygamber'in (s.a.a) aziz amcası Ebutalib de Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) en büyük savunucusuydu. Resulullah (s.a.a) kalben inandığını gösteren ve bizzat Peygamber-i Ekrem (s.a.a) hakkında yazmış olduğu bir çok şiirleri vardır. Ebutalib Mekke müşriklerinin ve kafirlerin saldırıları karşısında tarafsızlık adı altında aslında Peygambere (s.a.a) destekliyordu.

Münkerlere engel olmak ve İslam ümmetini tehdit eden tehlikeleri ortadan kaldırmak için sızma hareketi de farzdır. Buna takiiye demektedirler. Takiiye, yani:

- Yapıcı hedeflere ulaşmak için salih bir azınlığı korumaktır;
- Güçlerin yok oluşunu önlemek;
- Yumuşaklık göstermek ve sevgi oluşturmak;
- Düşmandan doğru bilgiler almak, kaynakları tanımak, uygun bir zaman, mekan ve dostları bulmak;
- İşin şeklini değiştirmek, işi tatil etmemek;
- Yol bulmak, inancını değiştirmemek;

1 - İmam Musab. Cafer'in hayatı, c. 2, s. 288.

Bir Muhasebe

İmam Hüseyin (a.s) Kerbela'da şehit olduktan sonra İmam Seccad'ı (a.s) imam olarak kabul eden kimseler oldukça azdı. Oysa İmam Sadık'ın (a.s) sadece dört bin öğrencisi vardı. Şimdi şöyle bir hesap yapalım: Eğer o zaman her yüz kişiden birisi İmam'ın öğrencisi olmuş olsaydı, İmam Sadık'ın (a.s) imametini kabul eden kimselerin sayısı dört yüz bini bulması gerekirdi. Şimdi uzmanlar dördüncü imamla altıncı imam arasında taraftarların bu sayıya nasıl ulaştığını izah etsinler.

Acaba Şia'nın bu büyümesinin güzel davranış, güçlü istidlal, takiyye ve aydınlatıcılık dışında başka bir nedeni mi? Kur'an'da bazı yerlerde ilahi kimseler meşru hedeflerine ulaşmak veya münkerlerle savaşmak için özel bir takım teknik ve metotlardan istifade ettiklerini görmekteyiz. Örneğin:

1- Dekyanus'un bozuk sistemi zamanında baskı altında olan bir kaç mümin hicret etmeyi kararlaştırdılar. Bu amaçla şehirden dışarı çıktılar. Şehir dışında bir mağaraya sığındılar. Allah'ın emriyle orada onları derin bir uyku sardı. Uykudan uyandıkları zaman içlerinden biri yiyecek temin etmesi için şehre gönderdiler. Bu memuriyette ona şu uyarıda bulundular: "Alış-veriş esnasında hiç kimsenin başımıza gelenlerden ve rejime karşı mücadelemizden haberi olmaması için dikkatli davran."1

O halde insan bazen hak yolundaki hareket ve hedeflerinin sonuca ulaşması ve muhaliflerin zararlarından korunması için işlerini gizlice yapmalıdır.

1-Kehf, 19.

2- Kahinler Firavun'a çok yakında bir çocuğun dünyaya geleceğini ve büyüdüğü zaman da sarayı yerle bir edeceğini haber verdiler.

Firavun da erkek çocuğu olan kadınlann çocuğunun öldürülmesini emretti. Musa'nın annesi Musa'yı dünyaya getirince, Firavun'un memurlarının korkusundan dehşete kapıldı. Allah Musa'nın annesine çocuğuna süt vermesini, sonra da çocuğun akıbetinin ne olduğunun bilinmemesini için onu bir sandığa koymasını ilham etti.1 Bazen zahirde doğal, ama gerçekte bir hedefi olan bu tiir hareketler büyük hedeflere ulaşmak için bir maruf ve münkerlerle savaşmaktır.

Toplumsal Metot

Vahdet, marufa emretmek hususunda bir başarıdır. Allame Şehit Mutahhari Âl-i İmran Suresinin marufa emretmek ile ilgili olan 101. ayetinde başkalarının gaflet ettiği bir nükteye dikkat çekmiştir. O nükte şudur: Marufa emreden ayet Müslümanların birliği ile ilgili olan iki ayetin arasında yer almıştır ve şöyle buyurmuştur: "Başarı ve sözün etkileme sembolü söz birliğidir." Yani eğer sizler dağılırsanız marufu emretmenizin hiçbir etkisi olmaz. Şu birkaç örneğe işaret edelim:

Anne babanın tavırlarıyla okul tavsiyeleri arasındaki çelişki, bir taraftan tutumlu olmak tavsiye edilirken, diğer taraftan devlet kuruluşları ve devlet adamlarının israfı

1 - "Mûsa'nın annesine: "Çocuğu emzir, başına gelecekten korktuğun zaman onu suya bırak; korkma, üzülme; biz şüphesiz onu sana döndüreceğiz ve peygamber yapacağız" diye bildirmiştik." (Kasas, 7)

308

arasındaki çelişki, anne ve babanın tavırları arasındaki çelişki, falan elbiseyi giymeyi emretmekle o elbisenin pazarda olmaması arasındaki çelişki, bir taraftan tesettürlü olmayı tavsiye etmekle, diğer taraftan bedeni gösteren ince çoraplar üretmek ve böyle çorapların giyilmemesinin tavsiyesi arasındaki çelişki, bir taraftan sigara aleyhine reklam kampanyası başlatılırken, sigara yapımında kullanılan en son modern teknolojinin ilkeye ithal edilmesi arasındaki çelişki... Eğer insanları hakka davet etmek istiyorsak mutlaka bu çelişkileri en az seviyeye indirmemiz gerekir.

Toplumumuz nisbeten iyi bir birlikteliğe şahit olmalıdır. Zira tefrika ve ayrılık en büyük münker ve ilahi azaptır . Kur'an'da üç tür azap söz konusu edilmiştir:

1- Gökten inen azap: "Üstlerinizden azap."

2- Yeryüzünden çıkan azap: "Ayaklarının altından"

3- Tefrika ve ayrılık azabı : "Sizleri gruplara böldü" Bugün münkerlerin en büyüğü dünya

emperyalizmidir. Müslümanlar bütün bu ayrılıklara rağmen bu sömürgecilere teslim olmaktan kurtulabilirler mi?

Parmaklarınız bir araya gelmeden ve bir yumruk haline dönüşmeden düşmanların beynine inebilir mi?

Yağmur taneleri bir barağın arkasında bir araya toplanmadan elektrik üretebilir mi?

Bütün sorunlarımız tefrika ve ayrılıktan kaynaklanmıyor mu?

Acaba insanların günahlarını araştırmak, kötü zanda bulunmak, gıybet, ihanet, aşağılamak, sıla-i rahimi terk etmek ve inzivaya çekilmek gibi şeylerin haram oluşunun

309

sebebi, bu tür işlerin insanlar arasındaki ilişkiyi koparması ve bireylerin ayrılığına neden olması değil midir?

Acaba İslam'ın selam verme, hediye verme, hastayı ziyaret etmek, cenaze merasimine katılmak, borç vermek ve ayıpları örtmek, türdaşlarına yardımcı olmak, Cuma, cemaat ve bayram namazlarına katılmak, bağışlamak, görmezlikten gelmek, öfkesini dindirmek, süslenmek, temizlenmek, tokalaşmak, sarılmak, güzel davranışlarda bulunmak, güzel kelimeler seçmek, misafir konaklamak, başkalarının davetini kabul etmek, suçluların özürlerini kabullenmek, dostla görüşmek, mazlumlara savunmak, zekattan fakirlere bir pay

ayırmak ve benzeri bir çok tavsiyelerinin sirn dostluk ve muhabbet bağlarını sağlamlaştırmak değil midir?

Velhasıl; hayırlı işi yapmak ve her türlü kötülüğü önlemek için vahdet ve birliğe ihtiyacımız var. Bireylerin birliği sayesinde o bölgedeki bozuk insanların önü alınabilir. Söz birliğiyle bütün süper güçlerin karşısında durulabilir.

Bütün insanları birbirine bağlayabilecek yegane ip ise, Allah'a iman, ilahi kanun ve önderleri kabullenmektir.

Zira insan başkalarıyla birliktelik içinde olmak için bir çok kişisel eğilimlerinden vazgeçmek zorundadır. İnsanın uzun bir süre kişisel temayülllerinden vazgeçmesi de kendinden üstün bir güç ve kudretin kendine bunu emretmesi ve onun bunun telafi edilebileceğine inanması ile mümkündür.

Allah Teala, O'nun önderleri ve kanunları, uğurlarında insanların şahsi temayülllerinden vazgeçmeye değer bir kutsallığa sahiptirler. Ayrıca bu temayülleri önlemeyi

310

dünya ve ahirette ebedi mükafatlarıyla telafi edecek olan tek varlık da yine Allah Teala'dır. Ama slogan birliği, ırk birliği, millî ve bölgesel birliğin insanın inançlarının temelinde bir kökü yoktur. Bu yüzden de insan yoğun bir heyecan ve ağır propaganda karşısında bunlardan vazgeçer.

Doğru İşi Anlatma Yöntemi

Hiçbir garazı olmaksızın yanlış bir yolu kat eden suçlu bir kimseye dolaylı bir şekilde doğru yolu göstermek gerekir.

Bir Örnek

Yaşlı bir kimse abdest almakla meşgul idi. Ama doğru dürüst abdest almayı bilmiyordu. O zamanlar çocuk olan İmam Hasan ve Hüseyin yaşlının yanlış abdest aldığını görünce o yaşlıya doğru yolu göstermek için onu hakemliğe çağırıp, "Amca!" dediler, "İkimiz abdest alalım; sen de hangimizin abdestinin daha doğru ve iyidir olduğunu söyle."

Yaşlı adam her iki masum çocuğun nasıl abdest aldıklarını gördükten sonra, "Her ikinizin abdesti de doğrudur. Batıl olan benim abdestim" dedi.

Onların, yaşlı adamın haysiyetini koruyan bu zarif davranışları bir eğitim metodu olmakla birlikte marufu emretmenin en iyi yoludur.

Zamana Dikkat Etmek

Bazen marufu emredip münkerden sakındırmak belli bir zamanda etkisiz, ama diğer bir zamanda etkilidir. Bu

311

gibi hususlarda, zaman unsuruna dikkat ederek işimizi yapmamız gerekir.

Rivayetlerde şöyle okumaktayız: "Yolculuğa çıkarken eşinize takvayı tavsiye ediniz. Zira ayrılığın eşliğinde ilgiler artmakta ve insanda kabullenme ortamı çoğalmaktadır."

Başka bir hadiste ise şöyle okumaktayız: "Sinirlendiğiniz zaman kimseyi cezalandırmayınız. Zira bu durumda davranışınız her an ifrata kaçabilir."¹

Belki de cenaze merasimlerinde Kur'an tilavet etmenin sirlanndan biri, Kur'an tilavetinin sevabının ölünün ruhuna hediye edilmesinin bir değer olmasıyla birlikte o celeseye katılanların öğüt dinlemeye ruhi açıdan daha hazırlıklı olmasıdır.

Kalem Suresinde babasının bağına vans olan kardeşlerin kıssasını okumaktayız. Onlar fakirlere yardım eden babalannin aksine bağın ürünlerinden fakirlere vermemeyi kararlaştırdılar. Bu arada dört kardeşten biri diğerlerinin aldığı bu karara karşı çıktı. Ama dört kişiye karşılık bu bir tek kişinin sözü hiçbir şey ifade etmedi. Onlar sabahleyin bağa gitmek için uykuya daldılar. Böylece fakirlerin gözünden uzak ve havanın ağarmasıyla fakirler haberdar olmadan bütün meyveleri bağdan başka bir yere nakletmek istiyorlardı. Bağa girdiklerinde Allah'ın gazabının bir yıldırım vasıtasıyla baği bir çöl haline dönüştürdüğünü gördüler. Babasının yolunu beğenen kardeşi öne çıkarak onlara şöyle dedi: "Ben fakirleri mahrum etme yönündeki kararınızın kendinizi mahrum

1 - Bihar, c. 76, s. 102.

312

edeceğine dair sizi uyarmadım mı?!"

Bu kıssada bir takım ilginç nükteler vardır. Örneğin günaha niyetlenmenin her ne kadar uhrevî cezası olmasa da dünyevi etkisi vardır. Ayrıca münkerden alıkoymanız belli bir zamanda etki etmiyorsa kendinizi diğer bir zamana hazırlayınız. Ama asla marufu emretmekten veya kötülükten sakındırmaktan vazgeçmeyin.

Bir öğretmen öğrencisine iyi bir not verince ona marufu emreder ve kötülükten sakındırırsa daha fazla etki yaratır. İnsan bir kimse için hediye gönderince onun kalbinde daha fazla yer edinir ve sözleri daha etkili olur. Kur'an ve rivayetlerde de zaman unsuruna çok dikkat edilmiştir. Örneğin seher vakitlerinde mağfiret dilemek defalarca tavsiye edilmiştir.¹

Farz namazlardan sonra, Cuma namazlarının hutbesinden sonra, Perşembe akşamı, Cuma akşamı güneş batarken, Ramazan ayında, Arefe çöllerinde ve yağmur yağarken dua etmek hususunda bir çok rivayetler vardır.²

Hız. Yusuf (a.s) zindandaki diğer mahkumların müşrik olduğunu öğrenince, önce onlara bir şey demedi. Ama onlardan bazısı bir rüya görüp bu rüyanın tabirini öğrenmeye ihtiyaç duyduklarında, daha önce kendisinde ve davranışlarında yücelik eseri gördükleri Yusufun yanına gelerek uykularını kendileri için tabir etmesini istediler. Yusuf da bunu münkerden sakındırmak için uygun bir fırsat görüp şöyle sordu: "Acaba birden fazla Rabb'e sahip olmak mi daha iyidir yoksa bir ve Kahhar

1 - "Onlar seher vakitleri mağfiret dilerler." (Zariyat, 18) 2-Bihar, c. 85, s. 321.

olan Allah'a iman etmek mi?"¹

Yusuf bu sözüyle onları münkerlerin en büyüğü olan şirkten nehyetmiş oldu. Yusuf takvaya davet etmek için de başka bir şekilde davrandı. Yıllar sonra Yusufun kardeşleri onu tanıyıp ona, "Acaba sen Yusuf musun?" diye sordular. O da şöyle dedi: "Evet, ben Yusufum. Bu da benim kardeşimdir. Allah bizlere ikramda bulundu ve onlarca yıl sonra, onca olayların akabinden kölelikten hükümete kadar aşamaları kat ettikten sonra hepimizi bir araya topladı."

Burada bu izzetin felsefesi şöyle beyan edilmiştir: "Herkim takvah olursa, Allah iyilerin mükafatını zayi etmez."²

Firavun Hz. Musa (a.s) ile savaşmak için ülkenin dört bir yanından tüm tecrübeli sihirbazları toplayıp onlara mükafat ve makam vaad ettikten sonra Musa'nın mucizelerine karşı sihirlerini ortaya koymak için bir gün tayin etmeye karar verdiler. Hz. Musa (a.s) şöyle buyurdu: "Bizim vaadimiz, ziynet (bayram) günü olsun ki bütün insanlar orada hazır bulunsunlar."³

"Ayrıca, gösteri yeri de uygun olmalıdır. Yani hem büyük, hem de düz bir alan olmalıdır ve insanların oraya gelmesi için de eşit mesafeyi kat edecekleri merkezi bir yerde olmalıdır."⁴

1 - "Çeşitli rabler mi daha hayırlıdır, yoksa bir ve kahhar olan Allah mı?" (Yusuf, 39)

2 - Yusuf, 90.

3 - "Mûsa: "Buluşma zamanımız sizin bayram gününüzde, insanların toplandığı kuşluk vaktidir" dedi." (Tâhâ, 59)

4 - "Düzbiryerdebulunalım." (Tâhâ, 58)

Gösteri için bayram gününün seçilmesinde bir çok nükteler vardır. Örneğin:

1- Halkın elbise, ayakkabı ve şapka değiştirmeye mutlu oldukları zahiri bayramını manevî bir bayram atmosferine sokmak, hatta fikir ve inançlarını değiştirerek onları mutlu etmek.

2- İnsanların daha iyi ve daha yoğun bir şekilde katılması ve zihinlerinin başka bir şeyle meşgul olmaması için bayram gününün sabahı seçildi. Zira ne kadar çok insan bu mucizeyi müşahade etselerdi, Musa'nın başarısı o kadar çok olurdu.

Gayr-i Huzuri ve Yazisal Metot

Kalem Allah'ın nimetlerinden biridir. Allah kaleme, satırlara ve kalem vasıtasıyla yazılanlara yemin etmiştir. Bir hadiste şöyle okumaktayız: "Bütün sesler arasında, üç sesi Allah daha çok sever: "Alimlerin kaleminin sesini, askerlerin ayak sesini, dokumacılık ve örgücülük yapan ev kadınlarının makinesinin sesini."¹

Evet, Allah'a ibadet eden bir iimmet, ilmi, askeri, iiretimsel ve iktisadi boyutlarda da gelişim içinde olmalıdır. Kalem geçmiş tarihi gelecek nesillere ulaştıran bir araçtır. Hatta şöyle

diyebiliriz: Allah'ın akıl ve hidayet nimetinden sonra hiçbir nimet kalem kadar değerli değildir. Kalem hükümetleri değiştirir ve fikirleri, değişime sokar. Bir çok fitneleri doğurur veya söndürür. İmam Sadık (a.s) kalemini miibarek kulaklarmm arkasına

1 - Bu zamanda belki de bu üç ses yerine şöyle diyebiliriz: "Matbaa, tophane ve atölye sesi."

315

koyardı. Resul-i Ekrem (a.s) ise zamanındaki şahıslara İslam'a davet için mektuplar yazmıştır.1

Nehc'ul Belağa'nın bir bölümü de Hz. Ali'nin (a.s) yazdığı mektuplardır. Masum İmamlardan her biri de çeşitli münasebetlerle bir takım mektuplar yazmışlardır.2

İmam Humeyni'nin (r. a) Komünizm önderine yazdığı İslam mektebini inceleme hakkındaki tarihî mektubu da unutulmayacak meselelerden biridir. Kalemin ilim, tarih, tecrübe aktanmi, uzmanlık ve keşif hakkındaki rolü hiç kimse tarafından inkar edilemez. Kalemin hayra davet, marufu emredip münkerden sakındırmayla ilgili rolü de unutulmamalıdır.

Caddedeki tablolar, yapıcı sloganlar, güzel duvar yazıları, pankartlar, amblemler, şekiller ve projeler de bir toplumu hakka yönlendirebilir. Tarn aksine, fabrika mallannın iizerine koyulan vahşi hayvanlar ve anlaşılmaz çizimler de toplumu başıboşluk ve muhtevassızlığa itebilir. Burada yazarların, gazetecilerin rolü inkar edilemez. Onlar uygun kelimeler seçerek, bir takım meseleleri söz konusu ederek veya onları ortadan kaldırarak insanların fikir ve hareket yönünü değiştirebilirler. Eğer İslami fıkhıta saptırıcı kitaplar haram kılınmışsa, bu kalemin insanları saptırmadaki rolü sebebiyledir.

Eğer hadislerde alimlerin kalemi, şehitlerin kanıyla denk veya daha iistiin olduğu beyan edilmişse, bu da kalemin yapıcı rolü sebebiyledir. İslam inkılabında da

1 - Bu mektupların hepsi, Mekatib'ur- Resul adında bir kitap olarak Allame Ayetullah Ahmedî Miyaneci tarafından bastırılmıştır.

2 - Masum İmamların (a.s) mektupları da Feyz-i Kaşani'nin soyundan olan alimlerinden birinin kalemiyle bir araya toplatılmıştır.

316

İmam Humeyni'nin bir bütçesi, partisi ve teşkilatı yoktu. Ama bildiri ve konuşmalarını yayınlarak, tarihin en büyük münkeri olan şah rejimini ortadan kaldırdı. Bu konuda söylenecek çok şeyler vardır. Ama biz bu kadanyla yetiniyoruz.

Sükut

Bazı hususlarda anlamlı bakış ve Sükutlarla münkerden sakındırmak gerekir. Zira Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Nice sükutlar sözden daha etkilidir."1

Bir şahıs alacağını almak için borçlu olan şahsın yanına gidip, "Borcunu öde" dedi. Borçlu adam her gün onu başından salıyordu. Sonunda alacaklı kimse sinirlenerek İmam'a şikayet etti. İmam şöyle buyurdu: "Alacağını ancak onun yanına gidip uzun süre konuşmadan yanında oturarak alabilirsin." Bu Sükut senin istemenden daha etkilidir.2

Pedagojik meselelerde de anne babanın ve iistadin Sükutu ve anlamlı bakışlarının çok önemli etkileri vardır.

Surat Asmak

Bazen günahkar kimse karşısında surat asmak gerekir. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyurmuştur: **"Günahkarları asık suratla mülakat ediniz."**³

Bir hadiste de şöyle okumaktayız: "Bir bölgeye azab indirmekle görevli olan melekler abid bir kulu ağlayıp

1 - Fihrist-i Gurer, s. 62.

2 - Vesail, c. 13, s. 100.

3 - Vesail, c. 11, s. 413.

317

yakarırken görüp Allah'a, "Senin dergahına bunca yalvanp yakarmasına ragmen ona da azap edelim mi?" diye arzetttiler.

O meleklerle şöyle hitap edildi: "Hepsine azap ediniz. Zira onlar arasında bir kişi bile Allah rızası için günahlar karşısında yüzünü asmadı."¹

Bir gün İshak b. Ammar, İmam Sadık'ın (a.s) yanına vardı. İmam onu görünce suratını astı. İmam'a, "Neden ona surat astın?" diye sordular. İmam (a.s) şöyle buyurdu: "O, Şiiler ve fakirlerin kolay bir şekilde kendisine ulaşmaması için müracaat edenlere bir kapıcı bırakmıştı."²

Terk Etmek

Münafıklar Medine'de Peygamber'in mescidinin karşısında bir Mescid inşa ettiler ve Peygamberi o mescidin açılışına davet ettiler. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu: "O mescidde namaz kılma."³

Elbette insanları her ne kadar mukaddes ismi taşırsalar da fesat merkezlerinden uzak tuttuktan sonra onları sağlam merkezlere yönlendirmemiz gerekir. Kur'an-ı Kerim de münafıkların Zıkar mescidinde namaz kılmayı haram kıldıktan sonra insanları gerçek Müslümanların yapmış olduğu Küba mescidinde namaz kılmaya teşvik etmiştir."⁴

1 - Bihar, c. 97, s. 86 ve 88.

2 - Usul-i Kafi, 3, Bab'ul- Musafaha, 17. hadis.

3 - "Orada namaz kılma" (Tevbe, 108)

4 - "İlk gününden beri takva üzere kurulan mescitte bulunman daha uygundur." (Tevbe, 108)

318

Yüz Çevirmek

Bazen de münkerden sakındırmanın yolu yüz çevirmektir. Nitekim Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmuştur: "Ayetlerimizi çekişmeye dalanları görünce, başka bir bahse geçmelerine kadar onlardan yüz çevir. Şeytan sana unutturursa hatırladıktan sonra artık zulmedenlerle berâber oturma."1

Evet, bazen itina etmemek ve küsmek de çok etkilidir. Kur'an defalarca Peygambere şöyle buyurmuştur: "Onlardan yüz çevir."2 Hakeza şöyle buyurmuştur: "Onları kendi haline terk et."3

İmam Sadık (a.s), muhalifleriyle oturan ve onların boş sözlerine kulak asan kimseler hakkında şöyle buyurmuştur: "Kesinlikle onları hesaba çekeceğim."4

Çocuk terbiyesi hususunda da bazı aşamalarda anne ve babanın geçici yüz çevirmesi ve küsmesi gerekir. Ama dövmekten sakındırılmıştır.5

Kur'an-ı Kerim eşine itaat etmeyen kadın hakkında şöyle buyurmuştur: "Ona öğüt veriniz. Eğer etkili olmazsa ayrı yatarak onları tembih ediniz."6

Münkerden sakındırmayı kabullenmeyen her suçludan uzak durmak gerekir.7

1 - En'am, 68.

2 - Nisa, 63 ve A'raf, 199. 3-En'am, 91.

4 - "Sizden beri olanları küçük günahlarla muaheze edeceğim." Vesail, c. 11, s. 414

5 - "Terk et onu, uzatma ve dövme" (Bihar, c. 101, s. 99)

6 - "Öğüt verin, yataklannda onları yalnız bırakın." (Nisa, 34)

7 - "Eğer kabul etmezse, onu terk ediniz ve onunla oturmaktan sakınınız." (Bihar, c. 100, s. 86)

319

Bir hadiste ise şöyle okumaktayız: "Müminin değiştiremediği ve Allah'a karşı günah işlenen mecliste oturması doğru değildir."1

Kur'an'da ise şöyle okumaktayız: "Peygamber-i Ekrem'e (s.a.a) küfürleri karşısında susması durumunda Müslümanlara saygılı davranmayı öneren kafirlere karşı şöyle buyurması emredilmiştir: "Sizin dininiz size, benim dinim bana."

Bu konuyla ilgili bir çok hadis vardır. Biz bu kadıyla yetiniyoruz.2

Dostça Yüz Çevirmek

Yüz çevirmek bazen günah ve günahkar hakkındadır. Ama bazen de yüz çevirmeler günah esasınca değildir; aksine dostçadır. Örneğin, maruf bir işte hizmet eden iki kişi zevk ve metot

açısından farklı olurlarsa ve o işi sürdürmek her ikisi için de sıkıntı yaratıyorsa burada ayrılmanın sakıncası yoktur. Örneğin boşanmak için kadın ve kocanın ilia da suçlu olması gerekmemektedir. Bazen bir takım işler sebebiyle iş boşanmaya varmaktadır. Eğer boşanma olmazsa, kadın ve erkek ömrünün sonuna kadar birbirinin ateşinde yanarlar. Hz. Musa ve Hızır, her ikisi de masum Peygamber olmakla birlikte iki fikir ufku ve metodu ve iki farklı iş türü sebebiyle birbirinden, "İşte bu benimle senin aranda ayrılık noktasıdır" diyerek ayrılacakları bir noktaya geldiler.

Bazen insan şiir, fıkıh, tarih, eğitim veya bir işi yapma

1-Vesail, c. 11, s. 503.

2 - Örneğin şu ayet: "Ben sizin şirk koştuğunuzdan beriyim." (En'am, 78)

320

durumunda değildir. Eğer yolunu değiştirmez ve isteklerinin aksine hareket etmezse, ebedi sıkıntının yanı sıra istemediği bir dalda eğitim gördüğü için başarılı da olmaz.

Bu yüzden eş, dost, ortak, öğrenci, iş türü, ikamet yeri ve herhangi bir işi seçme hususunda önce Allah'ın nzasını gözetmeli, sonra da deruni yönelim ve kabiliyetlere bakmalıyız. Evet, bir şoför eğer arabasının bir tekerinin diğer tekerlerle uyum içinde olmadığını görürse, yolculuğun canını kurtarmak için onu mutlaka değiştirmelidir. İşte bu değiştirme ve kenara koyma meselesi ayıp ve noksanlık anlamında değildir. Aksine uyum sağlamak ve göz önünde bulundurduğu hedefe daha çabuk ulaşmak içindir.

Tembih

Rivayetlerde ve Peygamber-i Ekrem ile Masum İmamların tarihinde okuduğumuz gibi bazen bu şahsiyetler münkerden sakındırmak için günahkarları tembih etmeye kalkışmışlardır. Burada örnek olarak bir kaçına işaret edelim:

Peygamber-i Ekrem (s.a.a) zamanında Semere1 adında birinin o hazretin dostlarından birinin bahçesinde bir ağacı vardı. Semere, ağacına başvurma bahanesiyle bahçeye giriyordu. Bir gün bahçe sahibi ona şöyle dedi: "Senin sadece bir ağacın var; ama bütün bağ benimdir. Eşim ve

1 - Semere Peygamber-i Ekrem zamanında insanlara eziyet eden fasık biriydi. Hz. Ali zamanında Muaviye'nin taraftarlarından oldu. Kerbela'da da Yezid'in ordusuna katıldı. Muaviye'den yalan hadis uydurma karşılığında para alıyordu.

321

çocuklarım burada yaşamaktadır. Buraya habersiz girme." Ama o dinlemedi; bağ sahibi onu Resulullah'a (s.a.a) şikayet etti. Resul-i Ekrem (s.a.a) onu çağırarak, "Ağacını sat" buyurdu. Ama o, "Satmıyorum" dedi. Hazret, "O ağacı bir kaç kat fazlasına sat" buyurdu. Semere yine, "Satmıyorum" dedi. Resulullah (s.a.a), "Bu ağaçtan vazgeç; başka bir yerde sana onun benzeri bir ağaç vereyim" buyurdu. Ama Semere yine kabul etmedi. Bunun üzerine Resul-i Ekrem (s.a.a) bağ sahibine şöyle dedi: "Bu fasık ve eziyet eden bir kimsedir. Ağacını kökten sök ve sokağa at. Zira İslam'da hiç kimse başkasına zarar verme hakkında sahip değildir."1

İşte bu olayda Resulullah (s.a.a) münkerden sakındırmak için Semre'yi bu şekilde cezalandırmıştır.

Devrimci Teşebbüslerden Birkaç Örnek

1- Hz. Ali (a.s) tavafta bir kişinin bir kadına uygunsuz baktığını gördü. Önce onu bundan sakındırdı, ama itina etmeyince İmam yüzüne şiddetli bir tokat vurdu. O genç ikinci halifeye şikayet edince, halife ona, "Seni Allah'ın gözü görmüş ve sana Allah'ın eli vurmuştur"² dedi.

2- İnsanlar abdest almakla meşgul idiler. Zorba bir şahıs içeri girerek diğerlerini itip onlardan önce abdest aldı. Hz. Ali'yi (a.s) bile makamına dikkat etmeksizin öyle bir itti ki İmam neredeyse yere düşecekti. İmam abdestini aldıktan sonra abdesthaneden dışarı çıkıp o şahsa üç kırbaç vurdu.

1 - Vesâ'ü's- Şia, c. 11, s. 342 (İslam'da zarar görme ve zarar verme yoktur.)

2 - Bu hadisi Allame Emini, el- Gadir adlı kitabında nakletmiştir.

322

3- Bir zorba bir mazlumu tokatladi. O mazlum Hz. Ali'ye (a.s) şikayette bulununca, İmam o şahsı tokatlamasını emretti. Tokat yiyen adam, "Ben onu bağışladım" dedi. Ama imam kendisi o zorba genci tokatladi. Zorba genç, "Tokat vurduğum kişi beni bağışladı. Sen neden dövdün?" dedi. Bunun üzerine imam şöyle buyurdu: "Benim velayet hakkım vardır ve senin gibileri toplumda at koşturmamalıdır."

4- Hurma satan bir kimse insanların yolu üzerinde bir gölgelik kurmuştu. Birkaç defa ona insanların yolunu daraltmamasını söylediler. Ama adam itina etmedi. Bunun üzerine Hz. Ali adamin gölgeliğini yakmalarını emretti.

İktisadi Ambargo ve Toplumsal Muhasara

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Ey İbn-i Mes'ud! Sen günahkarlara karşı şu nokteleri göz önünde bulundur:

1- Onlarla açık bir şekilde asla oturma.¹ Zira açıkça oturmamak günah hakkında küstahlaşmaya sebep olmaz. Ama onlarla açıkça gidip gelmek, günahkarların işini teyit etmek anlamındadır.

2- Pazarda günahkarlarla alışveriş yapma.²

3- Günahkarlara hizmet etmekten sakın.³

Evet, bu metotlarla çok şeyler yapılabilir. Eğer seçim hususunda laubali kimselerin istihdam edilmesi yasaklamrsa ve işe alınmada bir takım şartlar koyulursa,

1 - Müstedrek'ül- Vesail, yeni baskı, c. 12, s. 313.

2 - Vesail, yenibaskı, c. 12, s. 313.

3 - Vesail, yenibaski, c. 12, s. 313.

323

bütün maruflar kendiliğinden yapılmış olur.¹

Eziyet Etmek

Münkerden sakındırmak hususunda öğüt, uyan ve tard etme etkili olmazsa, bu defa eziyet yoluna başvurulabilir. İmam Sadık (a.s) bazı dostlarına şöyle buyurmuştur: "Sizler bir günahkarı gördüğünüzde çirkin işinden vazgeçmesi için neden onu kınamıyorsunuz? Neden kendi yanınızdan kovmuyorsunuz? Neden ona eziyet etmiyorsunuz? Bu ilgisizlik sebebiyle sizleri muaheze etmem gerekir.²

Hız. Ali (a.s) bir valisine şöyle buyurmuştur: "Herkim genel nızıklardan birini stoklarsa, onu çağır, onu uyar. Eğer kabullenmezse kaba davran."³ (Elbette bazı hususlarda eziyet etmek İslam hakiminin gözetiminde olmalıdır.)

Burada eziyet etmekten maksat sadece cismi boyutta değildir. Bazen yüz çevirmek, itinasızlık etmek de bu kapsama girmektedir. Örneğin Ali b. Yaktin, İmam Kazım'ın (a.s) emriyle Beni Abbas'ın sarayına nüfuz etmiş

1 - Şu anda bu satırları yazarken İmam Rıza'nın (a.s) haremde bulunmaktayım. Bilindiği gibi Meşhed'in çoğu toprakları İmam Rıza'nın (a.s) malıdır. Özellikle de haremde yanında bulunan İmam Rıza pazarı. Keşke bu dükkanları ticaret için kiraya verirlerken öğle namazı vaktinde birkaç dakikalığına bu pazarı tatil etmeyi şart koşsaydılar. Ama maalesef biz marufu ihya etmek ve münkeri ortadan kaldırmak hususunda gücümüzden istifade etmemekteyiz.

2-Vesail, c. 11, s. 415.

3 - Hız. Ali Malik-i Eşter'e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: "Sakındırmadan sonra da bir malı stok eden kimseyi aşırı gitmeksizin cezalandır ve tembih et. (53. mektup, 100)

324

olan Şii vezir idi. Ali b. Yaktin hac seferi için Medine'ye geldi ve İmam Kazım'dan (a.s) mülakat için izin istedi, ama imam ona izin vermeyince, "Ben imamin temsilcisiyim ve İmam'ın emriyle Beni Abbas'ın zorba sistemine nüfuz etmiş biriyim, bakanlık makamına sahibim, neden İmam bana mülakat izni vermedi?" diye çok rahatsız oldu.

imam Kazım (a.s) ona şöyle buyurdu: "İbrahim adında fakir bir çoban sana müracaat etmiş, fakat sen siradan bir çoban olduğu için yanına gelmesine izin vermemişsin. Senin bu işin doğru değil. Ben de sana izin vermiyorum. Senin haccin da kabul edilmeyecektir."

Vezir yaptığı bu işten utanıp Kufe'ye geri dönerek o çobanın peşice gitti; yüzünü toprağa koyarak çobandan ayağıyla yüzüne basmasını ve kendisinden razı olmasını istedi. Çobanı razı ettikten sonra Medine'ye geri döndü; İmam Sadık (a.s) da ona görüşme izni verdi. Ehl-i Beyt imamlannin hayatında bu metotlar da vardı.

Devrimci Tavr

Kur'an'daki ayetlere kısa bir bakılacak olursa irşad, eğitim, marufu emretme ve münkerden sakındırmanın başlangıcının, güzel ahlak, göğüs genişliği, yumuşaklık, muhabbet ve benzeri şeyler olduğu açık bir şekilde anlaşılabilir. Ama bazı hususlarda yumuşaklığın hiçbir etkisi yoktur. Aksine fesadı önlemek için devrimci tavırlar takınmalıyız. Bunabirkaç örnek verelim:

1- Hz. Ali (a.s) kırbaçla yılan balığı satan kimseleri bu

325

işten nehyetmiştir.¹

2- Hz. Ali (a.s) camide hikaye anlatarak insanları meşgul eden birisini kırbaçla dışarı çıkarmıştır.²

3- Bir şahıs domuz eti yemek istiyordu. İmam ona şöyle buyurdu: "Eğer yemiş olsaydın, sana had uygulardım, ama şu anda yemeyip, sadece yemeyi kastettiğin sebebiyle sana bir kırbaç vuracağım."³

Hz. İbrahim'in (a.s) mübarek eliyle putların kırılması, Samiri'nin altın buzağısının Hz. Musa'nın (a.s) mübarek eliyle yakılması ve Mekke'deki putların Hz. Ali'nin (a.s) mübarek eliyle ortadan kaldırılması da bunlara birer örnek teşkil etmektedir.

Birkaç Mesele

İmam Humeyni (r.a) şöyle buyurmuştur: "Eğer aykırı işleri ortadan kaldırmak ve marufu uygulamak insanın şiddet uygulamasına bağlıysa, bu durumda insanın şiddete başvurusu farzdır. Surat asma veya konuşmamanın etkili olmadığı yerlerde güç kullanmak gerekir."⁴

Eğer münkeri ortadan kaldırmak, suçlu kimsenin can ve malında tasarrufta bulunmayı gerektiriyorsa onda tasarruf etmek gerekir. Örneğin bıçak çeken kimsenin elinden zorla bıçağı almak veya şarap içen kimsenin elinden güç kullanarak şarabı almak gerekir. Hatta bazen insan bir takım önemli münkerleri ortadan kaldırmak için

1 - Vesail, c. 16, s. 332.

2 - Vesail, c. 18, s. 580 (Belki de mescidin makamına yakışmayan uygunsuz hikayeler anlattığı için dışarı atılmıştır.)

3 - Vesail, c. 18, s. 578.

4 - Tevzih'ul- Mesail, 2818. Mesele'den sonra.

326

insanların ikamet ettiği yerlere girebileceği gibi onların mahnda da tasarrufta bulunabilir. Örneğin elektriğini, suyunu, telefonunu ve diğer şeylerini kesebilir. Eğer önemli suçları ortadan kaldırmak, bir şeyi kırmayı veya suçlunun malına zarar vermeyi gerektirirse, böyle yapmak gerekir. Bunun kefaleti de yoktur. Ama eğer suçlu kimse, marufu emreden kimseye bir zarar verecek olursa, bu konuda kefildir. Ayrıca bilindiği gibi bu tür hareketler, konuşmak ve öğüt vermekle hallolunmayan önemli işler hakkında geçerlidir. Marufu emretmek

hususunda aşırı gitmemek gerekir. Örneğin suçlu kimsenin bıçağının kırılması gerekiyorsa, evindeki kapları kırmamak gerekir. Aksine, bıçağın kırılmasıyla yetinmek gerekir. Emreden kimse de gerekli miktardan fazla zarar verecek olursa kefildir. Sadece hapsetmekle günaha engel olmanın mümkün olduğu yerlerde de sadece hapsetmek veya o şahsın evinden çıkışını önlemek gerekir. Eğer suçlu terk etmek için dövmek gerekiyorsa, o zaman fakihin izniyle onu dövmek de mümkündür. İslam fıkhiındaki hudud, kisas ve diyet hükümleri suçları önlemede çok etkilidir.

Suçluyu İyiliğe Teşvik Yoluyla Tembih Etme Metodu

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "İyileri sevap vermekle kötöleri tembih et."

İyilik sahiplerine ödöl verdiğin taktirde kötü kimse cezalanıp kötü işlerinden pişman olacaktır.

İyi kimseyi teşvik etmekte iki etken söz konusudur: "Birincisi iyi kimse kendi işine daha ciddi sarılır. İkinci husus da kötü kimse kendini ıslah etmeye yönelir."

327

Bir bilgini, kaşifi, sanatçıyı, şairi, fedakar savaşçıyı, yazarı teşvik etmek halkın fikirlerini hakka doğru yönlendirir. Hem de mahrumlar için güzel bir uyarı olur. Elbette bu teşvikin maddi olması gerekmez. İşçinin elini öpmek, büyükleri övmek de teşvikin en sade yollarıdır.

Camide faziletli kimseler en ön saflarda yer alması pratik bir teşviktir. Bir takım rivayetler şöyle buyurmuştur: "Alime bakmanın veya alimin evinde olmanın da sevabı vardır."

Bu rivayetler de aslında pratik olarak alim ve ilim için bir teşvik konumundadır.

Peygamber-i Ekrem (s.a.a) Uhud savaşından sonunda şöyle buyurmuştur: "Ben daha fazla Kur'an ezberleyen şehitlerin cenaze namazını daha çabuk kılacağım."

Cephede bayrağı birinin elinden alarak başkasının eline verip şöyle buyurdu: "Çünkü ikinci kişi daha çok Kur'an'ı ezberlemişti."

İmam Sadık (a.s) da insanların gözü önünde Hişam'ı öyle bir övüyordu ki herkes şaşırıyordu. Öte yandan Kur'an'da şöyle okumaktayız: "Münafıkların cenaze namazını kılmayınız. Münafıkların kabrinin başına gitmeyiniz, onların tanıklığını kabul etmeyiniz..."

328

Beşinci Bölüm:

KURAN-I KERİM'DE MARUF VE MÜNKERLER

330

KUR'AN-I KERİM'DE MARUFLARDAN BİR ÖRNEK

Kur'an-ı Kerim her yerde nur ve hidayet olduğu için maruf ve münkeri tanımada da onu buyruklarını dinlememiz gerekiyor; bu nedenle Kur'an-ı Kerim ayetlerini gözden geçirerek maruflar için örnekler bulacağız.

1- Din Merkezleri ve Camileri İhya Etmek:

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: Allah'a tapan yiğitlerin mezarları üzerine anıt ve bina yapmayı önerenler arasında bazıları, neden hedefsiz bir anıt olsun ki, zalimlerden kaçarak inançlarını korumak için hicret edip ömürlerini mağarada tüketen bu insanların mezarları üzerine bir anıt yaparsak, onu mescit etmemiz daha uygun olur dediler;¹ böylece "Ashab-ı Kehf" diye bilinen

1 - "Mutlaka onların üstüne bir mescid yapacağız, dediler." Kehf, 21.

331

yiğitlerin mezarları üzerine mescid yaptılar. Keşke şehir ve kasaba planlaması yapanlar da Kur'an-ı Kerim'den ders alıp¹ bina yaparken ilk önce caminin yerini belirleyip daha sonra caddeleri ve diğer planlamalarını o mescidin merkezini gözeterek yapsaydılar.

Müslümanların genel kültürü camileri olmalıdır ve başka yerlere yapılan bütün süslemeler ve diğer imkanları camiye ve onun etrafına yapılmalıdır; çünkü aksi durumda diğer yerlerin çekiciliği artacak ve camiler ise boşaldıkça boşalacaktır. Özellikle Kur'an-ı Kerim'in buyurduğu gibi başından beri takva üzerine temeli atılan mescidlerin şenlendirilmesine² daha fazla önem verilmeli ve camiler bir merkez haline getirilmelidir. Camiyi ihya etmek Allah Teala'nın mümin, cesur ve ihlaslı kişilere verdiği bir muvaffakiyettir.³ Cami o kadar değerlidir ki Hz. İbrahim (a.s), Hz. İsmail (a.s)⁴ ve Hz. Zekeriyya gibi peygamberler onun hizmetçisi olmuşlardır.

Cami o kadar değerlidir ki, Hz. Meryem'in (s.a) annesi hamileyken bebeğini Beytulkaddes'e hizmet etmesi için her işten muaf görmeyi adıyor.⁵

1 - "Doğrusu insanlara (ma'bed olarak) ilk kurulan ev..." Âl-i İmran, 96.

2 - "Tâ ilk günden takvâ üzere kurulan mescid, elbette içinde namaza durmana daha uygundur." Tevbe, 108.

3 - "Allâh'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka kimseden korkmayanlar şenlendirirler." Tevbe, 18.

4 - "İbrâhim ve İsmâ'il'e: "Tavaf edenler, ibâdete kapananlar, rükû ve secde edenler için Ev'imi temizleyin!" diye emretmiştik." Bakara, 125.

5 - "Rabbim, karnımdakini tam hür olarak sana adadım." Âl-i

332

Kur'an-ı Kerim Mescid-i Haram'ın yönetimini takvalı kişiler dışında hiç kimsenin üstlenmeye layık olmadığını vurguluyor.¹ Caminin şenlenmesini etkileyen her iş Kur'an-i Kerim'de en büyük zulüm olarak nitelendirilmiştir;² caminin şenlenmesini engelleyen etken ister yas

merasimleri, ister kişiler için düzenlenen tarhim meclisleri ve diğer toplantılar olsun, ister cemaat imaminin sevilmeşi veya düzensizliği veya cami bakıcısının sert ahlaki, veya dernek iiyelerinin ehliyetizlikleri veya camide gereksiz şeylerin söz konusu edilişı veya konuşmanın uzun sürmesi veya gerekli temizlik ve güzelliğe sahip olmayışı veya caminin ad ve gelirinin kötüye kullanılması veya katılanların sayısını azaltan diğer şeyler olsun; en kötü zulümdür.

Ne yazık ki camilerimiz gam yurdu haline gelmiştir; oysa Hz. Zehra'nın nikahı camide gerçekleşmiştir. Biz her elbiseyle camilere gitmekteyiz; halbuki Kur'an-i Kerim, "Her camiye gittiğinde kendini süsle" buyurmaktadır.³ İslam dini, ilim, takva ve tecrübe bakımından eşit olan birkaç imam arasında onların en yakışıklısının imam olmasını emrediyor.

İslam dini, sesi diğerlerinden güzel olan müezzinin ezan vermesini buyuruyor.

İmran, 35.

1 - "Onun velileri, (bakıcılan, korayuculan) sadece (günâhlardan) korananlardır." Enfal, 34.

2 - "Allâh'ın mescidlerinde, Allâh'ın adının anilmasına engel olan ve onların harâbolmasına çalışandan daha zâlim kim vardır?" Bakara, 114.

3 - "Her mesci(de gidişiniz)de süsünüzü (güzel giysilerinizi ve diğer ziynetierinizi) aim." A'raf, 31.

333

İslam dini camiye müşavere, savaş meydanına seferberlik, yoksullara destek olmak, mahrumların yardımına koşma ve mümin kişileri tanıma merkezi kılmıştır. Camiler işsiz, düzensiz, korkak ve fakir kişilerin yen olmamalıdır. Günümüzdeki en büyük maruflardan biri camileri şenlendirmek, camileri fizikî ve kültürel bakımdan yapılandırmaktır.

Cami bakıcısı sevilen, tanınan ve yüksek makama sahip kişilerden olmalıdır. Her mahallede sesi güzel olan kişiler ezan okumak için camilere çekilmeli, her bölgenin tahsilli kişileri meslekleri doğrultusunda halka camilerde bir saat bedava hizmet sunmalıdırlar. Hiçbir tutanağı olmayan hasta, "Akşamleyin camiye giderek bedava olarak doktora muayene olacağım" demeli. Borçlu kişi caminin borç sandığından alacağı borçla ümitlenmelidir. Ve yine bir yolculuğa çıkmak isteyen, ailevî sorunu olan veya çocuğunun okul servisi sorunu olan veya evine barkına hırsız girmesinden endişelenen herkes cami halkı benim evimi barkımı gözetmekte; bir sorunum olursa halk benim kardeşim, camideki mümin kişiler benim kolum-bileğimdirler, diyebilmelidir. Bu gibi programlarla camileri şenlendirmekten ibaret olan en büyük maruf yapılmış olur. İnşallah.

2- Bağımsızlık ve Evden Uzaklık:

Maruflardan biri de bağımsızlıktır. Her açıdan bağımsızlık ve bağımlılıklardan kurtuluş. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: İslam toplumu, kendi ayakları üzerinde durmak için günden güne gelişen ve

334

ilerleyen bir bitki gibidir.¹

Büyük fakihlerimiz insanın kendisini kafirlere benzetmesini haram bilmiş, rivayetlerde de kafirlerin elbiselerinin giyilmesi ve kafirlerin örf ve adabına göre davranılması şiddetle eleştirilmiştir. Tarihte şöyle geçer: Resulullah (s.a.a), bir kafirin duvarına yaslandığını fark edince hemen uzaklaşarak bir ağaca yaslanıverdi ve, "Müslüman yabancının duvana yaslanmaz" buyurdu.

3- Kurbet Kasti:2

Maruflardan bin de hatta yemek, giymek, ev, küsü, bans, tahsil dali veya meslek ya da dost ve eş seçimi gibi şeylerde bile ihlas, işlere ilahî bir görünüm vermek, en iyi hedef ve niyeti seçmektir. Temiz ve ilahî niyet, bayağı bir işte bile olsa onu paha biçilmez bir cevhere dönüştürür.

4- Teşvik:

Marufun yayılması için en iyi vesile marufa sahip olanları övmek ve teşvik etmektir. Kur'an-i Kerim'de bu konuda şöyle buyrulmaktadır: "İnsanları karanlıklardan çıkıp aydınlığa yönlendirmenin yolu teşviktir."³

Başka bir yerde ise Resul-i Ekrem'e (s.a.a), zekat aldığı kişileri teşvik etmesini ve onlara dua etmesini

1 - "Onların Tevrât'taki vasıfları ve İncil'deki vasıfları da şöyle bir ekin gibidir ki, filizini çıkardı, onu güçlendirdi, kalınlaştı, derken gövdesinin üstüne dikildi." Fetih, 29.

2 - "Kim Allâh'ın nîsânını kazanmak amacıyla bunu yaparsa" Nisa, 114; "Yalnız Allâh'ın nîsânını kazanmak için." Bakara, 272.

3 - "O(Allâh)dır ki, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için üzerinize rahmet eder, melekleri de." Ahzab, 43.

335

emretmekte ve onun duasının ona huzur vereceğini vurgulamaktadır.¹

Allah Teala Kur'an-i Kerim'in çeşitli yerlerinde örnek erkek ve kadınları övmüştür.²

5- Tahsil:

Hiçbir mektebin ilk emri "oku" değildir. İslam dini bilimsel öncülüğü ilk şartı, tahsilin zamanım beşikden mezara ve mekanım ise Çin ve Süreyya olarak belirtmiş ve ilim tahsili için sadece "faydalı olma" şartını koşmuş, yararsız veya zararlı bilimleri şiddetli bir şekilde eleştirmiştir.³ Tahsil metodu, onu yazma, yayınlama, öğretmene saygı, öğretmen ve öğrenci ilişkileri hakkında yüzlerce tavsiyelerde bulunmuştur.

Toplumsal Konulara Dikkat Etme

Kur'an-i Kerim onlarca ayette toplumu ilgilendiren konulara özel bir ilgi göstermiş, halkı toplumsal maruflara teşvik etmiştir; burada onların bir bölümünün fihristini sıralayıp her biriyle ilgili ayeti dipnotta kaydedeceğiz:

- Söz ve davranışlarda adalet.4

- İnsanların arasını düzeltmek.1

1 - "Onların mallarından, kendilerini temizleyeceğin, yücelteceğin bir sadaka al ve onlara du'a et; çünkü senin du'ân, onlara huzûr verir." Tevbe, 103.

2 - "Kitapta İbrahim'i de an." Meryem, 41; "Kitapta Meryem'i de an." Meryem, 16.

3 - "Kendi kendilerine zarar verecek ve bir fayda sağlamayacak bir şey öğreniyorlardı." Bakara, 102

4 - "De ki: Rabbim adâleti emretti." A'raf, 29.

336

- Düşmana dikkat etmek.2

- İyilerle birlikte olmak.3

5

- İyi kişileri izlemek.4

- Hayır işlerde yarışmak.'

- Barış önerisini kabullenmek.6

Toplumun emniyetini bozan suçluları cezalandırmak.7

- İnsanın kendisine karşı yapılan kusurları affetmek.8

- Borç verme.9

Malî Yardımlarla Başkalarının Gönlünü Almak

- Zekatın bir bölümünü harcayarak esirleri ve borçlu mahkumları serbest bırakmak, yolda kalmış yolcuları kurtarmak;10

- İyiliklerde öncülük yapanlara değer vermek;11

1 - "Aranızı düzeltin." Enfal, 1.

2 - "Onlardan sakının." Teğabun, 14.

3 - "Ve doğrularla beraber olun." Tevbe, 119.

4 - "Onların yoluna uy." En'am, 90.

5 - "Öyleyse hayırlı işlerde yarışın." Maide, 48.

6 - "Eğer onlar banşa yanaşırlarsa sende onayanaş." Enfal, 61.

7 - "Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık Allah'tan bir cezâ olarak ellerini kesin!" Maide, 38.

8 - "Affedin, hoş görün." Bakara, 109.

9 - "Kimdir o adam ki, Allah'a (Allah kullanna) güzel bir borç versin." Bakara, 245.

10 - "Zekâtlar Allah'tan bir farz olarak ancak fakirlere, düşkünlere, onlar üzerinde çalışan (zekât toplayan) memurlara, kalbleri (İslâm'a) ısındırılacak olanlara, kölelik altında bulunanlara, borçlulara, Allâhyoluna ve yolcuya mahsustur." Tevbe, 60.

11 - "İyilik yarışında önceliği kazananlar..." Tevbe, 100

337

Önder ve halk ilişkisi, salat ve selam derin ve sürekli olmalıdır; korku ve tehditle değil.1

- Haktan sapanları boykot etmek;2 Resul-i Ekrem'in (s.a.a) emriyle Müslümanlar umumi seferberliğe katılmayan üç kişiye karşı boykot ettiler ve Müslümanlardan hiç biri onlarla konuşmadı; nihayet tövbe edince boykot sona erdi.

- İstişare;3

- Birbirlerini sabırlı ve merhametli olmaya davet etmek;4

- Yetimlerin elinden tutmak;5

- Geçmişlere rahmet dileme ve müminlere karşı tertemiz bir kalbe sahip olmak.6

Salih Kişileri Anma ve Onların Anılarını Yaşatma7

Zaruret durumunda ayrılık, fakat güzellikle8 (kadının kocasından, kiracının kira sahibinden, işçinin iş sahibinden, ortağın ortağından ayrılışı güzellikle

1 - "Ve onlara duâ et; çünkü senin duân, onlara huzûr verir." Tevbe, 103.

2 - "Ve (savaşta) geri kalmış o üç kişinin de tevbesini kabul buyurdu." Tevbe, 118.

3 - "Onların işleri, aralarında danışma iledir." Şura, 38.

4 - "Birbirlerine sabır tavsiye eden ve merhamet tavsiye edenlerden olmak." Beled, 17.

5 - "Öyleyse sakın öksüzü ezme." Zuha, 9.

6 - "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla, kalblerimizde inananlara karşı bir kin bırakma!" Haşr, 10.

7 - "Onlar bize kulluk eden kimselerdir." Enbiya, 73.

8 - "Güzelce salıvermek." Bakara, 229.

338

olmalıdır).

- Halka ihlasla hizmet etmek;1

- Değerleri korumak;2

- Mustazaflan kurtarmak;3

- Sim açmamak;4

- Kutsal hedefler için güç kazanmak;5

- Halkla birlikte olma6

- Şirk izlerini yok etme7

- İşçilere sıkı tutmamak8

- Güç ve hükümet sahiplerinin mahrum bölgelere yolculuk yapip onlann sikintilarim gidermelen9

- Yapıcılıkta halkla yöneticilerin iş birliği10

- *Fakirlerden ücret beklememek*11

1 - "Derken orada yıkılmak tizere bulunan bir duvarla karşılaştılar. (Hızır) hemen onu doğrulttu." Kehf, 77.

2 - "Ayetlerimi az bir karşılık ile satmayın." Bakara, 41.

3 - "İsrâil oğullannıbizimle gönder, onlara azâb etme." Tâhâ, 47.

4 - "Rü'yânı kardeşlerine anlatma, sonra sana bir tuzak kurarlar." Yusuf, 5.

5 - "Ve onu işime ortak kıl. Böylece seni bol bol tesbih edelim." Tâhâ, 31-32.

6 - "İnsanlann (sel gibi) aktığı yerden siz de akin." Bakara, 199

7 - "Yemin ederim, biz onu yakacağız; sonra da onu parça parça edip denize savuracağız!" Tâhâ, 97.

8 - "Yoksa sana ağırlık vermek istemem." Kasas, 27.

9 - "Nihâyet iki sed arasına ulaşınca" (Zulkarney doğuya ve batiya yolculuk yapip halkın sorunlarını çözüyordu). Kehf, 93.

10 - "Siz bana kuwetinizle destek olun." (Zulkarneyn, halka, "Bana yardım edecek olursanız sizin için sağlam bir sed yapanm" dedi) Kehf, 95.

11 - "Rabbimin, beni içinde bulundurduğu imkânlar, (sizin vereceğinizden) daha hayırlıdır." Kehf, 95.

339

- Başkalarına düşünme ve araştırma fırsatı tanımak¹ Bunun gibi onlarca toplumsal marufa değinebiliriz.

- Bilgisiz kişilere karşı yumuşak davranmak²

- Başkalarının zahmetlerine karşı teşekkür etmek³

- Kaybolanı aramak⁴

- Yaşlılara karşı mütevazı olmak⁵

- Kafirlerin uykusunu kaçırmak⁶

- Azgınları ezmek⁷

- Malından yoksullar için bir pay ayırmak⁸

- Gariplerin elinden tutma⁹

- Sınırlı yerlerde yeni gelen kişilere yer vermek veya orayı terk etmek¹⁰

- İnsanları hikmet, güzel öğüt ve güzel mücadeleyle Allah yolunda hareket etmeye davet etmek¹¹

1 - "Ve eğer müşriklerden biri senden aman (araştırma fırsatı) dilerse, Allah'ın kelâmını işitip dinlemesi için ona aman (fırsat) ver, sonra onu güven içinde bulunacağı biryere ulaştır." Tevbe, 6.

2 - "Câhillere kendilerine laf atarsa "Selâm" derler." Furkan, 63.

3 - "Babam seni çağırıyor, bizim için (hayvanları) sulamanın ücretini verecek." Kasas, 25.

4 - "Hudhud'u niçin göremiyorum?" Neml, 20.

5 - "Ve sana uyan mü'minlere kanadını indir (onlara karşı mütevâzı ve şefkatli davran)." Şuara, 215.

6 - "Onlara karşı kâfirleri de öfkelenendirir bir duruma geldi." Fetih, 29.

7 - "Şâyet biri ötekine saldırırsa Allâh'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla vuruşun" Hucura, 9.

8 - "Mallannda dilenci ve yoksul için hak vardı." Zariyat, 19.

9 - "Kendilerine göç edip gelenleri severler." Haşr, 9.

10 - "Size "Meclislerde yer açın" denilince yer açın ki Allah da size genişlikversin." Mücadele, 11.

11 - "Hikmetie ve güzel öğütle Rabbinin yoluna çağır ve onlarla

340

- Ahdine vefa ve sözünde durmak¹

Halka minnet bırakmadan güzel davranış sergilemek²

- Zalimlerden uzaklaşmak³

- Takva etkenlerini tanıtma⁴

- Super güçlerin çıkarlarına darbe indirmek (Hz. Musa (a.s) "Rabbim! Onların mallarını yok et" diye beddua

etti.)⁵

Kendi güçlerini korumak (müstekbirler peygamberlerden fakirleri etraflarından dağıtmalarını istiyor, fakat onlar kabul etmiyorlardı.)⁶

- Tanımasak bile hız ve iyi bir şekilde misafiri ağırlamak⁷

- Geçmiştekilerin diğerlerine ibret kaynağı olacak eserlerini korumak⁸

- Şehir yapımı ve mimarlıkta emniyet kuralları ve

en güzel biçimde mücadele et." Nahl, 125.

1 - "Andlaşma yaptığınız zaman Allâh'ın ahdini tam yerine getirin (verdiğiniz sözü tutun)." Nahl, 91.

2 - "Şimdi sen güzel bir hoşgörü ile hareket et." Hicr, 85.

3 - "Taguttan sakının." Nahl, 36.

4 - "Eğer -düşündüğünüzü- yaparsanız, işte kızlanm (onlarla evlenin). dedi" (Hz. Lut (a.s) oğlancılık günahını önlemek için onlara kendisinin kızlarıyla evlenmesini önerdi.) Hicr, 71.

5 - "Rabbimiz, onların mallarını yok et." Yunus, 88.

6 - "Ve ben, inananları (yanımdan) kovacak değilim." Hud, 29.

7 - "-İbrahim- çok geçmeden hemen (elçilere) kızarmış bir buzağı getirdi." Hud, 69. "Selâm, dedi, (siz) tanınmamışbirtopluluk(sunuz)." Zariyat, 25.

8 - "Bugün senin (canından ayırdığımız) bedenini, (denizin dibinden) kurtanp (sahilde) bir tepeye atacağız ki senden sonra gelenlere ibret olasın." Yunus, 92.

341

mektebî emirlerden yararlanmak. Allah Teala İsrail oğullarına evlerinizi kibleye doğru veya birbirinin karşısında yapın buyurmaktadır.1

- Eliniz altındakilerin hakaretleri karşısında geniş yürek ve tebessüm2
- Allah'ın nimetlerini kendi bilgimiz ve uyanıklığımız değil, O'nun lütuf ve rahmeti bilelim3
- Muhtaçlara bedeni yardım4
- Başkalarının üstünlüklerini itiraf etme5

Kur'an-ı Kerim'de Kişisel Maruflardan Örnekler

- Amelde ihlas6 ve yaratılış ve kıyamete (gabya) iman1

1 - "(Ey İsrâil oğulları) evlerinizi karşı karşıya kuran, namaz kılın." Yunus, 87.

2 - "Kannca vâdisine geldikleri zaman bir kannca: "Ey kanncalar dedi, yuvalannıza girin ki Süleymân ve orduları farkında olmayarak sizi ezmesinler. (Süleymân) Onun sözüne gülümsedi." Neml, 18 -19.

3 - Süleyman, ""Bu, Rabbimin lütfündendir" diyordu. Neml, 40. Fakat Karan, "Bu (servet) bende bulunan bir bilgi sayesinde bana verildi dedi." Kasas, 78.

4 - "(Mûsâ) onlanı de suladı." Kasas, 24. Hz. Musa (a.s) Firavun tarafından takip edilirken bir köşede duran iki kadını görüp, "Neden burada durmuşsunuz?!" diye sordu. Onlar, "Yaşlı babamız çalışacak güçte olmadığı için onun yerine biz çobanlık yapıyoruz. Suyun kenarında çok sayıda erkek çoban olduğu için onlar gidinceye kadar bir köşede bekliyorlar. Onlar gittikten sonra koyunlanımızı suluyoruz" dediler. Bunun üzerine Hz. Musa (a.s) o kadınlar için çalıştı.

5 - Hz. Musa (a.s), "Kardeşim Hârûn, o, dil bakımından benden daha güzel konuşur" dedi. Kasas, 34.

6 - "Rabbine (yaptığı) ibâdete hiç kimseyi ortak etmesin." Kehf,

342

- Allah'ın lütuf ve rahmetini limit etmek2
- Hayır işte acele etmek3

- İbadette sabır ve direniş⁴
- Günah karşısında sabır ve direniş⁵
- Musibet karşısında sabır ve direniş⁶
- Şecaat ve sertlik⁷
- Namazda kalbin huzu ve huşu içerisinde oluşu⁸
- Seherlerde kalkıp Allah'tan bağış dilemek⁹
- Edepli olmak; özellikle din büyüklerine karşı¹⁰
- Gidiş gelişlerde metanet ve vakar¹¹
- Bağışta dengeli ve orta halli olmak¹²

110.

1 - "Kim inanarak iyi olan işlerden yaparsa." Tâhâ, 112.

2 - "Rabbim, sana du'â ile hiçbir zaman bahtsız olmadım (her du'â ettikçe kabul buyurdun, beni istediğimden mahram etmedin)." Meryem, 4.

3 - "Ya Rabbi râzı olman için sana çabuk geldim." Tâhâ, 84.

4 - "O'na kulluk et ve O'na kullukta sabret." Meryem, 65.

5 - Yusuf dedi ki: "Çünkü kim (Allah'tan) korkar ve sabrederse..." makama ulaşır. Yusuf, 90.

6 - "Artık (bana) güzelce sabretmek gerek." (Hz. Yakub, Yusuf'un başına gelen acı haberi duyunca, "Artık baba düşen güzel bir sabırdır", dedi. Yusuf, 83.

7 - "Allah'a and olsun ki siz dönüp gittikten sonra putlarınıza bir tuzak kuracağım!" Enbiyâ, 57.

8 - "Onlar namazlarında huşû içindedirler." Mu'minun, 2.

9 - "Ve seherlerde istiğfar edenleri." Âl-i İmran, 17.

10 - "Allâh'ın Elçisinin huzûrunda seslerini kısanlar." Hucurat, 3.

11 - Kur'an-ı Kerim Allah'ın salih kullarını tavsif ederken şöyle buyurmaktadır: "Rahmân'ın kulları öyle kimselerdir ki, yeryüzünde mütevâzı olarak yürürler." Furkan, 63.

12 - Allah kullarının diğer bir sıfatı da şudur: "Ve harcadıkları zaman, ne israf ederler ne de cimrilik ederler; harcamaları, bu ikisinin

- Allah'ın nimetlerine şükretmek ve onları anlatmak¹
- Allah'a dayanmak, tevekkül etmek²
- Namaz ve Cuma namazı için acele etmek³
- Allah'a sığınmak⁴
- Aydın geleceğe ümitle bakmak⁵
- Ölümden korkmamak ve ölüme hazırlanmak⁶
- Tezkiye, kendini yetiştirme ve huzurlu bir ruha sahip olmak.

Gece ibadeti, mümkün olduğu kadar tertille Kur'an tilaveti, Allah'ın ismini anmak ve bunu sürdürmek, yorulmamak, öfkelenildiğinde af dilemek, çocuklarına ve soyundan gelenlere dua etmek, şecaat, tertemiz bir ruha sahip olmak, kıyameti anmak ve bunun gibi yüzlerce marufu örnek verebiliriz.

Kur'an-ı Kerim'de Ailevî Maruflardan Örnekler

Kur'an-ı Kerim'de ailevi konular hakkında bir takım emirler verilmiştir; burada onlardan ailevî maruflar olarak bazı örneklerle değiniyoruz:

- Eş seçiminde asıl önemli olan onun tipi ve sermayesi

arasında dengeli olur." Furkan, 67.

1 - "Ve Rabbinin ni'metini anlat." Zuha, 11.

2 - "İnananlar, Allah'a dayansınlar." İbrahim, 11.

3 - "Allâh'ı anmağa koşun." Cuma, 9.

4 - "Allah'a sığın." Nahl, 98.

5 - "Sonunda kurtuluş müttakilerindir." Araf, 128. "Evet, her güçlkle beraber bir kolaylık vardır." İnşirah, 6.

6 - "Eğer insanlar arasında yalnız sizin, Allâh'ın dostian olduğunuzu sanıyorsanız, (bu inancınızda) samimi iseniz ölümü temenni edin." Cuma, 6.

değil, düşünce ve imandır.¹

- Eşin iffetli olmasında ailesinin rolü vardır.²

Anlaşmalarda mehriyeyi erkeğin sıkıntıya düşmeyeceği bir şekilde hazırlayın³

- Cinsel ilişki sadece hedefsiz bir şehvet gütme değil, kıyamet ve salih evlat için bir hazırlıktır.⁴

- Kadın erkeğin sorumluluğu altındadır ve kadının geçimini erkektemin etmelidir.⁵

- İnsan eşiyle iyi geçinmelidir.⁶

Anneler çocuklarına iki yıl boyunca süt vermelidirler.⁷

- Erkeğin kadına vermesi gereken harçlık gelirine uygun olmalıdır.⁸

Eşlerin arasında kırgınlık çıkmasından endişelenirseniz aile mahkemesi oluşturun ve konuyu yabancılara götürmeyin.⁹

1 - "İnanan bir cariye, ortak koşan (hür) kadından iyidir." Bakara, 221.

2 - "Senin baban kötü bir insan değildi; annen de iffetsiz değildi." Meryem, 28.

3 - "Ben sana zahmet vermek istemem." Kasas, 27.

4 - "Tarlanıza dilediğiniz biçimde vann. Kendiniz için ileriye hazırlıkyapın." Bakara, 223.

5 - "Ve mallarından harca(yıp kadınların geçimini sağla)dıkları için erkekler, kadınlar üzerinde yöneticidirler." Nisa, 34.

6 - "Onlarla iyi geçinin." Nisa, 19.

7 - "Anneler, çocuklarını -emzirmeyi tamamlamak isteyen kimse için- tam iki yıl emzirirler." Bakara, 233.

8 - "Eli geniş olan, kendi gücü nisbetinde, eli dar olan da kendi kaderince..." Bakara, 236.

9 - "Eğer (kan-kocanın) aralarının açılmasından endişe duyarsanız, erkeğin âilesinden bir hakem ve kadının âilesinden bir

345

- Kan - koca birbirlerinin elbiseleridirler ve birbirlerini korumaları gerekir.¹

İffet, hicap, ziynet yerlerini göstermemek, ayakları yere vurarak ses çıkarmamak, işleyle konuşmamak, hayâlı yürümek ve erkeklerle karışmamak her biri hakkında apaçık bir ayet bulunan Kur'an-ı Kerim'in kadınlara emirlerindendir.

Siyasî Maruflardan Örnekler

- Resulullah'a ve emir sahiplerine, yani masum imamlara itaat;²

- Vahdet; tefrika ve tefrikaya neden olacak şeylerden uzak durmak;3

İstikrar ve hiçbir olumsuz uzlaşmayı kabullenmemek;4

- Süper güçlere dayanmamak;5

- Kâfirlere karşı sert ve mü'minlere karşı ise yumuşak olmak;6

hakem gönderin." Nisa, 35.

1 - "Onlar sizin elbisenizdir, siz de onların elbisesisiniz." Bakara, 187.

2 - "Ey inananlar, Allah'a itâat edin, Elçiye ve sizden olan emir sâhibine itâat edin." Nisa, 59.

3 - "Ve topluca Allâh'ın ipine yapışın, ayrılmayın." Âl-i İmran, 103.

4 - "İstediler ki, sen yağcılık yapasın da onlar da yağcılık yapsınlar (sanayumuşak davransınlar)." Kalem, 9.

5 - "Sakın zulmedenlere dayanmayın, sonra size ateş dokunur." Hud, 113.

6 - "Muhammed Allâh'ın elçisidir. Onun yanında bulunanlar, kâfirlere karşı katı, birbirlerine karşı merhametlidirler." Fetih, 29.

346

- Komplo merkezlerini dağıtmak, hangi isimde olursa olsum turn komploculara sert cevap vermek;1

- Kûfür önderlerine karşı cihad;2

- Değerleri savunmak için mümkün olduğu kadar fazla hazırlık;3

- Müşriklerden beraat;4

- Adaletle hüküm vermek;5

- Şerefli barışı kabullenmek;6

- Doğu ve Batıya bağlanmak yerine Allah'tan ve müminlerden destek almak;7

- Namazı ayakta tutmağı, zekat vermeğı ve marufu emretmeğı hükümet işlerinin başında tutmak;8

Düşmanın hedeflerinden, özellikle kültürel saldırısından haberdar olmak.9

1 - "(Münafıklar arasında) bir de (müminlere) zarar vermek, (hakkı) inkâr etmek, müminlerin arasına ayrılık sokmak." Tevbe, 107.

2 - "Allah ve Elçisinden, andlaşma yaptığınız müşriklere ihtâdır." Tevbe, 1.

3 - "Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın." Enfal, 60.

4 - "Allâh ve Elçisinden müşriklere karşı beraattir." Tevbe, 1.

5 - "Ve eğer hüküm verirsen, aralannda adaletie hükmet." Maide, 42.

6 - "Eğer onlar banşa yanaşırlarsa sende onayanaş." Enfal, 61.

7 - "O (Allah), seni yardımıyla ve müminlerle destekleyendir." Enfal, 62.

8 - "O(Allâh'ın dinine yardım ede)nleri yer yüzünde iktidâra getirdiğimiz takdirde (zorbalann yoluna sapmazlar, bü'akis) namazı kılarlar, zekâtı verirler, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeğe çalışırlar." Hac, 41.

9 - "Kitap ehlinde bir grap: "Müminlere indirilene günün başlangıcında inanın, sonunda da inkâr edin." Âl-i İmran, 72.

347

Münker Nedir?

Akıl ve dinin kötü bildiği her şey münkerdir. Münkeri sınırlandırmak imkansızdır. Kur'an-ı Kerim'de münkerlerin bazı örnekleri açıklanmasına rağmen tüm münkerleri saymak ve teker teker tanımak hiç de kolay bir iş değildir. Bazen insan bir münkere tutulduğu halde onu münker olduğunu bilmediği için yapar. Yıkanma, abdest

Yahudilerin ileri gelenlerinden gir grubu kültürel saldırı için bir komplo düzenlediler. Dolayısıyla kendi aralannda şöyle dediler: Sabahleyin Resulullah'ın yanına gidip iman getirip akşam üstü ise dinimize dönerek iki hedefe ulaşacağız: Birincisi Yahudiler, "İleri gelenlerimiz sabahleyin Müslüman olup akşamleyin döndüler. Demek ki İslam'da pek bir şey yok" şeklinde düşünerek Müslüman olmayı artık akıllanndan bile geçirmeyecek. İkincisi ise, Müslümanların morallerini bozacağız. Bu duramda onlar diyecekler ki, eğer İslam dini zengin ve mükemmel bir din idiye öyleyse neden Yahudilerin ileri gelen ilim ve kitap sahiplerini cezp etmediler. Fakat Allah Teala bu komployu açığa çıkararak Müslümanlara şöyle buyurdu: Ne Yahudilerin ileri gelenlerinin sabahki imanlarına sevinin ve ne de akşam üstü dinlerine dönmelerinden endişelenin.

348

ve gusül alırken israf etmek, ekmek, meyve, elbise ve kağıdı haddinden fazla kullanmak, aşırı yemek, otomobili uygun olmayan bir yere park etmek, çöpleri yola dökmek, yolu kapatmak, insanları korkutan yersiz korna çalmak ve gaza basmak, hatta misafirlik elbisesinin evde giyilmesi, israf olup sağlığa ve solunum sistemine zararlı olması dışında beraberindekilerin hava alanına tecavüz sayılan, giizel havayı kirletip onu dumanh bir havaya dönüştüren sigara ve her türlü duman halkın büyük bir çoğunluğunun münker bilmediği münkerlerdendir.

Yanlış program hazırlamak da en büyük münkerlerdendir. Öğrencilere, kafalarının dinç olduğu sabahın erken vakitlerinde kahvaltı yaparak okula gittiklerinde kolay ve yüzeysel programlar verilirken, havanın sıcaklaştığı, kafalarının şiştiği, midelerinin acıktığı öğleye doğru matematik ve yabancı dil gibi ağır ve zor dersler verilirse tabii ki sınavlarda başarısız

olacaklar ve bu program onların tahkir edilmesine ve ömürlerinin telef olmasına neden olacaktır. Evet! Bu gibi programlamalar en büyük münkerlerdendir.

Beytülmalı emin olmayan kişilere teslim etmek, teftiş etmemek, hocanın derse girmeyi geciktirmesi, kürsüde yararsız şeyler söylemek, camilerin seyrelmesine neden olan cemaat namazını uzatmak, binanın pencerelerini komşunun evine doğru açmak, başkalarını kötü isimlerle çağırmak, kötü zanda bulunmak, cadde ve sokağa kar dökmek, cadde ve sokağın altını boşaltarak eve katmak, caddedeki ağaçların dibine peynir suyu boşaltmak, telefon sapıklığı, diğerlerini uykudan uyandırmak, ezan dışında sesi yükseltmek, raporlarda gerçek dışı rakamlar vermek,

349

yağcılık ve dalkavukluk, fazla mesai yapmadan devletin keseninden diğerlerine fazla ücret vermek, sıra dışında bir şey almak, vakitsiz telefon açmak, eş ve çocuklarını korkutmak, çocuklar arasında fark gözetmek, işçiden anlaşma dışında bir iş çekmek, birine hakkettiği kredi ve borcu vermemek, faiz almak ve vermek, yalan yere yemin etmek ve gece gündüz isteyerek veya istemeyerek işlediğimiz, fakat ne yazık ki münker ve günah bilmediğimiz için özür dileme, tavsiye ve telafi etmeye de yönelmediğimiz bunun gibi yüzlerce münkeri sıralayabiliriz.

Bütün münkerler eşit düzeyde değillerdir. Bunardan bazılarının ahlakî, hukukî, içtimaî, siyasî ve siyasî münkerlere oranla temel bir yönü olan itikadî münkerler gibi temel rolled vardır.

Kur'an-ı Kerim ölçüyü eksik tartanlara hitaben, "Neden ölçüyü eksik veriyorsunuz; yoksa kıyamete inanmıyor musunuz?!" buyurmaktadır.1

Veya namazı emretmekle ilgili olarak, "Namaz kıl; çünkü ileride kıyamet var!" buyurmaktadır.2

Peygamberlerin en fazla işleri insanların akidevi sapışlarıyla mücadele etmektir. Daha önce metotlarla ilgili konumuzda buna değinmiştik.

1 - "Onlar, büyük bir gün için tekrar diriltileceklerini sanmıyorlar mı?" Mutaaffin, 4 - 5.

2 - "Ve beni anmak için namaz kıl. (Kıyâmet) Sâ'at(i) mutlaka gelecektir." Tâhâ, 14-15.

350

A- İtikadî Münkerler

Burada halk arasındaki itikadî münkerlerin fihristine değinip onların açıklamasını daha geniş bir fırsata bırakmamız uygun olacaktır.

Allah'a Ortak Koşma

Kur'an-ı Kerim yüzden fazla yerde "Allah'tan başka" ve "O'ndan başka" tabirler Allah'tan başkasına yönelmeyi eleştirmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın çocuğu olduğu söylenmesi,1 bazı peygamberlerin Allah'ın oğulları bilinmesi,2 meleklerin Allah'ın kızları bilinmesi,3 Allah'ın fakir4 veya eli bağlı bilinmesi1 sert bir şekilde

- 1 - "O şâni yüce Allah'a kızları veriyorlar (melekleri Allâh'ın kızları sanıyorlar)." Nahl, 57.
- 2 - "Yahûdiler: "Uzeyr, Allâh'ın oğludur." dediler." Tevbe, 30.
- 3 - "Rabbiniz, oğulları size seçti de kendisine meleklerden kadınlar mı edindi?" İsra, 40.
- 4 - "Allâh: "Allâh fakirdir, biz zenginiz." diyenlerin sözünü işitti." Âl-i İmran, 181.

351

eleştirilmiştir. Tekbir, tahlil, tahmid ve tesbih sözcükleri arasında en fazla mübarek "subhanallah" kelimesi üzerinde durulmuştur; "Subhanallah-u ammâ yesifun" (Allah, sapmışların çirkin tabir ve inançlarından münezzehtir.)

Nehcu'l - Belaga'da şöyle geçer: Peygamberler insanlarda inanç oluşturmak için gelmiş değillerdir; çünkü insanların varlık aleminin bir yaratıcısı olduğuna inanmaktadırlar. Peygamberlerin hedefi daha fazla inançları ıslah etmeye yönelikti; dolayısıyla Kur'an-ı Kerim bu noktayı vurgulayarak yukarıda söylediklerimiz dışında örnekler vermiştir; örneğin: Kendini Allah'ın oğlu bilmek,² hakikatleri gizlemek,³ (önceki kitapların verdiği müjdelerden Resulullah'ın ad ve sıfatlarını kendi evlatlarını tanıdıkları gibi bildikleri halde,⁴ Resulullah (s.a.a) gelince onu inkar ettiler);⁵ Allah'a iftira da bulunmak,⁶ semavî kitapları tahrif etmek,⁷ kendi yazdıklarını Allah'a isnat etmek,⁸ atalarını taklit etmek,⁹

- 1 - "Yahûdiler "Allâh'ın eli bağlıdır (Allâh cimridir)". dediler." Maide, 64.
- 2 - "Yahûdiler ve Hristiyanlar; "Biz Allâh'ın oğulları ve sevgilileriyiz." dediler." Maide, 18.
- 3 - "Onlardan bir grup, bile bile gerçeği gizlerler." Bakara, 146.
- 4 - "Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onu, oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar." Bakara, 146.
- 5 - "Fakat (İsâ'nın müjdelediği elçi) onlara apaçık deliller getirince: "Bu, apaçık bir büyüdür" dediler." Saf, 6.
- 6 - "Allah'ayalanuyduruyorlar." Maide, 103.
- 7 - "Kelimeleri yerlerinden kaydırıyorlar." Nisa, 46.
- 8 - "Kitabı elleriyle yazıp, az bir paraya satmak için, "Bu Allâh katındandır," derler!" Bakara, 79.
- 9 - "Biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk." Zuhuf, 23.

352

bazı alimlerin dini kötüye kullanmaları,¹ Allah'ın kanunun tahrif etmek ve değiştirmek,² Allah kulları hakkında guluv yapmak.³

Kur'an-i Kerim'de söz konusu edilen ve yamtlanan bunların dışında diğer itikadî münkerler de vardır. Fakat bütün hurafelere değinmek konumuzu uzatacağından bundan kaçınıyoruz.

En'am suresinin ayetlerinde şöyle bir göz gezdirecek olursak, davranışlarla ilgili hurafelerin örneklerinin hatta beslenmede bile defalarca söz konusu edildiğini görürüz. Örneğin, Bir grup koyun etinin bir bölümünü helal ve diğer bir bölümünü haram veya bir bölümünü erkeklere ve diğer bir bölümünü de kadınlara has biliyorlardı;4 dolayısıyla Kur'an-ı Kerim defalarca, "Acaba Allah Teala sizin böyle söylemenize müsaade ediyor mu, yoksa siz Allah'a iftira mı ediyorsunuz?" buyurmuştur.5

Elbette günümüzde yeni bir takım şüpheler söz konusu edilmektedir; dolayısıyla din önderleri ve kültürel konular sorumlularının onları cevaplamaları gerekiyor ki Allah'a şükürler olsun böyle yaptılar da. Burada bütün tahsilli kesimlere sürekli takvalı İslam bilir bir kişinin telefonunu yanlarında bulundurmalarını tavsiye etmeyi gerekli

1 - "Hahamlardan ve rahiplerdenbirçoğu." Tevbe, 34.

2 - "Onlar, Allâh'ın sözünü değiştirmek istiyorlar." Fetih, 15.

3 - "Ey Kitap ehli, dininizde taşkınlık etmeyin ve Allah hakkında gerçek olmayan şeyleri söylemeyin! Meryem oğlu İsa Mesih, sadece Allâh'ınelçisi..."Nisa, 171.

4 - "Dediler ki: Bu hayvanların kannlannda olanlar, yalnız erkeklerimize âittir, kadınlanmıza harâmıdır." En'am, 139

5 - "De ki: Allah mi size böyle izin verdi, yoksa siz Allah'a iftirâ mi ediyorsunuz?" Yunus, 59.

353

görüyorum. Keşke her yıl en önemli soru ve cevaplar basılıp yayınlasa ve genç neslin hizmetine sunulsaydı. Keşke radyo ve televizyon soru ve cevaplar programı için yeni adımlar atsaydı. Ve keşke irşat ve İslamî tebligat teşkilatı tarafından gece-gündüz sürekli bazı yerler hazırlansa ve bu şekilde halkın sorularını yanıtlasaydılar. Elbette Allah'a şükürler olsun bu konuda bazı girişimler yapılmıştır; fakat daha iyi bir ortam oluşmasını arzuluyoruz.

- Doktor utandığı için, "hastalığı teşhis edemedim" diyemeyince hastayı tahlile göndererek mal ve canıyla oynuyor.

- Hoca veya alim, "bilmiyorum" demekten utanarak yanlış bir cevap, aksi bir fetva verip yanlış yolu gösteriyor.

- Halk utanarak ömür boyu yanlış yoldan gidip farzları öğrenmekte kusur ediyor.

- Gençler utanarak baba ve annelerine evlenmek istediklerini söyleyemeyip türlü türlü münkerlere bulaşıyorlar.

- Okuma ve yazmayı bilmeyen bazı büyükler utanarak okuma yazma derslerine katılmayıp bu eksikliklerini gidermiyorlar.

- Halk utanarak yalan yere tanıklık ediyor veya kanunsuz bir imza atıyorlar.

Konular genelleşip insanların önemi arttıkça utanç ve mahcubiyetleri daha tehlikeli oluyor:

- Bazen beynelmilel kurumlarda iradesiz ve utangaç kişilerin yüzünden insanların kaderi için çok tehlikeli kararlar alınıyor, fakat haykıracak azimli, iradeli bir kişi çıkmıyor.

354

- Utangaçlık yüzünden insanı bir oldu bittiye getirip başına istediklerini getiriyorlar; dolayısıyla ebeveynin ve anne - babaların görevi yeni nesli yersiz utangaçlıktan çıkarmaktır; çünkü utangaçlık her türlü günah ve münkerin kaynağı olabilir.

Bazı günahlann kaynağı mahrumiyet, farzları terk etmek, kendini küçük görmek ve yersiz utangaçlıktır. Kur'an-ı Kerim'de, rivayetlerde ve ilmihal kitaplarında hükümler perdesiz ve apaçık bir şekilde beyan edilmektedir. Bir hadiste şöyle geçer: "Utangaçlık iki kısımdır; akıldan kaynaklanan utangaçlık ve bayağılık ve aptallıktan kaynaklanan utangaçlık."1

Bir Hatıra

Kalabalık bir camide, bir alimin arkasında namaza durmuştum. Ansızın Fatıha suresinin ortasında cemaat imamı namazını keserek halka abdestli olmadığını ve namazlarını fûrada olarak tamamlamalarını ilan etti. Eğer burada cemaat imamı utanacak olsaydı halka abdestsiz namaz kıldırır ve büyük bir münker işlerdi.

Başka Bir Örnek

Toplantının tam ortasında namaz kılmadığımızı fark edip toplantının sonuna kadar oturacak olursak, namazımızın kaza olacağını görürsek, hemen kalkıp namazımızı kılmazsak bir münker işleriz ve namazımız kaza olur.

Bizden soru sorduklarında, "bilmiyorum!" demekten

1 - Ehl-i Beyt c. 71, s. 331.

355

utanıp yanlış bir cevap veriyoruz.

İmza toplamak için bize geldiklerinde utanıp haksız olarak onu imzahyoruz.

Nice kişiler var ki birkaç dakika sormaya ciiret edemedikleri için bir ömür yanılgı içerisinde bocalayıp dururlar.

Nice erkek ve kızlar var ki hayatlarının başında bilgiye ihtiyaçları olduğu halde utanıp sormadıkları için bu utangaçlıkları bir takım münkerlerin kaynağı olmuştur.

Gazetelerde İslam dinine veya bir kişiye yalan bir şey isnat ediyorlar, fakat o, onu yalanlamaya ciiret edemiyor.

Bunlar, aklıma gelen örneklerdir. Sizde biraz düşünecek olursanız, utangaçlık ve mahcubiyetin bir çok münkerlerin nasıl kaynağı olduğuna dair bir çok örnekler bulabilirsiniz. Nice kişiler var ki haram lokma yedikleri halde kendilerine yakışmadığını düşünerek bir çok mesleğe yanaşmaktan utanırlar.

Olumlu Utangaçlık

Elbette utangaçlık her yerde günah ve münkerin kaynağı değildir. Bazı yerlerde insan utanarak çirkin bir işe girişmez; işte bu utangaçlık onun aklından kaynaklanan olumlu bir utangaçlıktır.

Bir hadiste, "**Utangaçlık tüm hayırların anahtarıdır**"¹ geçtiğini görüyorsak, maksat bu utangaçlıktır.

Bir hadiste, "**Utangaçlık çirkin işi engeller**"² şeklinde geçiyorsa, bu utangaçlık kastedilmiştir.

1 - Gururu'l - Hikem.

2 - Gururu'l - Hikem.

356

Bir hadiste, "İffet utangaçlık ve hayâ miktarıdır -hayâ arttıkça iffet de artar-"¹ şeklinde kaydediliyorsa, yine hayânın bu kısmı amaçlanmıştır.

Hayâ o kadar önemlidir ki, bir hadiste "Hayâsı olmayanın imam da olmaz"² şekline geçer.

Hayâlı insan kusurunu insanlardan gizler ve onlara günah işlediğini ikrar etmez.

Her halükarda, hayâ konusu ve hayâ çeşitleri psikolojik ve toplumsal bir mevzudur ve detaylarına girmek bizi asıl konumuzdan uzaklaştırır.

Adamın bin benden, "Ben utangacıym; bunun dermanı nedir?" diye sordu.

Ben, "Bunun en iyi tedavisi alıştırmadır; örneğin konuşma yapıp vaaz vermekten utanan kimse evde ezan verirse yavaş yavaş utangaçlığı yok olup gider" dedim.

Hz. Emirülmümin Ali (a.s), "Bir şeyden korkuyorsanız kendinizi onun içine atın" buyuruyor.³

Burada babalar, anneler ve okul yöneticilerine bir uyarıda bulunmayı gerekli görüyorum: Bir çocuk kendi varlığını hissettirmek isteyince hemen onu bastırmayın ve ona bu fırsatı tanıyın; hatta eksik bir iş yapacak olursa moralini bozmayın; çünkü bir çok utangaçlıklar insanın çocukluk döneminde tahkir edilmesinden

kaynaklanmaktadır; nitekim bir çok cüretler de çocukluk dönemindeki teşviklerden kaynaklanmaktadır.

Korku bir çok münkerlere zemin hazırlayan psikolojik konulardan biridir. Nice yalanlar, cephelerden kaçışlar,

1 - Gururu'l - Hikem.

2 - Gururu'l - Hikem.

gerçekleri gizlemeler, çirkin mazeretler, çirkin itiraflar ve haksız şahitlikler var ki korkudan kaynaklanmaktadır. Korku, İmam Seccad'ın (a.s) Ramazan ayının şehirlerinde, tehlikesinden Allah'a sığındığı hallerden biridir. İslam ülkelerinin başındakiler süper güçlerden korkmasaydılar bugün Müslümanlar bu şekilde tahkir edilmezlerdi veya İmam Humeyni'nin (ks.) o şecaati olmasaydı İran bu izzete ulaşmazdı. Hz. Ali (a.s) Nehcu'l - Belaga'da halsiz ve korkak kişiler hakkında en şiddetli tabirleri kullanmaktadır.

Bazen, **"Sizleri ruhsuz cesetler olarak görüyorum!"**1 buyuruyor.

Bir yerde ise, **"Ey erkeklere benzedikleri halde erkek olmayanlar!"**2 buyurmaktadır.

Başka bir yerde de şöyle buyurmaktadır: **"Korkak kişilerle müşavere etme."**3

Ayrı bir yerde ise, **"Kadınla müşavere etme; çünkü onların görüşü insanı istikrarsız eder"**4 buyurmaktadır.

Açıktır ki Hz. Ali'nin (a.s) bu buyruğu erkekleri de kapsamaktadır; yani senin katiyet ve cüretini yok edip içinde korku ve ümitsizlik uyandıran kimselerle müşavere etme! Fakat başka bir yerde, "Bir kadının irşat, düşünce ve kemale sahip olduğunu görürsen, onunla müşavere et!"5 buyuruyor.

Her halükârda, din gayretine sahip olmak marufa

1-Hutbe: 108. 2 - Hutbe, 27. 3-53. mektup.

4 - Biharul - Envar, c. 103, s. 253.

5 - Biharul - Envar, c. 103, s. 253.

emredip münkerden sakındırmanın birinci şartıdır.

Bir Hatıra

Adamın biri bana, "Otobüs şoföründe namaz için caddede durmasını rica ettim; fakat o önemsemedi; acaba yine de sorumlu muyum ben?" dedi.

Ben, "Evet" dedim, "Çünkü rica etmek yetersizdir. Para cüzdanının veya çocuğun arabadan yere düşseydi basıl bağırırdın; işte namaz için de öyle bağırmalısın."

Rica etmek her yerde etkili değildir; bazen bağırarak, mutaassıp olmak, yanıp-yakılmak, moral ve ciiret gereklidir. Kur'an-ı Kerim'de özellikle savaşlarda morali güçlendirmek konusunda onlarca ayet vardır.

B- Kültürel Münkerler

Bir anlamda akidevî münkerler olan kültürel münkerler kalem, beyan, sanat, film, tebligat, yaygara çıkarma ve vesvese yapma, günah ve isyan toplantıları düzenlemek, dinî merkezlerin göz alıcılığını etkileyen bina ve tesisat vesileleriyle gerçekleşmektedir; örneğin Medine'deki Mescid'i Nebi'nin göz alıcılığını etkilemek için Şam'da Emevî mescidi yaptılar veya İmam Cafer-i Sadık'ın (a.s) dersine karşı rakip çıkarmak için ilim merkezlerini çekip Bağdat'a topladılar. Bir gün müsteşar, müsteşrik, uzman adına ve bugün de uydu ve bilgisayar diskleriyle işi öyle bir yere vardırıdılar ki Mescid-ul Haram'ın birkaç adım ötesinde Japonyalı kız (Uşin)in filmi yayınlanmaktadır; oysa Resulullah'ın (s.a.a) kızının adı bile yok ortada.

Ne mutlu ki yüce rehberimiz kültürel saldırı olayını herkesten önce fark edip yetkililerin dikkatini bu konuya çekti ve şimdi bu konuda bir takım girişimler yapıldı.

Aziz okuyucularımız Kur'an-ı Kerim'de geçen "vedde"

360

kelimesini inceleyecek olurlarsa düşmanın neyi sevip neyi arzuladığını anlayacaklardır. Bunların en önemlileri İslam düzeninin ve dinî değerlerin sapması ve Müslümanların inanç ve itikatlarından vazgeçmesini arzulamalarıdır.¹

Bir Örnek

Kur'an-ı Kerim'de kültürel saldırıya bir takım işaretler edilmiştir; örneğin Yahudilerin ileri gelenlerinden bir grup bir komplo hazırlayarak sabahleyin Resul-i Ekrem'e (s.a.a) iman edip akşamleyin Yahudiliğe döndüler.² Onlar bu girişimleriyle iki hedefi izlediler:

Biri, Yahudilerin, "Eğer İslam dini mükemmel bir din olsaydı sabah Müslüman olan alimler akşamleyin tekrar dönüp Yahudi olmazlardı" diyerek hiçbir Yahudi'nin Müslüman olmayı akhndan bile geçirmemesi.

Diğeri ise, Müslümanların, "Eğer İslam dini mükemmel bir din olsaydı Yahudi alimlerini tutar, onlar tekrar dönüp Yahudi olmazdı" düşüncesine kapılarak onlar arasında kuşku uyandırmaktı. Allah Teala bu komploju açığa çıkararak Resulüne şöyle ilan etti: "Müslümanlara de ki, bugün Yahudilerin ileri gelenlerinden bir grup Müslüman olup akşamüzeri de kendi dinlerine dönecekler. Onların Müslüman oluşuna sevinip İslam'dan çıkışından da ümitsizliğe kapılmasınlar. Bunun bir komplo olduğunu bilsinler.

Dolayısıyla, kültürel saldınnın çok eskilere dayanan

1 - "Kitap sâhiplerinden çoğu sizi imanınızdan sonra ktifre döndürmek isterler." Bakara, 109.

2 - "Kitab ehlinden bir takımı şöyle dedi: "İnananlara indirilene günün başında inanın, sonunda inkar edin..." Âl-i İmran

361

bir kökü var. Ne mutlu ki hatta yeni yetme gençlerimiz bile istikbarın düşmanlığını anlayıp onların uçak yapımının bilimsel formüllerini zeki üniversitelilerimize öğretmezken sakız kağıtlarında çocuklarımıza müstehcen resimler gönderdiklerinin nedenini fark etmişlerdir.

362

c- Toplumsal Münkerler

1- Hicret Etmeme

Ne yazık ki ileri gelen ve tahsilli kişilerin yaptığı ve toplumda çirkinliği kaybolan münkerlerden bin de hicret etmemektir.

Sekiz asır öne İran'dan bir alim Çin'e hicret etmeseydi şayet bugün Çin'de milyonlarca Müslüman olmazdı.¹

Eğer Fars'tan bir grup tacir Tanzanya ve Zengbar'a² hicret etmeseydiler belki de bugün o ülkelerde İslam'dan bir eser bile olmazdı.

İslam dini Müslümanların çocuklarının çok olmasını ve her biri bir bölgeye hicret edecek olsalar böylece İslam dininin süratle yayılmasını istiyor. Bazı kuşlar hayatlarını

1 - Yaklaşık sekiz asır önce Allame Kazvinî Çin'e giderek orada İslam dininin temellerini attı. Bugün bile Çin Müslümanları onun bir mesciddeki mezannin etrafında toplanarak onu selamlamaktadırlar.

2 - Zengbar, Afrika kıtasında Tanzanya'nın yamndan küçük bir tilkedir.

363

sürdürebilmek için hicret ederken bazı Müslümanların donup yerlerinde kalması gerçekten düşündürücüdür.

İslam dininin buluşlanndan biri de hicreti tarihin başlangıcı yapmasıdır; çünkü insan kendi iradesi ve kutsal bir amaç için hicret eder; aksi durumda Hz. İsa'nın (a.s) doğumu ve yer küresinin dönüşü hiç biri insan için bir övünç kaynağı değildir. Hicretle yüzlerce sorun hallolur. Hicret, insan gücünü adilane bir şekilde bölüştürülmesi demektir; hicret hareket, hedefli olmak, acıma duygusu, sorumluluk üstlenmek, affetmek, zemin ve zamanın bağlarından özgürlüğe kavuşmak... demektir. Dayak yemiş birkaç Müslüman'ın Habeş'e hicreti Afrika'ya İslam nurunu taşıdı. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Medine'ye hicreti o hazretin en büyük tebligat hareketlerinden biriydi.

Eğer günümüzde bu büyük münkere (hicreti terk etme) uyulmasaydı, ulema ve bilginler kapsamlı bir hicret edip onu sadece bir grup genç talebelerle sınırlandırmasaydılar İslam'ın sesi her tarafa ulaşmış olurdu. Daha açık söyleyelim: "Cehalet, şirk, tefrika ve fakirlik karanlığında kalanların günahından hicret etme gücüne sahip oldukları halde refah talepli ve ilgisizlikleri yüzünden hicret etmeyen, aldatıcı boş ve tekrarî şeylerle kendilerini avutanlar sorumludurlar."

"Hicret" kelimesinde, "yolculuk" sözcüğünde olmayan yüce bir anlam gizlidir. Tahsilli güçlerin şehirlerde merkezleşip yoğunlaşmaları, şehirlere doğru göç edilmesine ve doğal

olarak da köylerin seyrelemesine, fiyatların yükselmesine, konut ve trafik sorunu yaşanmasına neden olmaktadır. Köylerde doktor ve ilaç olmadığı için canlarını kaybetmelerinden büyük şehirlerde

364

merkezleşen doktorlar sorumludur.

İslam dini hicret etmeyen kişilere karşı inkılabî bir tutum sergileyerek, "İman ettikleri halde hicret etmeyip yerlerinde donup kalanlar İslam toplumunda hiçbir türlü velayet hakkına sahip değildir" buyurmuştur.¹

Sahi, küfür diyanda yaşayan bütün Müslüman uzmanlar kendi ülkelerine hicret edecek olurlarsa hem küfür cephesi darbe almış olur, hem Müslümanlar güçlenir ve hem de bozuk sistemlerde onların İslamî kimlikleri kaybolmaz. İslam dini donuk su ve toprağı eleştiriyorsa, donuk sermayeyi eleştiriyorsa, donuk uzmanları da en şiddetli şekilde eleştirmeye pekala hakkı vardır.

Herkes İçin Hicret

Ulemanın, İslam'ın sesini dünyanın en uzak noktasına ulaştırmak ve kilise bilgilerinden geride kalmamak için hicret etmeleri gerekiyor; çünkü onlar da kendi alimlerini dünyanın en uzak noktalarına göndermekte ve en son istatistiğı ellerinde bulundurmaktadırlar. Resul-i Ekrem (s.a.a) de böyle yapıyordu. Hadislerde aziz İslam Peygamberinin şöyle buyurduğuna şahit olmaktadır: "Dünyaya gelen her çocuğı ve dünyadan göçen her Müslüman'ı bana haber verin ki Müslümanların son sayısından haberdar olayım."

Evet! Kur'an-ı Kerim defalarca Müslümanlara yeryüzünde yolculuk yapmayı emretmiştir; fakat bu emre uyarak tüm dünyayı karış karış gezen, insanların

1 - "İnanıp da hicret etmeyenlere gelince, onlar hicret edinceye kadar, onların velâyetinden size bir şey yoktur (onları korumakla yükümlü değilsiniz)." Enfal, 72.

365

kaynaklarından, gelirlerinden, ahlak ve davranışlarından haberdar olan ancak Batılılar olmuştur. Hz. Ali (a.s), "Önemseyin Kur'an'ı; önemseyin onu; sakın Kur'an'a uyma konusunda başkaları sizden öne geçmesinler!"¹ buyurarak bunu öngörmüştür.

Fakat bugün Kur'an'ın yeryüzünde gezme ve hicret etme yönündeki emrine diğerlerinin bizden daha fazla uyduğunu görmekteyiz. Hz. Ali'nin (a.s) bu emri şهادetinin eşliğinde yaptığı vasiyetnamede vermiş olması ve benim de bu satırları yazdığım bu sıralarda Hz. Ali'nin (a.s) şهادet gecesine (Kadir gecesine) ve yine İslam inkılabının zafere ulaştığı geceye (22 Behmen) tesadifi ediyor olması gerçekten ilginçtir. Burada Hz. Ali'nin (a.s) bu mektubunu gerçek bir gayıptan haber verme ve Emirulmüminin Ali'nin (a.s) bütün insanlar için teessüf ve teessürü olarak kabul ediyoruz. Bu Kadir gecesinde, Ali'yi şefaatçi kılarak uzun uzadı gafletlerimizden, hicretleri terk etmemizden ve diğer münkerlerden dolayı Ali'nin Rabb'inden özür diliyor ve tövbe ediyoruz.

Mahrumlar İçin Hicret

Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçmektedir: "Melekler, -hicreti terk ederek- kendilerine zulmedenlerin canını alırken, ne işte idiniz diyecekler. Onlar, biz yeryüzünde zayıf düşürülmüştük, diyecekler. Melekler -bu cevabi kabul etmeyerek- Allâh'ın yeri geniş değil miydi ki onda hicret edeydiniz, diyecekler.?"²

1 - Nehcu'l - Belaga, 47. mektup.

2 - Nisa, 97.

366

Dolayısıyla, mahrum ve zayıf düşürülen herkesin kendi mektep ve inancını korumak için hicret etmesi, küfür diyarında ve diğer ülkelerde inançlarını savunamıyorsa orada kalmaması gerekir.

Bir iş yerinde, bir şehir ve bölgede veya şirket ve kuruluştaki esir olması yüzünden çeşitli günahlara bulaşan, bu yüzden orayı terk etmesi farz olan nice insanlar vardır.

Ölüm anında sorgulanan tek günahın hicret etmemek oluşu gerçekten çok ilginçtir. Ve yine ilginç olan diğer bir nokta da şu ki, Kur'an-ı Kerim mükafat olarak "iki katı", "birkaç katı", "on katı" ve "yedi yüz katı" gibi kelimeler kullanmışken, 1 hicret eden kimsenin mükafatı olarak bir rakam kullanılmamış, aksine, "Onun mükâfatı Allah'a düşer"² denilmiştir.

Bu tabir gecenin bir yansı yataklarından ayrılıp özel bir korku ve ümitle ibadete koyulan ve Allah Teala'nın kendilerine verdiği her şeyden infak eden gerçek müminler dışında hiç kimse hakkında kullanılmamıştır. Buyuruyor ki: "Yaptıklarına karşılık olarak onlar için ne gözler aydınlatıcı(ni'metleri)n saklandığını hiç kimse

1 - Bazı ayetlerde şöyle geçer: "Onlara yaptıklarının kat kat fazlası mükâfât vardır" Sebe, 37.

Bazı ayetlerde de şöyle buyrulur: "Allah da ona kat kat fazlasıyla ödesin." Baraka, 245.

Bazı ayetlerde ise, "Kim iyilik getirirse, ona o(getirdiği)nin on kaü vardır" tabiri kullanılmıştır. En'am, 160.

Ve nihayet bazı yerlerde şöyle geçmektedir: "Her başağında yüz dâne olmak üzere yedi başak veren bir dânenin durumu gibidir." Bakara, 261.

2 - Nisa, 100.

367

bilmez!"¹

Her açıdan ilerlemek ve gelişim kaydetmek isteyenler hicret için kendilerini hazırlamalıdır. Kur'an-i Kerim şöyle buyuruyor: "Allah yolunda hicret eden kimse, yeryüzünde gidecek çok yer ve bolluk bulur."²

2- Düşmandan Gaflet

Düşman ve onun komplolarından gaflet etmek, ne yazık ki tüm İslam ümmetini kapsayan toplumsal münkerlerdendir. Bu konuda Kur'an-i Kerim şöyle buyurmaktadır: "İnkâr edenler isterler ki siz silâhlarınızdan ve eşyanızdan gaflet etseniz de birden üzerinize bir baskın yapsınlar."3

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır: "Düşman size karşı uyanık olduğu halde sizin düşmandan gafil olmanıza şaşırıyorum."4

3- Körü körüne Taklit

Taklit kendini kaybetmişlik, kültürel yoksulluk, mektebe karşı inançsızlık, millî ve dinî gayretten yoksunluk ve nefisteki zaafın göstergesidir. Kur'an-i Kerim bir çok ayette böyle bir taklidi eleştirmiştir. Putperestler, putperestliklerinin nedenini atlarnı taklit ediyor olmalarıyla izah ediyorlardı. Bugün doğu ve batı hayranlığı belası en önemli toplumsal münkerlerdendir. Fıkhumızda insanın kendisini kafirlere benzetmesi

1 - Secde, 17.

2 - Nisa, 100.

3 - Nisa, 102.

4 - Nehcu'l - Belaga, 34. hutbe.

368

haramdır; çünkü bunun kendisi bir nevi benliğini kaybetmektir. Rivayetlerde ise şöyle geçer: "Hatta elbise giyme ve yemek çeşitlerinde bile müstakil olun ve yabancılan taklit etmeyin!"

Kutsi bir hadiste şöyle geçer: Allah Teala peygamberlerinden birine şöyle vahyetti: Müminlere de ki: benim düşmanlarımlın elbiselerini giymeyin, benim düşmanlarımlın yemeklerini yemeyin ve hiçbir şeyde benim düşmanlarımlın gidişatını örnek almayın; çünkü dışınızda onlar gibi olsanız içinizde de onlar gibi olursunuz. -Onlar benim düşmanım olduğu gibi siz de benim düşmanım olursunuz.-"1

4- Günah Toplantılarına Katılmak

Günah toplantılarında oturmak, susmak ve seyretmek da toplumsal münkerlerimizden diğeri biridir. Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: "Allâh'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar (bu sözü bırakıp) başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber oturmayın."2

Başka bir yerde ise şöyle buyurmaktadır: "Âyetlerimiz hakkında (münasebetsizliğe) dalanları gördüğün zaman, onlar başka bir söze geçinceye kadar onlardan yüz çevir; eğer şeytân sana (bunu) unutturursa hatırladıktan sonra (hemen kalk), o zâlimler topluluğıyla beraber oturma!"3

Kıyamette cennetlikler cehennemliklerden, **"Sizi şu yakıcı ateşe ne sürükledi?"** diye soracaklar.

1 - Vesailu's- Şia, c. 4, s. 385, Âl-i Beytbasımı.

2 - Nisa, 140.

3 - En'am, 68.

369

Onlar şu dört etkenin kendilerini ateşe düşürdüğünü söyleyecekler:

- **"Biz namaz kılanlardan olmadık."**

- **"Yoksula da yedirmezdik."**

- **"Boş şeylere dalanlarla birlikte daldık."**

- **"Cezâ (kıyamet) gününü yalanlardık."1**

Evet; boş ve saçma şeyler konuşanlar karşısında sessiz kalmamız dinî kutsallarımıza karşı her türlü hakaret etme cüreti verir onlara.

5- İftira ve Rezil Etme

Toplumsal münkerlerden biri de insanları kötü isimlerle çağırmak, hakaret etmek, küçümsemek, onlara küfretmek ve haklarında kötü sözler söylemek, gıybet, iftira ve rezil etmektir. Kur'an-ı Kerim cennetlikler hakkında şöyle buyurmaktadır: "Orada ne boş söz ne de yalan işitirler."2 Orada tüm davranışlar sağlıklı ruh, sağlıklı beyan ve sağlıklı ülküden kaynaklanmaktadır. Oranın ismi "Daru's-selam"dır (esenlik yurdu).3 Ve cennetliklerin sloganı ise, "Duydukları söz, yalnız "Selâm, selâm" dır."4 Fakat cehennemlikler hakkında şöyle geçer: "Her grup girdikçe diğerine lanet eder."5 Orada herkes kendi suçunu diğerinin üzerine yıkar: "Siz olmasaydınız biz mutlaka mümin olurduk"6

1 - Muddesir, 42 - 46. 2-Nebe, 35.

3 - En'am, 127.

4 - Vakı'a, 26.

5 - A'raf, 38. 6-Sebe, 31.

370

Cennetliklerle cehennemlikleri tanıdıktan sonra, içinde yaşadığımız toplumun cennetlik mi, yoksa cehennemlik mi olduğunu tahmin edebiliriz. Eğer bir toplumun ilişkilerine kötü zan, tecessüs, dedi kodu, gece bildirileri yayınlama, ilgisizlik, hoş geçirme, alay etme, küçümseme veya kin ve intikam hakim olursa onun geleceği, vaadı verilen cehennemdir; fakat eğer ev,

okul, daire ve fabrika ortamı iman, inanç, merhamet, yardımlaşma, ihlas ve safa ruhu olursa böyle bir toplumun da geleceği cennettir.

6- Çoğunluğu İzlemek

Şecaat ve cesareti sadece savaş meydanına has bilenlerin düşüncelerinin tarn aksine gerçek cesur, hakkı, delil ve mantığa dayanarak tanıdıktan sonra yalnızlıktan korkmayan kimsedir. Yine şu satırları yazdığım Hz. Ali'nin (a.s) bu şehadet gecesinde o hazretten bir hadis nakledeyim. Hz. Ali (a.s) Nehcu'l - Belaga'nin 201. hutbesinde şöyle buyurmaktadır: "Hak yolunda taraftannin az olmasından endişe etme."

Kur'an-i Kerim onlarca yerde çoğunluğa uymayı kınamış ve hatta peygamberini, "Çoğunluğa uyacak olursan seni saptırırlar"1 diye uyarmıştır.

7- Şahsiyetçilik

Kur'an-ı Kerim günahkârların kıyamette konuşmalarıyla ilgili şöyle buyurmaktadır: Onlar

1 - Elbette maksadımız, mantık karşıtı olan çoğunluktur; fakat eğer bir yol veya bir söz mantıklı olur ve çoğunluk da onu izlerse durum değişir.

371

bedbahtlıklarının nedenini başkalarının kişiliğine eğilimleri olarak belirtip şöyle derler: "Biz beylerimize ve büyüklerimize uyduk da bizi yoldan saptırdılar."1

Şunu da hatırlatalım ki her insanın içinde kişiliklere yöneliş vardır. "İnsanlar padişahlarının dini üzeredir."2 Başka bir yerde ise, "İnsanlar önderlerine babalarından daha fazla benzerler (onları daha fazla taklit ederler)."3

İşte bu nedenle Kur'an-ı Kerim ısrarla, gerçek kişiliklerin Allah'ın velileri olduğunu anlatmak istiyor ve har vurup harman savurmalarıyla kendilerini gündeme getirenleri ise "Şeytan'ın kardeşleri" diye adlandırıyor.4

Kur'an-ı Kerim'de bir çok ayet insanları bozguncuları,5 aşırıacılar,6 günahkârları,7 aşağılık kişileri,8 cahilleri,9 heves güdenleri,10 gafilleri11 ve kafirleri izlemekten alıkoymuştur. Bunun karşısında gerçek kişilikleri peygamberler, sıdıklar, şehitler ve salihler bilmiş12 ve

1 - Ahzab, 67.

2 - Biharu'l - Envar, c. 105, s. 8.

3 - Biharu'l - Envar,, c. 78, s. 46.

4 - "Çünkü savurganlar, şeytânların kardeşleri olmuşlardır." İsrâ, 27.

5 - "Yeryüzünde bozgunculuk yaparak (başkalanna) saldırmayın." (Bakara, 60.

6 - "O aşırıacıların emrine uymayın" (Şuera, 151)

7 - "Onlardan hiçbir günâhkâra, yahut nânköre itâat etme." İnsan, 24.

8 - " Şunlann hiçbirine boyun eğme: Yemin edip duran aşağılık..." Kalem, 10.

9 - "Cahillerinyoluna uymayın." Yunus, 89.

10 - "O halde câhillerden olma!" En'am, 35.

11 - "Gâfillerden olma!" A'raf, 205.

12 - "Allâh'ın ni'met verdiği peygamberler, sıddıklar, şehidler ve

372

onları "nimet verilmişler" olarak adlandırmıştır. Yine her Müslüman'a her namazda onların yolunu izlediğini ilan etmesini farz kılmıştır.

Bir Örnek

Cemel savaşında, bir tarafta Hz. Ali (a.s) ve karşı taraf ise Talha ve Zübeyr vardı. Adamın biri bu sahneyi görünce, "Her ikisi de Resulullah'ın (s.a.a) ashabı; acaba hangisi hak?!" dedi.

Hz. Ali (a.s) ondan sonra hiç kimsenin bu konuda şaşkın kalmaması için her zaman olduğu gibi bir açıklamasıyla tarihe ışık tuttu. O ışık şuydu: "Haklıyı tanımak için hakkı tani."

Yani hakkı insanlarla değil, insanları hakla tani.

Yani örneğin gıybet edeni kötü biri bilmeden önce gıybetin ne demek olduğunu öğrenmemiz gerekiyor; yoksa, "Falan adam gıybet ettiğine göre gıybet etmek helaldir" denmemelidir.

8- Kötü Zan, Tecessiis ve Gıybet

Kur'an-ı Kerim açık bir şekilde şöyle buyurmaktadır: "Zannın bir kısmı günâhtır."1

Kötü zan tecessiis için, tecessiis gıybet için zemin hazırlar ve gıybet ise sevgi, muhabbet ve ilişkilerin bozulması ve güvenlerin sarsılması için çok önemli bir etkidir.

Soru: Hadislerde, "Bir gıybet yiziinden insanın turn

sâlihlerle beraberdir. Onlar da ne güzel arkadaşdır!" Nisa, 69. 1 - Hucurat, 12.

373

ibateleri mahvolur" şeklinde geçer; acaba bu adilane bir cezalandırma midir?

Cevap: Evet! Çünkü gıybetle kişinin yıllar boyu elde ettiği hasiyeti yok olur; dolayısıyla bunun karşısında yıllar boyu yapılan ibadetlerin de yok olması gerekir.

Biz burada her bir münker hakkındaki turn ayet ve rivayetleri işlemek istemiyoruz; onlardan sadece bir kaçına örnek olarak değinmenin yeterli olacağı kanısındayız.

9- Söz Gezdirmek

Nisa suresinin 85. ayetinde şöyle geçer: "Kim -iki Müslüman arasında- kötü bir (işe) destek olursa -fitne çıkarır, dedikodu ve ara bozuculuk yapar, kırgınlık oluşturur ve haysiyetini çiğnerse-, onun da o işten bir payı olur."

10- İlgisizlik

İlgisizlik ve sorumluluk hissetmemek toplumsal münkerlerden biridir. Hadiste şöyle geçer: "Mazlumun feryadını duyup yardım etmeyen Müslüman değildir."1

Başka bir hadiste şöyle geçer: "Komşusu açken kendisi tok yatan kimse Allah'a iman etmemiştir."2

Hadislerde münkerlere karşı ilgisiz davrananlara "imansız" denilmiştir.3

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Size ne oldu ki zayıf düşürülen erkek, kadın ve çocuklar uğrunda Allâh

1 - Biharu'l - Envar, c. 74, s. 339.

2 - Biharu'l - Envar, c. 74, s. 94.

3 - "Allah, dini olmayan zayıf mümine gazap eder." Biharu'l -Envar, c. 72, s. 228.

374

yolunda savaşmıyorsunuz?"1

Cehennemlikler cennetliklere, bizim cehenneme atılmamızın nedenlerinden bir açlara karşı ilgisiz davranmamızdır diyeceklerdir: "Yoksula da yedirmezdik."2

Rivayetlerde şöyle geçmektedir: Allah Teala bir bölgenin halkını helak etti. Melekler, "Bu bölgenin halkından bir grubu günahkar değillerdir. Neden onlar günahkârların ateşiyle yanıyorlar?" dediler.

Allah Teala, "Sessiz ve ilgisiz kaldıkları için" buyurdu.

İmam Sadık (a.s) tövbe için yanına gel en izleyicilerinden birine şöyle buyurdu: "Sizin gibiler Abbasoğulları'nın etrafına toplanmasaydı, onlar biz Ehl-i Beyt'i evimize hapsedmezlerdi."

Emirulmüminin Hz. Ali (a.s) ilgisiz kişileri en sert cümlelerle eleştiriyor ve bazen onları lanetliyordu. Hatırladığım kadarıyla gevşek, alçak ve ilgisiz kişiler hakkında on sekiz sert cümle kullanmaktadır; onlardan bazılarını dipnotta değindik!3

Elbette bu topluma karşı sergilenen ilgisizliktir; fakat bazen insan kendisine karşı bir nevi ilgisizlik sergiler ve görüp duyduğu şeylerden ibret almaz, taş kalpli olur ve gözünden bir damla bile yaş çıkmaz. Kur'an-ı Kerim çeşitli yerlerde bu gibi kişileri eleştirerek şöyle

1-Nisa, 75.

2 - Müddessir, 6.

3 - "Ey erkek olmadıktan halde erkeklere benzeyenler; ey ruhsuz karartılar! Yazıklar olsun size, helak olasınız; Allah canınızı alsın; keşke sizi hiç görmeseydim."

375

buyurmuştur: "Kendilerine öğüt verildiğinde öğüt almıyorlar."1

11-Tefrika

Toplumsal münkerlerden biri de tefrikadır. Kur'an-ı Kerim tefrikayı gökten inen ve yerden çıkan azaba benzetmiş ve onlarla eş değer saymıştır.2

Müslümanların hicretin üçüncü yılında Uhud savaşında yenilgiye uğramalarının nedeni tefrika ve önderlerine itaatsizlikti.3

Hiz. Ali (a.s), Resulullah'ın (s.a.a) Gadir-i Hum'da, "Benden sonra halife Ali b. Ebutalib'tir" buyurduğuna yaklaşık yüz bin şahit olduğu halde sırf vahdet ve birliği korumak için 25 yıl sabretti. Hiz. Musa (a.s) kırk gün sonra Tur dağından döndüğünde halkın Samiri'nin buzağısının etrafında toplanıp ona taptıklarını görünce şiddetle öfkelenerek kardeşi Harun'a, "Neden bu sapmayı engellemedin?" dedi.

Harun şöyle dedi: "Ben onları sakındırdım; fakat onlar beni dinlemediler. Neredeyse beni öldüreceklerdi. Daha kati bir şekilde kıyam etmeyi düşündüm! Fakat bana, sen bu inkılapçı hareketinle İsrailoğulları arasına tefrika düşürdün, demenden çekindim. Dolayısıyla ben bunların

1 - Saffat, 13.

2 - "O, sizin üzerinize üstünüzden, yahut ayaklarınızın altından bir azâp göndermeğe, ya da sizi parti parti birbirinize düşürüp kiminize kiminizin hıncını tattırmağa kâdirdir." En'am, 65.

3 - "Nihâyet siz korkunuz, Allâh size sevdiğiniz(gâlibiyet)i gösterdikten sonra (verilen) emir hakkında (birbirinizle) çekişip isyân ettiniz." Âl-i İmran, 12.

376

tefrika etkeni olmaktansa onların buzağıya tapmalarını tercih ettim."

İslam dininde, tefrikaya neden olan her şey haram sayılmıştır; örneğin, dedikodu, gıybet, iftira, kötü zan, yaygara çıkarmak ve benzeri şeyler şiddetle yasaklanmıştır ve diğer taraftan vahdet ve kalplerin huzur bulmasına neden olan her şey de tavsiye edilmiştir. Öyle ki, "Doğru söz fitne çıkaracaksa yalan konuşmak caizdir" diyorlar.

Tarih boyunca Müslümanların başına gelen bunca felaketler tefrika yüzünden gelmiştir. Bugün ve dün dünya istikbarının en büyük darbesi sayılan şey de yine tefrika çıkarmaktır.1 Kur'an-ı Kerim tefrika çıkaranları müşrik saymıştır.2 Yine Kur'an-ı Kerim vahdet eksenini hablullah (Allah'ın ipi) olarak tanımıştır.3 Müslümanlar birlik olurlarsa hiçbir güç onları tehdit etmez; tabii ki önemli olan zahirî birliktelik değil, kalp birliğidir.4 Ayet ve rivayetlerde zahirî vahdetler eleştirilmiştir.5 Elbette ancak yüce bir ruha ve geniş bir göğse sahip olup dar görüşlülük ve ben merkezilikten kaçınanlar vahdet ve birlik faktörü olabilirler. Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor: "Allâh yanında en üstün olanınız, (günâhlardan) en çok korunanınızdır."6

Kur'an işte bu buyruğuyla kavim, ırk, bölge, iklim, yaş

1 - "Halkını çeşitli gruplara böldü." Kasas, 4.

2 - "(Allah'a) ortak koşanlardan olmayın. O müşriklerden (olmayın ki) onlar, dinlerini ayınp öbek öbek olmuşlardır." Rum, 31 -32.

3 - "Ve topluca Allâh'ın ipine yapışın..." Âl-i İmran, 103.

4 - "(Allâh) kalblerinizi uzlaştırdı." Âl-i İmran, 103.

5 - "Ama kalbleri dağınıktır." Haşr, 14.

6 -Hucurat, 13.

377

ve iktisat konularını görmezden geliyor.

Cuma ve cemaat namazi projesi, gece - gündüz yapılan sürekli bir vahdet alıştırmasıdır. Sıla-ı rahimde bulunmak, gidiş-geliş yapmak, af ve görmezden gelmek, yardımlaşmak, mahrumların elinden tutmak, hicret etme, hediyeleşme, hasta ziyaretine gitme ve el sıkışma gibi konuların tavsiye edilmesi, tümü sevgi ve vahdet oluşturmak ve insanî bağları güçlendirmek içindir.

12- Kötülüğü Yayma

Kötülüğü yayma da toplumsal münkerlerdendir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bütün günahlarda, Allah Teala'nın gazabına neden olan şey, o günahın yapılmasıdır. Fakat kötülüğü yayma konusunda, insan, yapmasa bile ona ilgi duyması bile büyük bir günahdır; yani sadece kötülüğü yayma değil, ona ilgi duyma bile büyük bir günahdır; halbuki hiçbir günaha ilgi duymak -yapılmadığı müddetçe- günah değildir.1 Açıktır ki kötülüğü yayma zemini, birbirlerine yabancı olan erkek ve kadının ıssız bir köşeye çekilmesi, onların iş yeri, üniversite, hastane ve diğer umumî yerlerle birbirlerine karışmalarıdır. Kadınların hicapsız oluşu veya İslam dininin emrettiği şekilde hicaplarını tam anlamıyla gözetmeyişleri kötülük ve günahın yayılması için en uygun zemindir. Birazcık düşünecek olursa, kayıtsızlık, göz otlatma, makyaj yaparak yabancı erkeklerin karşısına çıkmanın bilimsel, ahlakî ve ailevî zararları hiç kimseye

1 - "İnananlar içinde edepsizliğin yayılmasını isteyenler için dünyâda da, âhirette de acı bir azâb vardır." Nur, 19.

gizli olmayan heveslerin, şeytanın tuzaklarının, kötülük ve her türlü gayr-i meşru ilişkilerin alevlenmesinin anahtarıdır.

13- Vahşet Yaratma

Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor: "Allâh ve elçisiyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk yapmağa çalışanların cezâsı: (ya) öldürülmeleri, ya asılmaları, ya ellerinin, ayaklarının çapraz kesilmesi veya bulundukları yerden sürülmeleridir."¹ Yeryüzünde fesat örneklerinden biri silah çekme, korku, vahşet ve emniyetsizlik yaratmaktır. Kur'an-ı Kerim yaygara çıkararak toplumda istikrarsızlık oluşturanlar için bile çok şiddetli bir azab tayin etmiştir.²

Bir hadiste şöyle geçer: "Allah Teala mümin bir kişiyi korkutanı kıyamet günü korkutacaktır."³

Başka bir hadis de şu anlamdadır: "İnsanların en kötüsü, insanlar, kötülüğünden güvencede olmayan kişidir."⁴

Çok uzağa gitmeyelim; Müslüman'a "Müslüman" denilmesinin nedeni, insanların onun elinden ve dilinden

1-Maide, 33.

2 - "Şehirde kötü haberler yayanlar (bu yaptıklarından) vazgeçmezlerse seni onların üstüne süreriz (onlarla savaşmanı ve onları şehirden sürüp çıkarmanı sana emrederiz)..." Ahzab, 60.

3 - "Kim benim dostlarımdan birini korkutursa bana karşı açık bir savaşa girmiş olur ve kıyamet günü onun intikamını ben alırım" Biharul' - Envar, c. 13, s. 49.

4 - "Kıyamet günü Allah yanında insanların en kötüsü, kötülüğünden güvencede kalmak için kendisine ikramda bulunulan kimsedir." Biharul' - Envar, c. 7, s. 217.

güvende olmasıdır.¹

Aziz İslam dini şöyle buyuruyor: "Yolculuk programlarınızı, -evdekilerin korkmamaları ve uykudan uyanmamaları için- eve geceleyin girmeyecek bir şekilde ayarlayın."

Bir Örnek

Büyük bir arif, müfessir ve fakih olan Meşhed'in ileri gelen alimlerinden biri,² geceleyin Meşhed'e girdi. Eşini uyandırmak için kapıyı çalmak isteyince bu hadisi hatırlayıp kapının arkasında oturup sabaha olmasını bekledi; o sırada evde olan eşi rüya aleminde onun geldiğini, fakat kendisine saygısızlık yapmamak için kapının arkasında oturduğunu gördü. Bunun üzerine uykudan uyanarak kapıya çıktı. Kapıyı açınca kocasının kapının arkasında olduğunu gördü.

14- Yalan Haberler Yayma

Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor: "Fâsık bir adam size bir haber getirirse doğruluğunu araştırmadan onu kabul etmeyin."³

Kişiler veya Müslüman ülkeler arasında tefrika çıkarmanın yollarından biri de, özel bir takım program ve bütçelerle uydurulup düzenlenen ve daha sonra insanlara yutturularak muhabbet ve sevgi bağlarını koparan bu

1 - "Müslüman, Müslümanların, elinden ve dilinden güvende olduğu kişidir." Biharul - Envar, c. 1, s. 113.

2 - Ayetullah Mirza Cevad Aga Tahranî.

3 - "Ey inananlar, size fâsık (yoldan çıkmış) bir adam bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın." Hucurat, 6.

380

hoparlörler ve yalan haberlerdir. Bizim buradan hedefimizi hem toplumumuzda fazla olan ve hem de pek fazla günah olarak görülmeyen münkerleri tanımaktır; fakat kesinlikle günahları saymak istemiyoruz; aksi durumda hedefimizden çıkmış oluruz.

15- Dalkavukluk ve Aşırıılık

Toplumsal münkerlerden bir diğeri de, bazen, tabir caizse, kraldan çok kralcı kesilen kimselerin tutulduğu dalkavukluk, yaltakçılık ve bir şeyi haddinden fazla abartmaktır; dolayısıyla, bu gibi kişilere dikkat etmek gerekir. Bunun bazı örnekleri şöyledir:

1- Bir grup Hz. Ali'nin (a.s) huzuruna gelerek, "Ey rabbimiz! Selam sana!" diyince Hz. Ali (a.s) onlardan tövbe etmelerini istedi.¹

2- Başka bin Resul-i Ekrem (s.a.a) hakkında bu tabiri kullanınca o hazret ona lanet etti.²

Aşırıılıktan sakındıran bütün rivayetler, onun münker boyutunu göz önünde bulundurmışlardır; dolayısıyla şairler, meddahlar, hatipler ve yazarlar kendilerinin söz ve yazılanna dikkat etmelidirler. Bir hadiste, "Dalkavukluk yapan kişinin ağzına toprak doldurun!" şeklinde geçer.³

Nehcu'l - Belaga'da şöyle geçmektedir: "Haddinden fazla övgii dalkavukluk, haddinden az övgii ise zaaf ve

1 - Emali-i Saduk, s. 662, 1377. hadis.

2 - "Bir kişi Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna çıkarak, 'Ey rabbim! Selam olsun sana' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a), 'Ne oluyor sana? Allah lanet etsin sana. Benim de, senin de rabbim Allah'tır' buyurdu." Biharul - Envar, c. 25, s. 297.

3 - Biharul - Envar, c. 73, s. 294.

381

kıskançlıktır."1

Bütün bu eleştiriler normal kişilere karşı yapılan övgü ve dalkavukluk hakkınadır; fakat eğer zalim bir kişi övülürse, hadisin tabirince, Allah'ın arşı titrer.2

1 - Nehcu'l - Belaga, hikmetli sözler: 347.

2 - "Zalim bir kişi övülürse arş titrer ve Allah gazaba gelir." Biharul - Envar, c. 77, s. 152.

382

D- Ailevî Münkerler

Aile fesat ve günah kaynağı olabileceği gibi terbiye ve takvanın temelini de oluşturabilir. İslam dini daha başından beri ailenin öneminden dolayı en dakik tavsiyelerde bulunmuştur. Onlardan bazıları şöyledir:

1- Eş seçerken onun inanç ve düşüncelerine dikkat edin.1

2- Kötü bir ailede yetişen güzel bir eş, çöplükte biten güzel bir gül gibidir.2

3- Evlilik törenini sade ve mehri az tutun.3

4- Cinsel yaratılıştan hedef, dünyada gözünüzün nuru4 ve ahirette ise zahireniz olacak bir soya sahip olmak

1 - "İnanan bir cariye, ortak koşan (hür) kadından iyidir." Bakara, 221.

2 - "Çöplükte yetişen güllerden kaçın." Biharul - Envar, c. 103, s. 232.

3 - "Onların en güzeli, mehri en az olanıdır." Biharul - Envar, c. 103, s. 237.

4 - "Ve çocuklarımızdan göz aydınlığı ver..." Furkan, 74.

383

olmalıdır.1

5- Ad koyma, sevgi, Kur'an talimi, yiizme, sanat ve ilim talimi, çocuklar arasında eşit davranma ve kız - erkek arasında ayırım yapmamak, annenin hamile olduğu andan itibaren doğumdan sonra ve ölünceye kadar onlara helal rızık verme, meslek seçimi ve yüzlerce diğer tavsiyeler İslam dininin aile düzenine verdiği önemin göstergesidir. Eşin iffetli olması ve ailenin salih olması, Nehcu'l -Belaga'da Hz. Ali'nin (a.s) hatta büyük siyasi görevlere atama ve almalarda göz önünde bulundurduğu noktalardandır. Ailede ilk ayyaşlık, bulaşıklık ve aykırı girişimler gelecekte ve toplumda her türlü günah, fesad ve fuhuşun kaynağıdır.

Bir Örnek

Diyorlar ki, bir gün Şeytan fitne ve fesat çıkarma konusunda bir haramzadeyle yarışmaya girdi. Akşam üstü girişimlerini raporlamak için bir araya geldiklerinde Şeytan, "Ben bugün sadece bir zina yaptırdım" dedi. Haramzade, "Ben bugün senden kat kat fazla fitne çıkardım. Benim fitnemle bazıları birbirlerine küfredip çirkin sözler söylediler; kötü zanlar, gıybet ve rüşvetler baş alıp gitti..." dedi.

Bunun üzerine Şeytan şöyle dedi: "Senin yaptıkların sayı bakımından benimkinden fazladır; fakat ben bir zina yaptırarak her gün senin gibi yüzlerce fitne çıkaracak bir haramzade meydana getirdim. Evet! Ben bir günah yaptırdım; fakat benim yaptırdığım temel bir günahdır.

1 - "Kendiniz için ileriye hazırlık yapın." Bakara, 223.

384

Ailevî konular çok önemlidir ve ebeveynin günahları ve onların beslenme, ibadet ve konuşmalarındaki itinasızlıkların soylarından gelen çocuklarında yüzlerce fitne ve fesada kaynak oluşturur.

Bir başka ailevî münker eşinin sermayesini kötüye kullanmak, haddinden fazla mehriyeler, teşrifat ve törenler düzenlenmesini beklemek, gelin ve damadın yakınlarının yersiz müdahaleleridir. Hz. Şuayb (a.s) kızını Hz. Musa'ya nikahlamak isteyince, "Önerdiğim mehriyelerden birini seçebilirsin; fakat ben sana sıkı tutup seni zor durumda bırakmak istemiyorum" dedi.¹

Ailevî münkerlerden bir diğeri, çok kötü etkiler bırakan bazı evliliklerdir. Fıkıhta şöyle geçer: "Biri bir erkekle livata yaparsa onun kız kardeşiyle evlenemez. Böyle bir evlilik yapılırsa, üzerinden yıllar geçse ve çocukları olsa bile eşlerin hemen birbirinden ayrılması gerekir."

Ailevî münkerlerden biri de çocuklara karşı ilgisiz davranmak, aralarında fark gözetmek ve Kur'an-ı Kerim'in tayin ettiği süreden önce sütten kesmektir; nitekim ebeveynin çocuklar karşısında yersiz şakaları, doğru olmayan eleştirileri ve Allah göstermesin çirkin sözleri veya ebeveynin birbirlerine söyledikleri ve çocuklarının anladığı yalanlar, bunların her biri çocukların terbiyesinden ve geleceğinde kötü etkiler bırakmaktadır.

Eşine Karşı Çirkin Ahlak Sergilemek...

Resul-i Ekrem'in (s.a.a) ashabından biri ölünce o

1 - "Ben sana zahmet vermek istemem." Kasas, 27.

385

hazret cenaze törenine yalın ayak katılarak, "Onun yanında binlerce melek hareket ediyordu ve özel bir törenle defnedildi" buyurdu.

Sahabenin annesi, "Ne mutlu sana! Bu kadar izzet ve ikramla öldün; Resulullah ve melekler seni defnetmek için geldiler" dedi.

Bunun iizerine Resulullah (s.a.a), "Anneciğim; o kadar acele hükmetme! Oğlun tüm güzel özelliklerine rağmen eşine kötü davranması nedeniyle kabir sıkmasıyla karşılaşacaktır" buyurdu.¹

Mehriyeyi inkar etmek, özel günlerde eşiyle cinsel münasebette bulunmak, eşini korkutmak, bahane aramak, evladını öldürmek, çocuk düşürmek, eşinden yersiz bir beklentide bulunmak, eşine kötü bir isim bırakmak, eşinin doğal isteklerini önemsememek, eş ve çocuklarına karşı adaletsizlik, yersiz tahakküm ve bunun gibi onlarca şeyler ailevî münkerlerdendir.

Kur'an-ı Kerim ve rivayetlerde eşine itaatsizlik, eşlerin boşanma ve ayrılmasını önlemek ve onların karşılıklı haklarıyla ilgili yüzlerde emirler geçmiştir.

1 - "O, eşine kötü davranıyordu." Biharu'l - Envar, c. 6, s. 220.

386

E-Ahlakî Münkerler

Ahlakî münkerler oldukça fazladır; onlardan bazıları örnek olarak şöyledir:

- Bencillik ve egoistlik; Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Yapmadıkları işler için kendilerini övmelerini sevenlerin asla kurtuluşa ereceklerini sanma."¹

- Riya; riya bir nevi gizli şirk ve Allah'tan başkasına yöneliştir. Riya işin değerini düşürür. Kur'an-ı Kerim ve rivayetlerde riyakarlar ve riyanın kötü sonuçları hakkında bir takım uyarılara rastlamaktayız.

- Yalan, gıybet, söz gezdirmek, küfretmek, batıl bir şeyin etrafından toplanmak, kutsal şeylere saygısızlık yapmak, birbirine kötü isim takmak, minnet bırakma ve bunun gibi onlarca diğer girişimler ahlakî münkerler arasında yer almaktadır; eğer bunların her biri için bir ayet veya rivayet getirecek olursak asıl konumuzdan dışarı çıkmış oluruz (eğer şimdiye kadar çıkmadıysak tabii).

1 - "O ettiklerine sevinen, yapmadıkları şeylerle övülmeyi sevenlerin, azâbdan kurtulacaklarını sanma." Âl-i İmran, 188.

387

F- İktisadî Münkerler

İktisadi münkerler sayı bakımından diğer münkerlerden daha fazladır; onlardan bazıları örnek olarak şöyledir:

1- Allah'a karşı savaş ilan etme konumunda olan faiz.¹ Yahudilikte bile yasaklanan faiz² çok kınanan ve ne yazık ki dünyada yaygın olan haram gelirlerden biridir; öyle ki, bir dirhem faiz almak insanın kendi annesiyle zina etme mesabesindedir.³

2- Yalan yere yemin etmek, haksız yere tanıklık yapmak, karaborsacılık, malda hile yapma, kusurlu mal satma, kafirlere silah satmak, şarap imal edilmesi için üzüm ve benzeri şeyler satmak, fasit tellallık, yalan yere şahitlik yapmak, dalkavukluk, mal karşılığında fasit

1 - "Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Elçisiyle savaşa girdiğinizibilin." Bakara, 279.

2 - "Menedildikleri halde ribâ almalanndan" Nisa, 161.

3 - "Faiz yetmiş kısımdır; onun en basiti insanın kendi annesiyle zina etmesidir." Biharu'l - Envar, c. 103, s. 117.

388

kişileri övmek, beytûlmali kötüye kullanmak ve mal stoklamak; bütün bunlar iktisadî münkerlerdendir.

3- Ölçü ve tartıda hile yapma

Kur'an-ı Kerim'de, "Ölçü ve tartıda hile yapanların vay haline!" şeklinde başlayan "Mutaffifin" diye bir sure vardır.

Hız. Şuayb'in (a.s) tevhide davetten sonra ilk sözü ölçü ve tartıda hile yapmaktan sakındırmaktı.1 Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Kıyamete inanmıyorlar mı ki ölçü ve tartıda hile yapıyorlar?!"2

Memurların ve öğretmenlerin az çalışmaları, İslamî vergileri ödememek, yetimin malını yemek gibi şeyler de ölçü ve tartıda hile yapma gibidir.

4- Rüşvet

Bir hadiste şöyle geçer: "**Rüşvet veren de, alan da ateştedir.**"3

Bazıları rüşvet yerine hediye, hesaplama hakkı ve teşvik gibi kelimeler kullanmakla gerçeğin değişeceğini sanıyorlar.

1 - "Ey kavmim, insanların eşyasını eksik vermeyin." A'raf ve Hud, 85.

2 - Bunlar, büyük bir günde tekrar dirileceklerini sanmıyorlar mı?" Mutaffifin, 4 - 5.

3 - Resul-i Ekrem (a.s) şöyle buyurmaktadır: "Rüşvet veren de, alan da cehennemdedir." Kenzu'l - Ummal, c. 15077.

389

G- Askerî Münkerler

1- Cepheden Kaçmak

Bazı münkerler cephe ve savaşla ilgilidir. Bunlardan biri cephe ve savaştan kaçmaktır. Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: "Kim yeniden yapılanıp dönmek veya başka bir grubun yardımına koşmak dışında düşmana sırtını dönerse Allah'ın gazabına uğrar ve yerin cehennemdir ve cehennem ne kötü varılacak yerdir!Mİ

Evet; savaştan kaçmak Allah Teala'nın, hakkında cehennem vaadinde bulunduğu büyük günahlardan biridir. Ahzab suresinde şöyle geçer: Bazıları İslam düşmanlarıyla savaşta kaçmayacaklarına dair Resul-i Ekrem'le (s.a.a) ahitleşmişlerdi. Bunun üzerine Kur'an-ı Kerim şöyle

1 - "Kim o gün savaşmak için bir tarafa çekilmek, ya da başka bir birliğe katılmak dışında arkasını döner(kaçar)sa o, Allah'tan bir gazaba uğrar, onun yeri cehennemdir, o ne kötü varılacak bir yerdir!" Enfal, 16.

390

buyuruyor: "Kaçmak size fay da vermez."

Savaştan Kaçma Bahaneleri...

Kur'an-ı Kerim'de münafıklarla korkakların savaştan kaçmaları ve bu hareketlerine getirdikleri mazeretler konusunda bazı nükteler sıralanmıştır; bu nükteler özetle şöyledir:

1- Önder ve komutandan yoksunluk:

Uhud savaşında bir grup Müslüman Resulullah'ın (s.a.a) şehid olduğunu sanarak savaştan kaçtılar. Kur'an-ı Kerim bu konuda şöyle buyurmaktadır: "Peygamber ölse veya şehid olsaydı bile sizin kaçmanız ve geri dönmeniz mi gerekiyordu?!"²

2- Havanın sıcak oluşu:

Seferberlik emri verilince bir grup, "Şimdi hava sıcaktır" dediler. Kur'an-i Kerim, "Cehennem ateşi daha sıcaktır" buyuruyor.³

3- Düşmanın çokluğu:

Küfür ordusunu ve onların donanmasını görünce, "Bugün bizim bu tağutla savaşmaya gücümüz yok" dediler.⁴

Bedir savaşında, Allah Teala gaybî gücüyle Müslümanlara müşrikleri az gösterdi; aksi durumda gevşer

1 - Ahzab, 16.

2 - "Şimdi o ölür veya öldürülürse siz ökçelerinizin üzerinde geriye mi döneceksiniz?" Âl-i İmran, 144.

3 - "Sıcakta sefere çıkmayın." dediler. De ki: "Cehennem ateşi daha sıcaktır!" Tevbe, 81.

4 - "Bugün Câlût'a ve askerlerine karşı bizim gücümüz yok." dediler. Bakara, 249.

391

ve düşmana saldırmaya cüret edemezlerdi.¹

4- Muhtemel günahlar:

Refah talep Müslümanlar Tebuk savaşında, "Biz yolda gözümüz Rum kızlarına takılıp günah işlemekten endişeleniyoruz, dediler. Halbuki önderlerinin emrine itaatsizlik ve savaştan kaçmanın karı-kıza bakmak günahından daha kötü olduğundan gafillerdi.²

5- Bazıları da evlerinin korunmasız oluşunu bahane ederler.³

Savaştan Kaçanlara Tepki Göstermek

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: "Cepheye gitmekten sakınanlardan ölen birinin üzerine asla namaz kılma, onun kabri başına da gitme!"⁴

Savaştan Kaçanları Cezalandırma

Resul-i Ekrem'in (s.a.a) umumi seferberlik emri verdiği bir savaşta, üç kişi savaşa katılmaktan çekindi. Bunun üzerine o hazret, "Hiç kimse bunlarla konuşmasın" buyurdu!

Resulullah (s.a.a) bu şekilde onlan şiddetli bir iktisadî

1 - "Allâh, sana onlan uykunda az gösteriyordu..." Enfal, 43.

2 - "İçlerinden öylesi var ki: "Bana izin ver, beni fitneye düşürme" der. İyi bilin ki, onlar zaten fitneye düşmüşlerdir." Tevbe, 49.

3 - "Onlardan bir topluluk da. "Evlerimiz (sağlam değil), açıktır" diyerek peygamberden izin istiyordu. Oysa onlar(ın evleri) açık değildi. Sadece kaçmak istiyorlardı." Ahzab, 13.

4 - "Ve Onlardan ölen birinin üzerine asla namaz kılma, onun kabri başında durma." Tevbe, 84.

392

kuşatmaya aldı; iş öyle bir yere vardı ki, hatta eşleri ve çocukları bile onlarla konuşmadılar. Bu üç kişi, "O halde biz de birbirimizle konuşmayalım" dediler.

Bu grev geniş yeryüzünü onlara daralttı; nihayet yaptıkları bu işten mahcubiyet duyarak tövbe ettiler ve tövbeleri kabul oldu.¹

2- İhanet

Bazen cephedeki İslam askeri düşmana bir takım bilgiler vererek bazı gizli durumları ifşa eder. Bu hareket işaretle bile olsa ihanet ve büyük günahlardandır.

Bir Örnek

Sünnî ve Şîî tefsirlerinde, Enfal suresinin 27. ayetinin tefsirinde şöyle geçer: "Resulullah'ın (s.a.a) emriyle Müslümanlar Benî Kurza Yahudilerini kuşatınca, onlar banş yapıp Şam'a göçme önerisinde bulundular. Fakat Resul-i Ekrem (s.a.a) kabul etmeyerek Sa'd b. Muaz'ı bu iş hakem olarak görevlendirdi. Geçmişte Yahudilerle dostluk ilişkisi bulunan Ebu Lubaye

isminde bir Müslüman, Yahudiler onunla müşavere ettiğinde, boğazına işaret ederek Sa'd b. Muaz'ın hakem oluşunun onlar için tehlikeli olduğunu bildir. Cebrail nazil olarak Sa'd'ın bu işaretini Resulullah'a (s.a.a) haber verdi. Ebu Lubaye bu ihanetinden mahcubiyet duyarak tövbe anlamında kendini mescidin sütununa bağlayıp birkaç gün

1 - "Ve (seferden) geri bırakılan o üç kişinin de tevbesini kabul buyurdu. Bütün genişliğiyle beraber dünyâ başlarına dar gelmiş ve canları sıkıldıkça sıkılmış." Tevbe, 118.

393

hiçbir şey yemedi. Sonunda Allah Teala onun tövbesini kabul etti. Evet! Bazen düşman lehine bir işaret bile ihanettir.

3- Komutana İtaatsizlik

Resul-i Ekrem (s.a.a) vefatının eşiğinde Usame isminde 18 yaşındaki bir genci bir bölgeye göndererek, "Usame'nin ordusundan ayrılana Allah lanet etsin" buyurdu.¹

Nur suresinin 62. ayetinde şöyle buyrulmaktadır: "Gerçek mü'minler Allah'a ve Elçisine (gönülden) inanan kimselerdir. Allâh'ın Elçisi ile bir işte toplu olarak beraber bulundukları zaman ondan izin almadan gitmezler."²

Evet; Komutandan izin almak imanın göstergesidir. Müslümanların Uhud savaşında yenilgiye uğramalarının nedenlerinden biri komutanlarına itaatsizlik etmeleriydi.³ İslam dini yüce hedeflerine ulaşmak için komutanda adalet, takva, güç ve düşünce; halkta ise aşk ve itaat ilkelerini gerekli görmektedir.

4- Ganimete Yöneliş

Cephe ve savaş münkerlerinden bir diğeri de ganimete yöneliştir.

1 - Biharu'l - Envar, c. 27, s. 324.

2 - "Toplumsal bir iş için Allâh'ın Elçisi ile beraber bulundukları zaman ondan izin almadan gitmezler." Nur, 62.

3 - "Nihâyet siz korktunuz, Allâh size sevdiğiniz(gâlibiyet)i gösterdikten sonra (verilen) emir hakkında (birbirinizle) çekişip isyân ettiniz..." Âl-İlman, 152.

394

Bir Örnek

Resulullah (s.a.a) Hayber savaşından sonra ya İslam'ı kabul etmeleri ya da cizye ödemeleri için bir kişiyi bir grupta birlikte Fedek köyündeki Yahudilere gönderdi. Mirdas ismindeki bir Yahudi İslam ordusunun geldiğini haber alınca mal ve çocuklarını bir dağda saklayarak, "La ilahe illallah, Muhammed Resulullah" slogamyla Müslümanları karşılamaya çıktı. Resulullah'ın (s.a.a) elçisi, onun, malının alınmasından korkup görünüşte Müslüman olduğunu düşünerek onu öldürdü. Resulullah (s.a.a) buna üzülmekle, "Sen ganimete yöneliş ruhuna sahip olduğun için bir Müslüman'ı öldürdün" buyurdu.

Bunun üzerine Nisa suresinin 94. ayeti nazil oldu: "Ey İslam askerleri; dikkat edin, araştırın ve Müslüman olduğunu söyleyen bir kişiye, sebepsiz olarak onu öldürüp çabuk gelip geçici bir ganimet elde etmek için "Sen mü'min değilsin; korktuğun için böyle söylüyorsun!" demeyin. Gerçek ganimetlerin Allâh'ın yanında olduğunu bilmiyor musunuz? Kasıtlı olarak bir Müslüman öldürülebilir mi? Bizim onun kalbinden haberimiz var. Daha önce siz de öyle değil miydiniz? Siz daha önce derin bir imana mi sahiptiniz ki ilk etapta kafirlerin derin bir imana sahip olmalarnı bekliyorsunuz?"¹

Bundan Ahnacak Dersler

Bu olaydan bir çok dersler alabiliriz; örneğin:

1 - "Ey inananlar, Allâh yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayın, dinleyin, size selâm verene, dünyâ hayatının geçici menfaatini gözeterek: "Sen mü'min değilsin!" demeyin. Çünkü Allâh'ın yanında çok ganimetler vardır. Önceden siz de öyle idiniz..." Nisa, 94.

395

- Savaş bahanesiyle kargaşa çıkarmak yasaktır!
- Müslüman olduğunu söyleyerek bize gelenleri kucağımızı açarak karşılayalım!
- İnsanlara dinsizlik etiketi yapıştırmayalım!
- Şüpheli kişilere karşı aceleci bir karar vermeyelim!
- Gücümüzü kötüye kullanmayalım!
- Maddi hedeflerimiz bizi günaha sürüklemesin!
- Savaşın kutsallığını ganimet almayla bozmayalım!
- Maddî cazibeler İslam askerlerini de bırakmaz!
- Müslümanların sayısına bir kişinin eklenmesi, sermayelerimizi artırmamızdan daha iyidir!
- Müslüman'ı öldürme tehlikesi, münafıkların nüfuz etme tehlikesinden daha iyidir.
- Geçmişte kendisi dünyaya yönelen ve yüzeysel bir imana sahip olan bir kimse insanlardan derin bir imana sahip olmalarını beklememelidir.
- İnsanlara karşı hislerinle değil, akıl, tahkik ve sabırla davranın.

Kafirlerle Araştırma Fırsatı Verin!

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Müşriklerden biri sana sığınacak olursa, Allah'ın buyruğunu duyması için ona sığınak ver! Daha sonra onun güvenilir bir yere gönder!"¹

1 - "Ve eğer ortak koşanlardan biri güvence dileyip yanına gelmek isterse, onu yanına al ki, Allâh'ın sözünü işitsin; sonra onu güven içinde bulunacağı yere ulaştır." Tevbe, 6.

H- Siyasî, Emniyeti ve Beynelmilel Münkerler

Münkerler sadece kişisel ve ahlakî günahlarla sınırlı değildir. Siyasi münkerler kendi başına biyyiik bir giinah olmakla birlikte diğer giinahlar için de zemin sayırlar. Siyasi konularda yüzlerce ayet ve hadis söz konusu edilmiş, dinin siyasetten ayrılığına inananlar u Kur'an-i Kerim'den bu ayetleri çıkarıp peygamberlerin sünnetlerini karalamahdirlar. Biz burada siyasi münkerlerden bazı örneklere değineceğiz:

1- Tağutların ve Ehil Olmayanların Önderliğini Kabullenmek

Peygamberlerin tevhide davetten sonra ilk vazifeleri tağutla mücadeledeir: "Allah'a kulluk edin, tağut(a tapmak)dan kaçının."1

1 - Nahl, 36.

Tağutlar olmazsa, insanlar doğal olarak tevhide yönelirler. Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de Allah'a iman vadisine girmek için Allah'a imandan önce tağuttan sakınmayı sıralamıştır. Günümüzde dünya

Müslümanlarının sorunu, tağutu reddedip Allah'a iman etmekten ibaret olan iki kanattan sadece ikincisine, yani "Allah'a iman"a sahip olup, "tağutu reddetme"ye sahip olmamalarıdır. İşte bu nedenledir ki görünüşte namaz kıldıkları halde tağut onlara hüküm sürmektedir. İmam Humeyni (ks.) şöyle buyuruyor:

"İki çeşit İslam vardır:

1- Kafirlerin içine korku düşüren öz Muhammedî İslam; hurma ağaçlarının gövdesinden oluşan on sütun üzerinde duran Mescid-i Nebi tağut saraylarını titretiyordu.

2- Amerika İslam'ı; günümüzde Medine'de mermer taşından oluşan yüzlerce sütun üzerinde duran Mescid-i Nebî hiç kimsenin içine korku düşürmüyor.

Allah Teala Hz. Musa'ya (a.s), "Şimdi sen Fir'avn'e git: Çünkü o azdı" buyuruyor.1

Kur'an-ı Kerim'de günahkârları izlemek,2 kafirleri,3 fesat çıkaranları,4 aşırıları,5 haddi aşanları,6 gafilleri,7

1 - Tâhâ, 24.

2 - "Onlardan hiçbir günâhkâra, yahut nânköre itâ'at etme." İnsan, 24.

3 - "Kafîre itâ'at etme." İnsan, 24.

4 - "Yeryüzünde bozgunculuk yaparak (başkalanna) saldırmayın." Bakara, 60.

5 - "O aşırılann emrine uymayın." Şuera, 151.

6 - "Ve işi, hep aşırılık olankişiye itâat etme." Kehf, 28.

7 - "Kalbini bizi anmaktan gafil ettiğimiz kişiye itâat etme."

398

nefsine uyanları¹ ve alçakları² izlemek apaçık bir şekilde yasaklanmıştır. Eğer sadece bu ayetlere uyulacak olursa bu konumda olan hiç kimsenin izlenmemesi gerekir.

Sadece tağutu izlemek değil, ona yardım etmek, işine rıza göstermek, hakkında dua etmek, yaşamasını dilemek, ona tebessüm etmek, saygı göstermek, onu görmek için yol katetmek, ona biat etmek, onu uğurlamak ve karşısında susmak da günahtır.³

2- Yabancı Etkenleri Kabul Etmek

Kur'an-ı Kerim'de apaçık bir şekilde şöyle buyrulmaktadır: "Yabancıları kendinize müsteşar etmeyin."⁴

Ne yazık ki günümüzde İslam ülkelerinin korkak önderlerinin önderliği sonucu Müslümanların uyuyup düşmanların uyanışı öyle bir hadde vardı ki İslam ülkelerinin dört bir yanına yabancı etkenler nüfuz etmiş, müsteşar, iş bilir, müsteşrik, turist diye İslam topraklarını karış karış gezmiş, doğal kaynaklarımız, insanî güçlerimiz ve dahilerimiz hakkında bilgi edinmişlerdir. El yazını kitaplarımızı ve antika eserlerimizi çalmışlar. Dahi kişilerimizi kendi hedefleri doğrultusunda kullanmışlardır

Kehf, 28.

1 - "Nefsine uyan kişiye itâat etme." Kehf, 28

2 - "Şunların hiçbirine itâat etme: Yemin edip duran aşağılık..." Kalem, 10.

3 - Bu sıraladığımız şeylerin her biri hakkında bir veya bir kaç hadis rivayet edilmiştir.

4 - "Ey inananlar, kendinizden başkasını kendinize dost edinmeyin." Âl-i İmran, 118.

399

ve bu iş öyle bir hadde varmıştır ki bazı Müslüman ülkelerin başları onların iradesiz ve iicret veren elemanları haline gelmiştir.

3- Yağcılık ve Uzlaşma

Düşmanlarımızın hakkımızdaki arzularından bin inanç ve İslamî değerlerimizden vazgeçip düşmanlarımızla uzlaşmamızdır.¹

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Makul olmayan her türlü öneriye karşı kati bir şekilde, bizim hesabımızla sizinki birbirinden tamamen farklıdır, söyleyin."²

Kafirlerin Müslümanlara sulta kurmasıyla sonuçlanan her türlü anlaşma, davranış, ilişki ve kanunun onaylanması haramdır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Hiçbir zaman

Allah Teala kafirlerin Müslümanlar üzerinde nüfuz ve sulta kurması için bir yol kılmamıştır!
"3

Allah'ın ve Allah velilerinin kanununu, Allah'ın hedefleri ve Allah yolunu zayıf düşüren tüm toplantılara, konferanslara, encümen ve seminerlere katılmak yasaktır.4

4- Yaygara Çıkarma

Müslümanların içine korku düşüren, toplumu tedirgin

1 - "İstediler ki, sen yağcılık yapasın da onlar da yağcılık yapsınlar (sanayumuşak davransınlar)." Kalem, 9.

2 - "Sizin dininiz size, benim dinimbanadır." Kafirun, 6.

3 - "Allâh, mü'minlere karşı kâfirlere asla yol vermeyecektir." Nisa, 141.

4 - "Hatırladıktan sonra (hemen kalk), o zâlimler topluluğuyla beraber oturma!" En'am, 68.

400

eden veya morallerini zayıflatan her türlü haberi yaymak yasaktır.1

İslam dini yaygara çıkararak toplumu tedirgin edenler için çok şiddetli bir azap tayin etmiştir.2

Müslümanlar bir haber duyunca doğru olup olmadığını teşhis etmek ve onu doğru bir şekilde tahlil edip halka bildirmeleri için güvenilir uzman kişilere, siyasetçilere ve fakihlere götürmelidirler. Ayrıca, bazı doğru haberlerin her yerde ve herkes için açıklanması doğru değildir. Kur'an-ı Kerim bu konuda şöyle buyurmaktadır: "Sizin bazı konuları bilmeniz zararlıdır."3

5- Casusluk

Günümüzde çeşitli modern ve karışık kılıflarda söz konusu olan ve bu konuda güçlü tercümanlardan yararlanılan casusluk da siyasî münkerlerdendir.

6- Düşman Lehine Tebligat

Kafirleri yüceltip, Müslümanları tahkir eden her türlü tebligat yasaktır. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyrulmaktadır: "Bir grup münafık, Müslümanlara, sayıları çok olan kafirlerden korkun dediler. Fakat

1 - "Onlara güven veya korkuya dair bir haber gelse onu yayarlar." Nisa, 83.

2 - "Şehirde kötü haberler yayanlar (bu yaptıklarından) vazgeçmezlerse seni onlann üstüne süreriz (onlarla savaşmanı ve onları şehirden sürüp çıkarmanı sana emrederiz); sonra orada, senin yanında ancak az bir zaman kalabilirler." Ahzab, 60.

3 - "Ey inananlar, açıklandığı zaman hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın." Maide, 101.

Müslümanlar korkacaklarına imanları güçlendi."

7- Allah Tarafından Atanan Kişileri Kabullenme

En önemli siyasî münker Allah Teala'nın atadığı kişileri kabullenmemektir. Bakara suresinde Talut'la Calut'un kıssasının bir bölümünde şöyle geçer: "Önderleri her ne kadar, Allah, Talut'u size önder olarak seçti, diye bağırıdıysa da insanlar onun fakir ve sıradan bir kişi olduğu bahanesiyle kabul etmediler."²

Nitekim Hz. Musa'nın (a.s) Tevrat levhalanni almak için Tur dağına çıkıp yerine kardeşi Harun'u bıraktığı zaman insanlar Harun'u bırakarak Samiri'ye yöneldiler. Hz. Harun her ne kadar bağırıdıysa da onu zayıf düşürdüler ve Kur'an'ın tabiriyle onu öldürmeye kadar ileri gittiler.³

Bu acı olaylar İslam ümmetinde de vardı. Resulullah (s.a.a) Gadir-i Hum'da yaklaşık yüz bin kişinin gözleri önünde Ali b. Ebutalib'i kendisinden sonra halife olarak tayin etti; fakat halk Nudbe duasında vurgulandığı gibi Resulullah'ın (s.a.a) buyruğuna itaat etmediler.⁴

1 - "Halk kendilerine: "(Düşman) insanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun!" deyince, (bu söz,) onlann imanını artırdı." Âl-i İmran, 173.

2 - "Peygamberleri onlara dedi ki: "Allâh Talût'u size hükümdar gönderdi." Dediler ki: "O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha lâaykız, ona bol mal da verilmemiştir." Dedi: "Allâh onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı." Bakara, 247.

3 - "(Haran): "Anamın oğlu, dedi, bu insanlar beni hırpaladılar, az dahabeni öldürüyorlardı." A'raf, 150.

4 - Nudbe duası: "Resulullah'ın emrine itaat edilmedi)."

8- İlahi Hakime Karşı İtiraz

Büyük günahlardan biri de Allah velilerinin hükümlerine teslim olmamaktır.

Bir Örnek

Sulama konusunda Resulullah'ın (s.a.a) iki ashabı arasında tartışma çıkınca o hazretin hakemliğini istediler. Resulullah (s.a.a) iki tarafın sözlerini dinledikten sonra hükmetti. Mahkum edilen kişi, "Hakkı göz önünde bulundurmadın" diyerek o hazreti suçladı. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu: "Andolsun senin hükmün karşısında kayıtsız-şartsız teslim olmayan kimsenin imam yoktur!"¹

9- Kafirlerin Velayeti

En önemli siyasî münkerlerden biri de Kur'an-ı Kerim'in çeşitli yerlerde defalarca yasakladığı kafirlerin velayet ve egemenliğini kabullenmektir.²

Kur'an-i Kerim'de bu konuda şöyle buyrulmaktadır: "Onların yöneticiliğini kabul eden Müslüman değildir."³

Kur'an-ı Kerim ruhu okşayan bir dille, "Onlar seni sevmezle; sen neden onları seviyorsun" buyurmaktadır."⁴

1 - "Hayir, Rabbin hakkı için onlar aralannda çıkan çekışmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da senin verdiği hükme, içlerinde bir burukluk duymadan tarn anlamıyla teslim olmadıkça inanmış olmazlar." Nisa, 65.

2 - "Ey inananlar, Yahudileri ve Hıristiyanları veliler edinmeyin!" Maide, 51.

3 - "Sizden kim onlan kendine veli yaparsa, o onlardandır." Maide, 51.

4 - "İşte, siz öyle kimselersiniz ki, onlan seversiniz, halbuki onlar

403

Müslümanlar, Yahudi ve Hıristiyanların kalben kendilerini sevdiklerini görürlerse kendi imanlarında şüphe etmelidirler; çünkü Kur'an-ı Kerim, "Yahudi ve Hıristiyanlar onları izlemediğin müddetçe asla senden razı olmazlar" buyurmaktadır.¹

10- Allah'ın Halis Velilerine Karşı Kötü Zan

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "İsrailoğulları tatsız bir durumla karşılaştıklarında onu kötüye yoruyor, 'Bu kötü olaylar Hz. Musa'nın yüzündendir' diyorlardı."²

İşi kötüye yormak gerçekten doğal etkenleri görmezden gelmek iftira ve bir nevi Allah'a ortak koşmaktır; bu uğursuz yorum hele bir de Hz. Musa (a.s) gibi yüce bir peygamber hakkında yapılırsa ne kadar vahim olduğu açıktır.

11- İnsanları Öldürme ve Ekinin Yok Etme

Kur'an-ı Kerim'in beyan ettiği önemli münkerlerden biri de zalimlerin bir güç kazanır kazanmaz haksız yere kan dökmeleri ve ekinleri yok etmeleridir.³

Bazen de sahip olduğu gücü korumak veya yabancılar tarafından kendine dikte edilen programları uygulamak

sizi sevmezler." Âl-i İmran, 119.

1 - "Sen onlann, kendi dinlerine uymadıkça ne Yahûdiler, ne de Hıristiyanlar senden râzı olmazlar." Bakara, 120.

2 - "Kendilerine bir kötülük ulaşırsa, Mûsâ ve onunla beraber olanlan uğursuz sayarlar(onların yüzünden belâya uğradıklarını sanırlar)dı." A'raf, 131.

3 - "Ekin ve nesli yok etmeğe çalışır." Bakara, 205.

404

için tüm doğal sermayeleri ve insanî güçleri feda ederler.

12- Suskunluk ve İlgisizlik

Büyük siyasi günah ve münkerlerden biri de yönetici ve hakimlerin dünyanın dört bir yanında mahrumlara ve mustazaflara reva görülen türlü türlü zulümler karışsında ölüm sessizliğine girmeleridir. Onlar içi boş varlıklarını korumak veya süper güçlerden korktukları için mazlumların feryadını duydukları halde sessiz kalırlar.¹

13- Tefrika

Önemli siyasî ve toplumsal münkerlerden biri de tefrika yaratmaktır. Uhud savaşında Kur'an-ı Kerim Müslümanların yenilgiye uğramasının nedenini itaatsizlik, kavga ve gevşeklik olarak beyan etmektedir.²

Kur'an-ı Kerim'de tefrika Allah'a ortak koşmanın bir örneği olarak bilinmiş ve şöyle buyrulmuştur: "Müşriklerden olmayın; onlardan ki dinlerinde tefrika yarattılar."³

14- Köleleştirme

Güç sahiplerinin münkerlerinden biri de insanları

1 - Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Size ne oldu ki Allâh yolunda ve zayıf erkek, kadın ve çocuklar uğranda savaşmıyorsunuz?" Nisa, 75.

2 - "Nihâyet siz korktunuz, Allâh size sevdiğiniz(gâlibiyet)i gösterdikten sonra (verilen) emir hakkında (birbirinizle) çekişip isyân ettiniz." Âl-i İmran, 152.

3 - "(Allah'a) ortak koşanlardan olmayın. (O ortak koşanlardan ki) Dinlerini parçaladılar ve bölük bölük oldular." Rum, 31-32.

405

kendilerine kul - köle etmeleridir. Firavun Musa ve Harun'un kavminin kendisinin köleleri olduğuyla övünüyordu.¹ Allah Teala hatta peygamberler ve ulemanın bile halkı kendilerine köle saymalarına müsaade etmemiştir.²

Gizli askerî, siyasî ve ilmî bilgileri ifşa etmek önemli siyasî münkerlerden biridir.

Burada hedefimiz tüm siyasî münkerleri saymak olmadığı için örnek olarak bu kadarının yeterli olduğu kanısındayız.

1 - "Şu iki adamın kavmi bize kölelik ederken." Mü'minun, 47.

2 - "Hiçbir insana yakışmaz ki, Allâh ona Kitap, hüküm (hikmet) ve peygamberlik versin de, sonra (o kalsın) insanlara: "Allâh'ı bırakıp bana kullar olun", desin." Âl-i İmran, 79.

eKitap: www.islamkutuphanesi.com

[YUKARI GIT]